

Holy Bible

Aionian **Edition®**

Meenka Joon

Jumjum Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Meerjka Joong

Jumjum Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/5/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0

Pioneer Bible Translators, 2023

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Jumjum at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Jumjum at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

NEW TESTAMENT

İijjin	1	Matta	45
--------------	---	-------------	----

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

*Aḡ mǎnbaan ḡuuli woo Jooy nǎntǎ garrǎ jǐ yaana battǎ me ogo Adan ye, aḡ malanḡji teyken
yaaka battǎ me ogo korbiiḡm ye, tuci Jooy cǎyok Adan kǎ ḡomuk, aḡ gaadal wiḡe wiirde i
lemme kǎl kǎ maaḡ tiicǐ pǎy yen jaan cǎwdǎ.*

ḡijjin 3:24

Iijin

1 Wääna Joong iijenee kä nanjā pollonj ke nommañ ye, 2 nantā ladañ añ batta cāygene biilke, añ miillā kul piik agee kä ääton wic, añ Wääktāñ Joong ken laay piik witin. **3** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā bownu wääti!” Añ bownu wäättā. **4** Añ Joong bownu yoorre ñerañ, añ Joong bownu kiimme giti ke miillā. **5** Añ Joong bownu äkkene ogo, “Äñ jiñe.” Añ miillā äkkene ogo, “Wiirin jiñe.” Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä keelok. **6** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā kewnā wääti teejjuk piitti, añ wääti a waan piik ke piik.” **7** Añ Joong nanjā kewnā, añ piik yek mā iñinā ke piik yek mā ñaalonjju kiimme giti. Añ wäättā. **8** Añ kewnā mā ñaalonjju äkki Joong ogo pollonj. Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä yew. **9** Añ Joong jaajjin ogo, “Piik yaaka iñi pollonj ñoy ye, yoken ðulji nantā keellä, añ nantā iwon üüko woo.” Añ wäättā. **10** Añ Joong nantā iwon äkkene ogo nommañ, añ nantā a piik yoken agene kä ðulgin ye, äkkene ogo wiykä mäyken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **11** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā wakkā garkā yül nommañ wic, añ gidok ðulgen añ äcā käwkā, añ jengā gidok ðulgen añ äcā käwkā daa kä biilken.” Añ wäättā. **12** Añ nommañ wiñe yüllü kä wakkā garkā añ gidok ðulgen añ äcā käwkā, añ jengā gidok ðulgen ke käwken daa kä biilken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **13** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä ðak. **14** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā wakkā bowku wääti ñaalok pollonj ji kipi giti äñ jiñe ke wiirin jiñe añ nüüti waadgä ke niinnā ke yeungu. **15** Añ dalā waak bowku wääti ñaalok pollonj ji añ diikidi iñi nommañ wic.” Añ wäättā. **16** Añ Joong nanjā waak yaaka yawañ diikidi iñi ye, kä yewwe. Bownu yaana tālañ ye, ken tiici äñ jiñe, añ bownu yaana deedañ ye, ken tiici wiirin jiñe. Añ cāanna Joong kirkā nanjē. **17** Añ iken ðooci Joong ñaalok pollonj ji diikidi iñi nommañ wic, **18** añ tiici äñ jiñe ke wiirin jiñe, añ kipi giti bownu ke miillā. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **19** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä ñan. **20** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā piik kümok kä waak'a a üdin ye, añ dalā ðiirgā päyok nommañ wic ke ñaalok pollonj ji.” **21** Añ Joong nanjā wakkā piik gitken mäyken yaaka ðongan ye, añ waak'a a üdin layok ye, yaaka küümgenee piik gitken ye, añ cāanna ðiirgā yaaka päydidi pollonj ji ye.

Añ yoori Joong añañ ñerañ. **22** Añ nüülki Joong añ kiinne ogo, “Giide añ ðiire añ piik yaaka wiykä mäyken giti ye küümge. Añ dalā ðiirgā ðirā nommañ wic.” **23** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä duuc. **24** Añ Joong jaajjin ogo, “Nommañ äcā woo waak'a a üdin ye, kä biilken, ðigärgä ke waak'a muulu iñi ye ke wakkā luum jiñe kä biilken.” Añ wäättā. **25** Añ Joong nanjā wakkā luum jiñe daa kä biilken, añ ðigärgä daa kä biilken, ke waak'a muulu iñi ye, muure kä biilken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **26** Añ Joong jaajjin ogo, “Mänbaan nanjāñ kä biilko añ äälinkä, añ dale yak wiykä mäyken gitken, ke ðiirgā pollonj jiñe, ke ðigärgä, ke waak luum jiñe, ke waak'a muulu iñi nommañ wic ye, müktü mänbaan muure.” **27** Añ Joong mänbaan nanjē kä biilke. Kä biilkä yeeke ike Joong mänbaan nanjē. Nanjē oon ke iij. **28** Añ nüülki Joong añ kiinne ogo, “Giide añ ðiire añ nommañ wiñe küümge añ tiije. Añ yak wiykä mäyken, ke ðiirgā pollonj, ke waak'a muulu iñi nommañ wic ye, muureen müge.” **29** Añ Joong jaajjin ogo, “Ikee iñne wakkā garkā yaaka gidok tulgen añ ääcidi woo käwkā nommañ wic ye, añ jengā yaaka gidok tulgen añ ääcidi woo käwkā ye, muure a wakkā äämkä yeekic. **30** Añ wakkā luum jiñe yaaka nommañ wic ye, muureen ke ðiirgā pollonj jiñe ke waak'a layok nommañ wic cāygene wääktāñ ye, iññā wakkā garkā muureen a waak äämkä.” Añ wäättā. **31** Añ Joong wakkā yaaka nanjē ye, yoorre muureen ñerañ kuckon. Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätiñ añ a niinnā kä ðüügük.

2 Nanjā pollonj ke nommañ ke waak'a bilteen ye ðanjä. **2** Añ Joong ðanjä kä nanjā wakkā yeeke niinnā yaana kä ñaṭikel ye ti, añ yore yikkene niinnā yaana kä ñaṭikel ye ti kä nääñkä yaaka nanjē ye muure. **3** Añ Joong niinnā ñaṭikel nüülkene añ nanjē ladañ, kä yaana yore yikkeneeda kä ñuugula yen wakkā muure yaaka nanjē ye. **4** Yaanni a gin'a nanjā ðonje wääna Piṭo Joong nanjēe kä pollonj ke nommañ ye. **5** Añ jengā muure mor baati nommañ wic, añ wakkā garkā batta mor yülü woo, nääñkä Piṭo Joong batta mor tuucee iñi ñaal nommañ wic ye, kä mänbaan bāwe yaana piiti nommañ wic ye. **6** Añ ñomuk ku on piik kääjidi woo nommañ ji mäati nommañ wiñe muure. **7** Añ Piṭo Joong kuññu nomgu nommañ wic, añ nanjē a oon, añ kütkene umdin wääktāñ üññü. Añ oon

ünñü. **8** An Piṭo Jooṇ püüttä jengä garkä nänṭä battä me ogo Adan ñomuk anñi, an oon yaana nanñe ye ḍocce wīca. **9** An Piṭo Jooṇ jengä yaaka ṇeraṇ me wangen ti an ṇeraṇ ammā ti ye, muure yūülene ñaalok ṇommañ wic, an jaan yaana me iñde ünñü ye, cāäy teejjük nänṭä garrä, an jaan ṇäjjin ṇerrä ke yīñ cāänna bilti teejjük. **10** An ku on wii kääjidi woo nänṭä battä me ogo Adan määtü nänṭä garrä, an kīptidi giti wīca an wāatcidi āänken ká ṇan. **11** Yanḱalaṇ battä me ogo Pecüün, an ike ken kaajit baan mä Hawela ji muure nänṭ'a cāäyge tiilgä ye. **12** An tiilgä yek baan yaanja ṇeraṇ. An jengä pilkä yaaka āacete me woo pañeyni ye, bilti an cāänna pämkä yaaka gäldidi ṇeraṇ ye bilti wīca. **13** An yāntāṇ wii yanḱalaṇ ogo Jeyüün, an a ike ken kaajit baan mä Kūüc ji muure. **14** An yāntāṇ wii yaana agene ḍäk ye, battä me ogo Adagiil, an ike ken kaajit Acüür ti ká ñomuk. An wii yaana wāatcete ká ṇan ye, battä me ogo Puraat. **15** An Piṭo Jooṇ oon koowne an ḍocce Adan nänṭä garrä ogo ñuugelee an tiijje. **16** An Piṭo Jooṇ oon iingene an kiinni ogo, “Jengä yaaka nänṭä garrä ji ye, amä muure, **17** an jaan yen ṇäjjin ṇerrä ke yīñ ṇana iḱi āmjädä, naana iḱi bi āmjä ye, iḱi bi tüwü a gitken.” **18** An Piṭo Jooṇ jaajjin ogo, “Batta ṇeraṇ oon cāwde pare anjan, nāṅgä m'ana ike yūükkütü ti cāwdä ye.” **19** An Piṭo Jooṇ kuññu ṇommañ an nāṅṇä wakkä luum jiñe muure ke ḍiirgä pollon jiñe. An āckene oon ookcedeeda bi ākke ogo, an wakkä yaaka a üidin ye muure yaana bärkänä oon ye, i daa wāāti a yāntonḍe. **20** An ḍigärgä muure bääri oon ká yāntāṅgenen, ke ḍiirgä pollon jiñe ke wakkä luum jiñe muure. An ike ká ḍone batta kāñon yaana āalene ká ike yūükkütü ti ká cāwdä ye. **21** An Piṭo Jooṇ oon iññe wangin niñkă ká pek, an wāana oodene daa ye, āacin woo ṇiirande yanḱalaṇ ká keelok an nänṭä yeene paatte waṇ. **22** An Piṭo Jooṇ nāṅṇä iij ká ṇiiran yaana ābe woo oon gunne ti ye, an āckene oon. **23** An oon jaajjin ogo, “Yaanni tiññan a āwnä yen āwgi an a yāṅṇä yen yāṅgi. An ike bi battä me ogo, ‘iij’ nāāṅka ābene daa me woo ‘oon’ ti ye.” **24** An ina ken oon wāyen ke meen daleeda buwin an yore cooṭeeda ti iije ti an wāatene agene gaan keellä yaanna. **25** An ñomuk ku on oon ke iije muuṭuk yoken ladaṇ, an yoken batta a lodgu.

3 An ñomuk ku on wakkä luum jiñe muure yaaka nanñi Piṭo Jooṇ ye ti, a kaan ken wiñe bitāraṇ meken giti. An iij taaññe ogo, “A jiñe Jooṇ ikee kiinne ogo ṇana ikee āmje jengä ṭulgen yek nänṭä garrä ji muure?” **2** An iij kaan kiinne ogo, “Jengä ṭulgen yaaka nänṭä garrä ji ye, ikoon āmon, **3** an Jooṇ ikoon kiinnon ogo jaan yaana teejjük yaanja ṭulge ṇana amjon an ṇana tabdoon yok ikoon bi tüwjon.” **4** An iij kiini kaan ogo, “Ikee batta bi tüwe! **5** ṇäjjänä Jooṇ āāṅkalaṇ naana ikee bi āmje ye, wangic bi päti woo an ikee bi wāäte bata Jooṇ anjan, ikee ṇäjje ṇerrä ke yīñ.” **6** An yoori iij jaan ṭulge ṇeraṇ ammā ti, an ṇeraṇ me wangen ti, an me iñde witin waṇ. An uṭṭu ṭuule an amme, an cāänna oore āckene an āmjīn. **7** An wangen pättä woo an ḍuuggen ṇiji yoken ladaṇ. An jittä jaan beel bata ṇoommu gitke, an ṭuuri an kümji teygen ti. **8** An Piṭo Jooṇ tiijji ká yāāwe āätä nänṭä garrä ji biigin ti anñi, an oon ke iije Piṭo Jooṇ ṭarki jengä giti nänṭä garrä ji. **9** An Piṭo Jooṇ oon bärkene an taacce ogo, “iḱi wali?” **10** An luukke ogo, “iḱi tiinjeneni āätä nänṭä garrä ji, an ika booññu, yori ladaṇ an ika ṭarra.” **11** An Piṭo Jooṇ jaajjin ogo, “A ṇaani ken iḱi kiinney ogo yorü ladolat? iḱi āmjini jaan yaana kollenii ká ogo ṇana iḱi āmje in a?” **12** An oon jaajjin ogo, “iij yaana āckanaa ká ina ken ika iñña jaan ṭuule an ika āmjänä.” **13** An Piṭo Jooṇ iij taaññe ogo, “A ṇaaka ina nanñi yaanna?” An iij jaajjin ogo, “Kaan ika amma ṇiñgin an ika āmjänä.” **14** An Piṭo Jooṇ kaan kiinne ogo, “Ká nāāṅkă yaaka nanñi ye, iḱi agä tuumgon, wakkä luum jiñe waadgen ti, ke ḍigärgä ti muure. An iḱi bi muulu iññi ká jiññü an ṇomgu ken bi amä yuungu yūükü ti muure. **15** An ika bi ḍuccu yīñ waadgic ti ikee ke iij, ke kaaynic ti. Ike iḱi bi jibey wiñü ti, an ike bi kääjā ṇubdonḍe ti.” **16** An iij kiinne ogo, “An bāāṇ pillä yūünü bi ṇucku ti naana iḱi laacci ye, an ká pillä iḱi bi giidä merkä. An iḱi ṭākă yoku ogo oorü āāto ko jiik yūükü, an ike ken bi a müḡdo yūünü.” **17** An Aadam kiinne ogo, “Ká yaana tiijṇii ká jiik iijṇi an āmjīnii ká jaan yaana kollenii ká ogo ṇana amje ye, ṇommañ wiñe a tuumgon ká nāāṅkă yūükü. An iḱi bi āmă ká pillä ṇuugulani yūükü ti yuungu muure. **18** An paañ ke küügü bi yülü woo baannü, an iḱi bi āmă wakkä garkä yiil ji. **19** An ká cannä iḱi bi āmă wakkä āamkă yūükü, ke ḍukci iññi ṇommañ yaana nanñenii ká ye ti. iḱi agä ṇomgu, an iḱi bi ḍukcu ṇommañ ji.” **20** An Aadam iije āckene

ogo Awwa, näänka bi wäätee kä a miy yen me muure ye. 21 An Aadam ke iije nanŋi Piŋto Joon burungu yek gaan an iŋkeneeda. 22 An Piŋto Joon jaajjin ogo, “Mänbaan tiññan inni wäättä bata iikiin näjja ñerrä ke yiñ yaanni. An tiññan ŋuca nuŋkodo inte lajjede an uŋit jaan cäwdä ŋulge an üdit ke cüle.” 23 An ŋuuli woo Piŋto Joon nänŋä garrä ji nänŋä'a battä me ogo Adan ye, ogo ato ŋommañ yaana nanŋiidoako me ye ŋuugele. 24 An mänbaan ŋuuli woo Joon nänŋä garrä ji yaana battä me ogo Adan ye, an malañji teyken yaaka battä me ogo korbüim ye, tuci Joon cäyok Adan kä ñomuk, an gaadal wiñe würede i lemme käl kä maañ tiñci päy yen jaan cäwdä.

4 An wääna Aadam niñnene ke iije Awwa ye, iije laaccä, an giññä kaygon yeenen battä me ogo Kaayiin. An Awwa wääna giññee kä ye jaajjin ogo, “Kä yüükkün ti yen Piŋto ika giññä oon.” 2 An ŋuccin giññä mäaden an äkki ogo Abiil. An wääna ñongene ye, Abiil ken wäättä anja kaaydo ñiik, an Kaayiin ken anja piito. 3 An niñkä yakkalañ ti Kaayiin Piŋto äckene waak'a piññe ye ti. 4 An daa Abiil äccin ñiik yeeke ti yaana a kaygon an a caagon ye. An Abiil ke gin'a äcce ye, giñgä Piŋto kä jon ñamme. 5 An ike Kaayiin ke gin'a äcce ye, batta agee kä giñginä. An Kaayiin pennä an ñome ñerre yok kä yaac. 6 An Kaayiin taaji Piŋto ogo, “Iki agä penon ina? An ñomü ñerdä ina? 7 An naana iki nanŋi näänk'a ñerañ ye iki bi giñgeni. An iki naana batta nändä näänk'a ñerañ ye, näänk'a yaackä iki bi keeygi äntüke ti, an bi wääti ñonju ti, an tiñjä bonu yokün ñana bääggäda.” 8 An Kaayiin mäaden Abiil kiinne ogo, “Juwu atí woo yiil ji.” An wääna ñakkene ti yiil ji ye, i Kaayiin yore yelle an mäaden nanŋe ñok. 9 An Piŋto Kaayiin taaññe ogo, “Määdic Abiil wali?” An luugi Kaayiin ogo, “Kuju. A ika ken tiñci mäado?” 10 An taaji Piŋto ogo, “A ñaaka ina nanŋi yaanna? Yimä määdic yäawidi iñi ŋommañ wic ika ti. 11 An tiññan iki agä tuumgon an iki agä ñooŋon woo ŋommañ yaana poñe kupkene an giñmin kä yimä määdic iñtü ti ye. 12 Iki batta bi iñgi ŋommañ käwkä ñerkä naana puuyu ye, an iki bi laayä kamat nänŋä yüünü bi baati ŋommañ wic.” 13 An Kaayiin Piŋto kiinne ogo, “Jooññu yeeni tālañ batta liildä kä waaññä. 14 Tiññan ika ñooŋta wo ŋommañ wic an ñomü ŋukki woo ika ti, an wäättana ika laayä i nänŋä yeeni baati ŋommañ wic, an m'ana

ika bi kaña ye, ika bi näga ñok!” 15 An kiini Piŋto ogo, “Ba'ay batta anan! Naana m'ana iki nägey ñok ye, bi wanä äññke kä ñaŋikel bata yaana nanŋey kä ñok ye.” An Piŋto Kaayiin nanŋene gin'a ñicte daa kä me ye, nuñko ñana näkte daa ñok m'ana ike kañgä ye. 16 An Kaayiin anŋin yore Piŋto ñome ti, an attä cääjjin ŋommañ mä Nuut ti, Adan ti kä ñomuk. 17 An Kaayiin nünŋin ke iije an laaccä an gittä minneni oone battä me ogo Anook. An battä baan an äkkene ogo Anook kä yäñtäñ minneni yeene. 18 An Anook gittä Iraat, an Iraat gittä Maaweel, an Maaweel gittä Matüceel, an Matüceel gittä Lamak. 19 An Lamak ñiññä määngä kä yewwe, yañkalañ battä me ogo Aada an yañkalañ ogo Cilla. 20 An Aada gittä Yabal, an ike ken a wäy yen m'aka cäyok kä keeñni an kääji ñiik ye. 21 An mäaden battä me ogo Yübal, a m'ana iñjün ti keemmä gerger ke küññü killiñ ye. 22 An Cilla gittä minneni oone battä me ogo Tubalkaayiin, an a ike ken yaacänä yok kä goññu kayak yek bilkä muure. Tubalkaayiin käwen battä me ogo Naama. 23 An Lamak määngä yeeke kiinne ogo, “Aada ke Cilla tiñje, ikee määngä Lamak jiik yeeki tiñje. M'ana ika iñña yok kuuy ye nanŋä ñok, a durñu yaana ika ickana ye. 24 An naana m'ana näkkä Kaayiin ye wangä me äññke kä ñaŋikel, an m'ana bi näki Lamak ye, bi wangä me äññke caykä kä ñaŋikel witken kä ñaŋikel.” 25 An Aadam ŋuca nünŋin ke iije, an gittä minneni oone. An äkki meen ogo Ceet an jaajjin ogo, “Joon ika iñña minneni rätkana kä nänŋä Abiil yaana nägi ñuuggin Kaayiin ye.” 26 An wääna Ceet tālee kä ye gittä minneni an äkkene ogo ñnooc. An yuungu yaakca ti mäbaan wäättana juñjin kä maanŋä yäñtäñ Piŋto.

5 A perrä yen kaaynä Aadam ikki. Wääna Joon nanŋee kä mänbaan ye, nanŋe kä biilkä yeeke ike. 2 Nanŋe oon ke iij an ŋüülkene, an wääna nanŋeeda kä ye, äkkene ogo mänbaan. 3 An wääna Aadam cääynee yuungu kä 130 ye, gittä minneni äälene kä beel bata ike, an äkkene ogo Ceet. 4 An wääna Ceet giidene daa me ye, Aadam cääynä yuungu 800, an gittä merkä oogen ke tiñrin yakkalañ. 5 An Aadam yuunge muure yaaka cääynee kä ŋommañ wic ye, a 930 an tüwnü. 6 An wääna Ceet cääynee yuungu kä 105 ye, gittä ñnooc. 7 An wääna ñnooc giidene daa me ye, Ceet cääynä yuungu 807, an gittä merkä oogen ke tiñrin yakkalañ. 8 An Ceet

yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 912 añ tüwnü. 9 Añ wääna İnooc cääynee yuungu kä 90 ye, gittä Kinaan. 10 Añ wääna Kinaan giidene daa me ye, İnooc cääynä yuungu 815, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 11 Añ İnooc yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 905 añ tüwnü. 12 Añ wääna Kinaan cääynee yuungu 70 ye, gittä Maalla. 13 Añ wääna Maalla giidene daa me ye, Kinaan cääynä yuungu 840, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 14 Añ Kinaan yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 910 añ tüwnü. 15 Añ wääna Maalla cääynee yuungu 65 ye, gittä Yaarit. 16 Añ wääna Yaarit giidene daa me ye, Maalla cääynä yuungu 830, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 17 Añ Maalla yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 895 añ tüwnü. 18 Añ wääna Yaarit cääynee yuungu 162 ye, gittä İdrüic. 19 Añ wääna İdrüic giidene daa me ye, Yaarit cääynä yuungu 800, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 20 Añ Yaarit yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 962 añ tüwnü. 21 Añ wääna İdrüic cääynee yuungu 65 ye, gittä minneni oone battä me ogo Matüceela. 22 Añ wääna Matüceela giidene daa me ye, İdrüic baaddin päy Jooñ yuungu 300, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 23 Añ İdrüic yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 365. 24 Añ İdrüic baaddin päy Jooñ, añ wiıccä iñi kä yaana koowene daa Jooñ ye. 25 Añ wääna Matüceela cääynee yuungu 187 ye, gittä Lamak. 26 Añ wääna Lamak giidene daa me ye, Matüceela cääynä yuungu 782, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 27 Añ Matüceela yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 969 añ tüwnü. 28 Añ wääna Lamak cääynee yuungu 182 ye, gittä minneni oone. 29 Añ äkkene ogo Noo. Añ ike jaajjin ogo, “Yaanni iñiñ bi iñiñ yüiktäñ kä bääñ yen ñuugulani yek iñko, ñommañ yaana tuumi Piñto yaanni ye ti.” 30 Añ Lamak wääna Noo giidene daa me ye, Lamak cääynä yuungu 595, añ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalañ. 31 Añ Lamak yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 777 añ tüwnü. 32 Añ wääna Noo yuunge aññene 500 ye, gittä Caam ke Haam ke Yaapic.

6 Añ wääna me jujjene kä ñiirin ñommañ wic, añ gittene kä ñulgu ye, 2 malaññi Jooñ ñulgu mäbaan yoori ñerañ, añ iken wäkkä yaaka

daa reeni ye añ ñeyi. 3 Añ Piñto jaajjin ogo, “Wääktäñ yeeni batta bi cääy mänbaan ti ke on bata yuungu yaakca ti, ike a mänbaan yaana tüwiñ ye, añ yuungu yeeke batta bi käälcı woo 120.” 4 Nüñkä yaakca ti ñommañ wic ook yakkalañ ñongañ añ teyañ, nääñka malaññi Jooñ ñiññene ñulgu mäbaan añ gittene merkä ye. Añ a iken ken a mä teykä ñomuk ku on yaaka yäñtängenen pakä me ye. 5 Añ Piñto yüñ mänbaan yoorre ñiirin ñommañ wic, añ yoorre jiik'a nañtä juuggen ti ye, a yaacken muure kamat. 6 Añ Piñto jone lüüjjiñ kä yaana nāññee kä mänbaan ñommañ wic ye, añ ike nüüjjiñ jone ti. 7 Añ Piñto jaajjin ogo, “Mänbaan yaana naññä ñommañ wic ye, üülü wic, mänbaan ke ñigärgä ke waak'a layok ye, ke ñiirgä polloñ jiñe, ika joni nüüjjiñ kä yaana naññä daa kä ye.” 8 Añ a Noo ken kääññä ñerra Piñto ti. 9 Wakkä yaaka nāññä ñuuggen yuungu Noo ti ke mä yeeke ye. Ñomuk ku on kilkä Noonu ti, a Noo ken a men wotconde añ ken ñoye ladañ me giti. Añ Noo ken baadit päy Jooñ. 10 Añ Noo gittä merkä kä ñäk. Yäñtängenen ogo Caam, añ Haam, añ Yaapic. 11 Añ ñommañ yaaññä Jooñ ñome ti, añ ñommañ küümmü kä nääñkä yaackä. 12 Añ ñommañ wiñe yoori Jooñ yaaññä, nääñka mäbaan muure nääñken yejgene ye. 13 Añ Noo kiini Jooñ ogo, “Nüñkä mäbaan tiññañ düüññi ñomi ti, nääñka ñommañ wiñe küümgene daa kä nääñken yaacken ye. Añ ika ñäkä iken cüccüdü woo ke ñommañ. 14 Añ nañjä kuun yen jaan yaana battä me ogo japar ye. Añ kuun nāñgä ji äargä, añ paadä jok kä ñunñu tooli külok ke ñäñe ti nuñko piik ñana kaaccete ti kuun ji. 15 Añ nañjä aññi bayte päyäy kä men buñe 130, añ gäpte men buñe 25, añ külte 15. 16 Añ kuun nāñgä wiñe añ käl ñuule wääktäñ ñoocci waan wiñe ke teye a men buñe ñonñolle. Añ kuun tüke nañjä kä gunne ti, añ kuun jiñe kiibä giti, iñi ke ñeejiik ke ñaalok. 17 “Añ ika ina tuucudu tääl piik ñommañ wic, ika cüccüdü woo wakkä yaaka cääygene kä wääktäñ yoken ti ye, polloñ ñoy. Waak'a ñommañ wic ye, muure tüw. 18 Añ ika bi ñuccu jiik ñoocin ke iñi. Añ iñi kaacci kuun ji ikee ke merkä yüükü ke iññü añ määngä merkä yüükü. 19 Añ wakkä yaaka a üññi ye ti muure, iñi äccä kuun ji kä yew yewni oon ke iññi dalä üt ke iñi. 20 ñiirgä ti daa kä biilken, añ ñigärgä ti daa kä biilken, añ wakkä yaaka layok ñommañ wic muure ye, daa kä biilken iken bi ätä iñi ti kä yew yewni kaaci kuun ji üde

kä. 21 Añ kuju wakkä äämkä ti, añ ðülü yokin ïkï ti, wäätï a wakkä äämkä yüükü ke iken.” 22 Añ Noo nääñkä yaaka iingene daa Joony ye, nanñe muure a gïtken.

7 Añ Piŧo Noo kiinne ogo, “Kaace ke mä än yüükü kuun jï. Yoorru a ïkï parü ken woduwoot merkä kil yaakki ti. 2 Añ kuju ðigärgä ti oogen kä ñaŧikel, añ määngen ti kä ñaŧikel yaaka ladañ ye ti, añ ðigärgä yaaka batta ladañ ye ti, kuju kä yew yewni oon ke iij. 3 Añ ke ðiirgä ti kuju oogen kä ñaŧikel añ määngen kä ñaŧikel, nuñko kaaynen cääyene kä ñommañ wic muure. 4 Añ niñkä kä ñaŧikel ika bi tuucu ñaal ñommañ wic añ nääkä niñkä caykä kä ñan wïrdinnï gïtken ke añkä gïtken. Añ waak'a ääynä ñommañ wic ye, bi cücü woo muure.” 5 Añ Noo nääñkä yaaka iingene daa kä Piŧo ye, nanñe muure. 6 Añ wäana piik yiinene kä tääl ñommañ wic ye, Noo yuunge kä 600. 7 Añ Noo kaaccä kuun jï ke iij ke merkä yeeke ke määngä merkä yeeke, üdene kä piik tääl. 8 Añ ðigärgä yaaka ladañ ye, ke yaaka batta ladañ ye, ke ðiirgä ke wakkä yaaka layok ñommañ wic ye muure, 9 waak'a kaaccä kuun jï ke Noo ye, kä yew yewni, oon ke iij, bata yaana Noo kiinene daa kä Joony ye. 10 Añ wäana niñkä kä ñaŧikel ðakkene ye, piik tääl üükün woo ñommañ wic. 11 Añ wäana Noo yuunge wäättene kä 600 ye, paan yew ti, niñkä caay witken kä ñaŧikel ti, piik wanjen püürin woo iñi ñommañ jï, añ cääna ñaal puukin iñi ñaalok pollon jï. 12 Añ ñaal puukin iñi ñommañ wic niñkä caykä kä ñan wïrdinnï gïtken ke añkä gïtken. 13 Añ niñnä yaanja ti ken kaaccene Noo kuun jï, ike ke iij ke merkä yeeke Caam ke Haam ke Yaapic ke määngä yeeken. 14 Iken ke waak luum jïne daa kä biilken ke ðigärgä muure ke waak'a muulu iñi ñommañ wic ye, ke ðiirgä yaaka päydidi ye muure daa kä biilken. 15 Añ wakkä yaaka cääyene kä yoken añ wääki a üdin ye, muure äätin kaaccä kuun jï kä yew yewni ke Noo. 16 Añ bata yaana Joony Noo iingene daa kä ye, waak äcce kuun jï oogen ke määngen. Añ Noo üülji tüggin Piŧo kuun jï. 17 Añ tääl yiinjen niñkä caykä kä ñan ñommañ wic, añ piik üüttin kä ðiirin. Añ kuun ääri ñaalok piik ñommañ wic. 18 Añ piik üüttin kä ðiirin ñommañ wic, añ kuun wäättan taamit ñaalok piik witin. 19 Añ piik ðiirin kä yaac ñommañ wic, añ pämkä mäyken muure yaaka pollon ñoy ye, äätte witin. 20 Añ

piik yoken küülü ñaalok, añ pämkä äädi witin iñi men buje kä ñaŧikel. 21 Añ waak'a layok ñommañ wic a üdin ye tüwgin muure, ðiirgä ke ðigärgä ke wakkä luum jïne ke waak'a muulu iñi ye, ke mäbaan muure. 22 Wakkä yaaka cäyok ñommañ iwon wic wääki a üdin ye, tüwgin muure. 23 Añ wakkä yaaka cäyok ñommañ wic a üdin ye, mäbaan ke ðigärgä ke waak luum jïne ke ðiirgä pollon jïne cücce woo Piŧo muure. Añ buccin a Noonu ke waak'a kaaccene kuun jï ye päaken. 24 Añ piik ñommañ müŧte wic niñkä kä 150.

8 Añ Joony Noo batta agee kä wiirgon ke wakkä luum jïne, ke ðigärgä muure yaaka ke ike kuun jï ye, añ tuccin jommu ñommañ wic añ piik wüükün iñi. 2 Añ piik wanjen yaaka yiinete ye, yoken üülji ke kälkä pollon jïne cääna, añ ñaal yore yuutkene kä mäññä pollon jï. 3 Añ piik ðuukin iñi kä ðeewan kä ðeewan ñommañ wic niñkä 150 ti. 4 Añ paan ñaŧikel ti, niñnä caay witken kä ñaŧikel ti, kuun cääjin waadgä pämkä yaaka battä me ogo Araraat ye witin. 5 Añ piik iñjidi kä wüükün iñi añja paan caay ti, añ niñnä iñjin ti yen paan caay pämkä witken üükün woo. 6 Añ wäana niñkä caykä kä ñan ðakkene ye, Noo kälä ŧuule yaana nanñe kuun gunne ti ye, kupkene. 7 Añ tuccin gaaggaak. Añ kaaccä woo añ päydin ke piik iwene ñommañ wic. 8 Añ tuccin gülküte ogo ato piik ookce naana ðewcono iñi ñommañ wic ye. 9 Añ gülküte batta a kãnon nant'a koojee iñi ye, añ ðukcin Noo ti kuun jï, nääñka ñommañ wiñe muure mor agee kä küümon kä piik ye. Añ läjgi Noo iñte añ müññe añ ðuukke ike ti kuun jï. 10 Añ kiiññä ñuca niñkä kä ñaŧikel, añ gülküte ñocce tucce woo. 11 Añ gülküte ðuukin ike ti biigin ti añji, i ädit jaan yaana battä me ogo jeytüün ye gitke garrä tüke ti, añ ñji Noo piik ðewcin iñi ñommañ wic. 12 Añ kiiññä niñkä kä ñaŧikel yakkalañ ñuca añ gülküte tucce, añ gülküte batta a ðüükidiñi ñajak ike ti. 13 Añ wäana Noo yuunge wäättene kä 601 ye, iñjin ti niñnä yen yun kicconde ti, piik iwnä ñommañ wic. Añ Noo kuun wiñe kuppe woo añ däämjın añ ñommañ wiñe yootte a iwon. 14 Añ paan yew ti, niñnä caykä kä yew witken kä ñaŧikel ti, ñommañ wiñe iwnä muure. 15 Añ Joony Noo kiinne ogo, 16 “Kääjä woo kuun jï ikee ke iijü ke merkä yüükü ke määngä yeeken. 17 Ke wakkä muure yaaka ke ïkï a üdin ye, ðiirgä ke ðigärgä,

ke wakkä luum jiñe äbä woo. Anj dalä gidok ñommañ wic anj pîr anj ñirä.” 18 Anj Noo kääjin woo kuun ji ke merkä yeeke ke iije ke määngä merkä yeeke. 19 Ke wakkä luum jiñe ke ñigärgä ke wakkä yaaka muulu iñi ñommañ wic ye, ke ñiirgä muure, kääjin woo kuun ji daa kä biilken. 20 Anj Piñto bätiki Noo tambal anj kuññu ñigärgä ti ke ñiirgä ti muure yaaka ladañ a waak iñlä wäämmä yok ye ti. 21 Anj Piñto ñääccä pin yaana gîmgede ye, anj jaajjin jone ti ogo, “Ñommañ wiñe batta ñuca bi tuumu kä ñääñkä mänbaan, anj ike a ñääñkä yaackä ken ñooje jone ti kä ñine tinä, anj wakkä yaaka a üdin ye, batta ñuca bi näga ñugin bata wääna ñaññä daa kä ñugin ye. 22 Anj naana mor ñommañ bilti ye, i piññä ke errä, anj lüüye ke carrä, anj yiwuk ye yiluk, anj anj jiñe ke wîrîñ jiñe, batta bi yüüti iñi.”

9 Anj Noo ñüülki Joonj ke merkä yeeke anj kiinne ogo, “Giide anj ñiire anj ñommañ wiñe küümge. 2 Anj ikee bi booce kä wakkä luum jiñe yaaka ñommañ wic ye, ke ñiirgä pollonj jiñe, ke waak'a layok ñommañ wic ye muure, ke yak wii jiñe. Yaakki muure bi daläbu cäyok iñkic ti. 3 Waak'a layok a üdin ñommañ wic muure ye, a wakkä äämkä yeekic bata wakkä garkä yek piñtîñ. Waak muure iññe kä. 4 Anj gin'a yîmge batta a piüürîñi woo ye üññü a yîmgä gîti, yaññonde ñana ame. 5 “Anj mänbaan yaana bi näki menen ye, bi jooju. Anj gin luum jiñe naana näki mänbaan ye, bi tüw cääna. Anj yaana näki men ye, daa bi tüw. 6 Anj yaana näki men ye, daa bi näkä me ñok, ñääñka Joonj mänbaan naññeeda kä biilke ye. 7 Giide, anj pîre anj ñiire, anj ñommañ wiñe küümge.” 8 Anj Noo kiini Joonj ke merkä yeeke ogo, 9 “Tiññan ika ñuccudu jiik ñoocin yeeki ke ikee anj ke kaaynä yeekic yaaka ñätkic ti ye, 10 ke waak nañgin yaaka a üdin kuun ji ke ikee ye muure, ñiirgä ke ñigärgä ke waak luum jiñe yaaka layok ñommañ wic ye muure. 11 Ika bi ñuccu jiik ñoocin yeeki ke ikee, anj baati ñuca wakkä üdin ti muure yaaka bi tüw kä piik tääl ye. Anj baati ñuca tääl mooye yaana bi cüüti gîti ñommañ wiñe ye.” 12 Anj Joonj jaajjin ogo, “Gin yaanni ika päggada ñjîngin gin'a nüütü jiik ñoocin waan yeeni ti ke ikee ye, ke waak'a a nañgin a üdin ye muure, ke merkä yeekic ti ke cüle. 13 Rüñit a gin'a ñooccu ñaalok curungu gîti ye, anj bi wääti a gin'a nüütü jiik ñoocin waan yeeni ti ke ñommañ ye. 14 Anj naana ika ääcä polku ñaalok

pollonj ji ye, i rüñit ükü woo polku gîti. 15 Anj jiik ñoocin yeeki ke ikee ke waak'a a üdin ye muure bi payä. Anj baati tääl mooye yaana bi ätä nääkä waak'a a üdin ye muure. 16 Anj naana rüñit ükü woo curungu gîti anj yooñu ye, jiik ñoocin yeeki ke waak'a a üdin ñommañ wic muure ye bi payä.” 17 Anj Noo kiini Joonj ogo, “A rüñit ken ñooccu a paydin jiik ñoocin yeeki ke waak'a a üdin ñommañ wic ye muure.” 18 Anj merkä Noo yaaka kääjennee woo kuun ji ye, a Caam ke Haam ke Yaapic. Anj Haam a Kanaan wäyen. 19 M'aka ikki ñiirin piirtin ñommañ wic yaakki, käjä woo merkä Noo yaaka kä ñäk ye ti. 20 Anj wääna tääl baakkenee kä ye, Noo jujjin kä puuynu yiil, anj piittä jaan muulu beel bata lüütikon, anj ñulge nañgä me a määk. 21 Äñkalarj Noo mättä määk yaaka ñuññe ye, anj ike nägi anj oodi keen yeene ji yore kä el. 22 Anj Haam Kanaan wäyen, wäyen yoorre niin yore kä lat, anj ñukcin üñtük mädgen yaaka kä yewwe ye nüütkene. 23 Anj Caam ke Yaapic kuññu burju, anj pedi gîti ke ñääge ñaalok büyken ti, anj wüttü ti wäyen ti kä ñätken, anj wäyen kümi yok. I wangen agene kä ñukin woo batta ñäki wäyen yoottu i yore elañ. 24 Anj wääna Noo määk pättée woo wiñe ti ye, ñääñk'a nañgene daa minneni yeene deerconde ye ñjîñne. 25 Anj jaajjin ogo, “Kanaan bi a tuumgon! Anj ike bi wääti a kiingon yen kiinkä mädgen.” 26 Anj Noo jaajjin ñuca ogo, “Ñüülkin ati Piñto Joonj yen Caam ti! Anj Kanaan wääti a kiingon yeene. 27 Dalä baan Yaapic gääpänä woo Joonj, anj cääjji keenñi yek Caam gîti, anj Kanaan wääti a kiingon yeene.” 28 Anj wääna piik tääl baawkene ye, Noo cääynä yuungu 350. 29 Anj Noo cääynä yuunge muure 950, anj wäättana tüwnü.

10 Anj a kaaynä yek merkä Noo ikki, Caam ke Haam ke Yaapic. Anj iken gittä merkä kä ñiräk wääna tääl baawkenee kä ye. 2 Anj merkä Yaapic a Jomar ke Maajüüce ke Maday ke Yawaan ke Tabil ke Maacik ke Tiraac. 3 Anj merkä Jomar a Ackanaac ke Rîpeec ke Tojarma. 4 Anj merkä Yawaan a Alîca ke Tarcîic anj mä Kaat ke mä Rudaan. 5 Anj a kaaynä me yaakca ken ika piirtin gîti, anj cääjjin wiykä mayken ñugin yaakka. Anj kiptin gîti kä bänkä yeeken ke äärgä yeeken tüggen, ke ñon yeeken anj wäättana kun yañkalarj daa kä lemmä yeenen. 6 Anj merkä Haam a Küüic ke Macîr ke Piüüt ke Kanaan. 7 Anj merkä Küüic a Ceba ke Hawela ke Capta ke

Raama ke Capteka. Aŋ merkä Raama a Cība ke Diidaan. **8** Aŋ Kūic gittä Nimuraat, aŋ a m'ana iijjin kä teynä ŋommañ wic ye. **9** Aŋ ike a kiño teyconde Piŋo ñome ti, aŋ a yaana jaayge kä me ogo, “Beelje bata kiño Nimuraat kä teynä Piŋo ñome ti.” **10** Aŋ yätkitīn yeene iijjin ti kä bānkä yek mä Baabīl ke Aaraak ke Akaat ke Kolina ŋommañ mä Cīnnaar ti. **11** Aŋ ike yätkitīn yeene gāappe woo aŋ wūkcīn ŋommañ mä Acūūr ti, aŋ a nāñ'a bāttee kä bānkä battä me ogo Nīnawa ke Rabuut Eer ke Kaala **12** ke Recen ye. Aŋ Recen a baan mooye yaana yāwar cāy waan mä Nīnawa ke Kaala ye. **13** Aŋ Macīr a wāy yen mä Lüüt ke mä Anaam ke mä Leheep ke mä Naptūū **14** ke mä Patarooc ke mä Kaptoor ke mä Kacaloo, yaaka gittä mä Palactīn ye. **15** Aŋ Kanaan kaygon yeene yaana giññe ye, battä me ogo Cīdoon, aŋ ŋuca giññä mä Haat **16** ke mä Yaabūūc ke mä Amoor ke mä Jarjīic **17** ke mä Haaw ke mä Iraka ke mä Cīn **18** ke mä Arwaat ke mä Jamaar ke mä Hamaat. Aŋ wāattana äärgä tūggen yek mä Kanaan piirtin. **19** Aŋ kewnā yen mä Kanaan juwu Cīdoon aŋ ɗakcīdī ke Jaraar ke Gajja, aŋ kä baan mä Caduum ke Amuura ke Adama ke Jobiīm ke Leeca ti. **20** Aŋ a kaaynā Haam ikki ke äärgä yeeken tūggen ke lemmä yeenen ke bānkä yeeken ke ɗon yeeken. **21** Aŋ Caam cāanna gittä merkä aŋ ike a Yaapic määden mooye, aŋ a wāy yen kaaynā Aabir muure. **22** Aŋ merkä Caam a Ilaam ke Acūūr ke Arpiceet ke Lüüt ke Araam. **23** Aŋ merkä Araam a Üüc ke Üül ke Jaacir ke Maacik. **24** Aŋ Arpiceet gittä Caale aŋ Caale gittä Aabir. **25** Aŋ Aabir gittä merkä kä yewwe. Aŋ yaŋkalaŋ äkki me ogo Paalic, nāñjka ŋommañ kiibene daa kä me giti niinkä yaaka giidene daa me ye ti. Aŋ määden battä me ogo Yaktaan. **26** Aŋ Yaktaan gittä Almodaat ke Caalip ke Ajaramuut ke Yaare **27** ke Adūraam ke Ūjaal ke Dikīla **28** ke Ūbaal ke Abīmayaal ke Cība **29** ke Opeer ke Hawela ke Yūbaap. Iken yaakki muure a merkä Yaktaan. **30** Aŋ iken cāyok nāñ'a battä me ogo Miica ye, atī ke Caapir pāam mä ŋomuŋgu ti. **31** Aŋ a kaaynā Caam ikki ke äärgä yeeken tūggen ke lemmä yeenen ke bānkä yeeken ke ɗon yeeken. **32** Aŋ a äärgä tūggen yek Noo ikki ke merkä yeeken ke kaaynen, aŋ iken ti ɗon piirtin ŋommañ wic wāana tää baawkenee kä ye.

11 Aŋ ŋomuk kä on me muure ŋommañ wic lemmä yeenen a keelok, aŋ a jiik keelkä

ken jaaygä. **2** Aŋ wāana baŋjene kä ŋomuk ye, kāññä nāñ'a ɗāāñgon gāapconde baan yaana battä me ogo Cīnnaar ye jī, aŋ iken cāājīn iñi wīca. **3** Aŋ iken luugin pāaken ogo, “Bātin düüca aŋ peelin tey.” Aŋ pāmkä dalibuwin aŋ wāattana a düüca peelgon ken ŋuugulene kä. Aŋ ŋomgu titkä dalibuwin aŋ wāattana a ɗiiney üllü ken ŋuugulene kä. **4** Aŋ iken jaajjin ogo, “Ääte ikin nāñin baan mooye, aŋ ikin bātin ān mooye bāāyconde yaana wīne wātcīdī ti polloŋ jī ye. Aŋ ikin nāñin yāñtāngono nuŋko ŋana pūrtitīn ŋommañ wic.” **5** Aŋ Piŋo kāājīn iñi ükcīdī baan mooye ke ān bāāyconde yaana batä mābaan ye. **6** Aŋ Piŋo jaajjin ogo, “Iken a mä keelkä aŋ lemmä yeenen a keelok! Aŋ iken ikki juujin kä nāñjka ginani yaanni, iken batta bi yocu nāñjka gin'a ɗākkānā nāñgä ye. **7** Aŋ kaacīn iñi lemmä yeenen cūülkin daa giti, nuŋko ŋana yaŋkalaŋ jiik menen ookcedeeda giti.” **8** Aŋ piirji giti woo Piŋo ŋommañ wic muure, aŋ yuuttu iñi kä baññä baan mooye. **9** Ina ken äkkene daa me ogo Baabīl yaanna nāñjka Piŋo mābaan lepen cūülleeda giti muure, aŋ māñkalaŋ daa jaayee kä lemmä yeene yaanna, aŋ iken piirji giti woo Piŋo ŋommañ wīne ti muure. **10** A perrā yen kaaynā Caam ikki. Wāana Caam yuunge aŋjene kä 100 ye, aŋ wāana tää baawkenee kä yuungu kä yewwe ye, ike gittä Arpiceet. **11** Aŋ wāana Arpiceet giidene daa me ye, Caam cāāynā yuungu 500, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **12** Aŋ Arpiceet cāāynā yuungu 35, aŋ gittä Caale. **13** Aŋ wāana Caale giidene daa me ye, Arpiceet cāāynā yuungu 403, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **14** Aŋ Caale cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Aabir. **15** Aŋ wāana Aabir giidene daa me ye, Caale cāāynā yuungu 403, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **16** Aŋ Aabir cāāynā yuungu 34, aŋ gittä Paalic. **17** Aŋ wāana Paalic giidene daa me ye, Aabir cāāynā yuungu 430, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **18** Aŋ Paalic cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Raaw. **19** Aŋ wāana Raaw giidene daa me ye, Paalic cāāynā yuungu 209, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **20** Aŋ Raaw cāāynā yuungu 32, aŋ gittä Cīrū. **21** Aŋ wāana Cīrū giidene daa me ye, Raaw cāāynā yuungu 207, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **22** Aŋ Cīrū cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Nahūūr. **23** Aŋ wāana Nahūūr giidene daa me ye, Cīrū cāāynā yuungu 200, aŋ gittä merkä oogen ke tūrin yakkalaŋ. **24** Aŋ Nahūūr cāāynā

yuungu 29, an gittä Taare. 25 An wääna Taare giidene daa me ye, Nahüür cääynä yuungu 119, an gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 26 An Taare cääynä yuungu 70, an gittä Abram ke Nahüür ke Araan. 27 A perrä yen kaaynä Taare ikki. Taare gittä Abram ke Nahüür ke Araan. An Araan gittä Luut. 28 An Araan iijjin wäyen Taare yütte wic kä tüwnü baan battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan nantä yaana giidene daa me ye ti. 29 An Abram ke Nahüür diññä muuŋuk. An in Abram battä me ogo Caarraay, an in Nahüür battä me ogo Maalka. An Maalka iken ke Icka a tüürin Araan yaana a Nahüür määden ina. 30 An Caarraay a burŋu batta a giidon merkä. 31 An Taare minneni yeene Abram koowne ke Luut minneni minneni yeene Araan ke Caarraay in minneni yeene Abram, an kaaccene kä woo kä nantä'a battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan ye ti, atı ɲommañ mä Kanaan ti. An wääna däägene ti baan yaana battä me ogo Araan ye, i cääjjin iñi wica. 32 An Taare cääynä yuungu 205, an tüwnü baan Araan ji.

12 An Abram kiini Piŋo ogo, “Atä, baan yüünü mañjä iñi ke mä yüükü ke än wääc, an atä nantä yaana bi nüütkenii kä ye. 2 An iki bi naŋeni wäätcı agä ɲon yawke, an iki bi tutkeni cäwdä ɲerconde, an yäntondü bi nañä täl, an me bi kani ɲüülkin ika ti kä päy yüünü. 3 An m'aka iki ɲüülkinı ye, bi ɲüülkü an m'aka iki tuumgi ye, bi tuumu, an iki bi wäätcı agä ɲüülkin yek äärgä tüggen ɲommañ wic muure.” 4 An Abram bañjä bata yaana kiinene daa Piŋo ye, an attä ke minneni määden Luut. An Abram wääna kääjenee woo baan yaana battä me ogo Araan ye ji, yuunge caykä kä ɲütükel witken kä duuc. 5 An Abram iije Caarraay koowne ke Luut, ke wakkä yeeke yaaka bilti ye muure, iken ke Luut, ke kiinkä yaaka dooje ke ike Araan ye. An iken kaaccä woo muure ünñidi ɲommañ mä Kanaan ti. An wääna ɲakkene ti Kanaan ye, 6 Abrammä ättä ke ɲakene ti jaan mooye yaana battä me ogo Muura ye ti, cokulaŋ ti baan yaana battä me ogo Cakiim ye ti. I niñkä yaakca ti mä Kanaan bilti ɲommañ yaanja ji. 7 An Piŋo üükın woo Abram ti, an kiinne ogo, “A kaaynä yüükü ken bi iñä ɲommañ yaanni.” An Abram Piŋo bätkene tambal nantä üükene kä woo Piŋo ye. 8 An wäättana iken bañjä, an cääjjin waadgä pämkä waan Betalı ke Aay, an Betalı ɲimñidi kä ɲjäkä an Aay ken kä ñomuk,

an keeñ yeene ɲeljene iñi wica. An Abram Piŋo bätkene tambal an maanye wica. 9 An Abram bakkä woo ünñin iñi teettäläŋ yaana battä me ogo Najip ye. 10 An baan yaanja ti nantä anña kani kä yaac, an Abram bañjä Macir ati cääjjidi wica a boorgon nääñka kani yaaññee kä wica ye. 11 An wääna iken ɲakkene ti tooy tük Macir ye, iije Caarraay kiinne ogo, “Ŋäjjä iki agä iij ɲerconde. 12 Naana iki bi yoorgi mä Macir ye, iken bi jaajji ogo, ‘A iije inni.’ An ika bi näka ɲok an iki bi mañjini agä üdon. 13 Jaajjä ogo iki agiej käwo, an kä jiik yüükü ika batta bi nañga nääñkalaŋ, an ika bi üüdja ɲok.” 14 An wääna kaaccene ti Macir ye, ike yoori mä Macir ɲeraŋ kä yaac. 15 An wääna yoorene daa kä duuŋkulen yek Parahuun ye, riingi Parahuun an wäättana iji än mooye yeene ji. 16 An kä ike Parahuun jone ñappä kä Abram, an Abram iñi ɲiik ke ɲäk ke tüürünñi oogen ke määngen ke kiinkä oogen ke määngen ke kälämğä. 17 An Piŋo Parahuun ke mä yeeke tuckene yokın rackitiŋ yaajgonde kä jiik Caarraay in Abram. 18 An Parahuun Abram bärkene an taaññe ogo, “A nääñkä ɲaaka ika nañganaa kä yaakka? Ika batta nüütkadaa ogo ünñi ina? 19 An ika kiindaa ogo käwic ina, ke koowu daa kä a iij yeeni? İñü ina, koowu an atel!” 20 An Parahuun mä yeeke iingene ogo Abram ñoolci woo baannen ke iije ke waak yeeke muure.

13 An Abram juwu Macir, an ünñin ñaalok nantä'a battä me ogo Najip ye, ke iije ke Luut ke wakkä yeeken muure. 2 An Abram anña ceeggon kä yaac kä ɲigärgä ke tiilgä gälkä ke tiilgä. 3 An ike juwu Najip, an attä nantä ke nantä atı Betalı an ɲakkä ti nantä yaana waan Betalı ke Aay ye ti, nantä yaana agee kä ɲilcini kä iñi keeñ yeene kä on ye. 4 An a nantä'a iijjenee ti bättee kä tambal ye. An Abram Piŋo maanye ɲuca wica. 5 An cääñna Luut yaana layok ke Abram ye, cääygene ɲigärgä ke keeñni. 6 An nantä cäwdä yeenen deetä iñi, an batta liiti cäwdä nantä keellä kä ɲiirin ɲigärgä yeeken. 7 An kaaydoni ɲigärgä yek Abram ke yek Luut äämä yääññäni. An mä Kanaan ke mä Peeric niñkä yaakca ti cäyok nantä yaanja ti cääñna. 8 An Abram Luut kiinne ogo, “Ŋana ikiñ äämi yääññä, an ɲana kaaydoni ɲigärgä yooko äämä yääññä, ikiñ agi mä keelkä. 9 ɲommañ muure ina ñomü ti yaanna ikiti piirti. Naana iki ünñü kä buñ birra ye, i ika ünñü kä buñ aam an naana iki

ünjü kä buŋ aam ye, i ika ünjü kä buŋ birra.”
10 Aŋ Luut wiŋe äärene ŋaalok aŋ cäälgä yek wii mä Üürdün yooŋte taanŋä Coogaar garan bata nantä garrä yen Piŋo, aŋ ɲeraŋ beel bata ɲommaŋ mä Macir. I batta mor Piŋo Caduum ke Amuura düüme giti. **11** Aŋ Luut wäkkä cäälgä yek wii mä Üürdün doŋe, aŋ iken piirtin. Aŋ ike baŋŋä kä ŋomuk. **12** Aŋ Abram cääjŋin ɲommaŋ mä Kanaan ti, aŋ Luut cääjŋin bänkä mäyken yek cäälgä giti, aŋ keeŋni yeeke baakke ti baan yaana battä me ogo Caduum ye gunne ti. **13** Aŋ nünkä yaakca ti mä Caduum nääŋä nääŋkä yaacken kä yaac yaaka batta täkkänä Piŋo ye. **14** Aŋ Abram wäana piirtene ke Luut ye, kiini Piŋo ogo, “Wiŋü äärä ŋaalok nantä'a cäayii kä yaanna ti, aŋ däämjä ŋomuk ke ɲäjäk aŋ ŋaalok ke iŋi. **15** Aŋ ɲommaŋ yaanni bi iŋe kä muure ke kaaynä yüükü ke cüle. **16** Aŋ kaaynä yüükü bi naŋä dirä bata ɲomgu yek ɲommaŋ wiŋe, aŋ batta bi lülgä me kä paŋŋä. **17** Juwu, ɲommaŋ inŋenii kä, atä baadä bäyte ke gäpte.” **18** Aŋ Abram keeŋni yeeke baanŋe, aŋ attä cääjŋin jengä mäyken yek Mamar ɲoyin, baan yaana battä me ogo Hiburoon ye ti, aŋ cääjŋin iŋi wica. Aŋ Piŋo batkene tambal ɲuca.

14 Aŋ nünkä yaakca ti yäänŋä juwin baan ji. Aŋ Amrapiil yätkä mä Cinnaar, ke Ariyok yätkä mä Alicaar, ke Kadarlomaar yätkä mä Ilaam, ke Tidaal yätkä mä Jüwüim 2ircin yäänŋäk Beera ti yätkä mä Caduum, ke Bircä yätkä mä Amuura, ke Cannaap yätkä mä Adama, ke Camibaar yätkä mä Jobiim, ke yätkä mä Beela. Aŋ a Beela ken battä me ogo Coogaar. **3** Aŋ iken yaaka kä duuc yaakka kääygä yeekeŋ dülü yokin dääŋgon yaana battä me ogo Cadiim ye ti, Koon Mooye yen Äyyä ti. **4** Aŋ iken yuungu yaaka kä caay witken kä yewwe ye, müktü kä yätkä Kadarlomaar, aŋ yun yaana yoku wäätcete kä caay witken kä däk ye, i tuuci yokin woo. **5** Aŋ wäana nääkenee yun ɲuca ye, Kadarlomaar ke yätkäni yaaka nääkene ye däägin ti, aŋ mä Rapiin booji nantä'a battä me ogo Actariüt Karniim ye ti, aŋ mä Jüüc booji nantä'a battä me ogo Haam ye ti, aŋ mä Iim booji nantä'a battä ogo Coobi Kiriteem ye ti, **6** aŋ mä Hüür booji pämkä yaaka battä me ogo Cür ye ti, ke daakene daa ti El Paraan nantä teenŋä ti kä cokal. **7** Aŋ iken duukin ɲäjäk aŋ attä nantä'a battä me ogo En Micpeet ye ti. Aŋ nantä cäanna äkki me ogo Gaadic. Aŋ iken bänkä mä Amüliik müügü muure

ke mä Amoor yaaka cäyok Hajojon Taamar ye. **8** Aŋ yätkäni mä Caduum, ke Amuura, ke Adama, ke Jobiim, ke Beela yoken tooti yäänŋä ti dääŋgon mä Cadiim ji. Aŋ Beela a nantä'a cäanna äkki me ogo Coogaar ye. **9** Aŋ näägin ke Kadarlomaar yätkä mä Ilaam, ke Tidaal yätkä mä Jüwüim, ke Amrapiil yätkä mä Cinnaar, ke Ariyok yätkä mä Alicaar. Aŋ iken yätkäni kä ɲan pärjidi ke yätkäni kä duuc. **10** Aŋ dääŋgon yen mä Cadiim cäaygene giti kälkä mäyken küüŋgin yek kälkä ŋownä iŋin kä diräk, aŋ wäana yätkä yen mä Caduum ke yen mä Amuura ŋoolene daa meken ye, yakkalaŋ lüüti kälkä aŋ meken yakkalaŋ lüdgin aajŋin ŋaalok pämkä witin. **11** Aŋ yätkäni yaaka kä ɲan ye, waak muure yek mä Caduum ke Amuura peeji ke wakkä äämkä muure, aŋ iken dukcin ɲäjäk. **12** Aŋ Luut yaana cäy Caduum a minneni Abram määden ina mügi iji, aŋ waak yeeke koowi muure. **13** Aŋ män Luut yaŋkalaŋ battä, aŋ attä Abram nüütkenene nääŋkä yaaka naŋŋä duuggen ye muure. Aŋ a Abram yen mä Iburu yaana cäy cokulaŋ ti jengä mäyken yek m'ana battä me ogo Mamar a män Amoor ye, Mamar ke mädgen Ickool ke Aneer a m'aka nääki ke Abram ye. **14** Aŋ wäana Abram jiik tiŋŋeeda kä ogo minneni määden müŋŋii me ye, i ike düttü 318 m'aka a giitin paa baanne, aŋ a ɲeelgin ye. Aŋ ädäŋŋi baati ɲätin, ke däkene ti baan battä me ogo Daan. **15** Aŋ wäana nantä ülle ke ye, Abram mä yeeke päŋŋe giti, aŋ gutcin yäänŋäk aŋ meken booji. Aŋ kääygä Kadarlomaar buurcin woo, aŋ ŋooli ke baan yaana battä me ogo Hoba ye, Damac ti kä ŋaalok. **16** Aŋ Abram waak muure müüŋŋe, aŋ Luut minneni määden ke waak yeeke ke määngä ke ook yaaka a müükün ye duugene ɲäjäk. **17** Aŋ wäana Abram duukenee kä nantä buucce kä yätkä Kadarlomaar ke yätkäni yaaka nääkene kä ye, yätkä yen mä Caduum kääjin woo pääkcidi ike dääŋgon yen mä Coobi ji, a dääŋgon yen yätkä. **18** Aŋ Malikadiik yätkä yen mä Caalim a män daaŋ yen Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac ye, Abram äkene woo biŋŋan ke määk. **19** Yätkä Malikadiik Abram ɲüülkene aŋ jaajŋin ogo, “Abram ɲüülkünü Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac, naŋŋä polloŋ ke ɲommaŋ ye. **20** Aŋ ɲüülkin dukci Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac ye ti, kä yaana inŋey kä teynä aŋ ädäŋŋi yüükü booŋnee da kä ye.” Aŋ Malikadiik kingi Abram waak muure yaaka piijene ye ti, kä caycayni. **21** Aŋ yätkä yen mä Caduum Abram kiinne ogo,

“Mä yeeki yaaka müügi me ye ken duukkaa kä, anj waak muure koowu yaaka piijini ye.” 22 An Abram yätkä yen mä Caduum kiinne ogo, “İnti lajjänä ñaalok anj ika liittä kä Piŧo Jooŋ yaana Küülanj kä Yaac nanŋjä polloŋ ke ŋommañ ye ti, 23 ogo ika batta kujjo ginkalanj waak yüüki ti, naana a tol anj naana a waynä umdonde ye, nuŋko ŋana jaayii kä ogo, ‘Abram nanŋjä kä ika a ceeggon.’ 24 Waak'a ami mä yeeki yaaka ääton kä yäänñäk ye, ken bi ġimġä pääken, anj Aneer ke Ickool ke Mamar, dale küji yeeken.”

15 An niinkä yakkalanj ti Piŧo Abram umgene kä yooddin anj kiinne ogo, “Abram, ŋana iki booju. Ika agä kuurñu yüünü, anj ġin'a bi iñenii kä ye, bi yawaŋ.” 2 An Abram jaajjin ogo, “Ay Piŧo Jooŋ yeeni, ġin'a iñdaa kä ye, ika bi nanŋa ŋaaka? I ika batta agä ġidon anŋi, anj m'ana bi yäti an yeeni jiñe ye, a Liyaajir yen mä Damac!” 3 An Abram jaajjin ŋuca ogo, “İka batta agja kä iñgon merkä, anj a kiingon yaana baanni ye, ken bi wääti a yäto yeeni.” 4 An kiini Piŧo ogo, “Men yaanni batta bi wääti a yäto yüünü, a minneni yaana bi ġiida woo jiñü ti ye, ken bi wääti a yäto yüünü.” 5 An Piŧo Abram koowne iññe woo wica, anj kiinne ogo, “Däämjä ñaalok polloŋ ji, anj kirkä pagä naana bi liñjeeda kä paŋŋä ye, kaaynä yüüki bi ġirä anjan.” 6 An wina Abram luggin kä jiik Piŧo, anj kä luggin yeene doocce a men wotconde. 7 An ike kiini ogo, “İka agä Piŧo yaana iki äbeney woo baan yaana battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan ye, ika täkä nanŋtä yaanni iñdenii kä wääti a yüünü.” 8 An Abram jaajjin ogo, “Ay Piŧo Jooŋ yeeni, bi ŋajjä ogo ogo bi wääto ogo yeeni?” 9 An ike kiini Piŧo ogo, “İckaa naañ, ke deel iñje, ke kabal yaane, yaaka yuungen a wäatin kä däk ye, anj bäämle ke ġülkütele.” 10 An Abram waak yaakka muure äbene, anj ġigärgä ken bääñje ġiti anj ban ŋanġalanj daa biirjene ti menen ti, anj ġiirgä ken batta agee kä bääkin ġiti. 11 An wääna weñgä kuuyene iñi ogo yoku iken ämo waak tüwın ye, i maki woo Abram. 12 An wääna anj ütcedee kä ye, Abram oodi kä yaac, anj miñllä mooye yaana yawaŋ ye ike ääti wic. 13 An Abram kiini Piŧo ogo, “Ŋijä teŋaŋ! Kaaynä yüüki bi wääti a boorgu baan yaana batta a yeenen ye ti, anj bi nanŋä a kiinkä anj bi joocu yuungu 400. 14 An ŧon yaaka iken nanj a kiinkä yaakka bi jooju, anj iken wäättana bi käjä woo i inken peġanj kä wakkä. 15 An iki bi

tüwü kä ŋiñbbın, anj iki bi jiki me i yüüñgü a ġiirñi. 16 An kilkä kä ŋan kaaynä yüüki bi ġuku ŋajäk winni, kä yaana nääñkä yaackä yek mä Amoor batta mor dakenne kä waan jooññu ti ye.” 17 An wääna anj üttee kä anj nanŋtä miñdenee kä ye, Abram yutŧu jiinä duiñġidi woo piñl ji ke diktänġle diikiidi woo teñtel ti kaajit waak bääkin waadgen ġiti. 18 An anj jiñe yaanja ti, Piŧo duccin jiik doocin ke Abram, anj jaajjin ogo, “Ŋommañ yaana jüwidı wii mä Macır anj atı ke wii mooye yaana yawaŋ battä me ogo Puraat ye, bi iñä kaaynä yüüki, 19 baan mä Kinaan, ke mä Ginaac, ke mä Gadmoon, 20 ke mä Haat, ke mä Peeric, ke mä Rapiñ, 21 ke mä Amoor, ke mä Kanaan, ke mä Jarjiic, ke mä Yaabüüc.”

16 An Caarraay inj Abram, a burŋu. An cääyge tuul mä Macır battä me ogo Haajir ñuugal baanne a kiingon. 2 An Abram kiini Caarraay ogo, “Piŧo ika ŧiñŋa kä ġiida merkä. Atä niñne ke kiingon yeeni, anj kä päy yeene ika bi nanŋä merkä.” An Abram ġimmin jiik iñje. 3 An wääna Abram nääkenee yuungu kä caay ŋommañ mä Kanaan ji ye, Caarraay kiingon yeene Haajir yen mä Macır koowne iññe oore Abram wäättä a iñje. 4 An Abram nünġin ke Haajir, anj Haajir laaccä. An wääna doŋe yoorreeda kä laaccee ye, men mooye yeene wäättana kääckene kä illä yok. 5 An Caarraay Abram kiinne ogo, “İka agä piikon anj nääñkä yaakka a wiñü ti. Kiingon yeeni iññenii kä a iññü, anj wääna doŋe yoorreeda kä laaccee kä ye, i ika wäättana ila yok. An Piŧo iki bi nüütki a ŋaani ken äätä kargit.” 6 An Caarraay luuki Abram ogo, “İke a kiingon yüünü anj mor cääy intü ti, nanŋä nääñkä yaaka daa yooddu päjġidi ke iki ye.” An Caarraay Haajir kääckene kä jooññu ke buurce woo ike ti. 7 An Haajir kañi malak yen Piŧo jiñ wic kä cokal woo teettalanj, kä päy yaana atı Cüür ye ti. 8 An taaji malak ogo, “Haajir, kiingon Caarraay, iki äätä wa? An iki atä wa?” An luukki ogo, “İka buurcu woo men mooye yeeni Caarraay ti.” 9 An kiini malak yen Piŧo ogo, “Duġcu ŋajäk men mooye yüünü iñte ti, anj jiik yeeke ken tiñdä.” 10 An cääna kiini malak yen Piŧo ogo, “Kaaynä yüüki bi nanŋä ġirä anj batta bi liñlgä me kä paŋŋä kä ġiirinenen.” 11 An cääna kiini malak yen Piŧo ogo, “İki agä laacon, anj iki bi ġiida minneni oone. An bi äkkä ogo İcämäyiil, nääñka Piŧo pillä yüünü tiññeeda kä ye. 12 An İcämäyiil bi beel bata

gin luum jiñe, ñnte bi iccede me ti, anj me daa bi ñnken iccätä ike ti, anj ike bi cäay kä yñ ke mädgen muure.” 13 Anj Piṭo yaana ike kiini ye, äkkene yäntänj ogo, “İki agä Jooṇ yaana ika yoodda ye” Anj ike ṇuccin jaajjin ogo, “Tiññan M'ana ika yoodda ye, yoorru.” 14 Anj ina ken jiin äkkene daa kä me ogo Biir Lahaayi Rooy, anj anjan ogo, Jiin M'ana a Üdon Ika Yoodda ye. Anj mor bilti ke tiññan wica waadgä nantä battä me ogo, Gaadic ke Beerit. 15 Anj Haajir Abram gitkene minneni oone, anj äkki Abram ogo İcämayiil. 16 Anj Abram wäana gitkene daa Haajir İcämayiil ye, yuunge a caykä kä cunuuk witken kä düügük.

17 Anj wäana Abram yuunge anjgene caykä kä waṇaḍen witken kä waṇaḍen ye, nüütki woo Piṭo yore, anj kiinne ogo, “İka agä Jooṇ yaana Liṭit ye. Anj päy yeeni ken baaddä, anj dalä iki ḍonj ladaṇ. 2 Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin waan yoono ti ika ke iki, anj kaaynä yüükü bi naṇä ḍirä kä yaac.” 3 Anj Abram wange kümjene iñi Jooṇ ñomi ti, anj kiini Jooṇ ogo, 4 “A jiik ḍocin yooko ke iki ikki, iki bi wäatci agä wäy yen ṭonj ḍiirken. 5 Anj iki batta bi ṇuca batti me ogo Abram, iki bi batti me ogo Abrayiim, nääṇka iki naṇneni wäättii kä a wäy yen ṭonj ḍiirken ye. 6 Anj merkä yüükü bi naṇä ḍirä kä yaac, anj kaaynä yüükü bi wäätti a ṭonj ḍiirken, anj yätkäni bi käjä woo iken ti. 7 “Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke iki ke kaaynä yaaka ṇañü ti ye, kil ke kil ti. Yaakki a jiik ḍocin ke cüle, ika bi kamat agä Jooṇ yüünü, anj agä Jooṇ yen kaaynä yaaka ṇañü ti ye. 8 Anj ṇommañ yen mä Kanaan nant'a cäayii agii kä boorgon yaanna, bi iñenii kä muureen, iki ke kaaynä yüükü. Anj bi wäätti a nantä yeenen ke cüle, anj ika bi wäättä agä Jooṇ yeenen.” 9 Anj Jooṇ Abrayiim kiinne ogo, “Jiik ḍocin yeeki tiicke, iki ke kaaynä yüükü yaaka bäätiḍi ṇañü ti ye. 10 Anj a jiik ḍocin yeeki yaaka ṭäkkä tiṭje ye ikki, iki ke kaaynä yüükü, m'aka a ook waadgic ti ye dale iirgä me. 11 Dale purpurri yeekic iirjänä me woo, anj iirrä yeenic ken bi wäätti a baacbaac jiik ḍocin waadgo ti. 12 Anj kilkä yaaka äätä ye ti, merkä oogen waadgic ti yaaka niinken kä cunuuk ye, dale iirgä me, naana a giitin baannü halla batta a kaaynä yüükü a kiigyn kä tiil boorgu ti ye. 13 Anj naana a giiton baannü halla a kiygon kä tiil ye, i dale ergä me. Nuṇko jiik ḍocin yeeki wäatee kä yokic ti ke cüle. 14 Anj

m'ana yaakkä kä errä ye, bi anḡanä me yok mä yeeki giṭi, jiik ḍocin yeeki tuuññe yok.” 15 Anj Jooṇ Abrayiim kiinne ogo, “Caarraay iñjü ṇana ṇuca baddä ogo Caarraay, yäntonde bi wäätti ogo Caarra. 16 İke bi ṇüülkü, anj iki bi gitkey minneni oone. İke bi ṇüülkü, anj bi wäätti a miy yen ṭonj ḍiirken. Anj yätkäni yek ṭonj bi käjä woo kaaynä yeeke ti.” 17 Anj Abrayiim wange kümjene iñi anj yircin woo, anj jaajjin jone ti ogo, “İka bi giidä minneni i yuungi wäättä caykä kä caay anji? Anj Caarra bi giit minneni i yuunge wäättä anji caykä kä waṇaḍen anji?” 18 Anj Abrayiim Jooṇ kiinne ogo, “Dalä İcämayiil ken pür ñomi ti!” 19 Anj luugi Jooṇ ogo, “Ba'ay! İñjü Caarra iki bi gitkey minneni oone, anj bi äkkä ogo İcaak. Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke ike, anj ke kaaynä yeeke yaaka ṇañe ti ye. Anj bi wäätti a jiik ḍocin yaaka batta düüñiḍi ye. 20 Anj İcämayiil ti, jiik yüükü tiingenenii kä, ṇäjjä ike bi ṇüülkü, ike bi naṇä giit, anj bi ḍiirä kä yaac. Anj bi wäätti a wäy yen yäṭini yaaka kä caay witken kä yewwe ye, anj bi dalä wäätti a ṭonj yäwke. 21 Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke İcaak yaana bi gitkini kä Caarra ye, waan bata yaanni, yun yaana äätä yaanja ti.” 22 Anj wäana Jooṇ ḍanṇee kä jiik ke Abrayiim ye, Abrayiim daljene iñi. 23 Anj anj jiñe yaanna ti, Abrayiim minneni yeene İcämayiil koowne ke ook yaaka a giitin baanne ye, ke yaaka agee kä kiygin kä tiil yeeke ye, anj iirre bata yaana kiinene daa kä Jooṇ ye. 24 Anj Abrayiim eri me i yuunge caykä kä waṇaḍen witken kä waṇaḍen. 25 Anj minneni yeene İcämayiil yuunge kä caay witken kä ḍak, wäana erene daa kä me ye. 26 Anj anj jiñe yaanja ti, Abrayiimmä iiri me muuṭuk ke minneni yeene İcämayiil. 27 Anj ook muure yaaka baanne ye, ke merkä oogen yaaka a giitin baanne ye, ke yaaka agee kä kiygin kä tiil boorgu ti ye, iirene daa kä me muure.

18 Anj Piṭo yore nüütkene woo Abrayiim jengä mäyken yek Mamar ti kä cokal i ike cäay keen yeeke tük, anj giṭi anji. 2 Anj Abrayiim däämjın ñaalok, anj yircin ook kä ḍak yudit kä cokal. Anj wäana yoorreeda kä ye, ike bänjin woo keen yeeke tük atı paakcede, anj ḍuṇgene iñi. 3 Anj ike jaajjin ogo, “Mügdo, naana ika kääññä ṇerrä iki ti ye, i ṇana kiingon yüünü kaajdi kä wic. 4 Yokic yikke tiṭbok jaan yaanni ṇoy, dale ikee äkkene me piik kä ḍewan lukce kä woo kiigic. 5 “İnni kiingon yeenic cickene

ti yaanni, dale ikee äckene me amma tääje ñaaloک juuggic, aḡ wäättana daa ikee wükce.” Aḡ ike luuki ogo, “ḡeraḡ, Naḡa daa bata yaana jaajjini kä ye.” 6 Aḡ Abrayiim bülcin ḡäjäк kä biraḡ keeḡ yeene ḡi Caarra ti, aḡ kiinne ogo, “Kä biraḡ! Kiitā woo ḡon ḡitke kä ḡäk kakin yüükü yaaka ḡeraḡ ye ti, aḡ wacci naḡa a biḡḡi.” 7 Aḡ Abrayiim lüüḡḡü däk yeeke ti, aḡ wäkkä naaḡ yaana a caagon ye, aḡ iḡḡe kiingon yeene ogo naḡe ko biraḡ. 8 Aḡ wääna amma eeḡḡee kä ye, Abrayiim kuḡḡu müḡḡü ke aak ke yāḡḡä peelgon aḡ ḡuckene wilḡä ḡomgen ti. Aḡ wääna jujjene kä ammā ye, i Abrayiim yuuttu gurken ti jaan ḡoy keeye. 9 Aḡ wilḡä tääccin ogo, “ḡiḡü Caarra wali?” Aḡ luugi Abrayiim ogo, “Bilti äräк keeḡ ḡi.” 10 Aḡ yaḡkalaḡ jaajjin ogo, “Yun yaanḡa ti ika bi ḡuuku iкi ti bata waan yaanni ti, i iḡḡü Caarra bi miḡä a ḡiidon minneni!” I Caarra ḡiik yaakka tiḡḡede, i cääy keeḡ түк oon ḡäc kä cokal. 11 Abrayiim ke Caarra muuḡuk ḡuunḡin, aḡ Caarra yuungu yek ḡiidä agee kä aayḡin. 12 Aḡ Caarra yircin woo, aḡ jaajjin jone ti ogo, “Ika ḡiindänā aḡ oori daandin, tiḡḡani ika bi käḡä jon ḡamme yaanni?” 13 Aḡ Piḡo Abrayiim taaḡḡe ogo, “Caarra yiḡi ina aḡ jaay ogo, ‘A ḡitken ika bi käḡä minneni i ika ḡiindänā aḡḡi?’ 14 Ginkalaḡ bilti yaana Piḡo yoḡe ye? Yun yaanḡa ti ika bi ḡuuku bata waan yaanni ti, aḡ Caarra bi käḡi minneni.” 15 Aḡ Caarra booccu ti, aḡ riccin woo aḡ jaajjin ogo, “Ika batta aḡä yircidinḡ woo.” Aḡ kiini Piḡo ogo, “Ina, iкi yircini woo.” 16 Aḡ wääna ook ḡaḡḡene kä amma ye, juwin ñaaloк aḡ dääḡjin kä taanḡä Caduum. Aḡ wääna atene kä ye Abrayiim attā ke iken iiccede päy ḡi. 17 Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Abrayiim yoku müḡü kä gin'a ḡäkkä naḡä ye? 18 Aḡ Abrayiim bi wääti a ḡoḡ yāwken aḡ teyken, aḡ ike bi wääti a ḡüülkinnḡi yek ḡoḡ ḡiirken ḡommaḡ wic muure. 19 Ike wääḡänā woo, a m'ana bi iḡi merkä yeeke ke mä äntüke yeene kä tiḡḡḡä päy yen Piḡo kä naḡdin naāḡkä ḡerkä, ke naāḡkä wotku ye. Aḡ wäättan naāḡkä yaaka kiinnā kä Abrayiim ye bi naḡḡä daa kä muure.” 20 Aḡ Piḡo Abrayiim kiinne ogo, “Ika tiḡḡä yääw yen mä Caduum ke Amuura, kä yaana naāḡkä yaackä yeeken ḡiirene kä yaac ye. 21 Ika atā iḡi yuḡu naāḡkä yaackä yeeken bata yaana tiḡḡä cḡḡḡaḡ ye. Naana batta a ḡitken ye, ika ḡäкä ooku ḡiti.” 22 Aḡ ook ḡomgen ḡuki woo üḡḡidi Caduum, aḡ Abrayiim ken buccin yudit Piḡo ḡome ti. 23 Aḡ Abrayiim wükcin ti ike

ti, aḡ taaḡḡe ogo, “Mä wotku ke mä yaackä bi naḡä ḡugin muure? 24 Aḡ naana mäkkalaḡ bilti wodaḡ caykä kä duuc baan mooye ḡi ye, naḡḡä yoku üülü wic? Battā naḡḡä kura bi dalḡä kä mä wotku yaaka caykä kä duuc ḡiḡe ti ye? 25 Iкi batta liitā naḡä gin bata yaanna, kä naḡḡä ḡugin mä ḡerkä ke mä yaackä muure. Iкi mä ḡerkä ke mä yaackä naḡä kä naāḡkä keellä ina! A ḡitken iкi batta liitā naḡḡä aḡan! Battā yoku juco yen ḡommaḡ wiḡe muure naḡi gin'a wodaḡ ye?” 26 Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Naana ika käḡḡä mä wotku caykä kä duuc Caduum ḡi ye, baan mooye ḡiḡe muure bi dalḡä ogo iken.” 27 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Ika uccunu kä ḡiik ke Müḡdo, i ika inni aḡä ḡomḡu ke ḡaḡaḡaḡ käpet yaanni. 28 Aḡ bi beel ogoo naana mä wotku yaaka caykä kä duuc yaakka buunḡin kä duuc ye? Baan mooye muure bi ḡüümü ḡiti kä buunḡin yen me kä duuc?” Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Naana ika käḡḡä caykä kä ḡan witken kä duuc ye, i baan mooye batta ḡüümü ḡiti.” 29 Aḡ ḡoci taaji Abrayiim ogo, “Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä ḡan wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Battā bi ḡüümü ḡiti kä yaaka caykä kä ḡan yaakka.” 30 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Müḡdo, ḡana iкi pendä, dalä ika jaayä. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä ḡäk wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Battā bi ḡüümü ḡiti naana ika käḡḡä caykä kä ḡäk wica ye.” 31 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Ika uccunu ḡiik ke Müḡdo, aḡ dalä ika iḡḡädä. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä yewwe wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Battā bi ḡüümü ḡiti kä yaaka caykä kä yewwe yaakka.” 32 Aḡ ḡüüḡin ti Abrayiim jaajjin ogo, “Müḡdo, ḡana ika pingadaa, naana iкi ḡoceni taajeni äāḡi kä keelok ye. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä kä caay wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Battā bi ḡüümü ḡiti kä yaaka kä caay yaakka.” 33 Aḡ wääna Piḡo ḡaḡḡee kä ḡiik ke Abrayiim ye, ike ḡäkkä aḡ Abrayiim ḡuckin baanne.

19 Aḡ malaḡḡi kä yewwe äatin baan mooye yen mä Caduum biḡin ti aḡḡi, i Luut cääy äntüke yen baan mooye ti. Aḡ wääna malaḡḡi yootḡeeda kä ye, ike juwin ñaaloк paakke aḡ ḡunḡḡin iḡi, aḡ wāḡe küḡḡene iḡi ḡomḡu ḡiti. 2 Aḡ ike jaajjin ogo, “Müḡdoni yeeki, ääte paa ba' kiingon yeenic. Aḡ küḡic looke woo, aḡ iкiḡin ḡiḡin tiḡḡaḡ aḡ ikee murḡe woo kä tiḡḡaḡänā.” Aḡ iken luukcin ogo, “Ba'ay, ikoon bi ḡiḡnon woo käpet.” 3 Aḡ iḡi Luut ke ḡimḡene, aḡ wooyne ti baanne. Aḡ tutkene waak äämkä

diirken ke biġġi yaaka batta cääyge ti ħimin
ye, aŋ iken ämmä. 4 I iken batta mor ootunu,
ook muure yek baan mooye yen mä Caduum
dürji ke dänkä duurin än yeenen küüri ti. 5
Aŋ Luut yaawgä ogo, “Wali ook yaaka ääti
baannü biigin ti tiññaŋ ye? Ickoon kä woo
dalä niñon.” 6 Aŋ Luut kaaccä woo iken ti,
aŋ äntüke üüljene ħäñe ti. 7 Aŋ jaajjin ogo,
“Ba'ay, müggü yeeki, yiñ yaanna ħana
naŋde. 8 Däämme, ika cääyga ħulgu
kä yewwe yaaka küci ook ye. Dale ken
äcke kä woo, aŋ naŋe näñk'a daa
ħäkke naŋe daa kä ye. ħana ook yaakki
naŋde näñkalan, iken a wilgä yeeki a
tiñjä kä ika.” 9 Aŋ luugi ogo, “Wükcü
woo päy yoono waŋ,” Aŋ iken jaajjin
ogo, “Men yaanni ääti winni a boorgon,
aŋ ħäki iñiñ nüütkiti näñka naŋtiñ
yel İki bi naŋgini yiñ käärci woo kä
iken.” I iken wüükidi ti Luut ti aŋ
ħäki äntüke liktä ġiti. 10 Aŋ malaŋji
iñken lajji woo, aŋ Luut guuŋi ti
äräk aŋ äntüke üülji. 11 Aŋ ook muure
yaaka yudok äntüke tük dürji ke
dänkä ye, uuyi waŋgin nuŋko ħana
äntüke kañte daa. 12 Aŋ malaŋji
Luut taaji ogo, “İki cääygi ħaannä
winni? İki cääygi märäŋgünü, ke
ooglen yüükü, ke tiñrin yüükü, ke
mä yüükü yakkalan baan mooye
ji winni? Äcci woo näntä yaanni ti.
13 Icoon ħäkon näntä yaanni
düümon ġiti. Cıñtär yen yiñ mä
baan yaanni ħakkä ti Piṭo ti, aŋ
ikoon tuujonon ogo düümon ġiti.”
14 Aŋ Luut attä nüütkiti märäŋgene
yaaka a düccini ħiik ħäki dıñji
ħulge ye, aŋ kiinne ogo, “Kä
biñar juwe kaace woo näntä
yaanni ti! Piṭo baan mooye
ħäkke düüme ġiti.” Aŋ iken
düüci ogo ike nääyo ogo
nääyon. 15 Aŋ wäana buur
kääjenee kä ye, malaŋji Luut
jüümi yok ogo, “Kä biñar,
tiñji koowu ke tiñrin yüükü
yaaka kä yewwe winni yaakki.
Aŋ kaace woo tiññaŋji, nuŋko
ikee cüccete woo ke baan naana
jooñnu ätä ye.” 16 Aŋ wäana
Luut juugge riijjene kä ye,
mügi malaŋji kä iñte aŋ iñe
mügi kä iñte aŋ cääñna tiñrin
yeeke yaaka kä yewwe ye,
müügi kä iñken aŋ ici woo
baan ji ṭeṭar, näñka ängene
daa ħiñgin Piṭo ye. 17 Aŋ
wäana äbene daa kä woo ye,
kiini malak yaŋkalan ogo,
“Buurce woo üde, aŋ ħana
ikee däämmede ħäjäk, aŋ
ħana ikee yuutcede iñi
näntä yaŋkalan ti dääñgon
ji. Lüüde näntä pämkä
nuŋko ikee cüccete me wool!”
18 Aŋ kiini Luut ogo, “Ba'ay,
kura Mügdoni yeeki. 19
Kiingon yeenic kääññä
ħerrä ikee ti aŋ ika nüütkana
biilin yaana batta düüñidi
ye, kä daljin iññü yeeni.
Aŋ ika batta bi liñtä lüüdü
näntä pämkä, nuŋko ika
wääta

ħac jooñnu aŋ ika tüwdü. 20
Yooru, baan yaanni ike
cokulaŋ ti, aŋ dalä ika
lüüdü ike ti, aŋ ike cääñna
ḍeerar, tiingaa dalä ika
lüüdü näntä yaana
ḍeerar yaanja ti, nuŋko
üdü kä.” 21 Aŋ kiini
malak ogo, “ħiik yüükü
yaaka kiinnaa kä yaakka
ġiñgänä, aŋ baan yaanna
batta bi düümi ġiti. 22
Kä biñar, lüüdü näntä
yaanja ti, ika batta bi
liñtä näñä ġinkalan i
iki batta mor ḍakci ti.”
Aŋ ina ken baan yaanna
äkkene daa me ogo
Coogaar yaanna ogo
ḍeēḍeet. 23 Aŋ Luut
ḍakkä ti Coogaar i
aŋ kääjidi. 24 Aŋ Piṭo
puukin iñi cägärey
kä pollon ħinä Caduum
ti ke Amuura. 25
Aŋ bänkä yaakca
düümme ġiti ke dääñgon
ke m'aka cäyok
bänkä ġiti ye, ke
waak garkä yaaka a
yülin ye muure. 26
Aŋ iñ Luut däämjın
ħäjäk, aŋ wäättä a
tañkuulu yen äyyä.
27 Aŋ Abrayim cuuyin
kä tiññäñänä aŋ
ḍukcin näntä yaana
yuuttee kä Piṭo ñome
ti ye. 28 Aŋ ike
däämjın iñi taanḡä
Caduum ke Amuura,
ke taanḡä dääñgon
ti, aŋ ħiinä yooṭṭe
düüñidi ñaalok kä
yaac ħommañ ji,
bata ħiinä yek
kääлмаañ. 29 Aŋ
Jooŋ wäana bänkä
mäyken yaaka cäyok
dääñgon ji ye
düümmeeda kä
ġiti ye, Abrayim
pajjene aŋ Luut
määgene woo
jooñnu yaana
näñḡä ḍoḡe
bänkä yaaka
cääynee kä
ġiti ye ti. 30
Aŋ Luut booñnu
kä cäwdä Coogaar
aŋ bañḡä ke
tiñrin yeeke
yaaka kä yew
ye, aŋ attä
cääjın tuum
pämkä ġiti. 31
Aŋ niñnā
yaŋkalan ti
tiñron yaana
a kaygon ye,
käwen
ḍeerconḍe
kiinne ogo,
“Wäyo
ḍuunḡin, aŋ
baati oon
yaŋkalan
winni yaana
ikii koowi
ye, bata poñ
yen me
muure
ħommañ
wic ye. 32
Äätä wäyo
näakki
määk, aŋ
wäättana
ikii niñi
ke ike aŋ
wina ikii
bi ääci
woo kaaynā
wäyo ti.” 33
Aŋ wiñrin
ħiñe yaanja
ti wäyen
näakki
määk, aŋ
tiñron
yaana a
kaygon ye
kaaccä aŋ
niñgin ke
wäyen. Aŋ
niñjin
yaana niñjenee
kä ke juwin
yaana juwenee
kä ye kucu
wäyen. 34
Aŋ tiññäk
aŋji tiñron
yaana a
kaygon ye,
käwen
ḍeerconḍe
kiinne ogo,
“Wiñrin
tiinuk
ikoon niñnon
ke wäyo,
ħoci
näakki
määk
wiñrin, aŋ
iki kaacci
niñne ke
ike nuŋko
ääci kä
woo kaaynā
wäyo ti.” 35
Aŋ wiñrin
ħiñe yaanja
ti wäyen
ħoci
määtki
määk, aŋ
tiñron
yeene
ḍeerconḍe
attä kaaccä
niñnene. Aŋ
niñjin
yaana niñjenee
kä ke juwin
yaana juwenee
kä ye kucu
wäyen. 36
Aŋ Luut
tiñrin yeeke
muṭuk
laacce. 37
Aŋ kaygon
giññä
minneni
oone aŋ
äkkene
ogo Muwaab.
Aŋ ike
ken a wäy
yen mä
Muwaab
ke tiññaŋ.
38 Aŋ
tiñron
ḍeerconḍe
yeene
giññä
minneni

oone cääna, an äkkene ogo Benaammi, an ike ken a wäy yen mä Amüün ke tiññan.

20 An Abrayiim nantä yaanja bäkkene wic attä nantä battä me ogo Najip ye, an cääjjin waan Gaadic ke Cüür, an wäattan ike banjja Jaraar. An cääy wica bata boorgon, 2 an wica Abrayiim jaajjin kä iije Caarra ogo, “Ike a käwo.” An Abimaliik yätkä yen mä Jaraar Caarra tuckene an koowne. 3 An wüürin jiñe yaanja ti Joon äätin Abimaliik ti kä läaggä an kiinne ogo, “Iki bi tüwü kä iij yaanna, iij yaana koowni yaanna a iij mäjkalaj.” 4 An Abimaliik batta mor ninok ke Caarra, i ike jaajjin ogo, “Mügdo, ðon yaaka ðuuggen ladañ ye bi ðüümü güti? 5 Batta a Abrayiim ken ika kiinna ogo, ‘Ike a käwo halla?’ An ike kä ðone gümmin an jaajjin ogo, ‘Ee, ike a määdo.’ Näanjä yaakka nanjja kä jon lanñe, an kä ðon lanñe.” 6 An cääna kiini Joon läaggä ti ogo, “Ee, najja iki jonü ladañ. Ina ken ðiñjenii kä nanjin ika näanjä yaackä yaanna, an batta bäaggenenii kä tabjeeda kä yok yaanna. 7 Tiññaanji juwu iij ðuukku oore, oore a baño, ike bi mälcä ñaalok kä iki an iki bi üdü. An naana batta ðuukkedeeda kä ye, ookci güti iki ke mä yüükü ikee bi tüwe muurijaan.” 8 An kä tiññanjänä Abimaliik kiinkä yeeke muure bärkene ti, an wääna nüütkeneeda kä gin'a nanjja ðone muure ye, i iken bojgin kä yaac. 9 An Abrayiim bärki Abimaliik an taaññe ogo, “A ñaaka inni nanjonoon kä yaanni? I iki yälkeneni jiik ñaaka yaana ickaa kä ðok näanjä yaackä ke yätkitiñ yeeni yaanni? Iki ika nannganaa näanjä yaaka batta päjjidi nanjta me ye.” 10 An Abrayiim taaji Abimaliik ogo, “A ñaaka ken yoorri ina ke nanjii kä näanjä yaakka yaanna?” 11 An luugi Abrayiim ogo, “Ika ðuucu ogo me winni batta bojgo ko Joon, an iken bi ðäko iij yeeni an ika bi nägjada ðok an koowji. 12 An a gütken a käwo ðul wäyo, an batta a ðul miyo ken koownu a iij yeeni. 13 An wääna kiinana kä Joon ogo an wäyo mañjoo iñi, an ika atco nantä ke nantä ti ye, ike kiinnä ogo, ‘Nangaa ñerrä. Nantä yaana ati kä ye, iki jaajjä ogo ika agjo määdic.” 14 An Abimaliik kuññu ðiik ke ðäk ti, an kuññu kiinkä oogen ke määngen yeeke ti, an iññe Abrayiim. An ike cääna iñ Abrayiim Caarra ðuukkeneeda kä. 15 An Abimaliik jaajjin ogo, “Ñommañ yeeni daamjä muure an wäkä nantä yaana ðäkkä cäyüi kä ye.” 16 An Caarra kiinne ogo, “Määdic indä tiilgä gälkä wanjen 1,000.

Yaanni nüüti m'aka ke iki ye ti, ogo iki ðonü lado lat. An ðalä me muure najja ogo iki batta agjeñ nanjon ginkalañ yaana yaajoyaac ye.” 17 An Abrayiim mälcin ñaalok Joon ti, an Joon iñ Abimaliik ke kiinkä yeeke yaaka a määngen ye ðeeññe, an wäattan iken käññä merkä ñuca. 18 Kä yaana Piño määngä yaaka ba' Abimaliik ye kurku yeeken yek giidä üüljeneeda kä gin'a nanjja ðone Caarra iñ Abrayiim ti ye.

21 An Piño Caarra nanjgene ñerrä bata yaana kiinneeda kä ye, an gin'a irkeneeda kä jiik ye nanjgeneeda kä. 2 An Caarra laaccä an Abrayiim gitkene oonle i a daan anjan, kä waan yaana kiinene daa kä Joon ye. 3 An Abrayiim oonle yaana gitkene daa kä Caarra ye, äkkene ogo Icaak. 4 An wääna Icaak niinke anjñene cunuuk ye, eri Abrayiim bata yaana iingene daa kä Joon ye. 5 An Icaak wääna giidene daa kä me ye i Abrayiim yuunge 100. 6 An Caarra jaajjin ogo, “Joon ika iñña tüggün yaalgä, an m'ana bi tiñji ye bi yiñon kä.” 7 An ike cääna jaajjin ogo, “A ñaani ken yoku Abrayiim kiine ogo Caarra bi niito merkä? Inni gitkänä oonle i ike anji daan yaanni.” 8 An Icaak kaarrä an tääkki me kä aak, an niinnä yaanja ti Abrayiim tuttu poñ waak äämkä. 9 An Caarra Icamayiil yaana a giiton kä Abrayiim Haajir yen mä Macir ti ye, yoorre minneni Icaak kääje yok. 10 An ike Abrayiim kiinne ogo, “Kiingon iije yaanni ñoolci woo ke minneni yeene, kiingon iije yaanni minneni yeene batta bi ñääki yaññä ke minneni yeeni Icaak.” 11 An Abrayiim jone yaaññä kä jiik yaakka kä yaana Icamayiil agee kä minneni yeene ye. 12 An Abrayiim kiini Joon ogo, “Ñana jonü yaajañ kä oonle ke kiingon iije yüünü. Jiik yaaka kiingi kä Caarra ye ken tiñj, an kä Icaak kaaynä yüükü bi käjä woo. 13 An ika cääna bi nanjja ðon yek kaaynä Icamayiil minneni Haajir, kä yaana agee kä minneni yüünü cääna ye.” 14 An kä tiññanjänä anji Abrayiim juwin ñaalok, an kuññu amma ke kücam piik an iññe Haajir. An ñääpkeneeda kä büyke ti. An tucce woo ke oonle, an ike attä päy ji an yäyñä woo teettälaj nanj'a battä me ogo Biirciba ye, an anjan ogo Jiin Liittän. 15 An wääna piik baawkene kücam ji ye, minneni maatte iñi jaan ñoy. 16 An attä cääjjin iñi woo pare kä meec, i ñome agee kä ðukon woo, an ike jaajjin ogo, “Ika batta ðäkä minneni tüw i yooddu.” An ike cääy iñi wica i wanje dürok kä iwok. 17 An Joon iwok minneni

tiinjene iini, an Haajir bärki malak yen Joonj kä ñaaloq polloŋ jina ogo, “Haajir, a ñaaka ken yaajaj? Jana iki booju! Iwok minneni tiinj iini Joonj nant’a niinee kä ye. 18 Atä minneni koowu ñaaloq intü ti, ike bi narä wääti a toŋ yawke.” 19 An ike kupki wanŋin Joonj an yurcin jiin a küümon kä piik. An ike attä kä biran kücam yeene küümgene kä piik an äckene minneni mätcin. 20 An Joonj daa ke minneni ke täle woo teettälän luummuk. An wäättä a m’ana yaacänä yok kä diŋŋä cäwŋä ye. 21 An wäana cäaynee kä woo teettälän nant’a battä me ogo Paaraan ye, diŋgi meen iij nommañ mä Macir ti. 22 An waan yaanja ti Abimaliik äätin ke Paykool duunŋon kääygä yeeke ükcidi Abrayiim an kiinne ogo, “Joonj ke iki näänkä yaaka nandä muure ye ti. 23 Liitkaa kä yäntän Joonj ogo ika batta bi maljada nŋin ke merkä yeeki ke kaaynä yeeki. Iki nänŋeneni näänkä nerkä, an liitä ogo ika bi nängada näänkä nerkä ke baan yaana cäayii kä ji agii kä boorgon yaanni.” 24 An Abrayiim jaajjin ogo, “Ika liitä.” 25 An Abrayiim cŋŋä Abimaliik ti kä yaana jiin piik koojjene daa kä woo kiinkä Abimaliik kä ookitiin kiinkä yeeke ti ye. 26 An luugi Abimaliik ogo, “Kuju a ñaani ken nänŋä näänkä yaakka. Iki ika batta agja kä nüütkidini, inni mor daa tiŋdä tiññaanŋi yaanni.” 27 An Abrayiim Abimaliik äckene woo diik ke däk, an iken muuŋuk nänŋä jiik doocin. 28 An Abrayiim nuccin wääkin woo käbälgä määngen kä ŋaŋükel an doocce woo pääken. 29 An Abimaliik Abrayiim taañne ogo, “Käbälgä määngen yaaka wäagini woo kä ŋaŋükel an doocci woo pääken yaakki a yek ñaaka?” 30 An luugi Abrayiim ogo, “Käbälgä määngen yaaka kä ŋaŋükel yaakki giŋgä iñti ti, dalä nüüti ogo jiin yaanni küüñnoo ko ika.” 31 An nantä yaanja äkki me ogo Biirciba, nüüti ogo nant’a liittii ko Abrayiim ke Abimaliik ye. 32 An wäana nänŋene jiik doocin Biirciba ye, Abimaliik ke Paykool duunŋon kääygä yeene dukcin baan yen mä Palactiin ti. 33 An Abrayiim püttä jaan battä me ogo tamaric ye Biirciba ti, an ike mänjin ñaaloq Piŋto Joonj yaana ke cüle ye ti. 34 An Abrayiim cäaynä bata boorgon baan mä Palactiin ti niinkä kä diräk.

22 An wäana näänkä yaakki baakkene ye, Abrayiim puuci Joonj, an kiinne ogo, “Ay Abrayiim!” An Abrayiim luukcin ogo, “Haa, ika inni.” 2 An Joonj jaajjin ogo, “Minnen yüünü

yaana a dune bilgä battä me ogo Icaak yaanna koowu, an atä baan battä me ogo Müüriya. An aajjii kä päam yaana bi nüütenii kä ye wic, an eräpok dalä iil a yen wäämmä yok.” 3 An Abrayiim juwin kä tiññanänä, an tüürün yeene kooñne. An bäagin jengä yek iillä wäämmä yok. An kuñnu kiinkä yeeke ti kä yewwe, ke minneni yeene Icaak. An attä kä päy nant’a nüütene daa Joonj ye. 4 An niinnä däk ti Abrayiim wiñe äärene ñaaloq, an nantä yooŋte kä utar. 5 An Abrayiim kiinkä yeeke kiinne ogo, “Cäaye winni ke tüürün, dale ikoon aton mäton Joonj ke minneni, an ikoon duukon ikee ti.” 6 An Abrayiim kuñnu jengä iillä wäämmä yok, an äcce minneni yeene Icaak ñäñe ti, i ädit maañ kä päŋakay ke cŋcam iñte ti, an attä muuŋuk. 7 An Icaak wäyen Abrayiim bärkene ogo, “Abba!” An luugi wäyen ogo, “Haa, minneni yeeni.” An taaji Icaak ogo, “Jengä ke maañ ikki, an wali kabal yaana eri puuggin iili a yen wäämmä yok ye?” 8 An luugi Abrayiim ogo, “Minnen yeeni, Joonj kä doŋe bi ükcä kabal yaana eri puuggin iili a yen wäämmä yok ye.” An iken attä muuŋuk nantä keellä. 9 An wäana dakkene ti nant’a nüütene daa Joonj ye, Abrayiim battä tambal wica, an jengä toonŋe, an minneni yeene Icaak diŋŋe, an maatŋe ñaaloq jengä witin tambal wic. 10 An Abrayiim iñte lajjene, an cŋcam koowne irtee kä pok minneni yeene. 11 An malak yen Piŋto ike yäawi kä polloŋ jina ogo, “Abrayiim, Abrayiim!” An luukke ogo, “Haa, ika inni.” 12 An malak jaajjin ogo, “Iñtū jana iccidi woo minneni ti, an jana nandä näänkalan. Iki nŋñeni tiññan iki booju kä Joonj, ika batta agja kä tiikon kä minneni yüünü yaana kä keelok yaanna.” 13 An Abrayiim wiñe äärene ñaaloq däämjin, an yurcin kabal yaane mooye ñäñe ti a mukon kä jengä kä ŋunke waadgen giŋti. An attä kabal müñŋe erre pok a yen iillä wäämmä yok rättee kä yok minneni yeene. 14 An Abrayiim nantä yaanja äkkene ogo Piŋto bi iccä. An ke tiññan battä me ogo, “Piŋto bi iccä päam yeene wic.” 15 An Abrayiim ŋoci yäawi malak yen Piŋto kä polloŋ jina. 16 An jaajjin ogo, “Piŋto jäayidi ogo, ‘Ika liittä kä doŋi kä yaana nänŋii kä näänkä yaakka, an ika batta agjey kä tiikon kä minneni yüünü yaana a dune yaanna, 17 iki bi nüülkeni, an kaaynä yüükü bi diirä kä yaac, bata kirkä polloŋ jiñe ke tiñal yek wii jiñe. An kaaynä yüükü bi bänkä ädänŋi mükü. 18 An kä päy kaaynä yüükü toŋ muureen bi a nüülkini

nommañ wic nääjka tiinganaa kä jiik ye.” 19 Anj wäättan Abrayiimmä ðukcin kiinkä yeeken ti, anj juwin attä ke iken jijn yaana battä me ogo Biürçiba ye ti, anj Abrayiimmä cäygin wica. 20 Anj wääna yaakka ti muure ye, Abrayiim nüütke me ogo, “Määdic Nahüür gitki Maalka merkä. 21 Kaygon battä me ogo Üüc, anj määden a Büüc, ke Gamuweel Aaraam wäyen, 22 ke Kaacit, ke Hajju, ke Pildaac, ke Yaldaap, ke Batüwüil.” 23 Anj Batüwüil gittä Ripga. Anj Maalka merkä yaaka kä cunuuk yaakka gitkene Nahüür Abrayiim määden. 24 Anj kiingon iije yeene yaana battä me ogo Ruhuma ye, cääna ike gitki merkä oogen, anj yäntängenen ogo, Taabaa ke Jaam ke Taac ke Maakkaa.

23 Anj Caarra cääynä yuunge 127. 2 Anj tüwnü nantä battä me ogo Gariya Arba, anj tiññan battä me ogo Hiburoon, nommañ yen mä Kanaan ji, anj Abrayiim attä nüüji kä Caarra anj week ogo ike. 3 Anj Abrayiim juwin ñaalok iije tüwon gunne ti, anj ike ðuunju yek mä Haat kiinne ogo, 4 “Ika winni agä boorgon, anj agä willä waadgic ti. Kura yääjga nommañ taanhe dale jikcä iñi män tüwon yeeni.” 5 Anj mä Haat Abrayiim luugi ogo, 6 “Mügdo tiinjä por, iki agä yätin yen Joorj waadgo ti. Wäkä kälkä witken yooko ti yaana liikidi ye, anj jikci iñi wica. Ikoon ti baati m'ana iki bi tñgey kä käl yeene yaana jikci kä män tüwon yüünü ye.” 7 Anj Abrayiim juwin ñaalok anj ðunjin iñi mä Haat nomgen ti. 8 Anj ike jaajjin iken ti ogo, “Naana ika gimgana kä jinjä män tüwon yeeni ye, por tiije ika ti, Aproon täackä kä minneni yen Cuwaar, 9 dale ika yääjga tuum yaana Makapeela ji a yeene ina, anj bilti nant'a düüñete yiil yeene ye. Taaje dale yääjga kä, kä weel yaana bilti ye muure, wääti a nantä yeeni yaana jikä kä mä yeeki ye waadgic ti.” 10 Anj Aproon daa bilti cäy mä yeeke waadgen giti, anj Abrayiim luunhe i tiñtä mä Haat muure yaaka äätin äntüke yen baan mooye yeene ti ye. 11 Anj ike jaajjin ogo, “Ba'ay, mügdo, por tiinjä ika ti, yiil yeeni ke tuum yaana jiñe ti ye iñenii kä. Iñenii kä mä yeeki nomgen ti. Män tüwon yüünü jīgä.” 12 Anj Abrayiim ñuca ðunjin iñi mä baan nomgen ti, 13 anj ike Aproon luunhe i tiñtä me muure ogo, “Ba'ay, tiinjä ika ti, dalä ika äccä weel yeene muure. Äccin yeeni gimgä anj män tüwon yeeni bi jikä iñi wica.” 14 Anj Aproon Abrayiim luunhe ogo, 15 “Tiinjä ika ti mügdo, nommañ kä tiilgä gälkä wangen 400,

anj yaanni a ñaaka waadgo ti ika ke iki? Män tüwon yüünü jīgä.” 16 Anj Abrayiim gümmin kä weel yen Aproon, anj kiilkene tiilgä gälkä wangen 400 bata weel yaana jaajjenee kä mä Haat nomgen ti ye. Anj kiille bata kiillä yaana kiitene kä yääjoni ye. 17 Anj yiil yen Aproon yaana Makapeela ji cokulan ti Mamar ina, kiye Abrayiim, muutuk ke yiil ke tuum yaana jiñe ti ye, ke jengä muure yaaka yiil tñjke ti ye. 18 Yääjgi me Abrayiim wäättä anja nantä yeene, mä Haat muure yaaka äätin äntüke yen baan mooye ti ye nomgen ti. 19 Anj wäättan Abrayiim iije Caarra jinhe, tuum yaana yiil ji Makapeela, cokulan ti Mamar ye, anj cääna battä me ogo Hiburoon, nommañ mä Kanaan ji. 20 Anj yiil ke tuum yaana jiñe ti ye, yääjgi mä Haat Abrayiim wäättä anja nantä yeene yen jinhe.

24 Anj Abrayiim ðuunjin kä yaac, anj nüülki Piço kä päygyä muure. 2 Anj Abrayiim kiingon yeene yaana talar agee kä mükkinä waak an yeene jiñe muureen ye kiinne ogo, “Nänjä liittäñ kä ðooccin iñti iñi ämgi ti. 3 Liitä kä Piço, Joorj yen polloñ jiñe ke nommañ wiñe, ogo minneni yeeni batta bi kujgeey iñj tiirñ yek mä Kanaan yaaka ikki ika cäyä waadgen ti yaakki. 4 Atä baan yeeni ti, anj minneni yeeni Icaak kujgu iñj mä yeeki ti.” 5 Anj ike taaji kiingon ogo, “Anj naana tuul batta tñki äätin ke ika nommañ yaanni ti ye? Icaak bi koowu ðuuku cäyok ke mä yüükü nommañ yaana äatii kä yaanja ti?” 6 Anj Abrayiim kulcin ogo, “Ba'ay, minneni yeeni ñana ðuukcudu njäk wica. 7 Piço Joorj yen polloñ jiñe yaana ika äbana woo an yen wäyo ti ke nommañ yaana giidana me ye ji, yaana ika kiinna, anj ika irkana jiik liittä ogo, ‘Nommañ yaanni bi iñje kaaynä yeeki ye.’ Ike bi tüccä malak nomü ti, anj iki bi kñgey iñj yaana kujgu minneni yeeni ye wica. 8 Anj naana tuul batta tñki ðuukin ke iki ye, i ðonü äbini woo liittäñ yeeni yaanni ti. Gin'a bilti ye minneni yeeni ñana ðuukcudu njäk wica.” 9 Anj kiingon iñte ðoocce iñi mügdo yeene Abrayiim ämge ti, anj liittä kä jiik yaakka. 10 Anj kiingon kuñnu kälämgi Abrayiim ti kä caay, ke wakkä muure ñerken yek ðey, anj koocce kälämgi ñatin, anj juwin ünjin nant'a battä me ogo Araam Naareen ye. Anj wica ike attä baan mooye yaana cäyge kä Abrayiim määden yaana battä me ogo Nahüür ye ti. 11 Anj ike kälämgi ðüünhe jijn wic kä cokal woo baan mooye taan

biigin ti anjji. I a wuun yaana atcete määngä
 tipene piik ye. 12 An kiingon mälcin ñaalok
 ogo, “Ay Piṭo, Jooṅ yen mügdo yeeni Abrayiim,
 gin'a ṭäkkä ye, ḍäakkaa kä tiññan, an mügdo
 yeeni Abrayiim nüütkü woo biilin yaana batta
 düüñdi ye. 13 Yuuru, ika inni yuddu jiin taanṅe
 ti yaanni, an tiirín yek mä baan mooye kääjidi
 woo äätidi tipí piik. 14 A gin'a ṭäkkä iki ti ye
 inni. Yanḱalaṅ bi ñujgu yok ogo, ‘Kura immä
 wäl yüünü inja kä mätcä kä piik.’ An naana ike
 gímmä ogo, ‘Ee, mätcä, an kälámga yüükü bi
 määtkä cääna ye!’ I dalä wääti a yaana wäägini
 woo a inṅ kiingon yüünü Icaak ye. Anan ken bi
 ṅäjjä daa kä ogo iki nüüteneey woo biilin mügdo
 yeeni ti.” 15 An i ike batta mor ḍak kä mallä,
 oja Rípga kääjin woo ke wäl yeene büüye ti.
 Ike a ṭul Batüwíl yaana a minneni yen Maalka
 yaana a inṅ Abrayiim määden yaana battä me
 ogo Nahüür ina. 16 An Rípga a ṭuul ṅerconḍe
 kuckon, an a päjjidiñi koownu ti, an ike mor
 küci oon. Ike kaaccä inñi wäl yeene küümgede
 kä piik, an ḍuukin woo ṅuca. 17 An kiingon
 bänjin ti ike ti kä biraṅ, an kiinne ogo, “Kura
 inja ika mätcä piik kä deewan wäl yüünü ti.” 18
 An ike jaajjin ogo, “Mätcä, mügdo yeeni.” An
 oja wäl immene inñi kä biraṅ, an inñe mätcin. 19
 An wääna inñeeda kä mätcenee piik ye, jaajjin
 ogo, “Kälámga yüükü bi määtkä piik cääna ke
 yääjene.” 20 An kä biraṅ piik wäl yeeke ṭüljene
 kuun ji, an bülcin ṅäjjä jiidük ṅüüciḍi piik, an
 kälámga muure puukkene piik. 21 I daamga
 kiingon a daamgon i batta jāayidi woo jiikkalaṅ,
 ukcedee kä giti naana wään yeene ḍäakkene
 daa Piṭo ye. 22 An wääna kälámga ḍanṅene
 kä maanṅa piik ye, ike äacin woo juma yen
 tiilgä ke tiikinni mäyken yek tiilgä kä yewwe
 yek inke ḍuuggen an inñeeda kä. 23 An taaññe
 ogo, “Iki agä ṭul ṅaani?” “Kura nüütkaa, wääc
 cääye nantä yaana niñon kä wiirín jiñe yaanni
 ti ye?” 24 An ike luugi Rípga ogo, “Ika agä
 ṭul Batüwíl yaana giitä kä Maalka ke Nahüür
 ina.” 25 An ṅuccin jaajjin ogo, “Ikoon cäygon
 kä püroni ke beelgä iwín yaaka amgä kälámga
 ye ḍiräk, ke nantä yen wilgä yaana niñe kä
 wiirín tiññan ye.” 26 An kiingon ḍunṅü, an
 mälcin ñaalok Piṭo ti, 27 an jaajjin ogo, “Ṃüülkin
 ḍükci Piṭo ti, Jooṅ yen mügdo yeeni Abrayiim.
 Piṭo nüütin woo biilin yaana batta düüñdi ye,
 ke luggin mügdo yeeni ti. An ike ika üünjana
 ti kä ba’ mügdo yeeni mä yeeke ti.” 28 An
 Rípga lüünṅü paa ba’ meen, an me nüütkene
 kä waak’a nāñṅa ḍuuggen ye muureen. 29 An
 Rípga cääye määden battä me ogo Laabaan,
 buurcin woo jiin wic pärjidi ke oon. 30 Kä yaana
 yuṭṭee kä juma käwen umdonḍe ti ke tiikinni
 inke ḍuuggen ti, an tiinṅee kä Rípga päkee kä
 jiik’a kiinene daa kä oon ye. An ike kaaccä woo
 oon ookcede, an kaññe yudit ke kälámga jiin
 ti kä cokal. 31 An kiini Laabaan ogo, “Äätä,
 iki yaana agä ṅüülkini kä Piṭo ye. Iki yuddu
 woo winni ina? Iki tutkeneni an ke nantä yen
 kälámga.” 32 An oon atä ti an ti, an waak duudi
 me inñi kälámga ṅatin, an kälámga inñi me püroni
 ke beelgä iwín, an oon icki me piik ke m’aka ike
 kiitkäṭä kälámga ye, lukene küigen. 33 An amma
 äbi me woo yuuti me ṅomgen ti. An kiingon yen
 Abrayiim jaajjin ogo, “Ika batta ämjädä amma
 ke jiik yaaka äätänä kä ye nüütke kä woo.” An
 kiini Laabaan ogo, “Ee ṅeraṅ, nüütכון.” 34
 An nüütkene ogo, “Ika agä kiingon Abrayiim.
 35 An Piṭo mügdo yeeni ṅüülkene kä yāw, an
 ike wäättä anṅa ceeggon. Inñi Piṭo ḍiik ke ḍäk
 ke tiilgä gälkä ke tiilgä, ke kiinkä oogen ke
 määngen ke kälámga ke tüürünṅi. 36 An Caarra
 inṅ mügdo yeeni, ike mügdo yeeni gitkene woo
 oonle i ike a ṭiin, an mügdo yeeni waak yeeke
 inñeeda kä muure yaaka mügde ye. 37 An
 mügdo yeeni ika daljana liittä. Ike jaajjin ogo,
 ‘Ṃana minneni yeeni kujgudu tiirín yek mä
 Kanaan ti, yaaka ikki ika cääyā waadgen ti
 yaakki. 38 Atä an yen wāyo ti an äntüke yeeni ti,
 an minneni yeeni kujgu inṅ wāca.’ 39 An mügdo
 yeeni taaññä ogo, ‘An naana ṭuul batta ṭäki
 äatin ke ika ṅommañ yaanni ti ye?’ 40 An ika
 luuṅṅa ogo, ‘Piṭo yaana ika äätä ṅome ti ye,
 bi tüccī malak yeene ke iki, an wään yüünü bi
 ḍaage, an nuṅko bi minneni yeeni kāñgeeda kä
 inṅ mä yeeki ti, äntüke wāyo ti ye. 41 An naana
 iki atä mä yeeki ti ye, ḍoṅü bi latí woo kä liittäṅ
 yeeni, naana daa cääna iki ṭüṅṅini kä inñä inṅ
 ye, ḍoṅü bi latí woo kä liittäṅ yeeni.’ 42 “An
 tiññan wääna äätänä kä jiin ti ye, ika mälcänä
 ñaalok ogo, ‘Ay, Piṭo, Jooṅ yen mügdo yeeni,
 Abrayiim, kura wään yeeni yaanni ḍäakkaa kä.
 43 Yuuru, ika inni yuddu jiin taanṅ yaanni. An
 gin'a ṭäkkä ye inni. Naana ṭuul yanḱalaṅ kääjin
 woo tipí piik ye, bi kiinä ogo, “Kura inja woo
 piik kä deewan wäl yüünü ti mätcä kä.” 44
 An naana ika kiinna ogo, “Mätcä, an kälámga
 yüükü bi puukku cääna ye,” dalä ken wääti a
 yaana wagi Piṭo a inṅ minneni yen mügdo yeeni
 ye.’ 45 “An i ika batta mor ḍagä kä mallä joni ti,

oja Rīpga kāājin woo ke wāl piik yeene būiye ti. An ike kaaccā īnī wāl yeene kūumgede kā piik, an ike kiinnā ogo, 'Kura inja piik mātca kā.' 46 An kā biraŋ aŋŋi, wāl yeene immene īnī an jaajin ogo, 'Ungo mātca, an kālāmgā yūükü bi puukku cāanna.' An wāna mātcanā kā ye, kālāmgā puukkene cāanna. 47 "An ike taaññā ogo, 'Īki agā ɬul ŋaani?' An ika luuŋŋa ogo, 'Īka agā ɬul Batūwīl yaana giitā kā Nahūūr ke Maalka ina.' An iŋkänā juma umdonde ti, ke tiikinni inke ɬuuggen ti. 48 An ika ɬūŋjūnū īnī an ika mālcanā ŋaalok Piɬo ti. An Piɬo maanŋā, Joorŋ yen mūgdo yeeni Abrayiim, yaana ika nūūdana pāy yaana wodaŋ ye ti, ke kāŋga kā ɬuul yen ɬul mūgdo yeeni māaden, yaana bi a iŋ minneni mūgdo yeeni ye. 49 An nūūtka naana ikee mūgdo yeeni bi nūūtke woo biilin yaana batta dūūñīdi ye ke luggin, an naana a ba'ay ye, i nūūtka dale ika atā nāntā yaŋkalaŋ ti." 50 An luugi Laabaan ke Batūwīl ogo, "Nāāŋkā yaakki ātā Piɬo ti, baati jiik'a jāāyon woo ye. 51 Rīpga inana, koowu an ate kā, an dalā ike wāātī a iŋ minneni mūgdo yūūnū, bata yaana jaajjene kā Piɬo ye." 52 An wāna kiingon yen Abrayiim tiŋŋee kā jiik yeeken ye, ike ɬūŋjūn īnī ŋomgu gītī, an mālcin ŋaalok Piɬo ti. 53 An kiingon āacin woo waak wilkītīn a naŋgin kā tiilgā gālkā ke tiilgā, ke buruŋgu, an iññe Rīpga. An cāanna māaden ke meen iññe wakkā yaaka weel yeenen caraŋ ye. 54 An ike ke ook yaaka āatene ye, āmmā an mātta an nūŋŋin wīca. An wāna juwene ŋaalok kā tiŋŋāŋānā ye, kiingon yen Abrayiim jaajin ogo, "Tiingā, dale ika ɬukcu mūgdo yeeni ti." 55 An māaden ke meen jaajin ogo, "Dalā por Rīpga cāājī nīinkā kā caay ke ikoon, an wāattan ike atī." 56 An kiinne ogo, "ŋana ika koora kā, Piɬo wāan yeeni ɬaŋŋe. Tiingā dale ika ɬukcu mūgdo yeeni ti." 57 An iken jaajin ogo, "Dale ɬuul bārkin, an taacīn." 58 An Rīpga bārki, an taaji ogo, "Īki gīmādā ikee ate ke oon yaanni?" An luuŋŋe ogo, "Ee, ika bi atā." 59 An kāwen Rīpga tuci ke kiingon yaana ike pīrī ye, ke kiingon yen Abrayiim, ke m'aka āatene kā ye. 60 An Rīpga ŋūūlkī, an kiini ogo, "Kāwo, īki wāatci agā miy yen me ɬiirken caykā māyken kā caykācaayni! An dalā kaaynā yūūkü bānkā yek ādāŋŋi yeeken peecā." 61 An Rīpga ke kiinkā yeeke māāngen taappā kālāmgā, an oon baati ŋāc. An kiingon yen Abrayiim Rīpga koowne an attene kā. 62 An Icaak yaana cāāy Najīp ina, ɬuku Bīr Lahaayi

Rooy, an aŋan ogo, Jīn M'ana a Ūdon Ika Yoodda ye ti. 63 An āāŋkalaŋ ti biigin ti aŋŋi, Icaak attā yiil jī, an laay i jone jaay jiikkalaŋ, an wāna wiñe āāreneeda kā ŋaalok ye, ike yurcin kālāmgā āātīdi. 64 An Rīpga cāanna wāna wiñe āāreneeda kā ŋaalok ye, Icaak yooɬte, an ike kuuyin īnī kalman yeene ŋāc kā biraŋ. 65 An kiingon taaññe ogo, "A oon yaana wali ye iya yiil jī āātīdi ikiin pāāgīdin yaanja?" An luugi kiingon ogo, "A mūgdo yeeni." An ike burŋu yeene koowne an waŋge kūmmē. 66 An kiingon Icaak pākkene waak'a naŋŋe ye muure. 67 An Icaak Rīpga ābene keeñ yen meen Caarra jī, an wāattā aŋŋa iŋŋe. An bilgene, an Icaak jone lūynū kā ike kā tūwnū meen.

25 An Abrayiim ɬiññā iŋ yaŋkalaŋ ŋuca battā me ogo Katuura. 2 An ike gitki Jumraan ke Yakcaan ke Midaan ke Mīdiyaan ke Īcbaak an Cūwa. 3 Yakcaan ken a wāy yen Cība ke Diidaan. An kaaynā yek Diidaan a mā Acūūr ke mā Litūūc ke mā Liim. 4 An merkā oogen yek Mīdiyaan a Ipa ke Eper ke Anook ke Abida an Elda. Iken yaakca muureen a kaaynā yek Katuura. 5 Abrayiim waak yeeke muure yādi minneni yeene Icaak. 6 I ike batta mor tūw, merkā yeeke yaaka giide kiinkā yeeke māāngen ti ye, pāāggene iñdinni. An piirre gītī ke Icaak, an iken tucce woo baan ti kā ŋomuk. 7 An Abrayiim yuunge muure yaaka cāāynee kā ŋommañ wic ye a 175. 8 An ike wāākcīn woo wāāktāŋ tūwnū an tūwnū, i yuunge a ɬīrīnī a yāāŋon kā cāwdā ŋommañ wic, an ike cooɬi me ti dānkā yurge ti. 9 An merkā yeeke Icaak ke Icāmāyiil ike jīgī ɬuum yaana Makapeela jī ye, cokulaŋ ti Mamar, yiil yen Aproon minneni Cuwaar yen mā Haat. 10 An yiil yaana kiyi Abrayiim mā Haat ti ina, ken jūgene daa kā me iken ke iŋŋe Caarra. 11 An wāna Abrayiim tūwnee kā ye, minneni yeene Icaak ŋūūlkī Joorŋ. An Icaak cāāynā kā cokal Bīr Lahaayi Rooy, an aŋan ogo, Jīn M'ana a Ūdon Ika Yoodda ye ti. 12 A perrā kaaynā yek Icāmāyiil minneni Abrayiim, yaana giide Haajir kiingon yen Caarra yaana a yen mā Macīr ina ti. 13 A merkā oogen yek Icāmāyiil yāntāngenēn ikki, an a pergin a iŋjīnī kā kaygon ti ke m'ana dūūñīdi ye ti. Nabīyūūt ken a kaygon an bāātcete Kedar ke Adbeel ke Mibcaam 14 ke Micma ke Dūūma ke Maaca 15 ke Haddaat ke Tiima ke Yatuur ke Naapīc an Kedeema. 16 A merkā oogen yek

Icämayiil ikki, an a yäntänji yek yätini yaaka äärgä tüggen kä caay witken kä yewwe ye, ke nänk'a cäayene kä ye, ke keeñni yeeken. 17 An Icämayiil cäaynä ñommañ wic yuunge 137. An ike wääkcın woo wääktän tüwnü an tüwnü, an ike cooṭi me ti dänkä yurge ti. 18 An kaaynä yeeke cääjjin Hawela attä ke Cüür kä cokal Macır ñome ti, bata gin'a iki üñjüdü Acüür ye. An iken cäygin muure kä puudin giti ke mä yeeken. 19 Wakkä yaakki a yaaka nänjä ḍuuggen Icaak ti minneni Abrayiim ti ye. An Abrayiim gittä Icaak. 20 An Icaak yuunge caykä kä ñan wäana kuñnee kä Rıpga ṭul Batüwıl yaana a män Araam ina, an ike baanne battä me ogo Padaan Araam an ike a Laabaan mä Araam käwen. 21 An Icaak mälcin ñaalok Piṭo ti kä yaana iije agee kä burṇu ye. An mallä yen Icaak luugi Piṭo an iije Rıpga laaccä yuunku. 22 An merkalen yaaka kä yewwe jiñe ti ye yoken yuuku, an attä tääccıdı Piṭo ti kä yuunṇu merkä yoken. An tääccin ogo, “Nääñkä yaakki nänjit ḍuuggen ika ti ina?” 23 An kiini Piṭo ogo, “Merkä yaaka jiñü ti yaakka bi wääti a ṭon kä yew. An me yüükü yaaka kä yew jiñü ti yaakka bi piirtit, an ṭon yaṅkalan bi meken borgu kä teynä, an kaygon yüünü mäadenle bi ñuugele.” 24 An wäana niinnä yen giidä yeene däägenee kä ye, yore kaññe cäyge yuunku oogen jiñe ti. 25 An yaana iijgene giidene woo ye, ṭıdan an yore a jiik bata gaan, an äkki me ogo İcū. 26 An yuungen yaṅkalan giidi me i mäaden İcū agee kä mükon kä ṇubdonḍe. An äkki me ogo Yaagüüp. An wäana yuunku giidene daa kä me ye i Icaak yuunge caykä kä ḍüügük. 27 An wäana merkä piirene ñaalok ye, İcū wäättä anṇi män keñ laay woo luummuk, i mäaden Yaagüüp a män ṇıbbın cäy paa keeñni giti. 28 An Icaak a İcū ken bilge nääñka ämee kä yängä waak luum jiñe yaaka äbätä İcū ye, an Rıpga a Yaagüüp ken daa bilge. 29 An aänkalan ti wina Yaagüüp cääpi yüüčkü, an käägi ti İcū ätä woo luummuk a bağon kuckon an näkä kañ. 30 An İcū Yaagüüp kiinne ogo, “İka tüwü kä kañ! Kura inṇa yüüčkü İtkä kä ḍeewan!” A yaana İcū äkkene daa me yäntän yaṅkalan ogo, İdoom ye, nüüti ogo “İidda.” 31 An luugi Yaagüüp ogo, “Ee, por kaykitin yüünü yääjgaa kä.” 32 An İcū jaajjin ogo, “Yuuru, ika tüwü kä kañ. An ṇerrä kaykitin yeeni a ṇaaka ika ti?” 33 An kiini Yaagüüp ogo, “Por iijjä İıttkaa.” An İcū İıttä, ogo kaykitin yeene yääjgedee Yaagüüp. 34 An

Yaagüüp İcū inñe biggi ke yüüčkü piiken. An ike ämmä an мәттä, an wäättana juwin attä. An anan İcū näaynä kä kaykitin yeene. **26** An kañ yaṅkalan ṇuca äätin baan ji bata yaana nänjä ḍone niinkä Abrayiim ti ina. An Icaak attä yätkä Abimaliik yen mä Palactiın yaana cäy Jaraar ina ti. 2 An Piṭo üükın woo Icaak ti an kiinne ogo, “İjana İki ätä inñi Macır. Cäyä baan yaana bi kiineni kä ogo cäyṇey ko ye. 3 Cäyä baan yaanni ti İki agä boorgon, an İka bi ke İki an İki bi ṇüülkeni. An bänkä yaakki bi ineni kä muure İki ke kaaynä yüükü, an İka İıttänji bi ḍaagä yaana İıttkänä wääc Abrayiim ye. 4 An kaaynä yüükü bi nañä ḍırä kä yaac bata kitṭani yek pollon jiñe, an bänkä yaakki muure bi inä daa kä. An kä päy kaaynä yüükü ṭon muure bi a ṇüülkinı ṇommañ wic. 5 Kä yaana Abrayiim tiingana kä jiik yaaka ṭäkkä İke ti ye an İticee kä İininni yeeki, ke nüünṇüni yeeki ye.” 6 An Icaak cääjjin baan battä me ogo Jaraar. 7 An wäana taajene daa kä ook yek baan yaanja kä iije ye, i İke jaajjin ogo, “A käwo.” I booc kä jaajjin ogo, “A iij yeeni.” İke ḍüüci ogo, “İke bi näggi ḍok mä baan yaanna, ogo iije Rıpga, kä yaana ṇeree kä ṇer kä yaac ye.” 8 An wäana Icaak cäynee kä wıca niinkä kä ḍıräk ye, Abimaliik yätkä yen mä Palactiın däämjın inñi kä källe yen an gunne an Icaak yooṭte iije Rıpga ṇääjgede. 9 An Abimaliik Icaak bärkene an kiinne ogo, “Ay, Rıpga ina a iijü yaanna! İki jaayä ogo käwic ina?” An luugi Icaak ogo, “İka boojı, İka ḍuucu ogo maṅkalan İka bi nägiada ḍok an koowje.” 10 An Abimaliik jaajjin ogo, “A ṇaaka ina nänṇonon kä anan yaanna? An naana yoku por maṅkalan iijü niinne ye, İkoon yoku İckonon ḍuuggin nääñkä yaackä.” 11 An Abimaliik me muure kolle ogo, “M'ana bi ṭäpi yok men yaanni ke iije ye tüwnü bi yoore ti.” 12 An baan yaanja ti Icaak piıttä käwkä, an yun yaanna ti İke İttä cuukulli päk 100 ḍıräk kä käwkä yaaka piññe ye, nääñka İke ṇüülkene daa kä Piṭo ye. 13 An İke wäättä anṇa ceeggon mooye kä yaac, an waak yeeke üüttin kä ḍirin. 14 An İke cäygene ḍiik ke däk ke kiinkä kä ḍıräk an mämgi ji mä Palactiın. 15 An jııdgä piik muure yaaka küünı kiinkä wäyen niinkä yek wäyen Abrayiim ti ye, ciki mä Palactiın kä ṇomgu. 16 An Icaak kiini Abimaliik ogo, “Anṇä yorü İkoon ti. İkoon borroon kä teynä.” 17 An Icaak anṇin yore wıca, an attä keeñni yeeke

teljene iní Dääñgon Jaraar ji, an cääjjin iní wica. 18 An Icaak jiidgä duukke gomme yaaka küüñi me nünkä yek wäyen Abrayim ti ye. Kä yaana cikene daa mä Palactiin wääna wäyen tüwnee kä ye. An äkkene kä yäntängenen yaaka äkkene daa kä wäyen nomuk ye. 19 An kiinkä Icaak küññü jün Dääñgon Jaraar ji, an jün wañe yaana yinjä kä piik ñerkä ye kañi wica. 20 An kaaydoni yek mä Jaraar äatin an büültin ke kaaydoni yek Icaak, an jayok ogo, “Piik a yookol!” An Icaak jün äkkene ogo Icik näñka iken büültene kä ke ike ye. 21 An kaaydoni Icaak guccin küññü jün yañkalan, an iken guccin büültin wica jün yaanja ti. An äkki Icaak ogo Cittina nüüti ogo ätkiti. 22 Ike nänťä yaanja bäkkene wic an guccin küññü jün yañkalan wica, an baati m'ana guca agene kä büültini kä ye. An äkki Icaak ogo Rabuut, an jaajjin ogo, “Piťo ikoon inñon nänťä, an ikoon bi ñiiron nommañ wic.” 23 An Icaak wina daljene iní an baññä Biirciba. 24 An wiirín jiñe yaanja ti Piťo üükín woo ike ti, an ike kiini ogo, “Ika agä Joon yen wääc Abrayim. Ñana iki booju, ika ke iki, iki bi nüülkeni an kaaynä yüükü bi nañä ñiirä kä waan yen kiingon yeeni Abrayim.” 25 An Icaak bättä tambal wica, an Piťo maañje. An keen yeene teljene iní wica, an kiinkä yeeke küñjin iní jün wica. 26 An äñkalan ti wina yätkä Abimaliik äatin ike ti ke Ahüjaat yaana ike nüüti kä näñkä yaaka bilti ye, ke Paykool duuñgon käygyä yeene ätä Jaraar. 27 An tääckiti Icaak ogo, “Ikee äätede ika ti ina? I ina ika putka ji, an ika ñooťta woo yaanna.” 28 An iken luukcin ogo, “Yoorron kä ñer Piťo ke iki. An ikoon jaajjonon ogo yoku liittäñ bilto ti waadgo ti, ke iki. İkiin ñuccin jiik ñocin. 29 Liitä ogo ikoon batta bi nängonda näñkä yaackä, bata yaana batta agini nängini kä näñkä yaackä ina, a näñkä ñerkä ken nängiti kä kamat. An iki tucini woo kä ñiibbin. An yooru yaana nüülkini kä Piťo ye.” 30 An iken tutki Icaak ammani jon ñamme, an ämmä an mättä. 31 An kä tiññänän iken murjin iní mankalan daa menen liitkede, an iici Icaak an iken attä kä ñiibbin. 32 An an jiñe yaanja ti kiinkä yek Icaak äatin ike nüütki kä jün yaana küüñi a kicconde ye, an kiini ogo, “Ikoon kääñon piik!” 33 An Icaak jün äkkene ogo Ciba. An ke tiññan baan yaanja wäättana battä me ogo Biirciba, an anan ogo, “Jiin Liittäñ.” 34 An iicü wääna yuunge anñene caykä kä ñan ye, ñiññä määngä kä yew tiirín mä Haat ti, määnge

a Yahudüt ñul Beerí, an Bacamaat ñul Eylüün. 35 An a iken ken ääcin jon yiñe Icaak ke Rípga ti.

27 Icaak daandin an wañje bunnu batta guca yüťi, an minneni yeene mooye iicü bärkene ti, an kiinne ogo, “Minneni yeeni!” An ike luugi ogo, “Ika inni.” 2 An Icaak jaajjin ogo, “Ika duuñdunu, an nüññä yeeni yen tüwnü kuju. 3 Kaay yüünü koowu ke cäwgälen, an atä woo kiñuk an näkkaa gin luum jiñe. 4 An tutkaa ginäämkä yaana ñaban bilgä ye, an ickaa kä dalä amä nuñko nüülkeni i batta mor ika tüwü.” 5 An wääna Icaak jaaynee ke minneni yeene iicü ye, i tiñtä Rípga. An wääna iicü attee kä woo luummuk kiñee kä waak luum jiñe an äbedeeda ti ye, 6 i Rípga minneni yeene Yaagüüp kiinne ogo, “Wääc tiññä määdic iicü kiñde ogo, 7 ‘Ickaa gin luum jiñe, an nängaa kä ginäämkä yaana ñaban ye amä nuñko nüülkeni Piťo ñome ti, i ika batta mor tüwü.’ 8 Minneni yeeni jiik yeeki tiñä bata yaana kiindenii kä ye. 9 Atä kaacci ñiik giťi an ickaa woo jüulonilen kä yew yaaka a caagin ye, dalä nängä wääc, a ginäämkä yaana ñaban bilge ye. 10 An ickä wääc dalä ame nuñko bi nüülkey kä, i ike batta mor tüw.” 11 An Yaagüüp meen Rípga luuñje ogo, “Määdo iicü yore jüulan, an ika yori yilan. 12 An naana por ika tapa yok wäyo ye? Ika bi yooro ogo ike maldoonjñgin. An ike ika batta bi nüülka, bi tääckí ika tuuma.” 13 An kiini meen ogo, “Dalä tuummu ñimji ika ti, minneni yeeni! Nänjä bata yaana kiinnenii ye. Atä an jüulonilen ickaa kä.” 14 An ike attä an jüulonilen koowne an ickene meen. An meen tuttu ginäämkä yaana ñaban ye, bata yaana bilgänä wäyen ye. 15 An Rípga küññu buruñgu ñerkä yek minneni yeene mooye iicü, yaaka äräk baanne ye, an iñkene minneni yeene ñeerconde Yaagüüp. 16 An kümme inke ti ke bugge ti, ke nänťä ñone yaana yidalan ye kä gäykä jüulonilen. 17 An ike ginäämkä yaana ñaban ke biğgi yaaka toonñe ye inñe Yaagüüp inťe ti. 18 An Yaagüüp attä äräk wäyen ti, an jaajjin ogo, “Wäyo.” An wäyen luukcin ogo, “Haa, minneni yeeni. İki agä iicü halla iki agä Yaagüüp?” 19 An Yaagüüp luukcin wäyen ti ogo, “Ika agä iicü kaygon yüünü. İka nänñä bata yaana kiinnaa kä ye. Juwu ñaalok an yänñä gin luum jiñe yeeni amä, nuñko nüülkaa kä ye.” 20 An taaji Icaak ogo, “Kaññi ogo kä biran anñi minneni yeeni?” An luuñje ogo, “Piťo yüünü Joon ika yüükkana ti.” 21 An Icaak

Yaagüüp kiinne ogo, “Wüükü ti kä cokal dalä iiki tabeni yok, anj ooku giti naana a iiki iicu minneni yeeni ye.” 22 Anj Yaagüüp wükcin ti wäyen ti, anj tabi yok Icaak. Anj ike jaajjin ogo, “Porj a porj Yaagüüp, anj inkä ke buggu a yek iicu.” 23 Anj batta agee kä ookon giti näänjka inke ke bugge jüüle kä jüül bata mäaden iicu ye. Anj Icaak yore tootte tiki Yaagüüp nüülkede. 24 Anj taañne ogo, “A gitken iiki agä minneni yeeni iicu?” Anj luunje ogo, “Ee a ika.” 25 Anj Icaak jaajjin ogo, “Yänñä gin luum jinne yüünü äckaa kä dalä amä, minneni yeeni. Nunjo iiki bi ineeni kä nüülkin yeeni ye.” Anj äckene daa Yaagüüp anj amme. Anj äckene määk anj maanñe. 26 Anj kiini wäyen Icaak ogo, “Äätä ti kä cokal minneni yeeni, anj muckaa gimgin.” 27 Anj ike wüükün ti kä cokal anj muckene. Anj Icaak njääccä pin burju yeene, anj ike nüülki, anj jaajjin ogo, “Pin minneni yeeni beel bata pin yiil yaana a nüülkini kä Piŋo ye. 28 Dalä Joonj iiki iney tuñ yen polloñ ke cekkitin nommañ wiñe ke päk diirken ke määk diirken. 29 Dalä ŋonj iiki nuugilini, anj iken iiki dñjkiti inñi, anj wääci agä mügdo yen mädgic anj kaaynä miic dalä cääna iiki dñjkiti inñi. Anj tuummu wääti m'aka iiki tuumgi ye ti, anj nüülkin wääti m'aka iiki nüülkiti ye ti.” 30 Anj kä deeran anji wäana Icaak danñee kä nüülkin Yaagüüp, anj Yaagüüp kaaccee kä woo wäyen ti ye, i mäaden iicu kääjin äräk ätä kiñuk. 31 Anj ike cääna nanñä ginäämkä yaana ñaban ye, anj äckene wäyen, anj jaajjin ogo, “Juwu ñaalok wäyo ämä yänñä gin luum jinne yeeni, nunjo inñä kä nüülkin yüünü.” 32 Anj taaji wäyen Icaak ogo, “Iki agä ñaani?” Anj luunje ogo, “Ika agä minneni yüünü iicu kaygon yüünü.” 33 Anj Icaak yore tiicin kä yaac, anj jaajjin ogo, “A ñaani ken ina attä kiññä waak luum jinne, anj ickana kä ammä muure i batta mor iiki däägä anj nüülkünü yaanna! Ee, anj ike bi a nüülkini a gitken.” 34 Anj wäana iicu tiññee jiik yaakka wäyen ti ye, i ike weekcin kä yaac kä jon pille, anj wäyen kiinne ogo, “Nüülkaa cääna ay wäyo!” 35 Anj kiini Icaak ogo, “Mäadic äatin, anj ika mallanjin, anj nüülkin yüünü koowne.” 36 Anj iicu jaajjin ogo, “Ike battä me ogo Yaagüüp a gitken. Ike anji ika mallanjin äänje kä yew, kaykitin yeeni koowne, anj tiññan nüülkin yeeni koowe cääna.” Anj taañne ogo, “Iki batta agä büüccini nüülkin yaana a yeeni ye?” 37 Anj Icaak iicu luunje ogo, “Ike danña nanñä a mügdo yüünü, anj mädgen muure nanñä a

kiinkä yeeke, anj inñä päk ke määk. Anj iiki bi nanjeni ogo tiññani minneni yeeni?” 38 Anj iicu wäyen taañne ogo, “Wäyo, iiki cääygi nüülkin a keelok? Wäyo nüülkaa cääna!” Anj iicu weekcin kä yaac. 39 Anj wäyen Icaak ike luugi ogo, “Iki bi cääyä woo kaakic cekkitin yen nommañ wiñe ti, anj woo kaakic tuñ yen polloñ ji ti. 40 Anj iiki bi cääyä kä gaadal yüünü, anj iiki bi nuugulu mäadic ti, anj naana iiki tiki dñjki teetcadä woo ye, i winñan yeene bi erci woo dñjki ti.” 41 Anj waan yaanja ti, iicu Yaagüüp putkene ji kä yaana wäyen Yaagüüp inñeeda kä nüülkin ye. Anj iicu jaay joni ti ogo, “Waan nüüjdñjki tüwnü wäyo cokilin, anj wäättan mäado Yaagüüp bi nägä dok.” 42 Anj wäana Ripga nüütkenne daa me kä jiik minneni yeene mooye iicu ye, i ike tuccin Yaagüüp ti, anj kiinne ogo, “Mäadic iicu dñgiä jiik ogo, iiki nägñä dok. 43 Jiik yeeki tiññä ŋetan minneni yeeni. Juwu anj lüüdü mäado Laabaan ti Araan. 44 Anj cääye ke ike kä deeran ke mäadic jone lüye. 45 Anj naana ike jone lüynü, anj gin'a nanjgeneeda kä wiitte woo ye, i iiki bi tuckeni iiki duuku. Ina kura ikee yäaye muuric kä niinnä keellä?” 46 Anj Ripga jaajjin Icaak ti ogo, “Üññü yeeni putku ji kä määngä mä Haat. Naana Yaagüüp küji iñj ŋulgu yek baan yaanni ti määngä mä Haat ti ye, bata määngä yek iicu ye, päjñdi inñca yoku ika tüwü.”

28 Anj Icaak Yaagüüp bärkene ti, anj nüülkene anj kolle ogo, “Iki ñana dñj ŋulgu yek mä Kanaan yaakki ti. 2 Juwu atä Padaan Araam paa ba daan wääc Batüwül, anj dñj iñj wica ŋulgu nääyic Laabaan. 3 Joonj yaana Liitit ye iiki nüülkey, anj iiki iney merkälen kä diräk, anj kaaynä yüükü dirä anj wääti a ŋonj diirken! 4 Anj iiki iney nüülkin yaana inñe Abrayiim ina, ke kaaynä yüükü nunjo bi mükki nommañ yaana cääyii kä batta a yüünü yaanni ye, a nommañ yaana inñi Joonj Abrayiim ye!” 5 Anj Icaak Yaagüüp tucce woo, anj attä Padaan Araam cäyok ke nääyen Laabaan, a Ripga mäaden minneni Batüwül a mä Araam, anj Ripga a Yaagüüp ke iicu meen. 6 Anj iicu ukin giti ogo wäyen Icaak Yaagüüp nüülkenee anj tucce Padaan Araam ogo dñjo iñj wica, anj kollee ogo ñana dñjdo ŋulgu yek mä Kanaan ti. 7 Anj Yaagüüp wäyen ke meen tiñgene, anj dakkä Padaan Araam. 8 Anj wäättan ooki giti iicu ogo wäyen Icaak batta tiki ŋulgu yek mä Kanaan nanñä yeenen ti. 9 Anj iicu njüpcin wäyen taanñe Icamayiil

ti, aŋ ɗiññā ɗulgu yek Icāmayiil ti kà keelok ɗocce ti määŋge ti aŋ iŋge kiiconɗe battā me ogo Maalat, aŋ ike a Nabiyūti kàwen aŋ a ɗul Icāmayiil minneni Abrayim. **10** Aŋ Yaagüüp kääjin woo baan mooye Biirciba ji, aŋ üñjin Araan. **11** Aŋ kà lütcin aŋ ike ɗakkā ti nantā ba ɗerrā aŋ yuuttu iñi wica niñjidi iñi, aŋ kuññu pääm nääkcenee kà wiñe aŋ oodi. **12** Aŋ wāna ike oodene daa ye, i ike umgi lääggē cāyge ɗiittā yudit ɗommañ wic aŋ wiñe ɗakcidi pollon ji aŋ malaŋji yek Jooŋ aajjidi aŋ ɗiüükidi iñi kà ike. **13** Aŋ Piŋto yuuttu ɗiittā ti ñaalok, aŋ jaajjin ogo, “Ika agā Piŋto, Jooŋ yen daan wāac Abrayim aŋ Jooŋ yen wāac Icaak. ɗommañ yaana niñni kà yaanna a yüünü aŋ bi iñenii iki ke kaaynā yüükü. **14** Aŋ kaaynā yüükü bi ɗirā batta liiltā me kà paŋŋā bata ɗüüpon yek ɗommañ. Aŋ iken bi piirji woo taŋkā ti muure ñomuk ke ɗajak ke ñaalok ke iñi, aŋ äärgā tuggen yek ɗommañ wiñe muure bi kani ɗiüülkin kà waan yüünü ikee ke kaaynā yüükü. **15** Aŋ ika ke iki aŋ ika iki bi tiijeni ke nantā'a atii kà ye, aŋ äaŋkalaŋ iki bi ɗuugeni ke ɗommañ yaanni ti. Aŋ iki batta bi cakeni ke wakkā yaaka kiinnenii ye ɗääkkenii kà muure.” **16** Aŋ Yaagüüp juwin ñaalok niinkā ti, aŋ jaajjin ogo, “A gitken Piŋto a nantā yaanni ti! Aŋ batta agā ɗicon!” **17** Aŋ ike booññu aŋ jaajjin ogo, “Nantā yaanni me yāmdel! A an Jooŋ inni aŋ a äntuke pollon jiñe.” **18** Aŋ tiññāñāñā aŋji Yaagüüp pääm yaana nääkkee kà wiñe ye, koowne aŋ yuutte a kolcan yaajin aŋ puukkene wic ñownā. **19** Aŋ nantā yaana ɗakkene ogo Betali. Aŋ aŋan nüüti ogo, “An yen Jooŋ.” Aŋ kà on battā me ogo Lüü. **20** Aŋ Yaagüüp liittā aŋ jaajjin ogo, “Naana Jooŋ ke ika aŋ ika tiññā wāan yaanni ti aŋ naana ika iññā waak äämkā ke buruŋgu ye, **21** aŋ naana ika ɗukcunu paa ba wāyo kà ɗiibbiñ ye, i wāattan Piŋto bi wāati a Jooŋ yeeni. **22** Aŋ kolcan paydin yaana yuuttu ñaalok yaanni bi wāati a An Jooŋ. Aŋ wakkā muure yaaka bi iñā kà ye, ike bi iñā kà caycayni.”

29 Aŋ Yaagüüp wāan yeene ceenñe ke ɗake ti ɗommañ mā ñommuŋgu ti. **2** Aŋ ike yurcin jiñ kà uttar ke kurku kà ɗak yek ɗiik niñok iñi jiñ taŋŋe ti kiiji puukkin piik. Aŋ jiñ tüke a üüljini kà pääm mooye peŋŋā. **3** Aŋ naana kurku ɗiik yoken ɗiüülünü ti muure ye, i kaaydoni pääm ɗiüljünü woo jiñ tük, aŋ ɗiik puukkunu piik, aŋ wāattan pääm ɗuukunu

üüljünü jiñ tük. **4** Aŋ kaaydoni taaji Yaagüüp ogo, “Ikee age mā wa mädgo?” Aŋ iken luukcin ogo, “Ikoon agon mā Araan.” **5** Aŋ iken taaññe ogo, “Laabaan yaana daan wāyen a Nahüür ina ɗäñje?” Aŋ iken luukcin ogo, “Ee, ɗajjon.” **6** Aŋ iken taaji Yaagüüp ogo, “Ike yore ɗeraŋ?” Aŋ iken luukcin ogo, “Ee, ike yore ɗeraŋ. Daamjā a ɗuulle yeene Rahiil ina äätā kidit kun ɗiik yaanja.” **7** Aŋ ike luukcin ogo, “Wuuŋ mor a an ɗiti, batta mor a wuuŋ yen ɗiüülin ti kurku ɗiik nantā keellä. ɗiik puukke piik, aŋ ɗuuke äämdük.” **8** Aŋ iken luukcin ogo, “Ikoon batta liiton, ke kurku ɗiik muure ɗäagene ti, aŋ wāattan pääm ɗüljon woo jiñ tük, aŋ ɗiik puukkon piik.” **9** Aŋ Yaagüüp por daa iññjidi jayok ke iken ke Rahiil ɗääge ti i kidit kun ɗiik yek wāyen aŋ ike ken a kaaydo. **10** Aŋ wāna Yaagüüp Rahiil yoorreeda kà ke kun ɗiik yek nāāyen Laabaan ye, ike attā jiñ ti aŋ pääm ɗüljene woo, aŋ ɗiik nāāyen puukkene piik. **11** Aŋ wāattan Yaagüüp Rahiil muckene gimgin, aŋ weekcin kà yaac. **12** Aŋ Yaagüüp Rahiil nüütkene ogo ike agje ɗiiddēn ko wāyen ti, minneni yen woowen Riŋga. Aŋ Rahiil buurcin woo kà biŋaŋ attā wāyen Laabaan nüütkene. **13** Aŋ kà biŋaŋ aŋji wāna Laabaan tiŋŋee kà ogo ñaakonɗe Yaagüüp ɗäāgono ye, ike lüññü pārcete kà, aŋ kääŋŋe yok aŋ muckene gimgin, aŋ äbene ti paa. Aŋ Laabaan nüütki Yaagüüp waak'a naŋŋā ɗuuggen muure ye. **14** Aŋ Laabaan jaajjin ogo, “Iki agā gaani ke yimḡā yeeki a gitken.” Aŋ Yaagüüp cāāynā wica ke nāŋe paa. **15** Aŋ Laabaan Yaagüüp kiinne ogo, “Iki batta ñuugulu ika ti kăpet ogo iki cokuleey ti cokal ika ti. Aŋ nüütkaa iñdin yüünü bi a ɗiittā?” **16** Aŋ Laabaan cāāygene ɗulge kà yewwe. Mooye battā me ogo Leya aŋ ɗeerconɗe battā me ogo Rahiil. **17** Aŋ Leya wange a bunin, aŋ Rahiil ɗeraŋ biilke ti ke üükineene woo ti. **18** Aŋ Yaagüüp Rahiil bilgene aŋ nāāyen kiinne ogo, “Iki bi ñuugeleni yuungu kà ɗaŋkel naana ika iñdaa ɗiüülü ɗeerconɗe Rahiil, wāati a iij yeeni ye.” **19** Aŋ Laabaan jaajjin ogo, “Iiñca ɗeraŋ iñenii kà iki, kà yaana iñā daa kà oon yaŋkalaŋ yaana a pare ye. Cāāyā ke ika winni.” **20** Aŋ Yaagüüp ñuugilin yuungu kà ɗaŋkel ogo Rahiil, aŋ yuungu yaakka yoorre belok bata niinkā ɗeewken kà yaana billee kà Rahiil ye. **21** Aŋ wāattan Yaagüüp Laabaan kiinne ogo, “Iij yeeni iñjakā dalā koowu niñon kà. Niinkā yeeki yek ñuugula yeeni ɗaŋŋā.” **22** Aŋ Laabaan naŋŋā ñāankā, aŋ mābaan barre

muure ammani jonñamme ti. **23** Anj wääna nāntā cūcūlenee kā ye, i ike ʔuultule yeene Leya ken koowne anj ickene Yaagüüp, anj nīngin ke Yaagüüp. **24** Anj Laabaan kiingon yeene iije Jilpa iññe Leya ogo wääto ogo kiingon yeene. **25** Anj wääna Yaagüüp cuuyenee kā tiññāk anj ye, i kaññe a Leya! Anj Yaagüüp Laabaan taaññe ogo, “A ʔaaka inni nānganaa kā yaanni? İki ñuugeleneni ogo Rahiil! Anj ika maldaa nīngin ina?” **26** Anj Laabaan luukcin ogo, “Koowdin ʔuul deerconde mooye ñome ti batta a nājon ɖone poñku bānkā yooko ti. **27** Nūnkā ʔaʔikel yek yaanni por ɖaagā, anj ikoon menen bi nuckini kā cāāna naana İki ɖukcini ika ñuugalanaa yuungu kā ʔaʔikel ʔuca ye.” **28** Anj Yaagüüp nānjin anjan. Anj nīnkā ʔaʔikel yaakka ɖaagi Yaagüüp Leya ti, anj wäättan Laabaan ʔuule Rahiil iññe Yaagüüp ogo wääto ogo iije. **29** Anj Laabaan kiingon yeene iije Bila iññe ʔuulle Rahiil ogo wääto ogo kiingon yeene. **30** Anj Yaagüüp nīngin ke Rahiil cāāna, anj ike Rahiil bilge kā yaac kā Leya. Anj nāāyen ñuugelene yuungu kā ʔaʔikel ʔuca. **31** Anj wääna Piṭo yuṭṭee Leya batta bilgene daa kā oore ye, nañje giit anj Rahiil ken a burṭu. **32** Anj Leya laaccā anj giinñā minneni a oon anj äkkene yāntāñ ogo Robiin, a yaana jaajjenee kā ogo, “Piṭo yuṭṭu pillā yeeni, anj wäättan tiññan ika bi bilgana oon yeeni.” **33** Anj ike ʔuccin laaccā ʔuca, anj giinñā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Kā yaana Piṭo tiññee kā ogo ika batta bilgada oori ye, ken inni iñā kā minneni yaanni ʔuca.” Anj äkkene yāntāñ ogo Camoon. **34** Anj ike ʔuccin laaccā ʔuca, anj giinñā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Tiññan waan yaanni ti oon yeeni bi yore määre ti ika ti, kā yaana gitkānā daa merkālen oogen kā ɖāk ye.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāñ ogo Laawī yaanna. **35** Anj ike laaccā ʔuca, anj giinñā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Waan yaanni ti, ika bi māñā Piṭo.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāñ ogo Yahūūja yaanna. Anj wäättan ike yuuttu iñi kā giidā.

30 Anj wääna Rahiil yuṭṭee kā ike Yaagüüp batta agee kā gitkīni kā merkā ye, i ike kāwen māmgene jī. Anj ike Yaagüüp kiinnee ogo, “İñja merkā, naana ye ika bi tüwü.” **2** Anj Yaagüüp pennā kā yaac kā Rahiil, anj taaññe ogo, “İka agā Joorj, yaana İki ʔiññey kā merkā ye?” **3** Anj kiini Rahiil ogo, “Kiingon yeeni Bila koowu anj nīñe kā, ike bi ika gitka merkālen, anj

kā ike, ika bi cāāygana kā merkālen cāāna.” **4** Anj Rahiil kiingon yeene Bila ickene oore Yaagüüp bata iije, anj nūnnene kā. **5** Anj Bila laaccā, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon. **6** Anj Rahiil jaajjin ogo, “Joorj ika jooñña kā ʔer, anj cāāna jīk yeeki tiññe, anj ika iñña minneni a oon.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāñ ogo ɖaan yaanna. **7** Anj kiingon yen Rahiil Bila ʔuccin laaccā ʔuca, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon ʔuca. **8** Anj Rahiil jaajjin ogo, “Kā yāññā teyconde ikoon nāāgonon ke kāwo anj yonñu.” Anj äkkene yāntāñ ogo Naptaalī. **9** Anj wääna Leya yuṭṭee kā ike yuuttēe kā iñi kā giidā ye, ike kiingon yeene Jilpa koowne, anj ickene Yaagüüp bata iije. **10** Anj Jilpa kiingon yen Leya Yaagüüp gitkene minneni a oon. **11** Anj Leya jaajjin ogo, “A ñaaynā ʔerconde ken äātin.” Anj äkkene yāntāñ ogo Gaat. **12** Anj Jilpa kiingon yen Leya Yaagüüp gitkene minneni a oon ʔuca. **13** Anj Leya jaajjin ogo, “İka joni ñabañ, anj määngā ika bi bāārga ogo jon ñammā.” Anj äkkene yāntāñ ogo Acīr. **14** Anj nūnkā errā pāk ti Robiin attā yiil jī, anj kāññā jaan lāñ beel bata tākārāñ yiil jī, anj ickene meen. Anj Rahiil Leya kiinnee ogo, “Kura iñja jaan yen minneni yūūnū.” **15** Anj Leya jaajjin ogo, “ɖanṭa İki oon yeeni koowni, anj cāāna ʔakkā jaan minneni yeeni koowdu?” Anj Rahiil jaajjin ogo, “İke bi nūin wīrīn tiññan İki ti rātā jaan minneni yūūnū.” **16** Anj wääna Yaagüüp ɖuuke kā yiil jī biigin ti anj ye, Leya attā pāākcīn ike ti anj jaajjin ogo, “İki nūnā ika ti tiññan İki rāttēni kā jaan yen minneni yeeni.” Anj nūnnene kā wīrīn yaanja ti. **17** Anj Joorj Leya tiingene anj laaccā, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon wāātcete kā duuce. **18** Anj Leya jaajjin ogo, “Joorj ika iñña a yaana kiingon yeeni iññādaa kā oon yeeni ye.” Anj äkkene yāntāñ ogo Yacakīr. **19** Anj Leya ʔuccin laaccā ʔuca, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon yaana wāātcete kā ɖūūgūk ye. **20** Anj Leya jaajjin ogo, “Joorj ika iñña iññā ʔerconde. Anj tiññan oon yeeni ika bi eemda kā yaana gitkānā daa minneni yaana wāātcete kā ɖūūgūk ye.” Anj äkkene yāntāñ ogo Jabuloon. **21** Anj wāāttana ike giinñā minneni a iij anj äkkene yāntāñ ogo Piina. **22** Anj Joorj Rahiil payne, anj tiingene anj nañje giit. **23** Anj laaccā anj giinñā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Joorj loon yeeni angene yok.” **24** Anj äkkene yāntāñ ogo Yuucip. Anj jaajjin ogo, “Piṭo yoku ika ʔucka ti minneni a oon ʔuca.” **25** Anj wääna Rahiil gitee kā Yuucip

ye. Yaagüüp Laabaan kiinne ogo, “Kura äkkaa dalä ika atä paa baan yeeni ti. 26 Dalä määngä yeeki koowu ke merkä yeeki yaaka ñuugelenenii kä ye, an ika atä, kä yaana ñäjji kä ñuugulani yaaka nanngenii kä ye.” 27 An kiini Laabaan ogo, “Naana iki gimmädä ye kura cäyä winni kä yaana ñäjjänä daa kä ñirkitin ti ogo, Piṭo ika ñüülkanada ko näñkä yüükü yaaka nanḡeey ika ti ye. 28 Nüütkaa ñuugula carrä yüünü, an bi inenii.” 29 An luugi Yaagüüp ogo, “Ñäjjä ñuugulin yaana ñuugelenenii kä ye, an ñiik yüükü tiññä ogo. 30 İki cäygi kä ḡeewañ, an wäana äätänä kä ye i ñiirin kä yaac. Piṭo iki ñüülkeney kä ika kä waak'a nanḡä ye muure. An tiññañ a tooku ken bi mä äntike yeeki äärä daa kä ñaalok?” 31 An Laabaan tääccin ogo, “A ḡaaka ken inenii kä?” An Yaagüüp luukcin ogo, “İki ḡana ika inḡaa ginkalañ, gin kä keelok ken nanḡaa kä, an ika bi ceenä kääjä ke tiicä ñiik yüükü. 32 Dalä ika kaacä kurku ñiik yüükü ḡiti tiññañ, an ika wääkä woo iken ti käbälgä ke ñiik yaaka müücülañ ke yaaka pergañ muure ye, ke käbälgä yaaka ülañ ye muure. An iken bi wäät i ñuugula carrä yeeni. 33 Eemdin yeeni ken bi nütü woo kä ika ñomuk, naana iki äätä ukcudu ñuugula carrä yeeni yaana inḡaa kä ye. ñiik muure yaaka batta müücülañ ke yaaka batta pergañ ke käbälgä yaaka batta ülañ ñiik ḡiti ke käbälgä ḡiti ye, naana kaḡä me ye bi pakä me ogo yek kalgin.” 34 An Laabaan jaajjin ogo, “İjerañ! Dalä wäät i bata yaana jaajjinii ye.” 35 An nünñä yaanja ti Laabaan ñiik oogen muure äbene woo yaaka cäygene äälgä ke yaaka pergañ ye, an ke ñiik määngen muure yaaka müücülañ ke yaaka pergañ ye, ke ñiik määngen muure yaaka cäygene kä bowken yoken ti ye, ke käbälgälen muure yaaka ülañ ye. An müükki Laabaan merkä oogen yeeke. 36 An kuññu nünkä kä ḡäk päy ji waadgen ti ike ke Yaagüüp, an Yaagüüp ceenjin käänñä ñiik Laabaan yakkalañ. 37 An Yaagüüp kuññu jengä kimken yek garkä ti, jaan bumbay ke jaan battä me ogo, lüüc ke yañkalañ ogo dülüb, an beeyne kä äälgä wotku bowken, nüüt i bownu läcängä. 38 An ike läcängä yaaka beeyne ye, ḡooce kä ñiik ñomgen ti kuun maanñä pii ti nanḡ'a äätete mätene kä ñiik ye, an ñiik yuugu naana äätidi mäti ye. 39 An ñiik yuugu kimkä ñomgen ti, an ñiik ḡitiidi woo ṭulgen yaaka yoken a äälgä ke müücülañ ke pergañ ye. 40 An Yaagüüp käbälgälen yaakka kibbene woo päaken, an ñiik

ñomgen ṭukke ñiik yaaka yoken a äälgä ye ke ülken yaaka a yek Laabaan ye ti. An ike ḡoñe kipeke woo kurku, an batta agee ḡoocin ke ñiik Laabaan. 41 An naana ñiik määngen teyken iinjin ye, i Yaagüüp düccidi läcängä ñiik ñomgen ti kuun ji, ogo yuugu ko cokal läcängä ti. 42 An yaaka bamañ ye batta ḡuckede läcängä. An bämken a yek Laabaan, an teyken ken a yek Yaagüüp. 43 Ken ina Yaagüüp wätee agee kä ceeggon kä yaac yaanna, an cäyge ñiik ñiirken, ke kiinkä määngen ke oogen, ke kälämgä ke tüürünḡi.

31 An Yaagüüp tiññä ogo merkälen Laabaan jaygo ogo, “Yaagüüp waak yaaka a yek wäyo ye koowne muure, an a waak wäyo ken käññee cekkitin yaanna muure.” 2 An yoori Yaagüüp ike batta bilḡänä Laabaan bata wäana ina. 3 An Piṭo Yaagüüp kiinne ogo, “ḡukcu baan yen wäygi ti, ke yen mä yüükü ti, an ika bi ke iki.” 4 An Yaagüüp tuccin an Rahiil ke Leya bärkene woo nanḡ'a kääjee kä ñiik yeeke ye. 5 An iken kiinne ogo, “Yoorru wäac ḡuca ika batta bilḡa jone ti bata wäana ina. An Joon yen wäyo ke ika kama. 6 Ñäjjä wäac ñuugulunu kä teynä yeeni muure. 7 An wäac ṭääkcin ika mallañḡin an ñuugula carrä yeeni aakdene yok äänke caaydin, an Joon ike batta ḡimkäti kä nanḡin ika näñkä yaackä. 8 An naana ike jaajji ogo, ‘Ñiik müücülgü ken bi a ñuugala carrä yüünü ye,’ i muure ḡitä woo ṭulgen müücülañ. An naana jaajji ogo, ‘Ñuugula carrä yüünü bi wäät i ñiik yaaka cäygene äälgä ye,’ i ñiik muure ḡitä woo ṭulgen yaaka cäygene äälgä ye. 9 An Joon ḡigärgä yek wäac koojjene woo, an inḡa kä ika. 10 “An waan yaana yuugene kä ñiik ye ika läkkä an däämjänä ñaalok, an ika yurcunu ñukku yaaka yoken a äälgä an müücülañ an pergañ ye, yuugu ke ñiik määngen. 11 An malak yen Joon ika kiinna kä läägg i ogo, ‘Yaagüüp!’ An luuḡḡu ogo, ‘Haa ika inni!’ 12 An ike jaajjin ogo, ‘Däämjä ñaalok an yoorci ñukku yaaka yoken a äälgä an müücülañ an pergañ yaakca ti, yuugu ke ñiik määngen, kä yaana näñkä yaaka nanḡiti kä Laabaan yaakka yooddu daa kä muure ye. 13 İka aḡä Joon yaana yüükün woo Betali ina, yaana cüccinii yok kolcan paydin an lütkanaa kä ina. An juwu anḡä yorü baan yaanni ji an ḡukcu baan yen mä yüükü ti.” 14 An Rahiil ke Leya luukcin ogo, “Baati gin'a a büccinii yädon paa ba wäyo ye. 15 An ikoon nanḡon bata boorgu,

an iכון yääjjonon woo an tiil yooko amme. 16 ba Leya ye, ike kaaccä keen ji ba Rahiil. 34 An Cekkittin muure yaaka koojji woo Joon wäyo ti ye a yooko ke merkälen yooko. An wakkä muure yaaka kiinini Joon ye nanjä." 17 An Yaagüüp juwin ñaalok, an merkälen yeeke ke määnge taappe kälängä. 18 An digärgä yeeke muure kiiſte ñome ti, ke wakkä yeeke muure yaaka kaññe Padaan Araam ye, an attä wäyen Icaak ti ñommañ mä Kanaan ti. 19 An wäana Laabaan attee kä ñitee kä yok ñiik yeeke ye, i Rahiil junjku yek wäyen kalle. 20 An Yaagüüp Laabaan mä Araam mallejgingin batta nüütke ogo ike bagje. 21 An ike likcin woo ke wakkä yeeke muure, an ircin woo wii mä Puraat an üñjin baan pämkä mä Jilaat ti. 22 An niinnä ñäk ti Laabaan nüütke me ogo Yaagüüp likcono woo. 23 An ike mä yeeke yaaka a ook ye koowne ke ike, an Yaagüüp baatte ñac waan yen niinkä kä ñatükel, an wäänne ñac pämkä mä Jilaat ti. 24 An Joon äätin Laabaan mä Araam ti kä lääggä kä müllä an kolle ogo, "Wangü tüccä, Yaagüüp ñana kiindä jiikkalar ñana yaacken an ñana ñerken." 25 An Laabaan Yaagüüp wäänne ñac, i keen yeene agee kä teljini iñi baan pämkä mä Jilaat witin, an Laabaan ke mä yeeke keenñi yeeken telji iñi wica cäanna. 26 An Laabaan Yaagüüp taañne ogo, "Iki nanñi ñaaka? Ika mallaanjin an tulgu yeeki koojjini woo bata yaaka müügünü me yäänñak ye. 27 An iki pooljudu woo liidit an ika maldaa ñingin ina? Ika batta nüütkadaa, yoku iki tucceni woo kä jon ñamme ke oollu uulgu yek gerger ke kuukcu? 28 An ika daljadaa cäanna merkä tulgu yeeki ke tulgu yeeki batta ñübdä an kuundu ñugin ina? Anan iki nanñi amkitin. 29 An kä teynä yeeni iki yoku nanñida näängkä yaackä, an Joon yen wäac ika kiinna wiirin tiññan ogo, 'Wanjü tüccä, Yaagüüp ñana kiindä jiikkalar ñana yaacken an ñana ñerken.' 30 An tiññan iki kaacci woo kä yaana wangü kurrene kä an wäac ye, an junjku yeeki kalä ina?" 31 An Laabaan luugi Yaagüüp ogo, "Ika boonñu kä iki, ika ñuucu ogo tulgu yüükü bi koowjey ika ti ko teynä. 32 An junjku yüükü naana kaññi mäjkalat ti ye, men yaanna batta bi üt. Maawä mä yooko ñomgen ti parü, naana waak yaaka a yüükü yaakka bilti ika ti ye i koowu." I kucu Yaagüüp ogo kalgin ko Rahiil. 33 An Laabaan kaaccä keen ji ba Yaagüüp, ke keen ji ba Leya, ke keenñi giti ba kiinkä määngen yaaka kä yewwe ye, an batta agee kä kañgon. An wäana kääjenee woo keen ji

waan yüünü ti ke ika ye inni. **52** Koota yaanni ken a yuṭo aṇ kolcan paydin ken a yuṭo, ika batta bi koota pämkä yaanni cüüpü woo ogo iḱi iṛkida, aṇ päjjidi ṇana iḱi cüüpidü woo koota pämkä yaanni ti ogo ika iṛkada. **53** Dalä Jooṇ yen Abrayiim ke Nahüür ke dānkä yurgen jüci waadgo ti.” Aṇ Yaagüüp liittä kä Jooṇ yaana boojene kä wäyen Icaak ye. **54** Aṇ Yaagüüp iccin wäämmä yok pääm wic, aṇ mä yeeke bārkene ammä ti, aṇ wääna ämmene ye, nūngin pääm wic. **55** Aṇ kä tiṇṇāṇānā Laabaan merkä ṭulge ke ṭulgu yeeke kuunne ḍugin aṇ nüülkene. Aṇ ḍukcin baannen.

32 Aṇ Yaagüüp jujjin woo attä kä päy aṇ malaṇṇi yek Jooṇ pärjene kä. **2** Aṇ wääna yooṛene daa kä Yaagüüp ye, ike jaajjin ogo, “A nāntä kääyḡ Jooṇ inni.” Aṇ ina ken nāntä yaanna äkkeeda ogo Manaayim yaanna. **3** Aṇ Yaagüüp tuccin tüüjḡ ṇome ti attä pärjidi ke määden ṭicü ṇommaṇ mä Cür ti baan mooye mä İdooṃ ti. **4** Aṇ eenjene aṇ kiinne ogo, “İkee ate aṇ müḡdo yeeni ṭicü kiine ogo, ‘Kiingon yüünü Yaagüüp jāyidi ogo, “İka attä Laabaan ti, aṇ ikoon cāyōn ke ike ke tiṇṇaṇ. **5** İka cāyḡa dāk, ke tüürüṇḡi ke ḍiik ke kiinkä oogen ke määngen. İka tuucunu ṭākä nüütḱüdü müḡdo yeeni ogo ika kāṇjo ṇerrä iḱi ti.”” **6** Aṇ tüüjḡ ḍuukin Yaagüüp ti, aṇ jaajjin ogo, “İkoon atton määdic ṭicü ti. Aṇ ike äätidi ike pärjede aṇ ike ädit ook caykā mäyken kä ṇan.” **7** Aṇ Yaagüüp booṇṇu kä yaac aṇ yore rüütte, aṇ m’aka ke ike ye kiimme ḡiti kurku kä yew, ke ḍiik ke dāk ke kälāmgä. **8** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Naana ṭicü ätä aṇ kun keelok iṛke ye, yakkalaṇ liṭti ṭikci woo.” **9** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Ay Jooṇ yen daan wāyo Abrayiim ke wāyo Icaak, ay Piṭo ika kiinnaa ogo, ‘ḍukcu baan yüünü ti ke mä yüükü ti, nuḡko bi nāṅgeni kä ṇerrä ye.’ **10** İka batta päjjadä kä biilin yaana batta düünidi ye ke woṇṇu yaana nüütḱana kä ike kiingon yüünü ye. Aṇ wääna iṛcānā woo wii mä Üürdün ye a lacan pare ken äddä. Aṇ tiṇṇaṇ ika wäättä kurku kä yewwe. **11** Kura magja kä määdo ṭicü. İka booju kä ike, nuḡko äätidi aṇ ika iṛkada, ke määngä ke merkä. **12** Aṇ iḱi jaajjini ogo, ‘A ḡitken ika iḱi bi nāṅgeni ṇerrä, aṇ kilkä yüükü bi naṇā bata ṭiṇal yek wii jīne yaaka batta liṭtä me kä paṇḡa ye.”” **13** Aṇ ike nūnnā wica wüürin jīne yaanja ti, aṇ waak yeeke ti ike määden ṭicü wākkene woo iṇdin. **14** Aṇ wākkene woo

ḍiik määngen 200, ke ṇukku caykā kä yew, ke kābālgä määngen 200, ke kābālgä yātken caykā kä yew, **15** ke kälāmgä määngen caykā kä dāk ke ṭulgen, ke dāk caykā kä ṇan ke yātḱä kä caay, ke tüürüṇḡi määngen caykā kä yew aṇ oogen kä caay. **16** Aṇ yaakka iṇṇe kiinkä yeeke aṇ ike jaajjin ogo, “Ate ṇomi ti aṇ waan yaṇkalaṇ dale kun yaṇkalaṇ ati ṇomuk aṇ yaṇkalaṇ kä ṇājāk.” **17** Aṇ kiingon yaana iṭijidi ye iingene ogo, “Naana määdo ṭicü purjene kä aṇ iḱi tajdey ogo, “İḱi aḡä mān ṇaani? Aṇ iḱi atä wa? Aṇ a ḍiik ṇaani ika ye?” **18** İ luugu ogo, ‘A yek kiingon yüünü Yaagüüp, yaakki a iṇdin tuckudu müḡdo yeeni ṭicü. Aṇ Yaagüüp kä ḍoṇe bilti ätä ṇātḱo ti.”” **19** Aṇ yewwe yeeni ke ḍāke eenjene kä jiiḱ keelḱä ke yaaka muure baadit ḍiḡārgä ye, ogo, “İkee jaajje jiiḱ keelḱä ṭicü ti naana ike kaṇṇe ye. **20** Aṇ ikee jaajje ogo, ‘Kiingon yüünü Yaagüüp bilti ätä ṇātḱo ti.”” İke payit ogo, “Bi lääḡä juuggin iṇṇi kä iṇdin yaaka ati ṇomi ti yaakḱi. Aṇ wäättan naana yooru ye, naana ṭākḱi ye ika bi ḡimga.” **21** Aṇ ike a tüccini iṇdin ṇomuk aṇ ike nūnnā nāntä keeṇṇi. **22** Aṇ müllä jīne keellä yaanja ti ike juwin ṇaalok aṇ määngä yeeke yaaka kä yewwe ye koowne ke kiinkä yeeke määngen, ke merkä yeeke yaaka caay wiṇen kä keelok ye, aṇ iṛcin woo wii mä Yabüük. **23** Aṇ iken koowne aṇ tucce iṛcin woo wii, ke wakkä yeeke muure yaaka bilti ye, **24** aṇ Yaagüüp dalji me iṇṇi pare. Aṇ müḡjin ke oon ke buur kāaje. **25** Aṇ wääna yooṛene daa kä oon yuccee kä ye. İ Yaagüüp jemme ḍiṇne ti, aṇ ḍiṇne kooyu wääna mükcete kä ye. **26** Aṇ kiini oon ogo, “Dalä ika atä buur kāajjin.” Aṇ kiini Yaagüüp ogo, “İḱi batta äkkedeni atä ke nüülkaa kä.” **27** Aṇ taaji oon ogo, “İḱi batti me ogo ṇaani?” Aṇ kiinne ogo, “İka batta me ogo, Yaagüüp.” **28** Aṇ kiini oon ogo, “Yāntonḍü ṇuca batta bi battä me ogo Yaagüüp, iḱi bi batti me ogo İcārayiil. A nāāṇka müḡiene ke Jooṇ ke me, aṇ yoṇṇeeda kä ye.” **29** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Nüütkaa yāntonḍü.” Aṇ taaji oon ogo, “İka tajdaa kä yāntonḍi ina?” Aṇ wäättan nüülkene wica. **30** Aṇ Yaagüüp nāntä äkkene ogo Piniyel. Aṇ naana aṇan ye i ogo, “İkoon yuurtonon woṇgin ke Jooṇ, aṇ ika por daa aḡä üdon.” **31** Aṇ wääna Piniyel daljedeeda kä iṇṇi ye i kāācki āṇ wica aṇ ike ṇoldidi kä yaana ḍiṇne agee kä kooyon kä ye. **32** İna ke tiṇṇaṇ mä İcārayiil batta āmene kä puuc mäyken waadḡā ḍiṇnā yaanna kä yaana Yaagüüp jemmeeda kä ḍiṇne ti ye.

33 An Yaagüüp däämjn an ĩcū yooŧte äätä ke ook 400. An ike merkä kiibgene ġĩtĩ Leya ke Rahiil ke kiinkä määngen yaaka kä yewwe ye. 2 An ike kiinkä määngen ɔooce ke merkälen yeeken ñomuk, an Leya ke merkälen yeeke ħāñe ti, an Rahiil ke Yuucip ken a düüñin meken muure. 3 An ike kä ɔoŋe iijjin attä ñomgen ti, an ike ɔünjin iñi an ñome düüce iñi ħommañ ħi äāñke kä ñaŧukel ke ɔāāge ti mäāden ti kä cokal. 4 An ĩcū yünġä pärjin ke mäāden an yoken käägi an ħübbin kä ɔuuggen, an muckene yok, an weggin muuŧuk. 5 An wāāna ĩcū yuŧŧee kä mäāngä ke merkälen ye, ike täāccin ogo, “A ħaannä ika ke ĩki yaakka?” An luugi Yaagüüp ogo, “A merkä yeeki yaaka iñi Jooŋ kiingon yüünü kä ħerrä ye.” 6 An kiinkä määngen wüükĩn ti ke merkä yeeken an ɔünjin iñi. 7 An Leya cāāna daa wüükĩn ti ke merkä yeeke an ɔünjin iñi. An düüñin meken Yuucip ke Rahiil wüükĩn ti an ɔünjin iñi. 8 An ĩcū jaajjin ogo, “Yaakka muure nüütĩ ħaaka ɔigärgä yaaka pärjonon kä yaakka?” An luugi Yaagüüp ogo, “Ogo ika kääñä ħerrä müġdo yeeni ti.” 9 An ĩcū jaajjin ogo, “İka cāāygana kä ɔirāk mäādo, yaaka bilti yaakka tüüci kä ɔoŋü.” 10 An Yaagüüp jaajjin ogo, “Ba’ay, naana ika kääñä ħerrä ĩki ti ye, i ĩñdin yeeni ġimġä. Wangü yaaka yoorru ye beeljin bata ġin’a ika yuŧŧu Jooŋ ye, kä yaana ġimġanaa kä, kä ħerrä ye. 11 Kura ĩñdin yeeni ġimġä yaana äbi me ĩki ti yaanja, Jooŋ ħerrāñer ke ika an ika iñña wakkä kä ɔirāk.” An wina ĩcū iñi Yaagüüp ke ġimme. 12 An ĩcū jaajjin ogo, “Juwe atĩn, an ika bi iijjā atā ñomü ti.” 13 An Yaagüüp ike kiini ogo, “Müġdo yeeni ħājjā merkä liġġan an ɔiik ke ɔāk yaaka nüiti ye ŧulgen liġan. Naana äddi me kä yaac āñ ħiñe kä keelok ye, i ɔigärgä muure bi tüwok. 14 Müġdo yeeni kura iijjā kiingon yüünü ñome ti, an ikoon bi bāāton kä ɔeedan, waan yaana a yūikon ɔigärgä ti ke merkälen ti ye, ke miikenii Cīr.” 15 An ĩcū jaajjin ogo, “Dalā ook yakkalan māñgenii kä iñi yaaka ke ika ye.” An Yaagüüp luukcin ogo, “İna? İka ñuynu yeeni muure ogo ika kääñjo ħerrä müġdo yeeni ti.” 16 An nüñnā yaanja ti ĩcū ɔukcin attä Cīr. 17 An Yaagüüp banġä Caküüt, an kutŧu ān, an ɔigärgä yeeke nāngene ɔāñkä. İna ken nāñŧā yaanna batte daa me ogo Caküüt yaanna. 18 An Yaagüüp wāāna äātee kä Padaan Araam ye, ɔāāgin ti kä ħer baan mooye yen mā Caküüm ti ħommañ yen mā Kanaan ti, an keeññi yeeke ŧeljene iñi baan mooye ñome ti. 19 An

kiññā ħommañ yaana kurcenee kä keeñ yeene ye, minneni Hamuur Caküüm wāyen ti tiilġä ġālkä wanġen 100. 20 An nāñġā tambal wica an äkkene ogo Jooŋ yen mā İcārayiil ogo Jooŋ.

34 An ɔiina ŧul Leya yaana ġiide Yaagüüp ti ye, kaaccä woo atĩ üküdi ŧulgu yek baan. 2 An wāāna Caküüm minneni Hamuur mā Haaw, yāŧin yen baan yaanja ɔiina yoorre daa kä ye, i müüñġe. 3 An jone ŧākcin ɔiina ŧul Yaagüüp. An ŧuulle deerconde bilgene an jāāġgene kä ħer kuckon. 4 An Caküüm jaajjin wāyen Hamuur ti ogo, “ŧuulle yaanna kujġaa kä wāāti a iñ yeeni.” 5 An wāāna Yaagüüp tiñġee kä ogo ŧuulle yeene ɔiina müüñġi Caküüm ye, i merkälen yeeke a woo ke ɔigärgä yeeke, an ike tiñġin iñi ke iken ɔuukene ti. 6 An Hamuur Caküüm wāyen attä jayok ke Yaagüüp. 7 An wāāna merkälen Yaagüüp äātene kä ti äātene woo an tiñġene kä ġin’a nāñġä ɔoŋe ye, i iken miŧcin ñaalok an piinġin kä yaac, kä yaana Caküüm nāñġee kä loon mā İcārayiil ti kä müüñġü ŧuulle Yaagüüp ye, an a ġin’a yoku batta päjġidi nanŧä me ye. 8 An kiini Hamuur ogo, “Minneni yeeni Caküüm jone kaaccä ŧuulle yüünü ti, kura iñjeeda dalā wāāti a iñje. 9 ɔiġin ħiik dale kuwin wāāti waadġä mā yooko ke mā yeekic ti. 10 An cāāye ke ikoon waan a kupon ħommañ yaanni ti, cāāye nāñŧ’a ŧākke ye, an laaye kä tettä an ikee kääñe wakkä yeekic ħiñe ti.” 11 An Caküüm jaajjin ɔiina wāyen ti ke mādgen ti an kiinne ogo, “Dale ika kääñ ħerrä ikee ti, an ikee bi iñe wakkä muure yaaka taaja kä ye. 12 An naana daa yelġä carañ bata ħa’ ke ĩñdin ye, ika äccāɔä waak’a ñuye ye muure. An ŧuul iñā kä a iñ yeeni.” 13 An merkälen Yaagüüp Caküüm ke wāyen Hamuur luugi kä mallāñġin kä yaana Caküüm käwen müüñġee da ye. 14 An kiini ogo, “İkoon batta liñton nāñġkä yaakka nanġon, käwo iñon m’ana batta a ergon ye, yaanna bi wāāti a loon mooye ikoon ti. 15 İkoon bi kaacon ɔeñġä ħiik ti ke ikee kä ġin kä keelok, dale ikee beelje bata ikoon kä iirrä ook yeekic muure. 16 An wāāttan ikee bi iñġe ŧulgo an ikoon bi kujon ŧulġic daa a yooko, an ikoon bi cāyon ke ikee an iñiñ wāāŧin āġin mā keelkä. 17 An ikee naana batta ġimmede kä ħiik yooko an ikee batta iire ye, i käwo bi koowon an ikoon bi aton.” 18 An ħiik yaakka Hamuur ñaappe jok ke minneni yeene Caküüm. 19 An Caküüm batta a kooron kä nanġä nāñġkä yaakka, kä yaana jone ñappee kä ŧuul Yaagüüp

ye. Anj Cakiim ken tiilcidi eemta me ka yaac antuکه yen wayen ti, 20 anj Hamuur ke minneni yeene Cakiim aatin antuکه baan mooye yeenen ti, anj iken jaajjin ma baan mooye yeenen ti ogo, 21 “Me yaakki nanjja njibbin ke ikiin. Dale iken cayok baan yoono ji anj layok, nommañ gaabanj pajjidi iken ti, dale ikiin dicin tulgu yeeken, anj iken iinñ tulgo a maangen. 22 Anj iken bi gimma ka cawda ke ikiin bata ma keelka ke ikiin, naana ook yooko iirga me bata iken ye. 23 Anj naana yaakki nanjin ye, i digargä yeeken muure ke wakkä yeeken bi waati a yooko, aate gimmin ka jiik yeeken, anj dale iken cayok winni ke ikiin.” 24 Anj me muure yaaka attä baan mooye tuk ye gimmin ka jiik yaaka nanji Hamuur ke Cakiim yaanna, anj ook muure iiri me. 25 Anj niinka ka dak wäana ook mor wäacene kuggu iirra ye, merkälen Yaagüüp ka yewwe Camoon ke Laawi yaaka a Diina madgen ye, iken gaadalli yeeken koowi anj ircin baan mooye ji i kucu me, anj ook muure nägi dugin. 26 Anj iken Hamuur nägi dok ke minneni yeene Cakiim ka gaadalli, anj Diina äbi woo arak ba' Cakiim anj iken attä. 27 Anj merkä Yaagüüp aatin anj näakin me anj baan mooye gaani ji ka yaana käwen müügene daa me ye. 28 Anj diik yeeken ke dak ke tüürünji yeeken koowi ke waak muure yaaka baan mooye ji ye ke yirka. 29 Wakkä yeeken muure ke aargä gitken muure gaani. Iken cäanna merkälen licken yeeken koowi ke maangen anj kiidi bata ma müükün. 30 Anj Yaagüüp jaajjin Camoon ti ke Laawi ti ogo, “Ikee ika äckana dok timidin tiinanj ma Kanaan ke ma Peeric ke me muure yek baan ika bi putkana ji. Anj ika batta cäaygana ook ka dirak, anj naana iken muure yoken dülgü anj ika irkana ye, i ma antuکه yeeki bi düümgü giti.” 31 Anj iken luukcin ogo, “Ikoon kawo daljon nanje bata iinj yaana a baal ye?”

35 Anj Joorj Yaagüüp kiinne ogo, “Atä Betali njuca anj cäyä wica. Anj batkaa tambal wica, Ika Joorj yaana üükün woo iki ti wäana buurcinii ka woo määdic itcu ti ina.” 2 Anj Yaagüüp jaajjin ma antuکه yeene ti ke m'aka muure ke ike ye ti ogo, “Junku yaaka a päaken ye ange yokün ikee ti, anj yokic laate woo anj ääkke burungu latkä. 3 Juwe atin Betali anj ika takä, Joorj batkadä tambal wica yaana ika yüükkana ti waan timidin ti anj ike ke ika nantä muure yaana atä ka ye ti.” 4 Anj iken junku muure yaaka ke iken ye, ini Yaagüüp ke jaljalli yaaka entä

gitken ti ye. Anj jikke ini jaan mooye njoy, yaana cokulanj ti Cakiim ye. 5 Anj wäana Yaagüüp ke merkä yeeke bagene ka ye, ma bankä yaaka cokulanj ti nant'a kaajdene ka ye, näakki Joorj liin mooye, anj batta agene ka ñoolgin jatin. 6 Anj Yaagüüp aatin ke ma yeeke muure Lüüc yaana tiinanj battä me ogo Betali ye, nommañ yen ma Kanaan ti. 7 Anj ike battä tambal wica anj äkkene yantanj ogo, El Betali, anj anjan ogo Joorj yen Betali ka yaana Joorj üükenee woo ike ti ka läaggä wäana ike lüüdee ka woo määden ti ye. 8 Ripga niito yeene Diboora tüwnü anj jiggi me ini jaan mooye njoy Betali ti ka ini, anj äkki me ogo, Aluun Baküüt, anj anjan ogo “Jaan iwok.” 9 Anj wäana Yaagüüp duukee ka Padaan Araam ye, i Joorj üükün woo ike ti njuca Betali anj ike njüülki. 10 Anj ike kiini Joorj ogo, “Yantondü ogo Yaagüüp, anj yantondü batta njuca bi battä me ogo Yaagüüp ke on. Yantondü bi battä me ogo Icarayiil.” Anj ike äkki Joorj ogo Icarayiil. 11 Anj ike kiini Joorj ogo, “Ika agä Joorj yaana Lüüt ye, giida anj diira anj wäatci age ton anj ton diirken bi kajä woo iki ti anj iki bi wäatci agä daan yuur yen yatkäni. 12 Anj nommañ yaana iinñä Abrayim ke Icaak ye bi inenii ka cäanna ke kilka yaaka ätä njänü ti ye.” 13 Anj Joorj ike dalji ini nant'a jaaynene ka ye. 14 Anj Yaagüüp ducchin kolcan paydin nant'a jaaynene ke Joorj ye, anj puukkene wic määk ke ñownä anj yaanna nüüt a kolcan paydin yaana tiilcidi ye. 15 Anj Yaagüüp nantä yaana jaaynene ke Joorj ye äkkene ogo Betali. 16 Anj Yaagüüp ke ma antuکه yeeke Betali manji ini anj wäana mor uterene ka utar Ipiraat ye, i wuunj yaana giidene Rahiil ye däagin anj bäanj yeene peganj ka yaac. 17 Anj wäana bäanj yeene pekkee ka ini ka yaac ye, i iinj yaana giti ye ike kiini ogo, “Nana iki booju iki cäaygi minnenile oone menen.” 18 Anj ike tüw anj wäana wäaktanj yeene kääjedee ka woo ye i minneni äkkene ogo Benaawni anj anjan ogo “Minneni bäanj yeeni.” Anj äkki wayen ogo Benyamün anj anjan ogo “Minneni yen inti birra.” 19 Anj Rahiil tüwnü anj jiki me ini päy ma Ipiraat taanj. Anj cäanna Ipiraat battä me ogo Beetlaam. 20 Anj Yaagüüpkolcan paydin doocce wica käl Rahiil wic anj daa yoottu me wica ke tiinanj. 21 Anj Yaagüüp banja anj keenj yeene teljene ini Mekdaal Adaar taanjanja. 22 Anj wäana Yaagüüp cäyë ka baan yaanja ti ye, i Robiün Bila nünne, kiingon iije yen wayen, anj jiik yaakka tiinj Yaagüüp. Anj yaakki a yantanj

yek merkälen Yaagüüp yaaka kä caay witken kä yewwe ye. **23** An merkälen Leya a Robiın kaygon yen Yaagüüp ke Camoon ke Laawı ke Yahüüja ke Yacakiır an Jabuloon. **24** An merkälen Rahiil a Yuucip ke Benyamıın. **25** An merkälen Bila kiingon yen Rahiil a Daan ke Naptaali. **26** An merkälen Jılpa kiingon yen Leya a Gaat ke Aciır. An a merkälen Yaagüüp yaaka gitkene daa me Padaan Araam ye ikki. **27** An Yaagüüp attä wäyen Icaak ti nant'a battä me ogo Mamar ye cokulan ti Gariya Arba, yaana tiññan battä me ogo Hiburoon ye, nant'a cääynene Abrayiim ke Icaak bata boorgu ye. **28** An Icaak cääynä ke yuunge ðake 180. **29** An ike wääkcın woo wääktänj tüwnü an tüwnü an ike cooŧi me ti dänkä yurge ti, i yuunge a päjjini, an merkä yeeke İicü ke Yaagüüp ken ike jigi.

36 A perrä yen kaaynä İicü ikki an İicü cäänna battä me ogo İdoom. **2** An İicü kuñnu määngä yek mä Kanaan ti Adda ŧul Eylüün a mä Haat an Oolibaama ŧul Anna yen Jabüün a mä Haaw, **3** ke Bacamaat ŧul İcämayiil a Nabiyüüt kuwen. **4** An Adda İicü gitkene Alipaac an Bacamaat giññä Rowiıl. **5** An Oolibaama giññä Yahüüc ke Yalaam, an Goora. An merkälen yaakki muure gitki me İicü ñommañ mä Kanaan ti. **6** An İicü määnge koowne ke merkälen yeeke ke ŧulgu yeeke ke m'aka cäyok ke ike ye muure nantä keellä ke ðigärgä an wakkä muure yaaka kaññe ñommañ mä Kanaan ji ye, an ike kaaccä woo mäaden Yaagüüp ti an attä baan yañkalanj ti. **7** An ñommañ boonji woo iken ke ðigärgä ke wakkä yeeken muure. **8** An İicü yaana battä me ogo İdoom ye, cääjın kä tüümo wic baan mä Ciır ti. **9** A perrä yen kaaynä İicü ikki a wäy yen mä İdoom tüümo mä Ciır ti. **10** A yäntänji merkä İicü ikki, Alipaac minneni Adda in İicü an Rowiıl minneni Bacamaat in İicü. **11** Merkä yek Alipaac a Tımaan ke Umar, ke Jappo, ke Jataam an Gannaac. **12** An Tımna a kiingon iñje yen minneni İicü Alipaac, ike gittä Amaliik Alipaac ti. A merkä yek Adda ikki in İicü. **13** An a merkä Rowiıl ikki, Nahaat ke Jüra ke Camma an Mijja. Merkä yek Bacamaat ikki in İicü. **14** An a merkä yek Oolibaama ŧul Anna minneni Jabüün yaana gitkene İicü ye, iken a Yahüüc ke Yalaam an Goora. **15** Kaaynä yaakki a yek İicü yaaka wäättä a woydoni yek kaaynä ðiirken ye, merkä yek minneni İicü mooye Alipaac wäättä a woydoni an yäntänjenen ogo Tımaan ke Umar

ke Jappo ke Gannaac **16** ke Goora ke Jataam an Amaliik. An yaakki a woydoni yek kaaynä yek ñommañ mä İdoom ti. Merkä Alipaac yaakki muure a kaaynä yek Adda in İicü. **17** A merkä yek Rowiıl ikki minneni İicü, woydoni a Nahaat ke Jüra ke Camma an Mijja. An yaakki a woydoni yek kaaynä yek ñommañ mä İdoom, iken a kaaynä Bacamaat in İicü. **18** An a merkä yek Oolibaama ikki in İicü, woydoni a Yahüüc ke Yalaam an Goora. An a woydoni yaaka giidi in İicü Oolibaama tiironle Anna ye. **19** Yaakki muure a kaaynä İicü an cäänna battä me ogo mä İdoom, an a woydoni yeeken ikki. **20** An a merkä oogen yek Ciır ikki mä Hüür iken cäyok ñommañ mä İdoom ti, a Luutaan ke Cubaal ke Jabüün ke Anna **21** ke Diıcıün ke İjaar an Diıcaan. An merkä oogen yek Ciır yaaka cäyok ñommañ mä İdoom ti ye a woydoni yek mä Hüür. **22** An merkälen oogen Luutaan a Hüür ke Hamaam. An Luutaan käwen a Tımna. **23** An a merkä oogen yek Cubaal ikki Albaan ke Manaat ke İbaal ke Cabbo an Unaam. **24** An merkä oogen yek Jabüün a Ayya ke Anna, an ike a Anna yaana kääñä ceere piike caran woo teettälän in wääna ike kääjee kä tüürünji yek wäyen Jabüün in. **25** An merkä yek Anna a Diıcıün ke ŧuule Oolibaama. **26** An merkä yek Diıcıün a İmdaan ke İjbaan ke İtiraan an Kiıraan. **27** An merkä yek İjaar a Bılaan ke Jabaan an Agaan. **28** An merkä Diıcaan a Üüc ke Araan. **29** An woydoni yek kaaynä mä Hüür a Luutaan ke Cubaal ke Jabüün ke Anna **30** ke Diıcıün ke İjaar an Diıcaan. Iken a woydoni yek äärgä tüggen yek mä Hüür yaaka cäyok ñommañ mä Ciır ye ti. **31** A yätkäni yaaka mügdin ñommañ mä İdoom ye ikki, i mor baati yätkä yaana a mükon mä İcärayiil ye. **32** Beela minneni Bahüür wäättä a yätkä yen İdoom. Yäntänj baan yeene mooye battä me ogo Dınaaba. **33** An Beela tüwnü an Jübaab minneni Jüra män nant'a battä ogo Bücıra ye ken mükkü nantä yeene. **34** An wääna Jübaab tüwnee kä ye, Ucaam yaana cäy ñommañ mä Tımaan ti ye nantä yeene müñje. **35** An wääna Ucaam tüwnee ye, Haddaat minneni Baadaat yaana buuccu mä Miđiyaan ñommañ mä Muwaab ye ti, mükkü nantä yeene, an yäntänj baan yeene mooye ogo Awııt. **36** An wääna Haddaat tüwnee ye, Camla yen mä Macareega mükkü nantä yeene. **37** An wääna Camla tüwnee kä ye, Caawüül yen mä Rabuut yaana cäy wii ðok kä cokal ye mükkü

nāntā yeene. **38** Aŋ wāāna Caawūūl tūwnee kā ye, Baalhanaan minneni Akabūūr mūkkū nāntā yeene. **39** Aŋ wāāna Baalhanaan minneni Akabūūr tūwnee kā ye, Haddaat mūkkū nāntā yeene aŋ yāntāŋ baan mooye yeene ogo Paaw. Aŋ iije battā me ogo Matabiil tiironle Matareet aŋ tiin meen a Madahaab. **40** A yāntāŋŋi yek woydoni yek āārgā tūggen iŋcū ikki ke nānkā yaaka cāāyene kā ye, yāntāŋŋenen a Tīmna ke Alwa ke Yatūt **41** ke Oolibaama ke ūila ke Peynūūn **42** ke Ganaac ke Tīmaan ke Mīpcaar **43** ke Majdūl aŋ Iraam. Yaakki a woydoni yek mā ūdoom kā iŋcū ti wāy yen ūdoommi daa kā nānk'a cāāyene kā ye ke ŋommaŋ yaana kūūmgī ye.

37 Aŋ wīca Yaagūūp ŋuccin cāāynā ŋommaŋ mā Kanaan ti nānt'a cāāynene kā wāyen bata boorgon ye. **2** A perrā yen kaaynā Yaagūūp ikki. Yuucip a minneni oone cāāyene yuungu kā caay witken kā ŋaŋūkel, i kāāji ŋiik ke merkā yek māāngā wāyen Bila ke Jīlpa. Aŋ Yuucip wāyen āckene jiik yaackā kā nāāŋk'a nāntā mādgen yejgaŋ ye. **3** Aŋ Yaagūūp Yuucip ken bilge kā yaac kā mādgen, nāāŋka ike agee minneni yen dūŋkitin yeene ye, aŋ nāŋgene burŋu ŋerrā. **4** Aŋ wāāna mādgen muure yuŋtēne ike bilgene daa wāyen kā yaac kā iken ye, putki jī kā yaac, aŋ batta jāāckātā kā jon ŋammā. **5** Aŋ Yuucip cāāyge lāāggī aŋ wāāna pāckenee daa mādgen ye, i iken ike putki jī kā yaac. **6** Aŋ kiinne ogo, “Tiŋe lāāggī yaaka lākkā kā yaakki. **7** ūiŋin mūūrīnaan cāāyīn yiil jī dūitkin pāk witken aŋ wāāna dēgon yeeni yuutte ŋaalok ye, yeekic muure witken dūūli ti yeeni ti, aŋ dūŋjīn iŋi yeeni ti.” **8** Aŋ taaji mādgen ogo, “ūi dūucu ogo ūi bi wāātcey ogo yātkā yoono aŋ ikoon mūdonda?” Aŋ putki jī mādgen kā yaac kā lāāggī ke jiik yeeke. **9** Aŋ Yuucip lākkā lāāggī yakkalaŋ aŋ nūūtkene mādgen aŋ jaajjin ogo, “Tiŋe ika lākkā lāāggī yakkalaŋ. Aŋ ke paan ke kittāni kā caay wiŋen kā keelok dūŋjīn iŋi ika ti.” **10** Aŋ wāāna nūūtkeneeda wāyen ke mādgen ye, ike geri wāyen aŋ kiinne ogo, “A lāāggī yaaka wali ye ika lākkīi kā yaakka? ūi paydā ogo ika ke miic ke mādgc āātoon aŋ dūŋjoon iŋi ūi ti?” **11** Aŋ māmgi jī mādgen aŋ wāyen jiik yaakka tīŋne jone ti. **12** Aŋ mādgen attā kāāji ŋiik wāyen Cakīim kā cokal. **13** Aŋ Yaagūūp Yuucip kiinne ogo, “ūa ŋākā ūi atā Cakīim nāntā yaana kāājene mādgc ŋiik ye.”

Aŋ luugi Yuucip ogo, “ūeraŋ wāyo.” **14** Aŋ kiini wāyen ogo, “Atā tīŋnaaŋŋi naana iken ke ŋiik cāyok ŋeŋaŋ ye, i dūuku aŋ nūūtkaa jiik.” Aŋ tucce woo dāāŋgon yen mā Hiburoon jī nānt'a cāāyene kā ye, aŋ ike attā Cakīim. **15** Aŋ kaŋi oon yaŋkalaŋ wiŋe a ŋiiktini woo kāpet, aŋ taaji oon ogo, “ūi māāji ŋaaka?” **16** Aŋ luuŋŋe ogo, “ūa māāji mādgo. Kura nūūtkaa nāntā yaana kāājene kā ŋiik ye.” **17** Aŋ oon jaajjin ogo, “ūken baŋŋā, iken tiŋŋā jayok ogo, ‘Juwe atin Duutaan.’” Aŋ Yuucip bāātcin mādgen ti, aŋ kaŋne Duutaan. **18** Aŋ yooŋi kā utar, aŋ i batta mor dāgā ti iken ti kā cokal, iken lāāljin pugīn ogo nāgi dok. **19** Aŋ iken luugin pāāken ogo, “Yooŋe mān lāāggi ūya āātā. **20** Juwe nākin dok aŋ yeepin iŋi jīn kalaŋ jī, aŋ ūiŋin jaaccin ogo, ‘Ammi ŋin kurkuŋgu yaŋkalaŋ.’ Aŋ ūiŋin bi yūŋin a ŋaaka ken bi ābānā lāāggi yeeke.” **21** Aŋ wāāna Robiīn tiŋŋee kā aŋan ye, ike puccin ogo Yuucip māāgee woo aŋ jaajjin ogo, “ūana nākin dok.” **22** Aŋ Robiīn jaajjin ogo, “ūana yīmge pūūkitin woo, āāte yeepin jūdūk woo teettālaŋ winni, ŋana ūnko āccitin ike ti.” Aŋ Robiīn jaajjin kā waŋ yaana ŋakee māāgedeeda woo iken ti, aŋ tucce ŋājāk wāyen ti ye. **23** Aŋ wāāna Yuucip dāāgenee kā ti mādgen ti ye, i gūti yokin woo kā burŋu yaana ŋeraŋ eŋde yaanna. **24** Aŋ koowi aŋ yeepi jūdūk. Aŋ jīn jīŋe a ūwon kā piik. **25** Aŋ wāāna cāājjene iŋi āmene kā ye, iken dāāmjin woo aŋ yurcin yāājoni a yek mā ūcāmayiil ātā ŋommaŋ mā jīlaat ti, ke kālāmgā yeeken dūrit dūk yaaka a pākkinŋi ye ke yek pilkā ācā Macir. **26** Aŋ Yahūūja mādgen taaŋne ogo, “A ŋaaka ken bi kaŋin naana māādo nāŋŋin dok ye, aŋ yīmge paanniŋ yokin ye? **27** Juwe yāāckin mā ūcāmayiil, aŋ ūnko ŋana āccitin ike ti, ike a māādo aŋ a yīmgi yooko.” Aŋ Yahūūja tiŋgi mādgen. **28** Aŋ wāāna yāājoni yek mā ūcāmayiil kaajdene kā ye, i Yuucip ābi woo mādgen jūdūk, aŋ yāāgi mā ūcāmayiil tiilgā gālka waŋgen caykā kā yew. Aŋ Yuucip iji Macir. **29** Aŋ wāāna Robiīn dūkcenee kā jūdūk, aŋ Yuucip batta agee kā kaŋgon kā ye, ike buruŋgu yeeke jīŋne giti kā nūūjdūŋ. **30** Aŋ dūkcin mādgen ti, aŋ kiinne ogo, “Yuucip baati jūdūk, aŋ ika bi nāŋŋā ogo?” **31** Aŋ iken burŋu Yuucip koowi aŋ iŋtā ŋoon, aŋ burŋu būūci ti yīmgi giti. **32** Aŋ iken burŋu ŋerrā ācki wāyen aŋ kiini ogo, “Yooru ŋin'a kaŋŋon ye. Yaanni batta a burŋu yen minneni yūūnū?” **33** Aŋ ŋjī Yaagūūp, aŋ jaajjin ogo, “A burŋu minneni

yeeni. A amgon kä gin kurkundu yaaigonde
 yankalan. Minneni yeeni jiiitin giti anja pilka.”
34 An Yaagüüp burundu yeeke jiiñne giti an
 iingcin cuukul teye ti nüüti nüüjdün yeene, an
 nüüññü kä minneni yeene niinka kä diräk. **35**
 An merkä yeeke oogen ke tulgu yeeke äätin
 ike lüüytü jok, an ike yaakkä kä lüüynü jok,
 an jaajjin ogo, “U’u ika bi ceenä kä nüüjdün
 ke dakä ti minneni yeeni ti käälok.” An wäyen
 weenjä kä ike kä yaac. (Sheol h7585) **36** An wina
 mä Icamayil Yuucip yäägi Potipaar Macir. Ike
 a duuñgon kääygä yen yätkä Parahuun yaana a
 duuñgon tiiconi ye.

38 An waan yaanja ti Yahüüja mädgen daljene
 iñi, an attä cääynä ke oon mä Adalaam
 yankalan battä me ogo İira. **2** An wica Yahüüja
 yuttu tulul mä Kanaan wäyen battä me ogo
 Cüwa an deyne. An wäana niinnene kä ye, **3** i
 ike laaccä an giññä minneni oone, an äkkene
 yäntän ogo Eer. **4** An nuccin laaccä an giññä
 minneni oone, an äkkene yäntän ogo Unaan.
5 An giññä minneni oone menen nuca, an
 äkkene yäntän ogo Cila. An waan yaana gittene
 me Cila ye, i iken cäyok Kaajip. **6** An Yahüüja
 kaygon yeene Eer dijgene iñ battä me ogo
 Taamaar. **7** An Eer kaygon Yahüüja yaajan Piṭo
 nome ti, an nägi dok Piṭo. **8** An Yahüüja Unaan
 kiinne ogo, “Atä an iñ määdic yädä, an dääkä
 nuugula yüünü ike ti bata oore keelle, äckii
 kä woo määdic merkä.” **9** An jajjănä Unaan
 minneni yaana batta bi wäätä a yeene. Naana
 daa ninok ke iñ määden ye, i daa yimgä pooke
 iñi nomgu giti nuñko nana määden kändee
 ko kilkä. **10** An yaaka nanje yaakka a yiñ Piṭo
 nome ti, an nanje dok cääna. **11** An Yahüüja
 iñ minneni yeene Taamaar kiinne ogo, “Cäyä
 agä boro paa ba’ wäc ke minneni yeeni Cila
 täle.” Ike düüci ogo, “Ike bi tüwje cääna bata
 mädgen.” An Taamaar attä cääynä paa ba’
 wäyen. **12** An yuungu yakkalan ti Yahüüja iñe
 tüwnü, an wäana danjee kä waan nüüjdün ye
 i ike ke muukonde İira yen Adalaam attene
 Timna nantä yaana nitene me käbälgä yeeke
 ye. **13** An mänkalan Taamaar nüütkenene ogo
 daan wäyen ato Timna nito käbälgä. **14** An wina
 burundu borkitin yaaka enje ye gütte woo an
 wange kümme kä buru yaana kümdene me
 wangen ye, an cääjjin päy tük Anaayim baan
 mooye yaana päy ji Timna ye. An najje tetan
 Yahüüja minneni yeene Cila tallä an batta por

kujgeeda. **15** An wäana yoorene daa Yahüüja ye
 ike düüci ogo tulul yaana ogo baal ye näänka
 wange agee kä kümgin ye. **16** An umgi ti Yahüüja
 kä päy taanje ti an kiinne ogo, “Äätä niini.”
 An kuje ogo iñ minneni yeene. An taaji iñ ogo,
 “Ika bi iñja naka naana ikiñ niinni ye?” **17**
 An luugi Yahüüja ogo, “İki bi tuckeni jüülöle
 diik yeeki ti.” An kiini iñ ogo, “Naana ye iñja
 ginkalan dalä tiñjä bata luggin ke tuuci deel.”
18 An taaji Yahüüja ogo, “A luggin yaana wali ye
 ken ineni?” An luugi iñ ogo, “İñja baacbaac ke
 dira yeene ke lacan yaana intü ti yaana.” An
 inene daa Yahüüja an niinnene kä an laaccä. **19**
 An Taamaar juwin kaaccä woo an buru yaana
 enje wange ti ye gütte woo, an iingcin burundu
 borkitin. **20** An Yahüüja tuccin müükonde İira
 ogo jüülöle iñ iñ ti, an waak’a koowni iñ
 ogo yek luggin ye äbee. An batta a kanjon
 kä İira. **21** An ike täaccin ook yakkalan ti yek
 mä Anaayim ogo, “Wali iñ yaana a baal cääy
 päy taan winni ye?” An luugi ogo, “Baati iñ
 yaana a wäaton a baal winni ye.” **22** An ike
 dukcin Yahüüja ti an kiinne ogo, “İñ batta agä
 kanjon. An ook yaaka nantä yaanja ti ye, jayok
 ogo iken batta cääygida ko iñ yaana ogo baal
 wica ye.” **23** An kiini Yahüüja ogo, “Dalä waak
 yaaka iñnä daa kä ye tiñje. Ikoon batta takon mä
 baan ikoon yirkoton, ika tuccunu ogo iñ iñjo
 jüülöle, an batta agii kä kanjon.” **24** An pankä
 kä dak mänkalan äätin Yahüüja ti an ike kiini
 ogo, “Taamaar iñ minneni yüünü näänä näänka
 batta päjjidi ye, ike a laacan kä balkitin.” An
 Yahüüja iñjin ogo, “Äbe woo, an näakke maañ
 dale tüw.” **25** An wäana ike äbene daa me woo
 ye, i ike tuccin jiiik daan wäyen ti jaay ogo, “İka
 laacana kä oon yaana a män waak yaakki ye.
 Yooru waak yaakki a yek nani, baacbaac ke
 dira yeene ke lacan?” **26** An niji Yahüüja an
 jaajjin ogo, “İke donje ladan, a ika ken näänkä
 yällä, näänka ike batta agä kä iñgon minneni
 yeeni Cila ye.” An Yahüüja batta a niñin ke
 ike nuca. **27** An wäana waan yen giidä yeene
 däägenee kä ye, i niji a yuunku jine ti. **28** An
 wäana giidee kä ye, i minneni yankalan iñte
 äbene woo, an gito kuñu winnanle tiñjä an
 dekke iñte ti an jaajjin ogo, “Yaanni käajidi
 woo nomuk.” **29** An wina iñte duukke ti, an
 määden iñjin käajin woo! An gito jaajjin ogo,
 “İki iñjini käajini woo ogo?” An äkki me yäntän
 ogo Paaric. **30** An määden giidi me ke winnanle
 tiñjä iñte ti, an äkki me yäntän ogo İura.

39 Anj Yuucip koowi mä Icämayiil anj iji Macir, ka ogo, “A yaaka nängana kiingon yüünü ye ikki anj kiwi män Macir yanjalan battä me ogo ye,” i ike pennä kä yaac. **20** Anj Yuucip müñje anj Pořipaar a řuungon kääygä yen yätkä Parahuun icce gangar nänřa řucene yätkä m'aka üüle ye, yaana a řuungon yen tiřiconi ye. **21** Anj Yuucip anj müütkeno woo biilin yaana batta düüñiři ye, anj anj nänje a oon yaana woodit ye, anj cäy anj iññe řerrä řuungon yen gangar ti. **22** Anj Yuucip řoocce a tiico yen m'aka gangar ři ye muure, anj nänje a tiico yen wakkä yaaka nänit řuuggen gangar ři ye. **23** Anj řuungon yen gangar batta řuca tiiri wakkä yaaka tiica Yuucip ye, kä yaana Piřo ke Yuucip ye. Anj nänje woodit waak'a nänje ye ti muure.

40 Anj äänjalan ti wäana näänkä yaakki baakkene kä ye, i wiñ yen lijoni määk yen yätkä mä Macir ke wiñ yen pamdoni biggi yeene näänkä yili mügdo yeene yätkä yen mä Macir ti. **2** Anj Parahuun pennä řuunķu yeeke yaaka kä yewwe yaaka ti, wiñ yen lijo määk ke wiñ yen pamdo biggi, **3** anj iken icce gangar ři an řuungon yen tiřiconi nänř'a tiicene Yuucip ye. **4** Anj řuungon yen tiřiconi Yuucip řoocce a m'ana tiiri iken ye. Anj cäygin gangar ři niinkä kä řeewar. **5** Anj wiřin řiñe kalan ti gangar ři, lijo määk ke pamdo biggi yek yätkä yen mä Macir läkkä muuřuk, anj läaggi cäyge řüüllen giři päkket. **6** Anj wäana Yuucip äätene iken ti kä tiññänänä ye, yoorre juuggen yejar. **7** Anj řuunķu yek Parahuun yaaka ke ike gangar ři ye, tääckene ti ogo, “Ikee nüñje ina anj tiññar?” **8** Anj iken luukcin ogo, “Ikoon läkkon läaggi anj baati m'ana ikoon řüülgon giři ye.” Anj luugi Yuucip ogo, “Řüüllü giři läaggi batta äätiri řoon ti halla? Päķka kä.” **9** Anj wiñ yen lijoni määk läaggi yeeke päkkene Yuucip ogo, “Läaggi yeeki ti, ika yuřřu jaan beel bata lüütķon meen řoni ti, **10** anj jaan meen cäyge kimke kä řäk. Anj kä řeerar anj řiimmin anj päwnä giři, anj řulge eggin. **11** Anj řonřule Parahuun cäy iñři ti, anj řulge koownu anj taanjanä řonřule Parahuun ři, anj řonřule řooccu Parahuun iñte ti.” **12** Anj Yuucip jaajin ogo, “Läaggi yaakki nüüti ogo anj, kimkä kä řäk a niinkä kä řäk. **13** Anj niinkä kä řäk Parahuun wiñü bi ääre řaalok, anj iři bi řuukey nänřa řuugula yüünü ti, anj řonřule Parahuun bi iñjeeda kä iñte ti, bata wäana agii kä lijo määk ina. **14** Anj kura paydaa naana wakkä attä řeřar ke iři ye, anj kura řerci iñi kä päjgin řingin Parahuun kä ika. Anj yüüķķaa ti dalä ika kääjä woo gangar ři. **15** Ika müügana me kä tiññä řommañ mä lburu ti, anj cäanna

Mac'ir winni ika batta agä näjon ginkalan yaana päjjidi döoca me ganggar ji ye." 16 An wäana wiñ yen pamdoni biggi yuttee kä nüüllü giti ngeran ye, ike Yuucip kiinne ogo, "Ika cäanna daa cäyga läaggä, ika äddä arwalli wiñi ti kä däk yek biggi. 17 An arwal yaana meken witken ti yaanna cäyge ji biilkä biggi ngerken yaaka a pämgini Parahuun ye, an amgä dürgä arwal ji wiñi ti." 18 An luugi Yuucip ogo, "Läaggä yaakki nüüti ogo anji, arwalli kä däk a niñkä kä däk. 19 An niñkä kä däk Parahuun wiñi bi nülje woo, an iki bi naapey kä jaan an yängü bi amgä dürgä." 20 An wäana niñkä kä däk dakkene ye, i an jiñe jon ñamme yen giidä Parahuun ti, ike näñjä ammani jon ñamme nängene duungulen yeeke muure, an ike wiñ yen lijoni mäak bärkene ke wiñ yen pamdoni biggi an äbene duungulen yeeke ñomgen ti. 21 An ike wiñ yen lijoni mäak duukke näntä yeene ti, an ike ñuca dölle döocce Parahuun ñte ti. 22 An wiñ yen pamdoni biggi an naappe ñaalok kä jaan bata yaana daa kiinene daa kä Yuucip ye. 23 An wiñ yen lijoni mäak Yuucip batta payde an wiirre.

41 An wäana yuungu kä yew dakkene kä ye yätkä Parahuun läkkä ogo ike yuddee wii yen mä Niil dok. 2 An wica däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji biilken ngeran an a caagin an ämi biirun giti. 3 An ñuca däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji biilken yejgan an tomgan, an yuuttu meken yaaka wii dok gurken ti yaakca. 4 An däk yaaka biilken yejgan an tomgan yaakca, däk yaaka biilken ngeran, an a caagin kä ñaṭikel yaakca ami. An Parahuun cuuyin niñkä ti. 5 An ñuccin oodi, an ñuccin läkkä ogo pak witken kä ñaṭikel dongan an ngeran yülü woo meen keellä ti. 6 An ñuca pak witken kä ñaṭikel puurin woo liwgan an iwi jommu woo teettälän. 7 An pak witken yaaka liwgan yaakca, meken yaaka ngeran kä ñaṭikel dongan yaakca ladi. An Parahuun cuuyin niñkä ti, an jiñne a läaggä. 8 An kä tiññänä anji ike cuuyin wiñe a düktiñi. An ike wäadin bärkene muure yek mä Mac'ir ke näjjoni, an päkki Parahuun läaggä yeeke. An baati m'ana liñit ike nüülküti giti ye. 9 An wiñ yen lijoni mäak Parahuun kiinne ogo, "Yiñ yeeni paynä tiññan. 10 An wäana pennii kä wiñ yen pamdoni biggi ti ke ika ina, ikoon äccoongangar an yen duungon tiiconi ji. 11 An wiñin keellä ti ikoon ti daa mänkalan cäyge läaggä,

an läaggä yanjalan cäyge nüüllen giti a pare. 12 An wica durñu yen mä lburu kalan ke ikoon ganggar ji, ike a ñuugulo yen duungon tiiconi. An wäana nüütkonon daa kä läaggä yooko ye, i nüülgonon kä giti. An mänkalan daa läaggä yeeke nüülgeneeda kä giti. 13 An daa wäättä bata yaana daa nüülgonon kä giti ye, iki ika duukka näntä yeeni ti, an wiñ yen pamdoni biggi naappe ñaalok." 14 An Parahuun Yuucip bärkene an äbi me woo ganggar ji kä birañ. An jiike ñette woo, an ääkcin burunjon, an äatin Parahuun ñome ti. 15 An kiini Parahuun ogo, "Ika cäyga läaggä, an baati m'ana ika nüülga giti ye. Tiññä me jayok kä iki ogo naana iki tiññee läaggä ye, i liñley nüüljey giti." 16 An Yuucip Parahuun luunje ogo, "Batta a ika a Joog ken iki bi iñey luunju nriñbiñ jonü ti." 17 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Läaggä yeeki ti ika yuddu wii yen mä Niil dok, 18 an wica däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji a caagin an biilken ngeran an ämi biirun giti. 19 An ñuca däk kä ñaṭikel kääjin woo bamañ an biilken yejgan kä yaac an tomgan. An däk yaacken bata yaakca anan batta agä yorgin nommañ mä Mac'ir ji. 20 An däk toomken yaacken, däk caakken yaaka kä ñaṭikel iñin woo yaakca ami. 21 An wäana meken amene daa ye, batta ñictä me ogo ämin meken, kä yaana iken iñicete biilken yejene jejok bata wäana ina, an ika cuuyinu. 22 "An ika cäanna yuttu läaggä yeeki ti pak witken kä ñaṭikel yülü woo meen keellä ti, dongan an ngeran. 23 An ñuca pak witken kä ñaṭikel puurin woo liwgan an iwi jommu woo teettälän. 24 An pak witken yaaka liwgan yaakca, meken yaaka kä ñaṭikel ngeran ye ladi. An päkkänä wäadin an baati yaana ika nüülgada giti ye." 25 An Yuucip Parahuun kiinne ogo, "Läaggä yüükü a keelok. An Joog iki nüütkeney gin'a bi naje ye. 26 Däk nerkä yaaka kä ñaṭikel yaakca a yuungu kä ñaṭikel, an pak witken yaaka kä ñaṭikel ye a yuungu kä ñaṭikel. An läaggä a yek keelkä. 27 An däk toomken yaaka biilken yejgan kä ñaṭikel yaaka kääjin woo meken natin yaakca, a yuungu kä ñaṭikel. An pak witken yaaka kä ñaṭikel wanggen baati yaaka iwi jommu mä teettälän yaakca, cäanna a yuungu kä ñaṭikel yek kän. 28 Bata yaana nüütkenenii kä ye, Joog iki nüütkeney gin'a bi naje ye. 29 An yuungu kä ñaṭikel burru mooye bi ätä nommañ mä Mac'ir ji muure. 30 An wäattan yuungu kä ñaṭikel kän bi ätä, an burru mooye yaanna bi wiirgä

me Macir ji, an kañ baan bi düüme gití. 31 An burru mooye bi wiirgá me baan ji ka yaana kañ yaana äätidi ye bi yaajee ka yaac ye. 32 Joccin gití láaggí yüükü yaakka a yuutin ka Joon, an bi nañe ka biran. 33 “An tiññan dalá iki wáká oon yaana a yufo an a njájo ye, an doocci a tiico yen nommañ má Macir. 34 An cáanna wáká dütoni kujit ka keelok duuc ti yek giidá nommañ má Macir yuungu yaaka ka ñaṭikel a yek burru mooye yaakka ti. 35 An dalá iken pák muure dülgü yuungu ñerken yaaka äätä yaakka ti, an doocunu mügdin yüünü ti, an doocunu me bänkä mäyken gití an tiicá me wääti a ammani. 36 An pák yaakka bi doocunu me a yek baan, ka yuungu yaaka äätä ka ñaṭikel a yek kañ Macir ji ye, nuñko ñana baan düümte daa gití kañ ye.” 37 An wañ yaanna Parahuun ke duuñkulen yeeke muure ñaappe juuggin. 38 An Parahuun duuñkulen yeeke taaññe ogo, “Íkíin bi kañin oon bata yaanni anñi, yaana cáäyge wääktän Joon ye?” 39 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, “Baati m'ana a yufo an a njájo bata íkí anñi ye, ka yaana Joon nüütkeney ka waak yaakka muure ye. 40 An íkí bi dooceni tiicá nantá yeeni, an má yeeke muure íkí bi tiñkiti eenná yüünü. An a ika pari ken bi tälätäl íkí ti ka yaana agá yátká ye. 41 Tiññan íkí waññeni agá men mooye nommañ má Macir ji muure.” 42 An Parahuun baacbaac yen tiikonle yeene ábene woo ínte ti an iñkene Yuucip ínte ti, an iñkene burru ñerconde yeene an dira tiilgá iñkene Yuucip ñone ti. 43 An taappe teebálan bagal yeene ti yaana báatcidi mügdin yeene ti ye, an me yaajjin ogo, “Dünje íñi!” An doocce a mügdo Macir ji muure. 44 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, “Ika agá Parahuun, baati m'ana bi ínte ke kye áare ñaalok nommañ má Macir ji muure ye, naana íkí batta agá jaajjiní ye.” 45 An Parahuun Yuucip iññe yántän má Macir ogo Capanaatpaniya, an iññe iñj battá me ogo Acanaat ñulle Patipeera män dañ yen má Uun. An Yuucip nommañ má Macir müñge muure. 46 An Yuucip yuunge cayká ka ñák wáana kaacce ka ñuugula yen yátká Parahuun yen má Macir ti ye. An Yuucip anñin yore Parahuun ñome ti, an attá laayná nommañ má Macir ji muure. 47 An yuungu ka ñaṭikel yek burru yaakka ti nommañ giññá ka yaac. 48 An Yuucip pák düülene ti muure yek yuungu ka ñaṭikel yaaka kaajjin woo nommañ má Macir ji ye. An pák doocce bänkä mäyken gití. An baan mooye kalañ daa ñuckene

ji pák yirká yaaka gurke ti ye. 49 An Yuucip kuuttu pák ka ñirák bata ñinal yek wii jñe, ke yuutee íñi ka paññá, ka yaana batta lülte daa me ka paññá ye. 50 I yuungu kañ batta mor ñägá, Yuucip gitki Acanaat merká oogen ka yew ñulle yen Patipeera män dañ yen má Uun ti. 51 An Yuucip kaygon yeene ákkene ogo Manacca. An ike jaajjin ogo, “A yaana Joon nañña ka pillá yeeni muure wiirrá daa ka ke ántúke wáyo muure ye.” 52 An Yuucip minneni yaana báatcidi ye, ákkene ogo Ipiraayim. An jaajjin ogo, “A yaana Joon ika nañña giidá ka yaac baan yaana wáaccá ka ji pillá ye.” 53 An yuungu ka ñaṭikel yek burru yaaka äätin nommañ má Macir ji ye düüñin, 54 an yuungu ka ñaṭikel yek kañ mooye uccin ka äätin bata yaana jaaynene daa Yuucip ye. An kañ wäättá bänká gití muure, an a nommañ má Macir pare ken cáäyge pák. 55 An wáana má Macir nákkene daa kañ ye, iken yaajjin Parahuun ti ogo pák. An Parahuun má Macir muure kiinne ogo, “Ate Yuucip ti an gin'a kiine ka ye i nañe.” 56 An kañ tállá baan ji muure, an Yuucip tuucku muure kupkene, an yääjgede má Macir. An kañ yaaññá Macir ji muure. 57 An má bänká muure äätin Macir Yuucip ti kiji pák ka yaana kañ yaaññee nommañ wic muure ye.

42 An wáana Yaagüüp tiññee ka ogo pák bilto ti Macir ye, i merká yeeke kiinne ogo, “Ikee dáamme ina? 2 Ika tiññá ogo pák bilto ti Macir. Ate íñi wíca an kiije pák yaaka ütín ka ye nuñko ñana tüwtín ká.” 3 An Yuucip mädgen yaaka ka caay ye attá Macir kñjidi pák, 4 an Yaagüüp Benyamín, Yuucip määden batta agee ka tucon ke meken, booc nuñko ginkalañ nájit ñone ike ti. 5 An merkálen Yaagüüp ñakká ti ke meken Macir kñji pák, ka yaana kañ biltee ka ti nommañ má Kanaan ye. 6 An a Yuucip ken a mügdo yen má Macir. An ike yääjgidi má baan muure pák. An Yuucip mädgen äätin, an düñjin íñi ike ti nommañ ji. 7 An Yuucip mädgen yoorre an jñiñe, an tákkene bata m'ana a pare ye, an rútkene ñjngín tajde ogo, “Ikee ääte wa?” An iken jaajjin ogo, “Ikoon áaton nommañ má Kanaan ti kijon pák.” 8 An Yuucip mädgen jñiñe, an ike batta agene ka ñicon. 9 An Yuucip pájjin láaggí yeeke yaaka lákke ke ogo iken ye. An iken kiini Yuucip ogo, “Ikee age má jommu! An ikee äätene dáame ellá baan yoono!” 10 An iken luukcin ike ti ogo, “U'u

mügdo, kiinkä yüükü äätin kiji päk. **11** Ikoon muuronaan agon merkä män keellä. Ikoon agon me wotken. Kiinkä yüükü batta a mä jommu.” **12** Anj kiinne ogo, “U’u a ellä yen baan yoono ken umgene daame.” **13** Anj iken jaajjin ogo, “Ikoon kiinkä yüükü agon mädin caay witken kä yew merkä män keellä nommañ yen mä Kanaan ti, anj tiññan mäado deerconde bilti cäay ke wäyo anj yanjalan a yäayon.” **14** Anj iken kiini Yuucip ogo, “Bata yaana kiinne kä ye ikee age mä jommu. **15** Anj kä yaanni ikee puuce, ikee liitke kä yäntän Parahuun, ikee batta bi kaace woo nantä yaanni ti ke mäadic deerconde ääte winni. **16** Tucce men kä keelok ikee ti anj dale ike atí mäadic äbe i ikee kalan age gangar ji winni, nuñko ukcon kä giti jiik yeekic naana ikee jaaye a gitken ye. Naana batta gitken ye, ikee liitke kä yäntän Parahuun, ikee age mä jommu.” **17** Anj doocce muure gangar ji, anj nääkin niinkä kä dak. **18** Anj niinnä dak iken kiini Yuucip ogo, “Yaanni naje anj ikee bi üde, kä yaana booju kä Joong ye. **19** Anj naana ikee age mä wotku ye, dale mäadic yanjalan cäay gangar ji winni, anj ikee yakkalan ate paa äce päk äärgä yeekic tuggen yaaka näkä käh ye ti. **20** Anj mäadic deerconde äckakä nuñko jiik yeekic njice daa me agene gitken, nuñko nana tüwde kä.” Anj iken yaakka gimgi. **21** Anj iken luugjin ogo, “A gitken jooñnu yaanni kaññin kä gin’a nänginiin mäado Yuucip ina. Ikiin yüttin pillä yawconde yeene wäana ñujee ikiin ti yüükkin ti, anj batta agin yüükkini ti. Ina ken pillä yaanni wäättee kä ikiin ti yaanna.” **22** Anj Robiin luukcin ogo, “Ikee batta kolle ogo nana minneni nängede yin? Anj ikee batta tinje. Tiññan yimgä yeeke ken ikki joocin kä me yaakki.” **23** Anj batta njäjäna ogo jiiken ookcidi giti Yuucip, näänka ike jaay kä anj jiik yeeke nüülge daa giti kä manjalan ye. **24** Anj ike ñome tukke woo iken ti anj jujjin kä iwok, anj wäana danjee kä iwok ye, i ñome tuugene ti iken ti anj jaaynene nua, anj Camoon koowne anj diinjje nomgen ti. **25** Anj Yuucip kiinkä yeeke iingene ogo kücümgu ook yaakka küümgi ko päk, anj oon yanjalan daa tiil yeeke düükci kücam yeene ji, anj iñji wakkä äämkä yek päy jiñe. Anj yaakka nängene daa kä me. **26** Anj wäattan iken tüürünji yeeken kuucki njatkin päk yeeken anj attä. **27** Anj nantä yaana yuuttene iñi niinene kä ye, yanjalan kücam yeene kupkene ogo tüürün yeene äamgee, anj tiil yeeke kañne kücam tük. **28** Anj mängen

kiinne ogo, “Yuure tiil yeeki a duukin ti, ikki kücam ji.” Anj iken juuggen yejgin anj yoken tiicin anj luugjin ogo, “A naka ken nari Joong ikiin ti anji?” **29** Anj wäana iken dakkene ti wäyen Yaagüüp ti nommañ mä Kanaan ti ye, wäyen nüütke waak’a nänja duuggen iken ti ye muure ogo, **30** “Oon yaana a men mooye yen mä baan yaanja ye, ikoon rüünnon njingün, anj ikoon kakkonon witin ogo ikoon agjon mä jommu yek baan yeenen. **31** Anj kiinnon ogo, ‘Ikoon agon me wotken, ikoon batta agon mä jommu. **32** Ikoon mädin agjon caay witken kä yew, anj wäyo a keelok, anj keelok a yäayon, anj deerconde a paa ke wäyo nommañ mä Kanaan ti.’ **33** Anj men mooye yen mä nommañ yaanja ikoon kiinnon ogo, ‘Anji ken bi njäje kä ogo ikee agje me wotken. Mäadic keelok dalje iñi ika ti winni, anj kuje päk ije äcke äärgä tuggen yeekic yaaka näkä käh ye ti. **34** Anj mäadic äcka kä, nuñko njäje kä ogo ikee batta agje mä jommu, anj ogo mä wotken. Anj wäattan mäadic duukke kä, anj ikee bi kije anj yäaje wakkä baan ji kä tettä.” **35** Anj wäana kücümgu yeeken pukte daa kä ye, iken muure yanjalan daa deggon yeene yen tiil bilti kücam yeene ji. Anj wäana iken ke wäyen diiggü tiil yorene daa ye, i iken bojgin. **36** Anj iken kiini wäyen Yaagüüp ogo, “Ikee täke merkä yeeki yäaye muure? Yuucip baati, anj Camoon baati, anj tiññan ikee täke Benyaminiin koowde. Anj yaakki muure äatidi a ika ti!” **37** Anj Robiin wäyen kiinne ogo, “Merkälen yeeki yaaka kä yewwe ye nägä dügin, naana batta agä düügini iki ti ye, müükkaa kä iñti ti, anj bi duukkeni kä.” **38** Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Minneni yeeni batta atí ke ikee wica, mäaden tüwnü anj ike anja keelok yaana buccin ye. Ika agä daan anj naana ginkalan njäji donje ike ti päy ji ye, ika bi äcka dok nüüjdün, anj ika bi näga dok.” (Sheol h7585)

43 Anj käh üüttin nommañ mä Kanaan ji. **2** Anj wäana iken päk yaaka äbanä Macir ye baakkene ye, wäyen iken kiini ogo, “Ate nua kijgon waak äämkä kä deewan.” **3** Anj Yahüüja ike kiini ogo, “Men ikoon kollon kä car ogo wange batta bi yoorjon nua, a naana mäado äjjon ye. **4** Anj naana mäado tuccudu ke ikoon ye ikoon bi aton iñi anj iki kijgini waak äämkä. **5** Anj naana ike batta tuccudu ye, ikoon batta aton kä yaana kiinonon kä men ogo naana mäado batta äjjon ye, i wange batta bi yoorjon nua ye.” **6** Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Ika äckada

dok yin kä nüütkin men ogo ikee cäygeda ko määdic yaŋkalan ina?" 7 Aŋ iken luukcin ogo, "Men ikoon taaññon kä waŋ teyne, kä ðuuggo ke mä äntüke yooko ogo wäyo mor ogo üdon? Aŋ ikoon cäygon da ko määdo yaŋkalan? Aŋ tääctañji yeeke luuññon. Aŋ ñajjon ogoo ogo bi jaajjo ogo, "Määdic äbe winni." 8 Aŋ Yahüüja wäyen Yaagüüp kiinne ogo, "Minneni müükkaa kä dalä aton kä, nuŋko ütün, aŋ ñana tüwtün kä ikin ke merkä yooko. 9 Ika ðonji bi räta ünñü yeene, müükkaa kä intä ti, aŋ naana ike batta agä ðüügini iki ti winni, aŋ ðooccu ñomü ti ye, wäattan dalä leñña yeeni waaja ke on. 10 Naana yoku ikoon batta koorron ye ikoon yoku ðuukonon äänko kä yew. 11 Aŋ wäattan wäyen Yaagüüp iken kiini ogo, "Naana wäatcidi añji ye, i kuje waak'a ñeraŋ äbi woo ñommañ kä ðeewaŋ ye kücümgi yeekic giiti, aŋ äcke men a inñin käpet, kin kä ðeewaŋ ke ðuk yaaka a päkkinñi ye ke yek pilkä, ke ümbaküm, ke yüüükü niit. 12 Aŋ kuje tiil äänken kä yewwe yaaka ðuukkene kä me kücümgi yeekic giiti ina. Päjjidi bülje, bi a yälgon. 13 Aŋ cäanna määdic koowe aŋ ate ŋuca men ti. 14 Dale Joong yaana Liitit ye, ikee inñe ñerrä men ñome ti, dale määdic Camoon ðuukke kä ke Benyamiiin. Aŋ bata ika naana merkä yeeki yäygin ye, i ika bi nüüjü kä iken." 15 Aŋ ook kuññu inñinni ke tiil äänken kä yewwe ke Benyamiiin. Aŋ iken juwin aŋ attä inñi Macir. Aŋ yuuttu Yuucip ñome ti. 16 Aŋ wäana Yuucip Benyamiiin yoorreeda kä ke iken ye, i jaajjin m'ana mügit än yeene ye ti ogo, "Ook yaakka ija än yeeni ti, aŋ itä ðeel aŋ toodu. Iken ati ämi ke ika aŋ giiti." 17 Aŋ oon nanjin bata yaana kiinene daa kä Yuucip ye, aŋ ook inñe äräk ba' Yuucip. 18 Aŋ ook bojok kä yaana iken ijene daa me äräk ba' Yuucip ye, aŋ iken jayok ogo, "Bi kä tiil yaaka ðooci me kücümgi giiti waan yaana ijinñin ti ina. Ken inni äbinñin kä me külok winni yaanni, aŋ ikin bi käkkin witin, aŋ ikin bi müügün, aŋ ikin bi äcin agin kiinkä, aŋ tüürünji yooko bi koowgu." 19 Aŋ iken attä m'ana mügit än Yuucip ye ti, aŋ jaaynene kä äntüke ti, 20 aŋ kiini ogo, "Ay men mooye ikoon äätonon winni waan yaana ðakkä ina, aŋ ikoon kiññon päk. 21 Aŋ wäana ðukcodon kä paa ye, ikoon yuuttun inñi nantä ba' niinkä, aŋ kücümgi yooko kupkonon, aŋ wina muuronaan mäŋkalan daa tiil yeeke kaññe kücam yeene tük, i tiil yooko daa päyi. Aŋ ikki ðuugonon yaakki. 22 Aŋ ikoon ääconon tiil yakalan ŋuca kijon kä

päk, aŋ ikoon batta ñajjon a ñaani ken inni tiil yooko ðoocce kücümgi yooko giiti." 23 Aŋ ike luukcin ogo, "Ŋübbin ikee ti, ñana ikee booje. Bi a Joong yeenic yen wäac ken ðuccin waak ñerkä kücümgi yeekic giiti. ñajjä tiil yeekic koownu." Aŋ wäattan Camoon äckeneeda kä woo. 24 Aŋ wäana men ook inñeeda kä äräk ba' Yuucip ye, i inñe piik, aŋ kügen looki woo, aŋ tüürünji yeeken inñe beelgä. 25 Aŋ iken iccinni tooti yokin kä yaana Yuucip äatedee aŋ giiti ye, kä näänja iken tiijene kä ogo iken bi ämo wica ye. 26 Aŋ wäana Yuucip äatenee paa ye, i inñinni yaaka äbi inken ti ye, äckene daa kä äräk, aŋ iken ðünjin inñi ñome ti ñomgu giiti. 27 Aŋ tajdene kä cäwdä yeenen, aŋ taaññe ogo, "Wäac yore ñeraŋ? Daan yaana kiinde ina. Aŋ ike mor a üdon?" 28 Aŋ iken luukcin ogo, "Kiingon yüünü wäyo yore ñeraŋ aŋ mor a üdon." Aŋ iken ðünjin inñi ŋuca kä eemdin. 29 Aŋ Yuucip wange äärene ñaalok, aŋ määden Benyamiiin yaana a minneni meen ye yoorre, aŋ tääckene ti ogo, "A määdicle inni yaana kiinda kä ye?" Aŋ ike jaajjin ogo, "Joong iki inñe ñerrä minneni yeeni!" 30 Aŋ Yuucip kaaccä woo kä biran kä yaana jone küümmee kä määden ye, aŋ attä äräk baanne aŋ weenja wica. 31 Aŋ wäattan ike wange püüjjene woo aŋ käajin woo, aŋ jone yukkene aŋ jaajjin ogo, "Amma äbä." 32 Aŋ Yuucip inñi me woo pare kä ðärñaŋ yeene, aŋ mädden daa woo pääken. Aŋ mä Macir yaaka ämmene kä ye daa woo pääken kä yaana mä Macir batta ämene ke mä lburu ye, ogo yaanna ogo ðällä mä Macir ti. 33 Aŋ Yuucip mädden ðoocce ñome ti ðoonñe daa kä yuungen juwu mooye ti ke ðeerconde ti, aŋ däämmä wargin i witken a ðiiktini. 34 Aŋ iken kujgi me ammani ðärñaŋ Yuucip ti aŋ äckene daa kä me, aŋ Benyamiiin äcki me äänke kä duuc käalcidi woo yek meken yaakka ti muure. Aŋ iken mättä ke Yuucip, aŋ juuggen ñappä.

44 Aŋ Yuucip m'ana mügit än yeene jinne ye iingene jiik ogo, "Kücümgi ook yaakka kücümgi kä päk kä ðiräk bata yaaka liitlä kä äddin ye, aŋ yaŋkalan daa tiil yeeke ðuukci ti kücam yeene tük. 2 Aŋ ðonñule ääygon kä tiilgä gälkä ðoocci kücam yen määden ðeerconde tük, nantä keellä ke tiil yaaka päk giiti yaakka." Aŋ ike nanjin bata yaana kiinene daa Yuucip ye. 3 Aŋ tinnäk añji ook tuci me woo päy ji ke tüürünji yeeken. 4 Aŋ wäana kaaccene kä woo

baan mooye ji ye, Yuucip m'ana mügit än yeene ye kiinne ogo, “Kä biraŋ ook yaakka ñoolu njatin. Aŋ naana wääññi njatin ye, i taaja ogo, ‘Ŋerrä räddii yok ko yiñ ina? 5 Donṭule yen men mooye yeeni kale ina? A yaana mätée kä ye, aŋ a yaana cääna paŋdee kä merkämäckä ye. Aŋ ikee nāŋge mätkitin mooye!” 6 Aŋ wääna wääññee daa njatin ye, i kiinne bata yaana daa kiinene daa Yuucip ye. 7 Aŋ luugi ogo, “Men mooye yoono bi jaay ina aŋŋi? Ikoon kiinkä yüükü, batta liiṭon nāŋon nääŋkä yaakka. 8 Yooru, tiil yaaka kaññon kücümgu yooko tügin ye, ḍuukkini kä njāk ḍuugon ḡommañ mä Kanaan ti, aŋ tiilgä gälkä ke tiilgä yek än men mooye yüünü kalon ina? 9 Aŋ naana ḍonṭule yeene kañi me māŋkalaŋ ti ikoon ti ye, i men yaanna dalä tüw. Aŋ ikoon wäaton agon kiinkä yeeke.” 10 Aŋ ike luukcin ogo, “Ika ḡimmädä kä jiik yeeke, aŋ a m'ana kääññä ḍonṭule ye pare ken bi wääti a kiingon yeeni, aŋ ikee yaakka bi ate kä tettä.” 11 Aŋ iken muure kücümgu yeeken äbi iñi tüürüŋŋi yeeken njatin kä biraŋ, aŋ kupki. 12 Aŋ m'ana mügit än Yuucip ye, juwin kä maawnä ḡiti kücümgu, iñjiñ ti kä kücam men mooye ti, aŋ yuuttu iñi kücam men deerconde ti, aŋ ḍonṭule kaññee kücam Benyamiiñ ji. 13 Aŋ mädgen buruŋgu yeeken jiiiji ḡiti woo kä nüüjdür, aŋ tüürüŋŋi yeeken kooji aŋ ḍukcin baan mooye ji. 14 Aŋ wääna Yahüüja ke mädgen äätene ti än yen Yuucip ti ye, i ike mor irä äräk, aŋ iken ḍüñjiñ iñi ñome ti ḡommañ ji. 15 Aŋ iken taaji Yuucip ogo, “A ŋaaka inni naŋge yaanni? Batta njäje ogo oon yaana bata ika aŋŋi ye yuṭo ko paŋdin merkämäckä?” 16 Aŋ Yahüüja luukcin ogo, “Ay, men mooye, iki kiingi ogo ŋaaka aŋ ikoon bi jaayon ogo ŋaaka aŋ ḍuuggo bi teeton woo ogoo? I Joŋ yiñ yoono nüüdene woo aŋŋi. Aŋ tiññanŋ ikoon aŋŋon kiinkä yüükü, ikoon ke m'ana kääññene me ḍonṭule ye.” 17 Aŋ Yuucip jaajjin ogo, “Ay u'u yaakka batta naŋdä! A m'ana kääññene me ḍonṭule ye ken wääti a kiingon yeeni, aŋ ikee ate kä ḡübbin paa wääc ti.” 18 Aŋ Yahüüja wükcin ti Yuucip ti, aŋ kiinne ogo, “Men mooye, kura dalä kiingon yüünü jaajji jiik men mooye yeene ti. Aŋ ḡana iki pendä kiingon yüünü ti, naana cääna iki beelä bata Parahuun ye. 19 Men mooye ikoon taaññoon ogo, ‘Ikee cäygene kä wääc halla määdic?’ 20 Aŋ iki luugini ogo, ‘Ee, ikoon cäygonon kä wäyo a daandini ke määdole, aŋ a minneni

yeene yen düüñin yuunge. Mäaden tüwnü aŋ a ike pare ken buccin merkä meen ti, aŋ ike bilgänä wäyen.’ 21 “Aŋ iki ikoon kiinnoon ogo, ‘Äbe winni, dale yooru kä wanḡi.’ 22 Aŋ iki luugini ogo, ‘Minneneni wäyen batta cakcede iñi, aŋ naana cake iñi ye, i wäyen bi tüw.’ 23 Aŋ ikoon kiinnoon ogo, ‘Naana määdicle batta äätidä ke ikee winni ye, wanḡi batta bi yooore ḡuca.’ 24 Aŋ wääna ḍukconon kiingon yüünü wäyo ti ye, i kiinnon kä jiik'a jaajjinii kä ye. 25 Aŋ ikoon kiinonon wäyo ogo, ‘ḍukce kiije päk kä ḍeewan ḡuca.’ 26 Aŋ luuŋŋon ogo, ‘Ikoon batta aton. A naana määdole bilti ke ikoon ye, ken bi aton kä, aŋ oon wanḡe batta bi yooron a naana määdole bilti ke ikoon ye.’ 27 Aŋ kiingon yüünü wäyo ikoon kiinnon ogo, ‘Ŋäje iij yeeni Rahiil ika gitkana merkälen oogen kä yewwe. 28 Aŋ yaŋkalaŋ kaaccä woo ika ti, aŋ ika jaajjäñä ogo, “A ḡitken jiiiji ḡiti ḡin kurkuŋgu.” Aŋ batta agä yoorgon ke tiññan. 29 Aŋ naana yaanni koowe ika ti cääna aŋ ḡinkalaŋ nāŋi ḍoŋe ike ti ye, ika agä daan ika bi äcka ḍok yiñ, aŋ ika bi näga ḍok.’ (Sheol h7585) 30 “Ken aŋŋi naana ika ḍukcu kiingon yüünü wäyo ti, i minneni baati ke ikoon ye, wäyo üññü yeene a ḍekon ti üññü yen minneni ti, 31 aŋ wäyo bi tüw naana minneni yooore baati ke ikoon ye. Ike a daandini, aŋ nüüjdür yaana bi nāŋgon daa kä ye ike bi näkä ḍok. (Sheol h7585) 32 Aŋ kiingon yüünü minneni müükkene daa wäyen, aŋ kiinnä ogo, ‘Naana minneni batta agä ḍüüḡini njāk iki ti ye, ika bi wääc leññä ñomü ti yuungi muure.’ 33 “Aŋ aŋŋi kura men mooye, dalä kiingon yüünü minneni räde yok, aŋ ken wääti a kiingon yüünü, aŋ dalä minneni ḍükci ke mädgen. 34 Aŋ ika bi ḍukcu wäyo ti ogoo naana minneni batta ke ika ye? Ika batta ṭākä yurtu yiñ yaana ätä wäyo ti ye.”

45 Aŋ Yuucip batta a liiṭon kä yukkin jone m'aka yudok ñome ti yaakka ti muure, aŋ ike yaajjin ogo, “Kaace woo muurijaan winni.” Aŋ baati māŋkalaŋ wääna yore nüütkeneeda kä woo mädgen ye. 2 Aŋ ike weekcin kä yääw mooye ke tiirjene daa mä Macir, ke äntüke yen Parahuun. 3 Aŋ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ika agä Yuucip! Wäyo mor üdon?” Aŋ mädgen batta a liiṭin kä luuŋŋu ike! Aŋ iken bojgin kä yaana yoken kañene daa däämmene wanḡin ke Yuucip ye. 4 Aŋ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ääte ti ika ti kä cokal kura.” Aŋ iken äatin ti kä cokal. Aŋ kiinne ogo, “Ika agä määdic

Yuucip yaana yääjjene woo Macir ina. 5 An jana ikee boojje, an jana duuggic pingede ogo ika yääjjanada woo winni, Joon ika tuujana nomgic ti ogo ika mäkco ünñu me. 6 An kää cääyge yuungu kä yewwe baan ji, an mor irä yuungu kä duuc yaaka piññä ke errä bi baawgee kä ti ye. 7 An Joon ika tuujana nomgic ti nunjo buccce ko nommañ wic, an määkoo ko woo ünñu yeenic nunjo mä üdin ðiiriiko. 8 An batta a ikee ken ika tuujana winni, a Joon. An ika nanja bata wäy Parahuun ti, men mooye yen an yeen muure, an ika nanja agä mügdo yen nommañ mä Macir muure. 9 An ðuke najäk kä birañ ñaalok wäyo ti, an nüütke ogo, 'A jiik'a jääyete minneni yüünü Yuucip ye ikki, Joon ika nanja agä men mooye nommañ yen mä Macir ti muure, ääte kä birañ an jana iki kuuru. 10 İki bi cääyā baan mä Jiicaan ti, an iki bi cokulu cokal ti ika ti, iki ke merkä yüükü ke merkä merkä yüükü, ke ðiik ke däk yüükü ke wakkä yüükü muure. 11 An iki bi tiijeni wica, nunjo jana iki ke äntüke yüünü ke wakkä yüükü muure bocce te iñi. Yuungu mor irä kä duuc yaaka äätidi a yek kää ye.' 12 An tiññan wangic yuttu ke määdo Benyamiiñ wange yuttu ogo ika agjo Yuucip, an ika inni jaayä ke ikee yaanni. 13 An wäyo nüütke kä eemdin yeeni yaana kaññä Macir winni ye, ke wakkä muure yaaka yoorre winni ye. Ate an wäyo äbe iñi winni kä birañ." 14 An Yuucip määden Benyamiiñ kunjene ti jone ti, an ike jujjin kä iwok, an Benyamiiñ weenja ðoje ti cääña. 15 An Yuucip mädgen muure kuunne ðugin, an weggin, an wäättana mädgen jaaynene kä. 16 An wääna jiik ðakkee an ti ba Parahuun ogo Yuucip mädgen äätono ye, i Parahuun ke duunjkulen yeeke juuggen ñappä. 17 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Mädgic nüütkü ogo nanjo ogo anji, tüürünji yeeken koojji, an ðukco najäk nommañ mä Kanaan ti 18 an wäyen äbi ke mä äntüke yeeken ika ti. An ikee bi iñe nommañ nerconde yen mä Macir, an ikee bi äme wakkä nerkä yaaka äpätä woo nommañ ye. 19 "An iki cääña kiinneni ogo iken nüütkeey, ogo kuu teebälänji yek bägälgä yek mä Macir äacii ko merkä yeeken ke määngen, an wäyen äbi an ääto. 20 An jana juuggic lüüji wakkä yeekic, waak nerkä yek mä Macir muure bi wääti a yeekic." 21 An merkälen yek Yaagüüp yaanna nanji. An iken iñi Yuucip teebälänji yek bägälgä bata yaana Parahuun iinjenee kä ye, an iñne wakkä äämkä

yek päy jiñe. 22 An iken ti muure yanjalan daa iñne burunju, an Benyamiiñ iñne tiilgä gälkä wangen 300 ke burunju kä duuc. 23 An a waak yaaka tuckene wäyen ye ikki, tüürünji oogen kä caay a koccin kä wakkä nerkä yek mä Macir, an tüürünji määngen kä caay a koccin kä päk ke biggi ke waak äämkä yakkalan a yek wäyen päy ji. 24 An wäättan ike mädgen tucce woo, an wääna kaaccene kä woo ye, i kiinne ogo, "Jana ikee ääme yääññä päy ji." 25 An iken Macir dalji iñi an attä wäyen Yaagüüp ti nommañ yen mä Kanaan ti. 26 An kiini ogo, "Yuucip mor a üdon! An ike ken mügit nommañ mä Macir jiñe muure." An Yaagüüp wiñe ðiiktin kä jiik kiccänngen, an iken batta agee kä gimgini. 27 An wääna wäyen nüütkene daa kä jiik'a kiinene daa Yuucip muure, an wääna ike yuttee teebälänji yek bägälgä yaaka tuuji Yuucip ike äcä ye, i wäyen Yaagüüp jone duukin iñi. 28 An Yaagüüp jaajjin ogo, "Ðanjä, minneni yeeni Yuucip mor a üdon, ika bi atä yooru i batta mor ika tüwü."

46 An Yaagüüp wakkä yeeke kooñne muure bak Macir. An wääna ike ðakkee ti Biirciba ye, ike iccin wäämmäni yok Joon yen wäyen Icaak ti. 2 An wääna wiirin anji ye, ike kiini Joon kä yooddin an bärkene ogo, "Yaagüüp! Yaagüüp!" An Yaagüüp luukcin ogo, "Haa, ika inni." 3 An ike jaajjin ogo, "İka agä Joon, Joon yen wääc. İki jana boojju kä wään iñi Macir, iki bi nanjen wäätc agä toñ yawke wica. 4 An ika kä ðonji bi atä ke iki iñi Macir, an nuca iki bi duugeni najäk. An wangü bi kümgu kä Yuucip kä iñte." 5 An Yaagüüp Biirciba daljene iñi, an koowi merkä yeeke ke merkälen yeeken ke määngä yeeken kä teebälänji yek bägälgä yaaka tuuji Parahuun ogo taapce ko ye. 6 An iken cääña ðigärgä yeeken koowi ke wakkä yeeken yaaka nanji nommañ mä Kanaan ti ye. An Yaagüüp ke kaaynä yeeke muure attä Macir. 7 Merkä yeeke ke merkä merkä yeeke, ke kaaynä yeeke muure koowne attene Macir. 8 An yaakki a yäntänji yek kaaynä İcärayiil yaaka a merkä Yaagüüp attä Macir ye, Robiin a minneni Yaagüüp yaana a kaygon ye. 9 An merkä yek Robiin a Anook ke Pallu ke Hijiroon an Karmi. 10 An merkä yek Camoon a Yamaweel ke Yamiin ke Uhaat ke Yakiin ke Cuwaar an Caawüül. Caawüül meen a iij mä Kanaan. 11 An merkä yek Laawi a Jeercüün ke Kuhaat an

Miraari. 12 An merkä yek Yahüüja a Eer ke Unaan ke Cüla ke Paaric an Jüra. An Eer ke Unaan iken tüwgün nommañ mä Kanaan ti. An merkälen Paaric a Hijjiron ke Hamüül. 13 An merkä yek Yacakiir a Tolla ke Püwa ke Yoop an Cimarüün. 14 An merkä yek Jabuloon a Cereet ke İlooon an Jalaal. 15 An a merkä yek Leya ke Yaagüüp yaaka giidi Padaan Araam ye ikki, an yanjalañ a iij battä me ogo Dîina. An merkä yeeke oogen ke tulgu muure a caykä kä ðäk witken kä ðäk. 16 An merkä yek Gaat a Japhuun ke Hajji ke Cünni ke İjboon ke Eeri ke Aaroodi an Aareli. 17 An merkä yek Acür a İmna ke İcba ke İcbi an Birriya ke käwen battä me ogo Ceera. An Birriya merkä yeeke a Hebir an Malakeel. 18 An a merkä yek Jilpa kiingon yen Leya yaana inene daa kä wäyen Laabaan ye ikki. An kaaynä yek Yaagüüp yaaka Jilpa ti ye, a caay witken kä ðüügük. 19 An merkä yek Yaagüüp iije Rahiil ti a Yuucip ke Benyamîin. 20 Yuucip merkä yeeke yaaka giinne nommañ mä Macir ti ye, a Manacca ke Ipiraayim. An meen a Acanaat tuulle yen Patipeera män daan yen mä Uun. 21 An merkä yek Benyamîin a Beela ke Baakir ke Ajbeel ke Jiira ke Naaman ke Eey ke Rooc ke Mupîim ke Hüpiim an Aaret. 22 An a merkä yek Rahiil ke Yaagüüp yaaka giidi ye ikki. An kaaynä muure yek Yaagüüp yaaka Rahiil ti ye, a caay witken kä ðan. 23 An minneni Ðaan a Hoociim. 24 An merkä yek Naptaali a Yaaceel ke Jooni ke Yaacir an Calîim. 25 An a merkä yek Bila kiingon yen Rahiil yaana inene daa kä wäyen Laabaan ye ikki. An kaaynä muure yek Yaagüüp yaaka Bila ti ye, a ðatükel. 26 An merkä muure yek Yaagüüp yaaka tiilcidi a kaaynä yeeke yaaka attä Macir ye, a caykä kä ðüügük witken kä ðüügük, i määngä merkä yeeke batta a pakin ti. 27 An ðucki ti merkä Yuucip yaaka kä yewwe giidi me Macir ye. An äntüke Yaagüüp muure anña caykä kä ðatükel nommañ mä Macir ti. 28 An Yaagüüp Yahüüja tucce ñome ti ogo pärjo ke Yuucip, an iken nüütci päy yen mä Jiicaan ti. An wäana iken ðakkene kä ti Jiicaan ye, 29 i Yuucip teebalañ bagal yeene toonne, an attä pärjin ke wäyen Yaagüüp baan mä Jiicaan ji. An wäana pärjene kä ye, i Yuucip wäyen kunne dok an weggin kä yaac. 30 An Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Tiññañ dalä ika tüwü iki yoorreni, an iki inni yoorreni mor agä üdon yaanni.” 31 An Yuucip jaajin mädgen ti ke äntüke yen wäyen ti muure ogo, “İka bi atä Parahuun ti,

an nüütkü ogo mädgo ke äntüke yen wäyo ðäägono ti ika ti, ääto nommañ mä Kanaan ti. 32 An ikee agje kaaydoni yek ðiik an agje tiiconi yek ðigärgä, an ikee ðiik yeekic ke ðäk ke wakkä yeekic muure yaaka bilto ti ye äbenee ke ikee. 33 “An naana Parahuun ikee bärkene, an ikee taañne ogo, ñuugula yeenic ogo ñaaka ye, 34 i kiine ogo, ‘Ñuuguloni yüükü a tiiconi yek ðigärgä kä ðinen tinä, bata dänkä yurgen.’ Nunko bi dalje kä cääye kä baan mä Jiicaan ye ti, an nääñka kaaydoni muure yek mä Macir ti agene mä ðälkä ye.”

47 An Yuucip attä Parahuun ti, an nüütkene ogo, “Wäyo ke mädgo ke ðiik ke ðäk ke wakkä yeeken muure ätä nommañ mä Kanaan ti, an iken tiññañ a baan mä Jiicaan ti.” 2 An kuññu mädgen kä duuc, an iñne Parahuun ñome ti. 3 An Parahuun Yuucip mädgen taañne ogo, “Ñuugula yeenic a ñaaka?” An Parahuun luugi ogo, “Ñuuguloni yüükü a kaaydoni ðiik bata dänkä yurgen. 4 Ikoon äätonon cääjjodon Macir winni bata boorgu, kä yaana wıca baati nänña cääjene ñuuguloni yüükü ðiik ye, kä yaana kääñ tällee nommañ mä Kanaan ti ye. An dalä kura ñuuguloni yüükü cääjji baan mä Jiicaan ti.” 5 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, “Wäac ke mädgic äätin iki ti. 6 An wäkä nänña yaana ðäkkä nommañ mä Macir ti ñerañ ye, an ðucci kä wäac ke mädgic. An dalä iken cääjji baan mä Jiicaan ti. An naana iki ñäjjä ook yakkalañ iken ti liitit tiici ðigärgä ye, i müükkü ðigärgä yeeki dalä tiica.” 7 An Yuucip wäyen Yaagüüp äbene yuutte Parahuun ñome ti. An Yaagüüp Parahuun ñüülkene. 8 An Parahuun Yaagüüp taañne ogo, “Yüüngü kä ñittä?” 9 An Yaagüüp Parahuun luuñe ogo, “Yuungu yeeki a 130, an yuungu yeeki ðewgañ an yejgañ, an batta a ðakin yuungu dänkä yurgo ti yaaka cääynene kä ye.” 10 An Yaagüüp Parahuun ñüülkene, an kaaccä woo üntük angin yore Parahuun ti. 11 An Yuucip wäyen ke mädgen ðooce nommañ mä Macir ji, an iñne nommañ yaana kääti kä ñerrä baan mä Ramciic ti ye, bata yaana eenjene daa Parahuun ye. 12 An Yuucip wäyen ke mädgen ke äntüke yen wäyen muure iñne wakkä äämkä daa kä yoken. 13 An kääñ yaaññä kä yaac an ammani baati nänkä muure an mäbaan yek mä Macir ke yek mä Kanaan anña puudgu kä kääñ. 14 An Yuucip tiil muure yek nommañ mä Macir ke yek mä Kanaan ðülle

yokín, yaaka kijene me pāk ye, aṅ Yuucip tiil ābene ḑooce ān Parahuun jī. **15** Aṅ wāāna tiil muure baakkene ḡommañ mā Macīr ti ke ḡommañ mā Kanaan ti ye, i mā Macīr muure āātin Yuucip ti aṅ kiini ogo, “Iñjon pāk. Ikoon bāāggodoon tüwon ina? Tiil yooko baakkín.” **16** Aṅ luugi Yuucip ogo, “Ḑigārgā yeekic ābe aṅ ikee bi iñe pāk rātke kā ḑigārgā yeekic naana tiil yeekic baakkín ye.” **17** Aṅ iken ḑigārgā yeeken icki Yuucip aṅ iñi Yuucip pāk rātkeneeda kā bāālgā ke ḑiik ke dāk ke tüürünji. Aṅ iken iici Yuucip rātkede pāk kā ḑigārgā yeeken yun yaanna ti. **18** Aṅ wāāna yun yaanna ḑüüñenee kā ye, iken ḑuukin yun kalaṅ ti, aṅ ike kiini ogo, “Men mooye yoono, iḑi batta pāānkiti ḡiṅḡin ginkalaṅ ogo tiil yooko baakkono. Aṅ ḑigārgā yooko muure aṅṅa yüükü, baati gin'a a büccīni iñgi kā ye, a gäyko ke yirkā yooko pāāken. **19** Aṅ ikoon bāāggodoon tüwon ñomü ti ikoon ke yirkā yooko ina? Kiyjon ke yirkā yooko kā pāk aṅ ikoon ke yirkā yooko ikoon wāāton a kiinkā yek Parahuun. Aṅ iñjon kāwkā nuṅko ḡana tüwdon kā, aṅ yirkā ḡana wāātcīdī a mardī.” **20** Aṅ Yuucip ḡommañ mā Macīr muure kijgene Parahuun. Aṅ mā Macīr muure yirkā yeeken yāāji woo, kā yaana kāñ yaaññee kā iken ti ye, aṅ ḡommañ aṅṅa yen Parahuun. **21** Aṅ Yuucip mā Macīr naṅṅe a kiinkā muure. **22** Aṅ a ḡommañ mā dāṅkā pare ken batta agee kā kiygon a nāāṅka Parahuun agee kā ḑüccīni jiik ke iken aṅ iñdeeda kā pāk yek ñuugula yeenen ye. Aṅ ken amgā, ina ken ḡommañ yeenen batta yāāyge daa kā yaanna. **23** Aṅ Yuucip me kiinne ogo, “Tiñṅe, ikee ke ḡommañ yeenic ikee kijgene Parahuun, aṅ kāwkā yaakki koowe ije pīide yirkā giti. **24** Aṅ naana pāk erre ye, i Parahuun iñe kā keelok duuc ti, aṅ ḡan ken ḑooce a kāwkā aṅ a ammani yek ḑuuggic ke mā āntükeni yeekic ke merkālen yeekic.” **25** Aṅ iken jaajjin ogo, “Üññü yoono maṅṅi, aṅ men mooye, dalā ikoon kāñon ḡerrā iḑi ti, aṅ ikoon bi wāāton agon kiinkā yek Parahuun.” **26** Aṅ naṅi Yuucip a jiik ḑoocin ḡommañ mā Macīr jī, ogo keelok duuc ti yen errā ogo yen Parahuun, aṅ jiik ḑoocin yaakka bilti ke tiññan. Aṅ büccīdī a ḡommañ mā dāṅkā pare ken batta a wāāton a yen Parahuun. **27** Aṅ mā Icārayiil cāygin ḡommañ mā Macīr jī, baan mā Jiicaan jī. Aṅ iken ḡommañ aṅṅa yeenen, aṅ iken gidgin aṅ ḑiirin kā yaac. **28** Aṅ Yaagüüp cāāynā ḡommañ mā Macīr ti yuungu kā caay witken kā ṇaṭikel. Aṅ yuungu yek

Yaagüüp muure yek üññü yeene a **147**. **29** Aṅ wāāna tüwnü Yaagüüp cokulenee ye, i minneni yeene Yuucip bārkene ti, aṅ kiinne ogo, “Kura dalā ika kāñā ḡerrā iḑi ti. Aṅ iñtü ācci āāmi ti aṅ lütkaa ogo ika bi nüütkada biilin yaana batta düüñiidi ye ke woññu. Aṅ ika ḡana jīgja ḡommañ mā Macīr jī. **30** Aṅ naana ika baakkānā ye, ābaa woo ḡommañ mā Macīr jī, aṅ jīgja kālkā wäygo ti.” Aṅ luugi Yuucip ogo, “Bi naṅā bata yaana kiinnaa kā ye.” **31** Aṅ Yaagüüp jaajjin ogo, “Lütkaa.” Aṅ lütki Yuucip, aṅ Yaagüüp ḑünjin iñi бүр yeene wic.

48 Aṅ āāṅkalaṅ ti Yuucip nüütki me ogo, “Wāac yore cāārin woo.” Aṅ merkā yeeke yaaka kā yewwe yaakka koowne, Manacca ke Ipiraayim. **2** Aṅ Yaagüüp nüütki me ogo, “Minnen i yüünü Yuucip dāāgin.” Aṅ Yaagüüp yore riijene ñaalok aṅ cāājjin бүр wic. **3** Aṅ Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Joon yaana Lütiit ye üükün woo ika ti Lüüc ḡommañ mā Kanaan ti, aṅ ika ḡüülkana, **4** aṅ ika kiinna ogo, ‘iḑi bi iñeni merkā kā ḑirāk. Aṅ kilkā yüükü bi wāāti a ṭon ḑiirken, aṅ ḡommañ yaanni bi iñā kilkā yüükü aṅ bi wāāti a yeenen ke cüle.’ **5** “Aṅ tiññan merkā yüükü yaaka giñṅi ḡommañ mā Macīr ti i batta mor ika āātā iḑi ti Macīr ye, a yeeki, Ipiraayim ke Manacca bi wāāti a yeeki bata Robiin ke Camoon. **6** Aṅ merkā yaaka bi ḡocci giidā ḡātken ti ye ken bi a yüükü, aṅ yāññani yeeken bi kañgā kā waan yen Ipiraayim ke Manacca. **7** “Wāāna āātā kā Padaan Araam ye Rahiil tüwnü päy jī ḡommañ mā Kanaan ti, aṅ ika anjānā iñi kā yaac, i ikoon aton ti Ipiraāt. Aṅ jikkā iñi päy jī Ipiraāt,” aṅ cāāna Ipiraāt battā me ogo Beetlaam. **8** Aṅ wāāna Yaagüüp merkā Yuucip yoorreea kā ye, i ike jaajjin ogo, “A ḡaannā ikki?” **9** Aṅ Yuucip wāyen luuṅṅe ogo, “A merkālen oogen yeeki yaaka iñana kā Joon Macīr winni ye.” Aṅ Yaagüüp jaajjin ogo, “Äbā ika ti winni dalā ḡüülkü.” **10** Aṅ Yaagüüp waṅṅe tüñilīn kā dānkiteene, aṅ batta ḡuca yuṭi ṭeṭaṅ. Aṅ Yuucip merkālen ickeneeda ti kā cokal aṅ kuunene ti jone ti, aṅ muckene yokín. **11** Aṅ Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Ika ḑuucu ogo iḑi batta bi yoorjida ḡuca, aṅ Joon tiññan ika daljana ke cāāna kaaynā yüükü yoorru.” **12** Aṅ merkālen ābi woo Yuucip daan wāyen uṅṅe ti, aṅ ike ñome teekke iñi ḡommañ jī. **13** Aṅ Yuucip iken koowi muuṭuk aṅ Ipiraayim kā iñte birrā ti üünjene buṅ aam yen Yaagüüp

ti anj Manacca kä ïnte aam ti anj üünjene bur
birrä yen Yaagüüp ti, anj äbene ti kä cokal. **14**
Anj Yaagüüp bugge büülle giti anj ïnke lajjene
woo, anj ðooce merkälen witken ti, anj ïnte
birrä ðooce Ipiraayim yaana ðeeran ye wiñe ti,
anj ïnte aam ðooce Manacca yaana a kaygon
ye wiñe ti. **15** Anj Yuucip nüülkene anj jaajjin
ogo, “Joon yaana baaddi wäygo Abrayim ke
Icaak ye, a Joon yaana ika kaayna ünñü yeeni ti
muure ke ninnä yaanni ti ye. **16** Anj malak yaana
ika manja kä pillä muure ye, dalä merkälen
nüülke. Anj dale yäntondï paytä me kä merkälen
yaakka ke wäygo Abrayim ke Icaak, anj iken
daljänä ðirä ñommañ wic kä yaac.” **17** Anj wäana
Yuucip wäyen yoorreea ïnte birrä äcceeda
Ipiraayim wiñe ti ye, yoorre yaajan ike ti, anj
Yuucip wäyen ïnte müñge anj täkke angede yok
Ipiraayim wiñe ti anj ðoocede Manacca wiñe ti.
18 Anj Yuucip wäyen kiinne ogo, “Batta anjan
wäyo, yaanni ken a kaygon yeeni, ïntü birrä
ðoocci wiñe ti.” **19** Anj wäyen yaakkä anj jaajjin
ogo, “Ñäjjä minneni yeeni, ñäjjä. Ike cäanna
bi mä yeeke ðirä anj ike cäanna bi yäwan, anj
mäaden ðeerconde ken bi yäwan kä ike anj kilkä
yeeke bi ðiirä kä yaac anj wäätï a toñ ðiirken.”
20 Anj nüülkene niinnä yaanja ti anj jaajjin ogo,
“Mä Icarayiil yäntänginic bi battä yokin naana
iken nüülkidï manjalar ye, anj iken bi jayok
ogo, “Dalä Joon iki ñeje yaata Ipiraayim ke
Manacca.”” Anj ike Ipiraayim ðooce Manacca
ñome ti. **21** Anj Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Ika
ðanja tüwü, anj Joon bi ke ikee anj ikee bi ðuuke
ñommañ dänkä yurgic ti. **22** Anj baan yaana ïndä
mädgic ye ti, iki ïndene baan taanhe mooye yen
mä Cakiim kä mädgic, a yaana ärrä mä Amoor
ti kä gaaðal yeeni ke kaay yeeni ye.”

49 Anj Yaagüüp merkä yeeke bärkene ti, anj
kiinne ogo, “Wüüke ti ika ti, anj ikee nüütke
a ñaaka ken bi nanji ðonje ikee ti niinkä yaaka
äätidi ye ti. **2** “Ääte ti anj tiinje, ikee merkälen
yeeki, tiinje wäac Yaagüüp ti. **3** “Robiin, iki agä
kaygon yeeni, anj teynä yeeni ke iki agä minneni
iñjinï woo yen ðürkitini, anj iki agä kültü yen
eemdin ke kültü yen teynä. **4** Iki beelä bata
piik tääl wiñe yaaka iñjidi ti ye, anj iki batta bi
küülüküül juca, näanjka attii kä bür yen wäac ti
anj ðäälleeda kä yok ye. **5** “Camoon ke Laawi a
mädin gaaðalli yeeken a yek iirrä teynä. **6** Dale
ñana ika kaaccädä ti nanña ðülte yoken ye, anj
dale ñana yori coorcudu ti jiik yeeken yaaka

ðiiä ye ti. Kä piinkä yeeken iken nääkin me, anj
iken yätkä ñaŋe a ñolkä kä ñääy. **7** Tuummu
wäätï piinkä yeeken ti kä yaana yejgene yejok
ye, anj piinkä yeeken yejgan kä yaac, anj iken bi
piirjä woo kaaynä yeeki giti, anj iken bi gääjä
giti mä Icarayiil ti. **8** “Yahüüja, mädgic iki bi
maanji. ïntü bi wäätï äðanji yüükü ðuuggen ti.
Anj merkä yek wäac muure bi ðünjidi iñi ñomü
ti. **9** Yahüüja a geel ðuule yaana ðanjä kä ammä
waak'a ñaŋe ye. Anj yore meece woo anj baati
m'ana ike rükü yok ye. **10** Yätkitiñ batta bi kaaci
woo paa ba Yahüüja, anj kilkä yeeke kamat ken
bi mügit anj toñ ike bi äckätä ïndinni anj ike bi
tiinjkätä. **11** Anj tüürünje yeene bi weene kä jaan
beel bata lüütken meen, erele yeene bi weene kä
jaan beel bata lüütken meen yaana ñeran ye, anj
burungu yeeke bi pure kä määk, jibbani yeeke
bi pure kä piik yek jaan yaana beel bata lüütken
ye ðulge. **12** Anj wange bi tiðan kä maanña määk
kä yaac, anj leke bi bowan kä maanña aak. **13**
“Anj Jabuloon bi cäy tiñal wii mooye ji, anj ike
bi wäätï a nanñ'a yuutçete iñi kuudgu mäyken
ye, anj tügge bi ðakçidi Cidoon. **14** “Yacakiir a
tüürün teyconde yaana niin waadgä baliñni
ye. **15** Anj naana nanña yiiçtan yoorre ñeran, anj
ñommañ ñeran ye, i büyke gääŋe iñi ðürdee kä
waak pekkä anj bi engä me ñuugal bata kiingon.
16 “Daan bi mä yeeke müge anj iken bi belok bata
kurku mä Icarayiil anjan. **17** Anj Daan bi beel
bata kaan yaana cäy päy mooye taan ye, anj a
pääññä yaana cäy päy taan ye, a yaana kääjä
bagal nubdunge ti ye, anj taapdo ðimji tarkic.”
18 Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Ika kiijä manja
yüünü, ay Piñ. **19** “Gaat bi irkatä mäddonji, anj
bi ñoole anj baadde. **20** “Aciiñ ñommañ yeene bi
giit waak äämkä ñapken. Anj ike bi ðuccidi waak
äämkä yek yätkä. **21** “Naptaali a pääy yaana
kalit kä tettä yaana giit päykälen ñerken ye.
22 “Yuucip a jaan yaana giit kä yaac ye, a jaan
yaana giit kä ceere yen piik ye, kimke muulu
kaal wic. **23** Anj äðanji yeeke ike irki kä yaacken,
anj ike ðini kä cawgä anj ike baaydi kä yaac. **24**
Anj kaay yeene agee kä yiicon, anj bugge bitäran,
kä teynä Joon yen Yaagüüp yaana Liñit ye, anj
kä kaaydo yaana ðanjit, a yen mä Icarayiil ye, **25**
a Joon yen wäac ken iki yüükkedey ti, anj a Joon
yaana Liñit ye, ken iki nüülkedey kä nüülkinni
yek ñaal yaaka ñaalok polloñ ji ye, ke nüülkinni
yek piik yaaka lürgan iñi ñommañ ji ye, ke
nüülkinni yek tingä ke kun. **26** Nüülkinni yek
wäac yäwan käalcidi woo nüülkinni yek pämkä

dänken ke waak ɲerkä yek tüümoni yaaka ke cüle ye ti. Aɲ dale ɲüülkinni yaakka muure wääti a Yuucip wiŋe ti, yaana a woydo waadgä mädgen ye. **27** “Benyamīn a bāw yaajgonde yaana meken jiije giti ye, kã tiŋŋãjãnã aɲɲi ami yãŋgã yaaka nãge ye, aɲ biigin ti aɲɲi waak'a nãge ye pããge giti.” **28** Yaakki muure a kurku kã caay witken kã yew yek Icarayiil, aɲ a waak'a kiinene daa wäyen ye ikki, wääna ɲüülkedeeda kã ye, yaŋkalan daa ɲüülkene kã ɲüülkin yaana päjjidi ke ike ye. **29** Aɲ iken iingene kiinne ogo, “Ika bi yori cooɖi ti dänkä yurgo ti kã biraɲ. Aɲ ika jiga ke wäygo ɖuum yaana yiil yen Aproon ti män Haat ye. **30** A ɖuum yaana yiil ji Makapeela ji cokulaɲ ti Mamar ɲommañ mä Kanaan ti ye, yaana kiyi Abrayiim Aproon män Haat ti, ogo wääto ogo yen jiiŋin ye. **31** Aɲ a nãntã yaana jikkene me Abrayiim ke iije Caarra ye ke nãntã yaana jikkene me Icaak ke iije Ripga ye. Aɲ Leya jiiŋã wica. **32** Aɲ yiil ke ɖuum yaana jiŋe ti yaana kiygã me mä Haat ti.” **33** Wääna Yaagüüp ɖayŋee kã iingin merkã yeeke ye, kiiŋe nuulene ñaalok bür wic, aɲ ike wääkcin woo wääktãɲ tüwnü aɲ tüwnü, aɲ cooɖi me ti dänkä yurge ti.

50 Aɲ Yuucip wäyen ɖimgene giti, aɲ weekcin aɲ kunne yok. **2** Aɲ Yuucip ɲuuguloni yeeke iingene ogo wäyen tükkii yokin waak pilkä ke ñownã nuŋko ɲana rotjeko, aɲ tükkii yokin. **3** Aɲ ike nääkin nünkä caykä kã ɲan, i tükü yokin kã waak pilkä ke ñownã, aɲ a nünkä yaaka a ɖoocin tutene me m'ana a tüwon ye. Aɲ mä Macir nüünñü nünkä caykä kã ɲatükel. **4** Aɲ wääna nünkä nüüjdün baakkenee kã ye, i Yuucip ɖuunŋulen yek Parahuun kiinne ogo, “Naana ika kãñã ɲerrã ikee ti ye, i kura jiik yaakki icke Parahuun. **5** Wäyo ika daljana liittä, aɲ ika kiinna ogo, ‘Ika cokulunu tüwnü, aɲ jiga ɖuum yaana tutkunu ɖoɲi ɲommañ mä Kanaan ye ti wica.’ Aɲ aɲɲi dalã ika kura atã wäyo jikã iñi aɲ ika bi ɖuuku.” **6** Aɲ Parahuun luukcin ogo, “Ee, atã wääc jiga bata yaana daljeney kã liittä kã ye.” **7** Aɲ Yuucip attã wäyen jige. Aɲ ɖuunŋulen muure yek Parahuun attã iken ke me mäyken muure yek ɲommañ mä Macir, **8** aɲ cäänna ke mä äntüke yek Yuucip muure ke mädgen ke mä äntüke yen wäyen. Büccidi a merkälen ke ɖiik ke däk yeeken ken dalji iñi päänken baan mä Jiicaan ji. **9** Aɲ attã kã teebalaɲɲi yek bægälgã kääygã ke m'aka taabit

bægälgã ye, aɲ a ɖoɲ ɖiirken. **10** Aɲ wääna ɖäägene ti nãntã keennã päk Adaat wii mä Üürdün taanɲaɲja kã ñomuk ye, iken nüüjjiñ kã yaac kã nüüjdün mooye, aɲ iken nüünñü nünkä kã ɲatükel kã wäyen. **11** Aɲ wääna mä Kanaan yuttene nüüjdün nãntã keennã päk Adaat ye, iken jaajjin ogo, “A nüüjdün mooye mä Macir ti.” Ina ken nãntã yaana Üürdün taanɲaɲja kã ñomuk batte daa me ogo Abil Macir yaana. **12** Aɲ merkã Yaagüüp nãjjiñ bata yaana daa kiinneeda kã ye. **13** Aɲ gaane koowi aɲ ji ɲommañ mä Kanaan ji, aɲ jigi ɖuum yaana yiil Makapeela ji ye, cokulaɲ ti Mamar, nãnt'a kiyi Abrayiim Aproon yen mä Haat ti ye, ogo nãntã jiiŋin. **14** Aɲ wääna Yuucip wäyen jikkeeda iñi ye, ike ɖukcin Macir ke mädgen ke m'aka äätene jiiŋã wäyen ti ye muure. **15** Aɲ wääna Yuucip mädgen wäyen yoorene daa kã tüwnee ye, iken jaajjin ogo, “Yuucip ikin bi pütkin giti kã yiñ yaana nãjkinin daa ina.” **16** Aɲ iken tuccin jiik Yuucip ti ogo, “Wääc ikoon iingonon i batta mor tüw, **17** aɲ jaay ogo, ‘Kura mädgic kulku kã nääŋkã yaackã ke yiñ yeenen yaana nãjgini kã ye.’ Aɲ tiññaɲ kura kulkoon kã nääŋkã yaackã yooko, ikoon agon kiinkã Jooɲ yen wääc.” Aɲ Yuucip weekcin wääna kiinene daa mädgen aɲan ye. **18** Aɲ mädgen muure äätin ti ike ti aɲ ɖiimdin iñi ñome ti, aɲ jaajjin ogo, “Ikoon agon kiinkã yüükü.” **19** Aɲ Yuucip jaajjin iken ti ogo, “ɲana ikee booje kã ika. Halla ika cääyã nãntã Jooɲ? **20** Ikee ika nãŋgana yiñ, aɲ ɖaaki Jooɲ naɲɲe a ɲerrã, ogo tiŋco ko üññü yen me ɖiirken yaaka a ɖidin tiññaɲ yaakki. **21** ɲana ikee booje, ikee bi tiije ke merkã yeekic.” Aɲ lüüyne juuggin kã jiik ɲerkã yaaka täpcin ti juuggen ti ye. **22** Aɲ Yuucip mor daa cääy Macir ke mä äntüke yen wäyen. Aɲ yuunge aɲɲa **110**. **23** Aɲ ike cääynã ke yuɖe merkã yek Ipirayim ke merkã yeeken. Aɲ ike cääynã ke yuɖe merkã yek Makir minneni Manacca aɲ ken naɲɲe a yeeke. **24** Aɲ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ika cokulunu tüwnü, Jooɲ bi atã ikee ooke a gitken, aɲ ikee bi koowe baan yaanni ti, aɲ ikee bi ije baan yaana liitkenee Abrayiim ke Icaak ke Yaagüüp ye ti.” **25** Aɲ Yuucip mä Icarayiil kiinne ogo ike liitkii, aɲ kiinne ogo, “Jooɲ bi atã ikee ooke a gitken, aɲ äwgi koowe winni aɲ ije.” **26** Aɲ Yuucip tüwnü i yuunge a **110**. Aɲ gaane tükkii me yok waak pilkä ke ñownã nuŋko ɲana rotjeko, aɲ ɖooci me kuun jiiŋã yeene ji Macir.

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matta

1 Perrä yaanni a yen Yeecüwa Macii dänkä yurge, a kaaynä Daawüüt ke Abrayiim, **2** Abrayiim a Icaak wäyen, An Icaak a Yaagüüp wäyen, an Yaagüüp a Yahüüja wäyen ke mädge, **3** an Yahüüja a Paaric wäyen ke Jüra meen a Taamaar, an Paaric a Hijjüroon wäyen, an Hijjüroon a Aaraam wäyen, **4** an Aaraam a Amīnadaap wäyen, an Amīnadaap a Naac wäyen, an Naac a Caalim wäyen, **5** an Caalim a Buwaac wäyen meen a Raahaap, an Buwaac a Ubeet wäyen meen a Rawüüic, an Ubeet a Yecce wäyen, **6** an Yecce a Yätkä Daawüüt wäyen. An Daawüüt a Cīlīmaan wäyen kā in Üürīya ti, **7** an Cīlīmaan a Raabaam wäyen, an Raabaam a Abīīya wäyen, an Abīīya a Acaap wäyen, **8** an Acaap a Yucapaat wäyen, an Yucapaat a Yūraam wäyen, an Yūraam a Üjīīya wäyen, **9** an Üjīīya a Yūtaam wäyen, an Yūtaam a Ahaac wäyen, an Ahaac a Hijakīya wäyen, **10** an Hijakīya a Manacca wäyen, an Manacca a Amūūn wäyen, an Amūūn a Yūūciya wäyen, **11** an Yūūciya a Yūkūniya wäyen ke mädgen waan yen näpkītīn ti Baabīl. **12** An wāāna näpkītīn ti Baabīl ye, Yūkūniya a Caaltīl wäyen, an Caaltīl a Jarabaabīl wäyen, **13** an Jarabaabīl a Abīyūūt wäyen, an Abīyūūt a İliyakīm wäyen, an İliyakīm a Ajūūr wäyen, **14** an Ajūūr a Caadik wäyen, an Caadik a Akkīm wäyen, an Akkīm a Alīyūūt wäyen, **15** an Alīyūūt a İliyaajar wäyen, an İliyaajar a Mattaan wäyen, an Mattaan a Yaagüüp wäyen, **16** an Yaagüüp a Yuucip wäyen or Māriyam, yaana gittä Yeecüwa, yaana battä me ogo Macii ye. **17** An kilkä muure yaaka juwu Abrayiim ti atee ke Daawüüt ti ye kilkä kā caay witken kā ŋan, an yaaka juwu Daawüüt ti atee ke näpkītīn ti Baabīl ye kilkä kā caay witken kā ŋan, an yaaka juwu näpkītīn ti Baabīl atee ke Macii ti ye kilkä kā caay witken kā ŋan. **18** An giidä yen Yeecüwa Macii näŋŋä doŋe kā waan yaanni ogo aŋŋi. Wāāna meen Māriyam wuuke daa Yuucip ye, i mor iken yoken batta coorgu, kaŋi me cäyge minneni kā Wāāktāŋ Laŋŋä yen Joŋŋ. **19** An oore Yuucip, ike a män woŋŋu, an batta ṭākī iccede loon gītī an ike jaajjin jone ti ogo daljebu liidid. **20** An wāāna ike paydee kā aŋan ye, i malak yen Piṭo üükīn woo ike ti kā lääggī, an ike kiini ogo, “Yuucip, minneni Daawüüt, ŋana iki boouju kā koownu Māriyam

ogo iŋŋü, a Wāāktāŋ Laŋŋä ken ina laaccee kā yaanna. **21** An ike bi giit minneni, an bi äkkä yāntāŋ ogo Yeecüwa a yaana bi määkee kā woo mā yeeke kā näŋŋken yaacken ye.” **22** An yaakki muure näŋŋä duuggen dāākit jiik'a jaayi Piṭo kā bāto ye ogo, **23** “Yoore, ṭuul yaana küci oon ye, bi laaci an bi giit minneni, an bi battä me ogo İmaanuwel,” an naana aŋan ye, i ogo, “Joŋŋ ke ikiin.” **24** An wāāna Yuucip cuuyenee kā niinkä ti ye, ike näŋjin bata yaana daa kiinene daa malak yen Piṭo ye, an iŋe koowne, **25** an yoken batta agene kā coorgin ke iŋe giide minneni. An äkki Yuucip ogo Yeecüwa.

2 An wāāna Yeecüwa giidene daa me Beetlaam baan Yühüdiya ye, a niinkä Yätkä İirüüdüc ti. An ook yakkalaŋ a ŋajjoni ätä ņomuk äätin Oorcaliim, **2** an tääccin ogo, “Wali m'ana a giiton a yätkä yen Yühüüŋŋi ye? Kiṭṭä yeene yoorron wāāna kääjenee kā ņaalok ye an ikoon äätodon ike maaron.” **3** An wāāna yätkä İirüüdüc tiŋŋee kā aŋan ye, i ike ṭeeŋŋä, ke mā Oorcaliim muure. **4** An ike duuŋku dāŋkă ke nüüttoni jiik doocin yek Joŋŋ bärkene ti muure an tääckene ti ogo, “Macii bi giitä me a wa?” **5** An luugi me ogo, “A Beetlaam baan Yühüdiya jī, a pergon kā bāto ogo, **6** “An iki, Beetlaam, ŋommaŋ yen mā Yühüdiya ti, iki batta deēdādeet bānkă mäyken yek mā Yühüdiya ti, an iki ti māŋkalaŋ bi ätä a mügdo yaana bi kääjī mā yeeki yek mā İcārayiil ye.” **7** An İirüüdüc ŋajjoni bärkene ti kā ätkītīn ukcenee gītī a tooku ken üükene woo kiṭṭä. **8** An tucce Beetlaam an kiinne ogo, “Ate an minneni maawe ṭetaŋ. An naana kaŋŋe ye, i ika icka jiik, an cāāna ika bi atä maanä.” **9** An wāāna tiŋŋene jiik yätkä ye, i iken ättä kā päy yeenen. An, kiṭṭä yaana yoori ina üükīn woo an iken wooyi ke yuutee iŋi nāntä minneni. **10** An wāāna kiṭṭä yooṭene daa ye, iken juuggen ŋappä kā jon ņammä mooye! **11** An iken kaaccä äräk an minneni yoori ke meen Māriyam, an dūŋgī iŋi an maanji. An iken kücūmgü yeeken kupki an ääcin woo iccin a tiilgä ke ḍukpīlkä ke paŋdeyni. **12** An iken koli Joŋŋ kā lääggī ogo ŋana ḍukcodo İirüüdüc ti, an iken ḍukcin baannen kā päy yaŋkalaŋ. **13** An wāāna ŋajjoni ḍakkene kā ye, i malak yen Piṭo üükīn woo Yuucip ti kā lääggī an kiinne ogo, “Juwu, minneni koowu ke meen, an yīŋŋä Macīr, an cāāye wīca ke nüütke kā, winni İirüüdüc minneni maawe, ṭäkke näge ḍok.” **14** An ike juwin minneni koowne ke

meen kä müllä an yññe Macir. **15** An cäygin wica ke řirüüdüc tüwe. Yaakki dääkit yaaka jaayi Piťo kä bāťo ye ogo, “Ika bāātānā woo minneni yeeni Macir jī.” **16** An řirüüdüc, wāāna yoorreeda ike malene daa řñgñn řājñoni ye, ike pennā kä yaac an ike tuccin kääygā an merkālen oogen nāñgi đugin muure, yaaka Beetlaam ye ke bānkā yaaka cokulañ ti ye, yaaka yuungen kä yewweni ke iññ ye, kä waan yaana ookke gītī řājñoni ti kä üükin woo kiťťā ye. **17** An ken dääkit yaaka jaayi bāťo řrmiya ye ogo, **18** “Yāāw tiñjin Raama řwok ke nüüjdññ mooye. An Rahiil week ogo merkā yeeke, ike yaakkā kä lüüynü jok ogo iken baawkono.” **19** An wāāna řirüüdüc tüwnee ye, i malak yen Piťo üükin woo Yuucip ti kä lāāggī Macir. **20** An kiinne ogo, “Juwu, minneni koowu ke meen an ate řommañ yen mā Icarayil, m'aka řākī nāākā minneni ye tüwgin.” **21** An ike juwin an minneni koowne ke meen an attā řommañ yen mā Icarayil ti. **22** An wāāna Yuucip tiññe ogo Aarkalayüüc mükko yātkitñ Yühüdiya nāñťā wāyen řirüüdüc ye, i ike booññu kä đukcin wica, an koli lāāggī, an ike attā baan mā Jalīl. **23** An ike attā an cāāynā baan yaana battā me ogo Naacira ye. An a yaaka jaayi bāťoni ye ken dääkit đuggen ogo, “Ike bi battā me ogo mān Naacira.”

3 Niĩnkā yaakca ti Büüťo Yaaya āātin nüüťi me kä jiik Joor woo teettālañ baan mā Yühüdiya jī. **2** An ike me pākkede ogo, “Đage, kä nāāñkā yaackā yeeke an đuke Joor ti, Yātkitñ Pollon jīñe a cokilini.” **3** An a Yaaya ken jaaynene kä bāťo Icaaya ogo, “Māñkalañ yaaw woo teettālañ wica ogo, ‘Pāy toote yok yen Piťo an dale wotī woo.’” **4** An Yaaya a jiik řakin yek kālāmgā ken eñde, an dekkede ti kä boññan teye ti, an a řāāggā ke kickā ken a waak āāmkā yeeke. **5** An umkutu m'aka cāyok wii mā Üürdñ đoñe ti ye, ke mā Yühüdiya muure ke mā Oorcaliim. **6** Ike umkutu pākkatā nāāñkā yaackā yeeken, an büüle wii mā Üürdñ jī. **7** An wāāna Yaaya mā Pīrrićiññi ke mā Cüddügññi yoorreeda āātete ike ti kä đirāk ogo iken büüljī ye, kiinne ogo, “Ikee merkā kāggā! A řaani ken ikee kolle ogo ikee buurcee woo ko piĩnkā Joor yaaka āāto ye? **8** Nāñe kāwkā yaaka nüüťi ogo nāāñkā yaackā dallee buw an ikee đukenee Joor ti ye. **9** An ikee řana đuggic đooje ogo wāac ogo Abrayim. Ikee kiine Joor lüťi nāñj pāmkā yaakca ti a merkā yek Abrayim. **10** An tiññan

len a nüüton ti jengā bīćñgenen ti, an jaan yaana giit řulge yejgañ ye, tāāyānā me woo an yeepānā me maccük. **11** ‘M'aka nāāñkā yaackā yeeken dali buwin an đuukin řājāk Joor ti ye, ken büülü kä piik. An m'ana bi āťā řāñi ti ye, ike ika bora kä teynā, an ika yoku batta pājñādā agā kiingon yeene yaana yoku pājñiđi āđit waygā yeeke ye. Ike ikee bi büüle kä Wāāktāñ Laññā yen Joor ke maañ. **12** An kuun yeene a iñte ti kuujedee kä woo külkī pāk gītī, an taga yeene wiñe bi laate woo, an pāk yeeke bi đulje tuññu jī an külkī bi tuñge maañ yaana batta tüwīt ye.” **13** An wāāttana Yeecüwa āātin kä đoñe āťā Jalīl atī wii yen mā Üürdñ büülgü Yaaya. **14** An Yaaya yaakī an kiinne ogo, “Ika řākā büülja kä iķi, an iķi ken āātā ika ti ogo?” **15** An luugi Yeecüwa ogo, “Dalā jiik yaakca wāātī añañ, nuñko nāāñkā yaaka řākkānā Joor ye, nāñene đuggen.” An Yaaya gñmññ. **16** An Yeecüwa büüťťü an kāājin woo piitti. An wina pollon yore kupkene, an Wāāktāñ Joor yooťte küüyidi iññ ike ti kä biilkā gülküte an koojin ike ti. **17** An jiik jāāyin řaalok pollon jī ogo, “A Minneni yeeni, yaana bilgā řapeñap joni ye, inni.”

4 An Yeecüwa koowi Wāāktāñ Joor iññe woo teettālañ ogo püüccī boonjin. **2** An büüťťü niĩnkā caykā kä řan āñkā gñtken ke milkā gñtken, an nāāgi kāñ. **3** An boonjin āātin ike ti an ike kiini ogo, “Naana iķi agā Minneni Joor ye, pāmkā yaakca kiinā dalā wāātī a biggi.” **4** An luugi Yeecüwa ogo, “A pergon Meenka Jiik Joor jī ogo, ‘Batta a gin āāmkā pare ken mānbaan đooje, a jiik'a jaaygā Joor ye, ken mānbaan đooje.’” **5** An koowi boonjin iññe baan laññā yen mā Oorcaliim ti, an yuutte āñlaññā yen Joor leññe ti řaalok. **6** An kiinne ogo, “Naana iķi agā Minneni Joor ye, đoñü yeepci iññi, a pergon Meenka Jiik Joor jī ogo, ‘Malaññi yeeke bi iingee jiik ogo iķi, an iķi bi tñjñāda, an iķi bi đürđida řaalok iñken ti, nuñko řana tojđida ko pāām kiñü ti.’” **7** An luugi Yeecüwa ogo, “Cāāñna a pergon Meenka Jiik Joor jī ogo, ‘řana Piťo Joor yüünü puuccudu.’” **8** An iji boonjin řaalok pāām bāāynā řiťte ti, an nüütkenē waak yek yātkitññi yek řommañ wiñe muure ke waak'a yāwañ ye. **9** An kiinne ogo, “Wakkā yaakca muure bi iñeni ká, naana ika đñnganaa iññ an ika maaññaa ye.” **10** An luugi Yeecüwa ogo, “Wükcü woo ika ti wiñ yen meñkeeken! A pergon Meenka Jiik Joor jī ogo, ‘Piťo Joor yüünü ken đñngiđü iññi, an

ike pare ken maanjä.” 11 Aŋ mañji iñi boonjin, aŋ malaŋji äätin ike yüükkä ti. 12 Aŋ wäana Yeecüwa tiinjee kä ogo Yaaya müññi me aŋ üüljini me ye, ike dukcin ŋommañ mä Jaliil ti. 13 Aŋ Naacira daljene iñi, ike attä cäaynä Kaparnahuum kä koon mooye taan, ŋommañ mä Jaabiloon ke Naptaalä ti. 14 Aŋ yaakki dääkit yaaka jaayi bato İcaaya ye ogo, 15 “Ŋommañ mä Jaabiloon ke Naptaalä, koon mooye taan wii mä Üürdün taanŋaŋja, Jaliil yaana cäyene boorgu ye. 16 M'aka cäyok müllä giti ye, yuttu bownu mooye. Aŋ m'aka cäyok iñbä tüwnü ti ye, bownu diikin iñi iken ti.” 17 Waan yaanja ti Yeecüwa juwin kä pañŋä ogo, “Dage kä näänkä yaackä yeekic aŋ duuke Joon ti, Yätkitin Pollon jiñe cokilin.” 18 Aŋ wäana Yeecüwa äätee kä koon mooye yen mä Jaliil taanŋe ti ye, ike yurcin mädin kä yewwe, Camaan yaana battä me ogo Bütürüc ye ke mäaden Aŋdaraawuc. Aŋ yäpçidi ään piitti, iken a m'aka müügü yak ye. 19 Aŋ kiinne ogo, “Ääte, bääte ika ti, aŋ ikee bi nüütke müünjü me bata yaana müüge kä yak ye.” 20 Aŋ wina äñkä yeeken dalji iñi aŋ bäätcin ike ti. 21 Aŋ wäana atene kä ye, ike yurcin mädin yakalaŋ kä yewwe ŋuca. Yaagüüp män Jabadi ke mäaden Yuhanna, cäyok kuun ji ke wäyen Jabadi, tüti äñkä yeeken. Aŋ bärki Yeecüwa. 22 Aŋ wina kuun yeenen dalji iñi ke wäyen aŋ bäätcin ike ti. 23 Aŋ Yeecüwa attä laaynä Jaliil ji muure, aŋ nüütä daanmallä yen Yühüññi ji, aŋ päki kä Jiik İerkä yen Yätkitin Pollon jiñe. Aŋ iñiñi yor carre ke rackitin muure waadgä mabaan. 24 Aŋ gäjji me aŋ yäñtonde ðakkä ke Cüürüya ji muure, aŋ m'aka a rackä ye, äbi me ike ti yaaka cäyge rackitinni a päkkitni ke pillä yoken ti ye, ke yaaka cäygene meñkekeni ye, ke yaaka tüwdidi ye, ke yaaka ämgen ke buggen a tüwin ye, aŋ teeñne muure. 25 Aŋ toŋ diirken bäätcin ŋaŋe ti mä Jaliil ke Bänkä Caay, ke Oorcaliim ke Yühüdiya, ke wii mä Üürdün taanŋaŋja.

5 Aŋ wäana Yeecüwa yuttee kä toŋ diirken ye, ike attä päam wic, aŋ cääjjin iñi. Aŋ baaddoni yeeke äätin ike ti, 2 aŋ ike uccin kä pañŋä aŋ kiinne ogo, 3 “Naaynä m'aka a aangä kä wääktän ye ti, Yätkitin Pollon jiñe a yeenen. 4 Naaynä m'aka nüüji ye ti, iken bi lüüygü me jugin. 5 Naaynä m'aka duuggen duukcutu iñi ye ti, iken bi yäti ŋommañ wiñe muure. 6 Naaynä m'aka näkä kän ke yeen kä woñnu ye ti, iken bi

bur. 7 Naaynä m'aka ängidi ŋingin ye ti, iken bi ängänä me ŋingin. 8 Naaynä m'aka juuggen ladaŋ ye ti, iken bi Joon yoorgu. 9 Naaynä m'aka näñji ŋiñbün ye ti, iken bi battä me ogo merkä yek Joon. 10 Naaynä m'aka putkunu me giti kä woñnu yeenen ye, Yätkitin Pollon jiñe a yeenen. 11 Naaynä ikee ti naana ikee kirge me, aŋ ikee putkene me giti, aŋ ikee käkkete me witin kä yiñ ogo ika ye. 12 Juuggic ñapi kä yaac, näänka iñdin yeenic yäwconde agee kä pollon ji ye, aŋ cääna bätöni yaaka ñomgic ti ye putki giti aŋan. 13 “Ikee age äyyä yek ŋommañ wiñe. Aŋ naana äyyä lämme yäaynä ye, bi läpi iñi ogoo ŋuca? Batta ŋuca päjjidi ginkalaŋ ti, päjjidi yeepänä me woo aŋ määñjä me iñi kä me kiigen. 14 “Ikee age diktän yen ŋommañ wiñe. Baan mooye yaana päam wic ye batta lülgä me kä paannä yok. 15 Aŋ baati m'ana diko paanŋe aŋ küme wic kä arwal ye. Ike tääkcä diko dooce nänt'a yuddee kä ye, aŋ ääçidi diktän me ti muure yaaka äñäk ye. 16 Cääna dalä diktän yüünü diki me ñomgen ti, nuñko näänkä ŋerkä yüükü yoorge daa me aŋ mägene me Wääc yaana ñaalok pollon ji ye. 17 Ŋana ikee duuce ogo ika äätonoo angodoo yokin jiik doocin yek Müüca ke yaaka peri bätöni ye, ika batta aŋgäda yokin, ika äätänä dääktä. 18 Ikee kiine a gütken aŋŋa pollon ke ŋommañ baakke, baati ŋicole ke tomtom yaana bi käjä woo jiik doocin yek Joon ti ye, ke wakkä muure ðagene. 19 M'ana jiik iñiñile kä keelok liiñŋe giti aŋ me nüünne kä päy yeene ye, bi battä me ogo men ðeerconde Yätkitin Pollon ji ti, aŋ m'ana nääjin kä jiik iñiñi yek Joon aŋ nüütee ye, bi battä me ogo men mooye Yätkitin Pollon ji ti. 20 Ikee kiine naana näänkä ŋerkä yeekic batta käälcidi woo yek Pirriçiiñni ti ke nüütöni jiik doocin yek Joon ye, ikee batta bi kaace ti Yätkitin Pollon ji ti. 21 “Tiinŋe kiinnene me dänkä yurgo yaaka kä on ye ogo, ‘Ŋana iki nääkä me, aŋ m'ana näkkä men ye päjjidi joocu me.’ 22 Aŋ ikee kiine m'ana a penon kä mäaden ke käwen ye, päjjidi joocu me, aŋ m'ana mäaden kirre ogo, ‘Waanji’ ye päjjidi doocunu me iñi näntä ba’ küüllü. Aŋ m'ana mäaden kirre ogo, ‘Boon’ ye i päjjidi ati maccük. (Geenna g1067) 23 “Aŋ naana iki äccäda iccin tambal daaŋ laññä ji, aŋ iki päjjini määdic ke käwic yaŋkalaŋ ikee age büültini ye, 24 gin yüünü daljä tambal ñome ti aŋ atä por cuure ke määdic, aŋ wäättan duuku iccin yüünü iñä Joon. 25 “Jiik toode kä biran ke cindo yüünü yaana iki

ijey nāntā ba' jooñu ye, nañe i mor ikee ääte päy ji, i mor batta i'ki ðaakey ti juco ti, an juco i'ki iñey tiico, an tiico i'ki yeepey gangar ji. 26 I'ki kiineni a gütken, i'ki batta bi kääjä woo gangar ji ke gin yüünü yaana buccin ye, icceeda muure. 27 "Ikee tiingje jaaye me ogo, 'Ŋana i'ki nāñdā balkit'in.' 28 An ikee kiine, m'ana däämj'in iin ti ká poñ kääcinene ye, i ðañña nāññā balkit'in jone ti. 29 Naana a wanü birrä ken i'ki pugey ðok ká yin ye, i luulu woo an yeepci woo. Ŋerañ iinca naana ginü kalañ yäay ye, ká yaana gaanü muure yeepeene daa me maccük ye. (Geenna g1067) 30 An naana a iñtü birrä ken i'ki pugey ðok ká yin ye, tocci woo an yeepci woo. Ŋerañ iinca naana ginü kalañ yäay ye, ká yaana gaanü muure atee ká maccük ye. (Geenna g1067) 31 "Cääña jaayi me ogo, 'M'ana iinje äkkene ye dale pirke meenka yen äkkin.' 32 An ikee kiine, m'ana iinje äkkene i batta ká balkit'in ye, i anjan icce balkit'in giti. An m'ana kuññu iin yaana a äkkin'i ye, i anjan nāñit balkit'in. 33 "Ŋuca tiingje kiinnene me ðānkā yurgo yaaka ká on ye ogo, 'Ŋana liittäñji yüükü liigā giti tääkcā liittäñji yüükü ðaage ke Piŋo.' 34 An ikee kiine ŋana ikee liite! Ŋana ká polloñ a nāntā ba' nook yen Jooñ, 35 an ŋana ká ŋommañ a nāntā yaana ðucee ká kiñge ye, an ŋana ká Oorcaliim a baan mooye yen yätkā yaana yāwan ye. 36 An ŋana i'ki liitā ká wiñü i'ki batta liitā nāñā jiikcan bownu ke yen üllü. 37 Jiik'a jaayā ye dalā wodañ naana daa a 'Ee,' ye, i daa a, 'Ee,' an naana daa a 'U'u,' ye, i daa a 'U'u,' an yaaka yuccin ti yaakka ti ye, i ätä yin ti. 38 "Tiingje jaayi me ogo, 'Wañ ke wañ an leññā ke leññā.' 39 An ikee kiine, män yin ŋana ðañde ká yin. An m'ana i'ki paccey taaññü birrä ti ye, i menen tükkeeda ká ŋuca. 40 An m'ana tākī i'ki ciñey ogo ike iñjey burñu jone ye, i iñjeeda ke burñu mooye cääña. 41 An naana i'ki iirgi kääygon ogo ike iiccey wuñ ke keelok ye, i ate ke ike wuuggu ká yew. 42 An m'ana ñujjin i'ki ti ye, i iñā. An m'ana tākī kujit mīngā i'ki ti ye, ŋana tiigā. 43 "Tiingje jaayi me ogo, 'M'ana yiire ká ye bilgā an äðāñ yüünü putku ji.' 44 An ikee kiine ogo, äðāñji yeekic bilge, an mäte ká m'aka ikee putkene giti ye, 45 nuñko bi wääte ká age merkālen yek Wäac yaana ñaalok polloñ ji ye. An an yeene naññe kääjidi ogo mā yaackā ke mā ñerkā, an ñaal yeene tuujede ogo mā wotku ke m'aka batta wodañ ye. 46 An naana ikee bille m'aka ikee bilgene ye, a iññā yaana wali ye ken bi kañe? An yaakka batta a yaaka

nāntā ðütōni yaacken cääña ika? 47 An naana a mädgic ke kāwgic pāaken ken jñbde ye, wali nāññā yeekic yaaka nañde buñe ká me ye? An yaakka batta a yaaka nāntā waanjin'i cääña ika? 48 Ikee dale age küümin bata Wäac yaana ñaalok polloñ ji, agee ká küümon ká ye.

6 "Wāngic tiice ŋana ñerrā yeenic nañde me ñomgen ti, ogo yoorji me. Naana ikee nāññe anjan ye, ikee batta bi cāygene ká iñdin Wäac yaana ñaalok polloñ ji ye ti. 2 An naana i'ki iñdā m'aka tākī ye, ŋana nüddü ká yāaw gülteteni me ñomgen ti bata yaana nāntā lāañōni daañmallā yen Yühüüññi ti, ke pāaygā giti ogo iken maanjji me yokin ye. Ikee kiine a gütken, a iññā yeenen dune ina. 3 Naana i'ki iñdā aagon ye, iñtü aam ŋana bääggādā ñājjā gin'a nāntā iñtü birrä ye, 4 nuñko iccin yüünü wäatee ká a paangon yok, an Wäac yaana yuñit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken i'ki bi iñey. 5 "An naana ikee mäte ye, ŋana ikee beele bata lāañōni. Iken billā mātī i yudok ñaalok daañmallā yen Yühüüññi ti, ke yoggonni yek pāaygā ti ogo iken yoorji me. Ikee kiine a gütken, a iñdin yeenen dune ina. 6 Naana i'ki mātā ye kaacci ārāk baannü an äntüke üüljü, an mātā Wäac yaana batta yoothu me ye ti. An Wäac yaana yuñit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken i'ki bi iñey. 7 "An naana ikee mäte ye, jiik'a a waanjji ye ŋana ñoccede giti bata waanjin'i. Iken ðüüci ogo iken bi tiinggi Jooñ ko jiik ðiirken yeeken yaakka. 8 Ŋana ikee beeljele bata iken, Wäac ñājjā waak'a tākke ye, i batta mor taaje. 9 "Mäte bata mallā yaanni ogo, Wāyo yaana ñaalok polloñ ji ye, dalā Yāñtonñü wāātī a laññā. 10 An Yātkit'in yüünü dalā ðāgā, an tākñāñ yüünü dalā wāātī ŋommañ wic bata yaana daa ñaalok polloñ ji ye. 11 Iñjon biiggi yooko yek an yaanni jiñe. 12 Kulkoon ðuuggen nāññā yaackā yooko bata yaana daa kulkodon ká m'aka ikoon nañkoton nāññā yaackā ye. 13 Ŋana ikoon üññjodoon puuccinni giti, tääkcā määgoon woo yin giti. 14 "An naana me kulkudu ká nāññā yaackā yaaka nañkiti ye, Wäac yaana ñaalok polloñ ji ye, i'ki bi kulkey cääña. 15 An naana me batta kulkudu ká nāññā yaackā yeeken ye, Wäac i'ki batta bi kulkey ká nāññā yaackā yüükü. 16 "An naana ikee büüñe ye, ŋana ñomgic ñirde bata lāañōni, iken ñomgen ääkkātā, nüütktütü me ogo iken büüñe. Ikee kiine a gütken, a iñdin yeenen dune ina. 17 An naana i'ki büüñü ye, jiikü püüjgü an

wangü püüjü woo, **18** nuŋko büültüŋ yüünü ŋana yootte daa me, dalä a Wäac yaana batta yoottu me yok ye ken yuŋit. Aŋ Wäac yaana yuŋit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken iŋi bi iŋey. **19** “Ŋana ikee büüke waak ŋerkä duckede duuggic ŋommañ wic nänŋä yaana cüülge daa giŋi ðiidiŋi ke ðuy ye, ke nänŋä yaana liikä giŋi kätöni kätene kä ye. **20** Tääkce büüke waak ŋerkä ducke duuggic ñaalok pollon jï, nänŋä yaana ðiidiŋi ke ðuy batta cüüŋi giŋi ye, ke nänŋä yaana batta liikä giŋi kätöni kätene kä ye. **21** Nänŋä yaana ðuce kä waak ŋerkä yeekic ye, i juuggic daa a wica cääna. **22** “Waŋ a diko yen yor. Naana wangü ŋeraŋ ye, i yorü muure a küümon kä diktäŋ. **23** Aŋ naana wangü yejgaŋ ye, i yorü a küümon kä miillä. Aŋ naana diktäŋ yaana iŋi ti yaana a miillä ye, i miillä yaana bi yäwaŋ kä yaac! **24** “Baati m'ana wäätï a ñuugulo yen me mäyken kä yew ye, naana ye, i yaŋkalaŋ bi putke jï aŋ yaŋkalaŋ bi bilge, aŋ naana ye, i yaŋkalaŋ bi tiingede aŋ yaŋkalaŋ bi gääle giŋi. Ikee batta liŋte age ñuuguloni yek Jooŋ ke tiil. **25** “Ikee kiine a giŋken ŋana ikee payde jiik giŋkic ünñü yeenic ti ogo, ŋaaka ken bi amje, aŋ ŋaaka ken bi maadje aŋ cääna yokic ti ogo ŋaaka ken bi enŋdee. Ünñü batta büŋi witkin gin äämkä, aŋ gaan batta büŋi witkin buruŋgu? **26** Yoore por ðiirgä pollon jiine iken batta piiti aŋ batta iŋi, aŋ batta kuutit yokin tuucku giŋi, aŋ Wäac yaana ñaalok pollon jï ye ken äämi iken. Aŋ ikee batta büŋä kääŋe kä yaac kä iken? **27** A ŋaani ken ikee ti kä paydin jiik jiine yoku liŋti ŋüccï ti wuuŋ kä keelok ünñü yeene ti? **28** “Aŋ ikee päje jiik giŋkic ogo buruŋgu ina? Yoore deykä yaaka yül woo ye iken batta ñuugal aŋ batta wiñi untalli. **29** Aŋ ikee kiine yätkä Ciliimaan cekkitin yeene ti muure batta a enŋdini bata iken. **30** Aŋ naana Jooŋ deykä yaaka yül woo yaakka iŋkede ye, yaaka a winni tiññaŋ aŋ tiññak yibjäñä me maccük ye, ike batta bi kääŋi kä iŋkin ikee? Aŋ ikee luggin yeenic deeran ina? **31** “Ŋana ikee payde jiik giŋkic aŋ ikee jaaye ogo, ‘A ŋaaka ken bi amïn?’ aŋ ‘A ŋaaka ken bi maatin?’ aŋ ‘A ŋaaka ken bi enŋtin?’ **32** A wääkeni ken kälit waak yaakka ŋatin muure, aŋ Wäac yaana ñaalok pollon jï ye, ŋäjjä ogo ikee ŋäkke waak yaakka muure. **33** Por iŋje kälde Yätkitïn yen Jooŋ ke wonñu yeene, aŋ waak yaakka muure bi ŋuckene kä me ti. **34** “Aŋ aŋan ikee ŋana payde jiik giŋkic ogo tiññak, tiññak

daa payit ðoje. Äŋkä giŋken muure yaŋkalaŋ daa kä yiñ yeene yaana ike päaccätä ye.

7 “Ŋana me jooje, nuŋko ŋana kände kä jooññu. **2** Kä waan yaana juce kä me ye ken daa bi jooce kä me aŋ kä pääynä yaana päaje kä me ye ken daa bi päajgene kä me. **3** “Iŋi däämä luum yaana määdic ke käwic waŋe ti ye, aŋ jaan mooye yaana waŋü ti yaana batta daamä ina? **4** Aŋ määdic kiinŋä ogo, ‘Dalä luum yaana waŋü ti yaana äbä woo,’ i jaan mooye a waŋü ti aŋan ogo? **5** Iŋi läänö, paraŋ jaan mooye äbä woo waŋü ti nuŋko däämii ŋetaŋ, aŋ nuŋko luum määdic äbee daa woo waŋe ti ye. **6** “Wakkä latkä ŋana iñde gukku, aŋ ŋana waak yeekic yaaka tiilcidi ye yipgede kutungu. Naana yibgene daa ye, bi määŋjäñä iñi kä kiŋgen, aŋ bi ðuku ikee näke. **7** “Nuŋje, aŋ ikee bi iŋge me. Määje, aŋ ikee bi kände. Tume, aŋ äntüke bi kupkene kä me. **8** M'ana tääci ye, bi iŋgä me. Aŋ m'ana määji ye, bi kändi. Aŋ m'ana tūmi ye äntüke bi kupkene daa me. **9** “A ŋaani ken naana minneni yeene tääccï ogo biŋŋan ye, i iŋe pääm? **10** Aŋ naana tääccï ogo yakcan ye, i iŋe kaan? **11** Aŋ ikee mä yaackä, äccin wakkä ŋerkä merkä yeekic ti ŋäje, aŋ Wäac yaana ñaalok pollon jï ye, bi äccidi ogo büŋa waak ŋerkä m'aka tääccï ike ti ye! **12** Me nängede nääŋkä yaaka ŋäkke ogo nängede daa ko me ye, aŋ yaakki a jiik ðocin yek Müüca ke meenŋa bätöni. **13** “Kaace kä äntüke ðiŋwonde. Äntüke yaana ati ðüümtin ti ye, gääbaŋ aŋ päy yeene wääne paŋalaŋ, aŋ kaaccete kä me ðiirken. **14** Aŋ äntüke yaana ati ünñü ti ye, ðiŋwaŋ aŋ päy yeene wääne pegaŋ, aŋ a me ðeewken ken kändi. **15** Wangic tiice kä bätöni yaaka a yelonŋi ye. Iken äätä kä biilkä käälgä aŋ külok a bäwni yaaka uudu ye. **16** Aŋ bi ŋje kä nääŋken. Yoku jaan yaana beel bata lüütkon ye urgu me küügü ti, ke ŋoommu yoku urgu me tiim ti? **17** Aŋ jaan ŋerconde daa giit ŋulge ŋerken aŋ jaan yaajgonde daa giit ŋulge yaacken. **18** Jaan ŋerconde batta giit ŋulge yaacken, aŋ jaan yaajgonde batta giit ŋulge ŋerken. **19** Jaan yaana batta giit ŋulge ŋerken ye tääyänä me iñi aŋ yeepänä me maccük **20** Aŋ bata yaana jengä ŋjide daa kä ŋulgen ye, cääna bätöni yaaka a yelonŋi ye bi ŋjide kä nääŋken. **21** “Batta a me muure yaaka ika bäärga ogo, ‘Piŋo, Piŋo,’ ye, ken bi kaaci ti Yätkitïn Pollon jï ti. A m'aka nääŋä kä ŋäktän Wäyo yaana pollon jï ye ken bi kaaci ti päaken. **22** Aŋ

nünnä yaanja ti me ñiirken ika bi kiinta ogo, 'Piṭo, Piṭo, ikoon batta bātton kā yāntonḍi an ikoon batta űuuttton merkeekeni kā yāntonḍi, an ikoon batta nañgon wakkā yāwkā ñiirken kā yāntonḍi?' 23 An bi kiina ogo, 'Ikee kuje ogo wec. Ange yokic ika ti ikee yaaka liige giti jiik ḍocin ye.' 24 "An m'ana tiññā jiik yeeki yaakki, an űuugulene kā ye, bi beelji bata ṅaño yaana an yeene korre karkar giti ye. 25 An ñaal määdin an tääł äätin an jommu küütin an an olle an batta a ḍimmini a yaana agee kā koṭon kā karkar wic ye. 26 An m'ana tiññā jiik yeeki yaakki an batta agee kā űüügiliñi kā ye, bi beelji bata oon amgonḍe yaana an yeene korre ṭiñal giti ye. 27 An ñaal määdin an tääł äätin an jommu küütin an an olle an ḍimmin iñi an ḍimminene yāwañ." 28 An wāna Yeecüwa ḍañṅee kā jiik ye, ṭon witken ḍiiktin kā űüññü yeene. 29 Nāñka ike nüütee kā bata m'ana cāyge mügdin ye, an batta bata nüüttoni jiik ḍocin yek Joon yeeken.

8 An wāna Yeecüwa kääjenee kā iñi päam wic ye, i ṭon ñiirken bäätcin ike ti. 2 An oon yañkalan äätin ike ti nākā jaan, an ḍünñin iñi ñome ti, an kiinne ogo, "Mügdo, naana iki ḡimmädä ye, laatacā yokin woo." 3 An Yeecüwa iñte lajjene an tamme yok an jaajjin ogo, "Ika ḡimmädä. Latci wool!" An kā ḍeeran anñi yore lattā woo kā jaan. 4 An kiini Yeecüwa ogo, "Yooru, māñkalan ṅana nüütüküdü, atā an yorü nüütkü mān daan an äccā gin'a iini Müüca ye, dalā wääti a ṅajjin iken ti ogo iki latteey woo." 5 An wāna Yeecüwa kaaccee ti Kaparnahuum ye, i ḍuunḡon kääygā yen mā Ruumaan yañkalan äätin ike ti, an ike ṅujgi yok ogo, 6 "Mügdo, kiingon yeeni bilti ṅiñ iñi paa бүр wic a püündini, wääci kā yaac." 7 An kiini Yeecüwa ogo, "Ika bi äätä an ike ṭeeñā." 8 An luugi kääygon ogo, "Mügdo, batta päjidi iki kääjä ärāk baanni, jaajjä jiik kā winninā an kiingon yeeni bi ṭeñ. 9 Ika cāanna agā oon iñi mügdin ti, ke kääygālen iñi ika ti, an yaana kiinā ogo, 'Atā,' ye, i daa atī, an yaana kiinā ogo, 'Äätä,' ye, i daa ätä, an naana kiingon yeeni kiinā ogo, 'Yaanni nañā,' ye, i daa nañe." 10 Wāna Yeecüwa tiñṅee kā anan ye, wiñe ḍiiktin an m'aka ike baattā ye, kiine ogo, "Ikee kiini a ḡitken, Ika batta agā kāñon mā Icārayiil ti m'ana luggin yeene tālan anñi ye. 11 Ikee kiine me ñiirken bi üñü kā ñomuk ke ṅajāk an cääji ḍārṅañ äämkā

ti ke Abrayiim, ke Icaak an Yaagüüp Yätkitin Pollon ji ti. 12 An merkā mā Icārayiil ñiirken, yaaka yoku Yätkitin a yeenen ye, bi yibjānā me müllā ḡiti nāñtä ba' iwok ke ṅeeynā me leken." 13 An Yeecüwa ḍuunḡon kääygā kiinne ogo, "Atā! An bi nañi ḍoñe iki ti bata yaana luggini kā ye." An waan yaanna ti kiingon yeene ṭeeñā. 14 An wāna Yeecüwa ḍakkee kā ti paa ba' Bütürüc ye, i Bütürüc mareyḍe kāññe ṅiñ iñi a raac yore ääṭi. 15 An tamme iñkin, an yor äärtāñene baakkin an juwin ñaalok an ike nañgin äämkā. 16 An biigin yaanja ti ike icki me m'aka cāygene merkeekeni ye, an wääktāññi yaacken yaakka ṅootte woo kā jiik, an m'aka a rackā ye ṭeeññe muure. 17 Yaakki ḍääkit yaaka jaayi bāto İcaaya ye ogo, "Ike yor carreni yooko koowne an rackitiññi yooko waaññe." 18 An wāna Yeecüwa ṭon yoorreeḍa kā ike ti ye, i baaddoni yeke iññe jiik ogo iken irco woo koon mooye ti taanṅañja. 19 An nüüto yen jiik ḍocin yek Joon yañkalan äätin an ike kiini ogo, "Nüüto, nāñtä a atii kā ye, i İki baaddeni." 20 An kiini Yeecüwa ogo, "Wiikwā cāyge kälken, an ḍüñḡa pollon ṅiñe cāyge kurken, an Minneni Mānbaan batta cāyge nāñtä nääkcedee kā wiñe ye." 21 An baaddo yeene yañkalan ike kiini ogo, "Mügdo, dalā por ika atā wāyo ḡḡā, an wäättan ika ḍuuku iki baaddeni." 22 An kiini Yeecüwa ogo, "Bäätä ika ti, an dalā mā tüwīn ḡiki mā tüwīn yeeken." 23 An wāna Yeecüwa kaaccee kā kuun ḡi ye, i baaddoni yeke bäätcin ike ti. 24 An kā ḍeeran anñi jommuwiingā küütin koon mooye ḡi, kuun wiḡde yok a yaana müññe ye, i Yeecüwa a ooton. 25 An baaddoni attā ike cuujḡi an kiintā ogo, "Mügdo, mākkoon ikoon ḍañṅa müñon!" 26 An iken luugi ogo, "Ikee booje ina? Ikee yaaka luggin yeenic ḍeeran ye!" An juwin ñaalok an jommuwiingā ke koon mooye gerre, an yuuttu iñi. 27 An baaddoni witken ḍiiktin an tääjä pāaken ogo, "A ṅaani inni? Jiike tiñtä jommuwiingā ke koon mooye yaanni!" 28 An wāna Yeecüwa ircenee kā woo baan mā Jadarayiñ koon mooye taanṅañja ye, päḡgi ook kā yew kājä woo kälkä witiñ cāygene merkeekeni. An wica baati m'ana kaajit kā päy yaanja ti ye, iken a mā yāññā. 29 An iken jaajjin kā yāw mooye ogo, "İki ṭākā ikoon nañḍoon ogoo, İki Minneni Joon? İki äätini winni ikoon joojjon, i waan batta mor ḍägā anñi?" 30 An kutunḡu ñiirken yakkalan bilti kääji kā cokal iken ti. 31 An merkeekeni Yeecüwa malḡā

yok anj kiintä ogo, “Naana ikoon ñoolcodoon woo ye, ñoolcon kutunngu giti.” 32 Anj kiini Yeecüwa ogo, “Ate!” Anj kääjin woo anj attä kaaccä kutunngu giti, anj kutunngu düürjin iñi koon mooye ji, anj bügjin piitti anj müññü. 33 Anj m'aka kääji kutunngu ye buurcin woo, attä baan ji, anj me nüütki kä wakkä yaaka nanjja duuggen ye muure, ke yaaka nanjja duuggen m'aka cäygene menjkekeni ye ti. 34 Anj mä baan mooye muure kääjin woo Yeecüwa ti. Anj wäana yoozene daa ye, i malgä ogo baannen daljee iñi.

9 Anj ike kaaccä kuun ji ircin woo koon mooye taanjanja, anj äätin baan yeene ji. 2 Anj wina makkalaŋ ike icki men yore a tüwon, niin gaan niinkä ji. Anj wäana luggin yeenen yoozene daa Yeecüwa ye, m'ana yore a tüwon yaanna kiinni ogo, “Minneneni yeeni, jonü tiijgä! Näanjkä yaacken yüükü kulkini me.” 3 Anj nüütöni yakkalaŋ yek jiik döocin yek Joon luugin päaken ogo, “Oon yaanni jaay ina anjji, düüci ogo, ike agje Joong?” 4 I daa paydin yeenen najjänä Yeecüwa, anj taaññe ogo, “Ikee payde yiñ juuggic ti ina? 5 A yaana wali ye ken potulaŋ jaajjä kä, ‘Näanjkä yaackä yüükü a külkini,’ halla jiik, ‘Juwu ñaalok anj atä?’ 6 Anj ika tākä ikee njäje ogo Minneni Mänbaan cäygyida ko mügdin ñommañ wic yen kulkin näanjkä yaackä.” Anj m'ana yore a tüwon ye kiinne ogo, “Juwu ñaalok anj gaan niinkä yüünü koowu anj atä paa.” 7 Anj ike juwin anj attä paa. 8 Anj wäana ñon yuttene ye, iken bojgin anj Joong maanji yok yaana iccidi mügdin mänbaan ti ye. 9 Anj wäana Yeecüwa kaajdee kä wica ye, ike yuttu men yanjalaŋ battä me ogo Matta cäy nantä ba' düllü tiil, anj kiinne ogo, “Bäätä ika ti.” Anj juwin anj bäätcin ike ti. 10 Anj wäana Yeecüwa attene ke Matta paa baanne ammä ti ye, i dütoni yaacken ke mä yaackä äätin, anj cääjjin iñi Yeecüwa ti ke baaddoni yeeke. 11 Anj wäana Piriicinni yuttene anjan ye, iken baaddoni yek Yeecüwa taaji ogo, “Nüütö yeenic ämi ke mä yaackä ke dütoni tiil ina?” 12 Anj wäana Yeecüwa tiinjee kä anjan ye, i ike jaajjin ogo, “M'aka yoken ñeran ye batta täki tiñño, a m'aka a rackä ye. 13 Ate anj jiik bāto yaakki ooke giti, ‘Ika tākä me ängede njingin, batta a iirrä wäämmä yok ika ti.’ Ika batta äätänä bäära mä wotku, a mä yaackä.” 14 Anj äanjalaŋ baaddoni yek Yaaya äätin Yeecüwa ti, anj täaccin ogo, “Ikoon ke Piriicinni büüton, anj baaddoni yüükü batta büüti ina?” 15 Anj luugi

Yeecüwa ogo, “Yoku wilgä yek or nääññä nüüji i mor or nääññä cäyok ke iken anjji? Nüinkä bi ätä yaana or nääññä koowge daa me iken ti ye, anj wäättan iken bi büüti. 16 “Anj baati m'ana burŋu kicconde küüpe ti menen daane ti ye, burŋu piile kicconde bi käjä woo daane ti, anj kääle bi täl. 17 Anj baati m'ana määk cotku pooke kücam määk daane ji ye. Anj naana nanjje ye, i kücam määk daane bi pür, anj määk bi puku woo, anj kücam määk bi yaac. Anj määk cotku pookcutu me kücam määk kicconde ji, nunjo cäyene ñetan muutuk ye.” 18 Anj wäana Yeecüwa jaayee jiik yaakka me ti ye, i yäti yanjalaŋ äätin ike ti, anj düngjin iñi anj jaajjin ogo, “Tuulle yeeni tüwnü tiññaanji. Anj äätä iñtö döocci ike ti dalä cuyu.” 19 Anj Yeecüwa juwin anj attä ke ike anj baaddoni yeeke cäanna. 20 Anj iij yanjalaŋ äätin ike ti a nääkini yuungu kä caay witken kä yew i iijä, anj äätin kä Yeecüwa njäne ti, anj burŋu yeene tüke tamme yok. 21 Anj iij jaajjin jone ti ogo, “Naana cäanna a burŋu yeene ken tabä yok ye, i ika bi ñeñä.” 22 Anj Yeecüwa yore yelle anj iij yoorre, anj kiine ogo, “Tuul yeeni jonü tiijgä. Luggin yüünü iki ñeññey.” Anj wina iij ñeññä. 23 Anj wäana Yeecüwa kaaccee kä äräk ba' yäti, anj yuttēe ñon lelene anj oolene uulgu nüüjdün ye, 24 i ike jaajjin ogo, “Kaace woo iñtük, tuulle batta a tüwon a ooton.” Anj ike yirkätä me. 25 Anj wäana ñon kaaccene iñtük ye, i ike kaaccä äräk anj tuulle müñje kä iñte, anj tuulle juwin ñaalok. 26 Anj jiik yaakka piirjin woo baan ji muure. 27 Anj wäana Yeecüwa kaajdee kä wica ye, i ook yakkalaŋ kä yewwe a uykuni ike baattä, anj yawdidi ogo, “Ängoon njingin, Minneni Daawüüt!” 28 Anj wäana ike kaaccee kä äräk ye, uykuni äätin ike ti, anj taaññe ogo, “Ikee luggede ogo ika liiltoo ko pänñä wanjin ikee?” Anj iken luukcin ogo, “Ee, Mügdo.” 29 Anj täämme wangen ti, anj kiinne ogo, “Dale wääti ikee ti kä luggin yeenic.” 30 Anj wangen pättä. Anj koli Yeecüwa kä car ogo, “Mänjalaŋ ñana nüütkede kä gin yaanni.” 31 Anj iken tääkcin attä jiik piirji woo baan ji muure. 32 Anj wäana iken kaaccene kä woo ye, i oon yanjalaŋ äbi me ike ti batta jaay cäygene menjkeke. 33 Anj wäana Yeecüwa menjkeke ñoottee daa kä woo ye, i wäättan oon jääyin woo. Anj ñon witken diiktin, anj jayok ogo, “Baati gin'a a wäaton bata yaanni Icarayiil ji ye.” 34 Anj Piriicinni tääkcin jayok ogo, “Ike a iñgon kä mügdo yen menjkekeni teynä, ina ken nüutēe kä menjkekeni yaanna.”

35 An Yeecüwa attä laaynä bänkä mäyken ke bänkälen giti, nüüti daajmallä yen Yühüünñi ti, an päki kä Jiik ñerkä yen Yätkitän Pollon, an tiñi yor carre ke m'aka wääci rackitin ye. 36 An wääna yurcenee kä toñ ye, i ängene njingän kä yaana iken witken agene yäayin an batta kändene yüükkin ti, bata kábälgä yaaka batta cäygene kaaydo ye. 37 An baaddoni yeeke kiinne ogo, “Wakkä pütin yaaka a eegin ye ñiräk, an itoni ken ñewgar. 38 An ñuije Mügdo yen errä wakkä pütin ti, dale tucu itoni errä wakkä pütin.”

10 An Yeecüwa baaddoni yeeke yaaka kä caay witken kä yew ye, bärkene ti, an iññe mügdin ñuutene menkeekeni an tiñene rackitinni ke yor carrä muure. 2 A yäntäñji yek tüüjgi yaaka kä caay witken kä yew ye ikki, iñjiidi kä Camaan, yaana battä me ogo Bütürüc ye, ke määden An daraawuc, ke Yaagüüp minneni Jabadi, ke määden Yuhanna, 3 ke Pilip, ke Bartalamawuc, ke Yuungon, ke Matta yaana a ñuñto ye, ke Yaagüüp minneni Alp, ke Tañawuuc, 4 ke Camaan yaana näkä maam kä baan yeene ye, ke Yahüüja Garyüüti yaana a aagdo ñac yeene ye. 5 Yeecüwa tucün woo tüüjgi caay witken kä yew kä eenjinni yaakki ogo, “Ñana ikee ate boorgu ti, an ñana ikee kaaccede ti baan mä Caamira yañkalan ji. 6 Täakce ate mä Icärayiil ti kábälgä yäayin yek Joon. 7 Ate an bäte ogo, ‘Yätkitän Pollon jiñe cokilin ti.’ 8 M'aka a rackä ye ñeeñe, an mä tüwin cuujge tüwnü ti, an mä jaan laade yokin an menkeekeni ñooñe woo. Ikee kuññe käpet an daa ice käpet. 9 “Ñana ikee kujde tiilgä kumku tiilgä gälkä yeekic giti, ñana tiil mäyken ke licken cääna. 10 Ñana ikee kujde kücümgi wään yeenic ti, ke buruñgu ñana kügde ke waygä ke läcängä, m'ana ñuugal ye päjjidi äamgä me. 11 “An baan yaana kääckene ti ye, mäaje m'ana päjjidi ye. An cäaye an yeene ti ke kaace kä woo. 12 An naana ikee kaacce ti an ti ye, ñiipce. 13 An naana mä an päjjidi ye, dale ñiibbin yeenic wääti iken ti, an naana mä an batta päjjidi ye, dale ñiibbin yeenic ñuku ikee ti. 14 An m'ana ikee tuuññe yokin kä gimgin an batta a tiñon jiik yeekic ye, i an ke baan yaana dalje iñi an küngic ñenje woo kä tañur an anan nüüti ogo ikee tuuññeda me yokin. 15 Ikee, kiine a gitken, jooññu mä Caduum ke Amuura bi liigidi kä niññä jooññu yaana bi jucu baan yaanja ye.

16 An ikee tuccede woo bata kábälgä waadgä bawni, dale witkic bitäran bata kaggä, an dale ñuuggic ladan bata gülküteni. 17 Wangic tiñe kä me! Ikee bi müikkene yokin tajdoni, an ikee bi dooyge kä bäädan daajmallä yen Yühüünñi ti. 18 An ikee bi ice mügdoni ñomgen ti, ke yätkäni ñomgen ti, näñka age kä baaddoni yeeki ye. An yaana bi wääti a waan yeenic yaana bi päkke kä mügdoni ke m'aka batta a lüggini, kä ika ye. 19 An naana ikee müügene ye, ñana ikee payde jiik gitiñe ogo ikee bi jaayje ogo ñaaka halla jiik bi jaayje ogo. Joon ikee bi iñe jiik wuuñ yaanja ti. 20 Batta bi a ikee ken bi jaaye, a Wääktän yen Joon yaana a Wääc ye ken bi jaay kä ikee. 21 “Men bi määden ääkke ñac kä tüwnü, an wäy minneni yeene bi ääkke ñac, an merkälen bi juwu migen ke wäygen lapä ñugin an näkä me ñugin. 22 Me muure ikee bi putkene giti näñka age kä baaddoni yeeki ye. An m'ana yuddin ke düüñin ti ye, bi kääñi mäkkin. 23 An naana ikee putkene me giti baan yañkalan ti ye, lüüde yañkalan ti, ikee kiine a gitken, Minneni Mänbaan bi ätä, i batta mor bänkä mä Icärayiil daage kä laaynä muure. 24 “Baati ñujo yaana nüüto yeene käälede iñi ye, an baati kiingon yaana men mooye yeene käälede iñi ye. 25 Päjjidi ñujo beelji bata nüüto yeene, an kiingon beelji bata men mooye yeene. An naana ika men mooye yen an battä me ogo boonjin ye, i cääna mä paanä yeeke bi bäärgä me kä yäntäñji yaacken. 26 “Ñana ikee booje kä iken, baati gin'a a kümgon wic an batta a üükini woo ye, an baati gin'a a paangon yok an batta a ñäjjini ye. 27 Jiik'a nüüde kä müllä giti ye, i daa jäaye woo bownu giti an jiik'a tiññe pääkic ye, i päage woo nantä küüllü wic. 28 Ñana ikee booje kä m'aka nääkä gaan, an batta nääkä yor ye. Täakce booje kä Joon yaana nääkä gaan ke yor muuñuk maccük ye. (Geenna 1067) 29 Yernä yaaka kä yewwe ye, batta yäaygä me kä tiilñanle? Baati yañkalan yaana ñimmiidi iñi i batta ñäjjänä Joon ye. 30 Cääna ke jiik witkic a pakin muure. 31 Ñana ikee booje, ikee kääte kä yaac kä yernä. 32 “M'ana ika gimgana me ñomgen ti ye, cääna daa bi gimgä Wäyo yaana ñaalok pollon ji ye ñome ti. 33 An m'ana ika reecca woo me ñomgen ti ye, cääna daa bi reecä woo Wäyo yaana ñaalok pollon ji ye ñome ti. 34 “Ñana ikee ñuuce ogo ika äatonoo äaconoo ñiibbin ñommañ wic. Ika batta äätänä äacädä ñiibbin, a gaadal. 35 ‘Ika äätänä ñuccudu

yiñ waan men ke wäyen, aŋ ɬuulle ke meen, aŋ ɬuulle ke ɬiinmeen oore. **36** Aŋ men ädänŋi yeeke a mä än yeene ti.’ **37** “M’ana wäyen ke meen bilgene kä yaac ke kääłce woo ika ti ye, batta päjjidi ke ika, aŋ m’ana billä minneni yeene ke ɬuulle yeene kä yaac kääłcidi woo ika ti ye, batta päjjidi ke ika. **38** Aŋ m’ana kaakkon yeene batta koowde aŋ bäätiidi ika ti ye, batta päjjidi ke ika. **39** Aŋ m’ana üññü yeene kaññe ye, i bi yääye, aŋ m’ana üññü yeene yääyne ogo Ika ye, i bi kaññe. **40** “M’ana ikee gimgene ye, i ika gimgana, aŋ m’ana ika gimgana ye, i M’ana ika tuujana ye gimgene. **41** Aŋ m’ana bato gimgene ogo bato yen Joonŋ ye, i bi kääñi iññä yeene bata bato, aŋ m’ana män woññu gimgene ogo wodowot ye, bi kääñi iññä yeene bata män woññu. **42** Aŋ m’ana minneni deerconde iññe piik lüykü kä ɬonɬule ogo baaddo yeeni ye, ikee kiine a gütken iññä yeene batta bi yääy.”

11 Aŋ wääna Yeecüwa ɬaŋŋee kä nüünñü baaddoni yeeke yaaka kä caay witken kä yew ye, i ike attä wica nüüti aŋ päki bänkä mäyken yek mä Jaliil giti. **2** Aŋ wääna Yaaya tiñŋee kä gaŋgar ji kä ñuugilin Macii ye, i ike tuccin baaddoni yeeke. **3** Aŋ Yeecüwa taajji ogo, “İki agä Macii yaana keejjodon ye, halla ikoon kiiŋon mǎŋkalar ŋuca?” **4** Aŋ iken luugi Yeecüwa ogo, “Ate aŋ Yaaya nüütke kä waak’a tiñŋe aŋ yoorre ye, **5** uykuni yuɬtu aŋ puudgu juijin woo, aŋ mä jaan lattä woo aŋ miŋkäni tiñŋä, aŋ mä tüwın juwin ñaalok tüwnü ti, aŋ aangi päkki me Jiik Ŋerkä. **6** Aŋ ñaaynä m’ana batta ɬükcidi ñajäk ogo Ika ye.” **7** Aŋ wääna baaddoni yek Yaaya kaaccene kä woo ye, Yeecüwa uccin kä päkkin ɬon jiik ogo Yaaya aŋ kiinɬe ogo, “Wääna atte kä woo teettalar Yaaya ti ye a ŋaaka ken ɬäkke yoodde? A biirunŋ yaaka boku jommu ye? **8** Aŋ a ŋaaka ken umgede woo yoodde? A oon yaana enit burunŋu carkä ye? U’ul! M’aka enit burunŋu carkä ye a äärgä ti ba’ yätkäni. **9** Aŋ a ŋaaka ken umgede woo yoodde? A bato? Ee, ikee kiine, ike kääti kä bato. **10** A ike inni yaana jaaynene Meenŋa Jiik Joonŋ ye ogo, ‘İka bi tuccu tuujgon yeeni ñomü ti, yaana bi tüti päy yüünü ñomü ti ye.’ **11** “İkee kiine a gütken, baati m’ana a giiton kä määngä me waadgen ti muure yaana Büüto Yaaya bore kä yawnä ye. A m’ana deeranŋ Yätkitiñ Pollonŋ ji ye ti, ken Yaaya bore kä yawnä. **12** Aŋ niinkä Büüto Yaaya ti ke tiññanŋ Yätkitiñ Pollonŋ jiñe wääci kä pillä,

aŋ mä ürrä teynä ürcidi ike ti. **13** Aŋ meenŋani bātoni muure ke jiik ɬoocin yek Müüca bātā ke Yaaya dääge. **14** Aŋ naana ikee ɬäke gımmede kä yaaka jaayä ye, ike a İliya, yaana jaaynene bātoni ogo bi ääto ye. **15** Aŋ m’ana cäyge gitke ye dale tiñŋi aŋ ooke giti! **16** “Aŋ kil yaakki bi iirjä ke ŋaaka? Belok bata merkalen yaaka cäyok nāntā ba’ weel, aŋ bäärjidi meken ti ye ogo, **17** ‘İkee kütken me ɬüürüül aŋ ikee batta ŋeele. Aŋ ikee uulgene me uullu nüüjdünŋ aŋ ikee batta nüüje.’ **18** “Aŋ Yaaya äatin batta ämi aŋ batta mātī, aŋ ikee jaaye ogo, ‘Cääygüda ko merjkeke.’ **19** Aŋ Minneni Mānbaan äatin ämi aŋ mātī, aŋ ikee jaaye ogo, ‘Amtük ko yaac aŋ ogo maaddomääk,’ aŋ ogo, ‘Muukon ɬütoni yaacken ke mä yaackä.’ Aŋ ŋäjin yaana a jiñe ye üükidi woo kä ñuugula yeene.” **20** Aŋ Yeecüwa bänkä mäyken yaaka nanŋee kä wakkä yäwken ye, gerde kä yaana iken batta agene kä ɬagin kä nāñŋä yaackä yeeken aŋ ɬuukene Joonŋ ti ye. **21** Aŋ ike jaajjin ogo, “Jooññu ikee ti mä Korajjin ke mä Beetcaydal Naana yoku wakkä yäwkä yaaka nanŋene kä yaakki, nanŋä a mä yaackä ti Cüür ke Cidoon ye, yoku mä yeeken ɬanŋä kä nāñŋä yaackä yeeken kä on, aŋ iñcin burunŋu nüüjdünŋ aŋ tükcin ɬaɬanŋ witken ti nüüti ääkcin yeenen. **22** Aŋ ikee kiine, jooññu yen mä Cüür ke Cidoon bi liikidi kä jooññu yeenic niinnä jooññu ti. **23** “Aŋ ikee mä Kaparnahuum, ikee bi eemge me pollonŋ ji? U’ul! Ikee bi yipjene me nāntā ba’ mä tüwın. Aŋ wakkä yäwkä yaaka nanŋene kä yaakki naana yoku nanŋä a mä yaackä ti Caduum ye, yoku mor bilti cäyok ke niinnä yaanni ti. (Hades g86) **24** Aŋ ikee kiine, jooññu Caduum bi liikidi kä jooññu yeenic niinnä jooññu ti.” **25** Aŋ waan yaanja ti Yeecüwa mälcin ogo, “Wäyo, Mügdo yen pollonŋ ke ŋommañ, İki maanjeni yok kä yaana waak yaaka paanni yokın ŋäjjoni ti ke m’aka a nüütin ye, aŋ nüütkeneeda m’aka belok bata merkalen ye. **26** Ee, Wäyo, a yaaka ɬäkkä ogo wääto ye ikki. **27** “Waak muure iñana kä Wäyo iñti ti. Aŋ baati m’ana ŋäjjä Minneni ye, a Wäy pare, aŋ baati m’ana ŋäjjä Wäy ye, a Minneni pare ke m’ana wagi Minneni aŋ nüütkenene woo ike ye. **28** “Ääte ika ti, ikee yaaka bāñŋe kä ɬürdin wakkä pekkä ye, aŋ ikee bi iñe yīktāñ. **29** Kaackä yeeni koowe, aŋ ŋäje ika ti, kä yaana ika ɬoñe agä ɬüügini kä iñi ye, aŋ joni lüyeelüy ye, aŋ ikee bi käne yīktāñ yokic ti. **30**

Kaakcä yeeni liikidí anj waak'a inđe ká ðurde ye poɬulaj."

12 Anj waan yaanja ti Yeecüwa attä kaaññä yil ji Anj jiñe Wääktäj ti, anj baaddoni yeeke näkki kääñ anj iken uccin ká liññä päk witken amgä. **2** Anj wääna yoorene daa Pírricüñni ye, i Yeecüwa kiini ogo, "Yooru, Baaddoni yüükü nääñä gin'a batta gímkätä jiik ðoocin Anj jiñe Wääktäj ti ye." **3** Anj luugi Yeecüwa ogo, "Ikee batta age päkin nääñk'a naje Daawüüt wääna näke daa kääñ, ke m'aka ke ike ina?" **4** Anj kaaccä äñ ji ba' Joorj anj ämmä biggi latkä yaaka batta gímkätä jiik ðoocin ame ike, ke m'aka ke ike ye, a mä ðanjkä pääken ken ämí. **5** Halla ikee batta age päkin jiik ðoocin yek Müüca ti ogo mä ðanjkä yaaka ñuugulo äñlaññä ji ye, Anj jiñe Wääktäj ðäälđi yok anj daa ðuuggen ladolat? **6** Ikee kiine, mäjkalaj bilti winni yäwanj ká äñlaññä yen Joorj. **7** Jiik Meenka bāto jayok ogo, 'Ika ðākā me ängede jingín, batta a iirrä wäämmä yok ika ti.' Anj naana jiik yaakki ookke giti ogo ñaaka ye, i ikee batta bi juce m'aka ðuuggen ladañ ye. **8** Anj Minneni Mänbaan a Mügdö yen Anj jiñe Wääktäj." **9** Anj Yeecüwa wíca daljene ññi anj attä daañmallä yen Yühüññi ti, **10** nāññ'a ike yuŋŋee ká oon yañkalaj ññe agee ká tüwon ye. Anj Yeecüwa taaji Pírricüñni ogo, "Jiik ðoocin gímgidi yoku men ðññi Anj jiñe Wääktäj ti?" Anj iken ðākí ogo ike gímmo ogo ee, nuñko wäättan cññida ko. **11** Anj tääcki ti Yeecüwa ogo, "Ikee ti m'ana cäyge kabal anj ðimjin käälok Anj jiñe Wääktäj ti ye, batta yoku müge anj äbe woo? **12** Anj ogoo buŋa mánbaan batta kääti ká yaac ká kabal! Päjñidi jiik ðoocin ti me nāññi nääñkä ñerkä Anj jiñe Wääktäj ti ye." **13** Anj oon kiini Yeecüwa ogo, "Íñtū lajjā woo." Anj oon ññe lajjene woo, anj ðukcin bata menen. **14** Anj Pírricüñni kaaccä woo lälälä pugin ogo, Yeecüwa bi nāgji ðok ogoo. **15** Anj Yeecüwa, jiik yaakka ookke giti, anj kaaccä woo wíca. Anj me ðiirken bäätcin ike ti, anj ðeeññe muure. **16** Anj kolle ogo ñana nüüto ko ike. **17** Anj yaakki ðäakit yaaka jaayi bāto Ícaaya ye ogo, **18** "A ñuugulo yeeni yaana waññä ye inni, anj ike a m'ana bilgä ñapeñap joni ye. Anj Wääktäj yeeni bi ðoocu ike ti, anj ike bi bāti ká iirjin ŋon ti muure. **19** Anj ike batta bi lel anj batta bi yaaw, anj baati m'ana bi tññi yäawe päygyä giti ye. **20** Anj beellä gääñon batta bi lige giti, anj ðenŋel yaana käl ðüññ jiiñä ye batta cääña üüljede,

ke ääce iirjin ká yuctuñ. **21** Anj ŋon muure näkä guy yāñtonde." **22** Anj mäkkaññ ääcin oon a uyku anj batta jaay cäygene meñkeeke, anj ðeeñi Yeecüwa, anj oon jääyin woo anj yuŋŋu. **23** Anj me muure witken ðiiktin, Anj iken jaajjin ogo, "Oon yaanni bi a Maci kaayñä yātkä Daawüüt yaana keeyin ye inni?" **24** Anj wääna Pírricüñni tiññene ká yaakki ye, i iken jaajjin ogo, "Ike batta liŋŋit ñoollu meñkeekeni pare anjan. A yaana teynä yeene kañdeeda ká boonjin ti, mügdö yen meñkeekeni ti ye." **25** Anj paydinni yeeken jajji Yeecüwa anj kiinne ogo, "Yātkitñ yaana ðeñe ñüüle giti ye, i yaac. Anj baan mooye ke äñtukele yaana ðeñe ñüüle giti ye, i batta bi yudit. **26** Anj naana wiñ yen meñkeekeni ñüülciđi woo wiñ yen meñkeekeni menen ye, anjan ðeñe ñüülle giti. Anj yātkitñ yeene bi yudit ogoo? **27** Anj naana ika ñuulcudu woo meñkeekeni ká teynä boonjin a gítken ye, i anjan baaddoni yeekic ñüülciđi woo meñkeekeni ká ñaani? Anj anjan iken bi wüüti a gütoni yeekic. **28** Anj naana a teynä Wääktäj Joorj ken ñuuytu ká meñkeekeni ye, i anjan Yātkitñ Joorj äätin ikee ti. **29** Yoku a ñaani ken liŋŋi kaaci äräk ba' oon yaana teyanj bata boonjin ye, anj waak yeeke peeje? A naana men teyanj ká ike anj por ike ðiikä ye, anj wäättan nuñko waak yeeke peejeeda ká ye. **30** M'ana batta ke ika ye, i a äðañ yeeni, anj m'ana batta ðuŋon ye, i piirä giti. **31** Anj ikee kiine, nääñkä yaackä ke aammin yok, bi kulkunu Joorj, anj m'ana aammä yok Wääktäj Laññä ye, batta bi kulkunu Joorj. **32** Anj m'ana jaay jiik yaackä Minneni Mänbaan ti ye, bi kulkunu Joorj, anj m'ana jaay jiik yaackä Wääktäj Laññä ti ye batta bi kulkunu Joorj, yuungu yaakki ti ke yuungu yaaka äätä ye ti. (aiñ g165) **33** Jaan nājñāñ me ká ŋulge. Naana jaan ñerañ ye, i daa ŋulge ñerañ. Anj naana jaan yaajan ye, i daa ŋulge yejgañ. **34** Anj ikee merkä kaggä! Yoku ikee jaaye jiik ñerkä ogoo, i ina ikee age mä yaackä yaanna? Anj lemmä jaay wakkä yaaka jon agee ká küümginí ye. **35** Māñ ñerrā tuññu yeene ñerconde ji ääciđi woo wakkä ñerkä, anj māñ yaaññā tuññu yeene yaañgonde ji ääciđi woo yīñ. **36** Ikee kiine, niññā jooññu ti mājkalaj daa bi taacā Joorj ká jiik'a jaayne a waanjí ye. **37** Kā jiik yūükü iki bi teetci woo, anj ká jiik yūükü iki bi jooci Joorj." **38** Anj nüütöni yakkalañ yek jiik ðoocin yek Joorj ke Pírricüñni äätin Yeecüwa ti anj jaajjin ogo, "Nüüto, ikoon ðakon yurton gin'a nüüti yāwanj iki ti ye." **39**

An luugi Yeecüwa ogo, “Kil yaackä ke yaana batta cäayge luggin ye, ñüjĩ gin'a nüütĩ yáwan ye, an baati gin yáwnä yaana ñntedaa me ye, a gin yáwnä yen Bāto Yüünĩc pare. 40 Bata yaana Yüünĩc nääkenee kä äñkä gĩten ke wĩrdinnĩ gĩten kä dāk yakcan mooye jĩ ye, i cāänna daa Minneni Mānbaan bi nääkä äñkä gĩten ke wĩrdinnĩ gĩten kä dāk ñommañ jĩ. 41 An mā Nĩnawĩ bi juwu ñaalok nĩnnä jooñũu ti ke kil yaakki an bi joocu, an wāana Yüünĩc pākkee ye, iken ñaññä kä nāññä yaackä yeeken an ñuukin Jooñ ti. An tiññan m'ana tālan Yüünĩc ti ye a winni. 42 An yātkä iñge yen mā ñĩñä bi juwu ñaalok nĩnnä jooñũu ti kä yĩñ kil yaanni ti, an bi jooje, kä yaana ike äätee kä ñommañ ñoy, tiñdee kä ñajjin Cĩlĩmaan ye, an tiññan m'ana tālan Cĩlĩmaan ti ye a winni. 43 An naana wāaktāñ yaaññä kääjin woo men ti ye, i atĩ woo teettālan määjĩ yĩktāñ. An naana batta a kañon ye, 44 i jaajjĩ ogo, ‘Ika ñukcu ān yeeni yaana äätä kä ina ti.’ An naana ike ñuukin an ān kaññe jĩñe elan an a weecon an a tooton ye, 45 I ike ñukcĩ an äcä meken kä ñaṭũkel yaaka teyan kä yaac kä ike ye, iken kaacĩ an cāyok wĩca. An cāwdä yen men yaanna yaacĩ ñĩñ kä yaac batta bata wāana kä on ina. An cāänna bi wāatĩ kil yaaññä yaanni ti.” 46 Wāana Yeecüwa jaayee kä ṭon ti ye, i meen ke mādgen yudok üñtũk iken ṭākĩ jaajjĩdĩ ike ti. 47 An nüütĩ māñkalan ogo, “Miic ke mādgcĩ yudok üñtũk ṭākĩ jayok ke ĩkĩ.” 48 An men luukke ogo, “A ñaani ken a miyo? An a ñaannä ken a mādgo?” 49 An ññte nüütte baaddoni yeeke ti, an kiinne ogo, “A miyo ke mādgo ikki. 50 An m'aka nāññä ṭāktāñ Wāyo yaana polloñ jĩ ye, ken a mādgo ke kāwgo ke migo.”

13 An nĩnnä yaanja ti Yeecüwa ān daljene ñĩñ an attä cāājjin koon mooye taan. 2 An ṭon ñĩrken äatin ike ti, an ike taappä kuun jĩ. An cāājjin ñĩñ an ṭon nüññe, i muure a yuutin koon mooye taan. 3 An pāajgene wakkä ñĩrken kä gāārrāni, an jaajjin ogo, “Tiñge, pũto attä woo māpĩ kāwkä yeeke. 4 An wāana ike māpee ye, kāwkä yakkalan ñĩmdin päy jĩ, an ñĩrgä äatin an ami. 5 An kāwkä yakkalan ñĩmdin ñomgu ñaran wic. An yũlĩn ñaalok kä bĩran kä yaana ñomgu ejgene ejok ye. 6 An wāana āñ kääjenee kä ye, waak garkä aarre an ĩwnä kä yaana bĩcāñgenen baawgene kä ti ye. 7 An kāwkä yakkalan ñĩmdin ñĩñ küügũ gĩtĩ, an

küügũ yũlĩn ñaalok an kāwkä mājĩ pugin. 8 An yakkalan ñĩmdin ñommañ ñerrä ti, an gidgin kāwken, yakkalan äācin āāñken caykä kä caay, an yakkalan äācin āāñken caykä kä ñüügũk, an yakkalan caykä kä dāk. 9 An m'ana cāayge gitke ye, dale tiñjĩ an ooke gĩtĩ.” 10 An baaddoni äatin an ike taaji ogo, “Īkĩ jaayä kä gāārrāni ina? 11 An luuñge ogo, “Ñajjin yen jiik paangin yokĩn yen Yātkĩtĩn Polloñ jĩñe äckene kä Jooñ ikee. An batta agee äckĩnĩ mākkanan. 12 An m'aka tiñjĩ nüññũ yeeni ye, ukcin gĩtĩ mooye bi iñge daa kä Jooñ, an iken bi cāayge ñajjin yaana kääti ye. An m'aka batta tiñjĩ ye, cāänna ukcin gĩtĩ ñeerconde yaana bilti iken ti ye bi koowgu Jooñ iken ti. 13 Ken ina nüüdũ daa kä gāārrāni yaanna, Iken dāāmĩ an batta yũtĩ, an tiñjĩ an batta ookcutu gĩtĩ. 14 Yaakki dāākit yaaka bari Īcaaya ye ogo, ‘Ikee bi tiñge, an batta bi ooke gĩtĩ, an ikee bi dāāme, an batta bi yoodde. 15 Me yaakki juuggen üũldĩn, an gitken batta tiñjĩ, an wāñgen mĩdĩ, ken ina wāñgen batta yuṭene yaanna, an gitken batta tiñjĩ, an juuggen batta ükcĩdĩ gĩtĩ, an iken batta ñũũkĩdĩ ika ti, yaana ṭeeñä daa kä ye.’ 16 “An ñaaynā a wāñgcĩ ti, kä yaana wāñgcĩ yuṭene kä ye, ke gitkic ti, kä yaana gitkic tiñdene kä ye. 17 Ikee kiine a gitken, bāṭoni ñĩrken ke mā wotku iken ṭākĩ ogo iken yuṭo waak'a yoorre ye, an batta agene yoorgin, an iken ṭākĩ ogo iken tiñgo waak'a tiññe ye, an batta agene tiñgin. 18 “Tiñge ñũũllũ gĩtĩ yen gāārrä kä pũto yaana māpĩ kāwkä ye. 19 An m'ana tiññä jiik Yātkĩtĩn an batta agee kä ookon gĩtĩ ye, i boorñin ätä an gin'a a pũton jone ti ye oote woo. Yaakka a kāwkä yaaka ñĩmdin ñĩñ päy jĩ ye. 20 Kāwkä yaaka ñĩmdin ñomgu ñaran wic ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik an koowde kä bĩran kä jon ñamme ye. 21 An ike batta cāayge bĩcĩñgä, ike wāācĩ kä ñeeran, an naana tiññĩdĩn ke putkin jĩ ätä ogo jiik ye, i kä ñeeran anñi ike koojji woo. 22 An kāwkä yaaka ñĩmdin ñĩñ küügũ gĩtĩ ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik ye, an kä miillä cekkitĩn yen ñommañ wĩñe jiik maace pugin ñaalok, an ike dalcātä batta äācĩdĩ kāwkä. (aiñon g165) 23 Kāwkä yaaka ñĩmdin ñommañ ñerrä ti ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik an ookcede gĩtĩ ye. An a m'ana äācĩdĩ kāwkä, an giit, caykä kä caay ke caykä kä ñüügũk ke caykä kä dāk ye. 24 An iken nüütĩ Yeecüwa gāārrä yanalan, an kiinne ogo, “Yātkĩtĩn yen polloñ jĩñe beel bata oon yaana māppä kāwkä ñerkä yiil jĩ baanne ye, 25 An wāana me oodene

daa ye, i ädäj yeene äätin anj mäpcin baaygä waadgä päk anj attä. **26** Anj wääna päk yüülene ñaalok ye, i cääna daa baaygä üükün woo. **27** Anj ñuuguloni yek men mooye äätin ike ti, anj taaji ogo, 'Men mooye, batta a käwkä ñerkä ken mämmi yiil ji baannü? Anj baaygä ätä wa?' **28** Anj luuñje ogo, 'Ä ädäj ken näñjkä yaakka nañje.' Anj taaji ñuuguloni yeeke ogo, 'İki tākä ikoon aton anj puodon woo?' **29** Anj ike luukcin ogo, 'Ba'ay naana ikee ate puude woo ye, nuñko päk yakkalañ putcede ti. **30** Dale yül nantä keallä ke nünñä errä ti, anj itoni bi kiinä nünñä errä ti baaygä iñgänä ergä anj ñikä yokin a ñüggä, anj nääkkänä maañ, anj päk ken ñuljünü tuññu ji.'"**31** Anj iken nüütki Yeecüwa gäärrä yañkalañ, anj kiinne ogo, "Yätkitän Pollonj jinne beel bata oon yaana kuññu käwcan jaan beel bata Jallä, anj püitte iñi yiil ji baanne ye." **32** Anj a käwcan yaana deeran meken ti muure ye, ken tääkcän wääna yüülene ñaalok ye, meken borre yokin muure yaaka yiil ji ye, anj wäättä a jaan mooye, yaana äätete ñürgä anj nañene kurken kimke ti ye." **33** Anj nüütki Yeecüwa gäärrä yañkalañ, anj kiinne ogo, "Yätkitän yen pollonj jinne beel bata ñimin yaaka koowi iñj kä ñeewañ anj wäccee kä ñon gitke kä ñäk yek kakin ke püüwene muure ye. **34** Anj waak yaakka muure kiinnene Yeecüwa toñj kä gäärrä. Baati gin'a batta agee kä jaaygon kä gäärrä ye. **35** Yaakki ñääkit yaaka jaayi Joonj kä bato ye ogo, "İka poñj bi kupku kä gäärräni, anj ika bi nüütü woo waak'a a paangin yokin kä iñjün ti nañjā ñommañ ye ti." **36** Anj ike toñj daljene iñi, anj attä äräk. Anj baaddoni yeeke äätin ike ti, anj jaajjin ogo, "Ñüülgoon gitä gäärrä baaygä yiil jinne." **37** Anj ike luukcin ogo, "M'ana mäppä käwkä ñerkä yaanna a Minneni Mänbaan. **38** Yiil a ñommañ wiñe, anj käwkä ñerkä a mäbaan yek Yätkitän Pollonj jinne. Anj baaygä a mäbaan yek boonjin. **39** Ädäj yaana mäppä yaanna ken a boonjin. Errä a düüññin yuungu, anj itoni a Malañji. (aiñon g165) **40** Anj bata yaana baaygä ñulge daa me yokin anj nääkkene daa me maañ ye, bi beelji bata düüññin yuungu. (aiñon g165) **41** Minneni Mänbaan malañji yeeke bi tuce, anj iken bi anjgä yokin Yätkitän yeene ti m'aka läpi näñjkä yaackä ke m'aka liigä gitä jiik ñoocin ye muure. **42** Anj yibjänä käl maañ ji, nantä ba' iwok ke nantä ba' ñeeynä me leken. **43** Anj mä wotku bi ñikci woo bata anj Yätkitän yen Wäyen ti. Anj m'ana cääyge gitke ye, dale tññj anj ooke gitä." **44** "Yätkitän yen pollonj jinne beel

bata waak ñerkä yek paangin yokin yiil ji, yaaka kañi oon anj kümme wic ye. Anj kä jone ñamme ike attä anj waak yeeke yääjjene woo muure anj kiññee yiil yaanna. **45** "Anj Yätkitän Pollonj jinne ñuca beel bata oon yaana mäaji tiilgä ye. **46** Anj wääna kññee kä yaana yäwan anj päjjidi ye, i ike attä anj waak yeeke yääjjene woo muure anj kiññee kä tiilñan yaanna. **47** "Anj Yätkitän Pollonj jinne ñuca, beel bata äñj yaana yeepi me wii mooye ji, anj müügün yak yakkalañ daa kä biilken ye. **48** Anj wääna küümme ye, wuuji me woo wii taañje ti, anj me cääjjin iñi yak ñerkä waki arwalli gitä, anj yek yaackä yibji woo. **49** Anj a gin'a bi wääti düüññin yuungu ti ye inni. Anj malañji bi ätä anj mä yaackä bi kibbänä woo mä wotku gitä (aiñon g165) **50** anj yibjänä käl maañ ji. Nantä ba' iwok ke nantä ba' ñeeynä me leken. **51** Anj Yeecüwa baaddoni yeeke taaññe ogo, "Wakkä yaakka ookke gitä muure?" Anj luuki ogo, "Ee." **52** Anj kiinne ogo, "Nüüto jiik ñoocin yaana a baaddo yen Yätkitän Pollonj jinne ye, beel bata män an yaana ääciñ woo waak ñanken ke waak kiccängenen tuññu yeene ji ye." **53** Anj wääna Yeecüwa gäärräni yaakka ñaangñeeda kä ye, ike kaaccä woo wica, **54** Anj ike attä baan yeene ti nüüti ñaangmallä yen Yühüññi ti, anj me witken ñiiktin. Anj tääci ogo, "Oon yaanni ñajjin ke teynä näñjkä yäwkä yaakki kañe wa? **55** Battä a minneni ñuñjo ina? Anj batta meen ina battä me ogo Märiyam ina? Anj mädgen batta a Yaagüüp, ke Yuucip, ke Camaan, anj Yahüüja? **56** Anj batta a käwgen muure ikki ke iñiñ yaakki? Anj oon yaanni waak yaakka kañe wa muure anjan? **57** Anj iken ike tuuji yok, anj batta agene gimgini. Anj kiini Yeecüwa ogo, "Bato eemtä me nänkä muure daa a baan yeene ji ke mä an yeeke ti päaken." **58** Anj ike batta a nañon wakkä yäwkä kä ñiräk wica, kä luggin yeenen bawen ike ti.

14 Anj waan yaanja ti Mügdo İrriüdüc tiññä ogo Yeecüwa. **2** Anj ñuuguloni yeeke kiinne ogo, "A Büüto Yaaya. İke ken a jüwinä ñaalok tüwnü ti, ina ken wakkä yäwkä ke teynä agee kä iñte ti yaanna." **3** Anj İrriüdüc Yaaya müñje anj ñiñje anj äcce gangar kä jiik İrriüdiya, iñ määden Pilibbi. **4** Kä yaana kiinnene daa Yaaya ogo, "Batta päjjidi ike koowu." **5** Anj ike tākä ogo nägie ñok, anj boonñu kä mäbaan, kä yaana Yaaya batte daa me ogo, bato ye. **6** Anj wääna nünñä giidä yen İrriüdüc ti ye, i tuulle yen

ĩrũdiya ñeeljin me ñomgen ti, an ĩrũdũdũc ñaappe jok. 7 An ike lĩttã ogo bi ĩnje gin'a ñũjee ko ye. 8 An ike jaajjin kã yaaka wãkkene daa meen ye, ogo, "Bũũto Yaaya wiñe áckaa kã winni kã kooḁal." 9 An yãtkã nüũjĩn, kã yaana lĩttee kã wilgã yeeke ñomgen ti ye, an ike ĩinjin ogo ábĩ me. 10 An ike tuccin me an Yaaya wiñe iiri me woo gangar jĩ. 11 An wiñe ábi me kã kooḁal an ĩni me ũulle, an áckene meen. 12 An baaddoni yeeke áatin gaane koowi an jĩgĩ. An iken attã Yeecũwa nüũtkĩ. 13 An wãana Yeecũwa tiĩjnee kã anjan ye, ike kaaccã woo wĩca kã kuun an attã nãntã yaana nüũjee kã woo wĩca pare ye. An wãana tiĩjene daa ũon ye, iken bãatcin ike ti kiĩgen ĩni kã bãnkã mãyken gĩti. 14 An wãana Yeecũwa kãajenee kã ĩni kuun jĩ ye, i ike yurcin ũon ñiirken, an ángene ñĩngĩn an ũeeñĩe kã rackĩtenen. 15 An wãana biigin ti anji ye, baaddoni áatin ike ti an jaajjin ogo, "Winni a woo kãpet, an áñ üttũ, mãbaan tucci dalã atĩ bãnkãlen gĩti kiji wakkã áamkã yeeken." 16 An luugi Yeecũwa ogo, "Iken ñana yoku atĩ, ĩne ikee gin'a amgã ye." 17 An iken jaajjin ogo, "Ikoon cãyonon kã biggĩ kã duuc winni an yak kã yewwe kãpet." 18 An ike luukcin ogo, "Ábe ika ti winni." 19 An ike ũon kiinne ogo, "Cãájje ĩni luum gĩti." An biggĩ yaaka kã duuc ke yak yaaka kã yewwe ye koowne, an dáamjin ñaalok pollon jĩ, an mãnjĩn ñaalok. An biggĩ liĩjje gĩti, an ĩñĩe baaddoni, an pãággi mãbaan. 20 An iken muure ámmã ke burene an baaddoni áatin ñaalok arwalli kã caay witken kã yew a kũũmĩn kã biggĩ palken yek lĩktĩnĩ yaaka buuccu ye. 21 An m'aka ámmã ye bi ḁakcĩdĩ 5,000 ook pãaken, i mãängã ke merkãlen batta a pakĩn ti. 22 An kã ñeeran anji Yeecũwa baaddoni yeeke kiinne ogo kaaco kuun jĩ wãátce ñãtin irco woo koon mooye taanñañja, por ũon tucce woo. 23 An wãana Yeecũwa ũon ákkeneeda ye, ike attã pãam wic pare mãtĩ. An wãana nãntã anjee kã biigin ti ye, i ike a wĩca pare. 24 An waan yaanja ti kuun utirin woo koon taanje ti, an piik nuuttĩn an jommu kũũtin an kuun wigde yok. 25 An kã tiĩñãñãnã anji Yeecũwa áatin baaddoni yeeke ti, i áatã piik wĩtin. 26 An wãana yootene daa baaddoni áate kã piik wĩtin ye, i iken ũengĩn, an yawgin kã liĩn ogo, "A callĩ!" 27 An kã bĩran anji iken kiini Yeecũwa ogo, "Juuggic tiijge, a ika. Ñana ikee booje." 28 An Bũtũrũc luukcin ogo, "Mũgdo, naana a ĩki ye, kiinja dalã ika áatã ĩki ti piik wĩtin." 29 An kiini

Yeecũwa ogo, "Ee, áatã." An Bũtũrũc kãajĩn ĩni kuun ñãc an attã piik wĩtin ĩnjĩn Yeecũwa ti. 30 An wãana yurcenee kã jommu mooye ye, i ike boonũn, an ũãkĩ mũñĩt, an yaajjin ogo, "Mũgdo, magja!" 31 An Yeecũwa ĩnte lajjene kã bĩran an mũñje. An kiinne ogo, "Ĩki yaana luggĩn yũũnũ ñeeran ye, jũũggũ riijã ina?" 32 An wãana iken kaaccene kuun jĩ ye, jommu yuuttu ĩni. 33 An m'aka kuun jĩ ye ike ḁũngĩ ĩni an kiini ogo, "A gĩtken ĩkĩ agã Minneni yen Joonj." 34 An wãana iken ĩrcene kã woo koon mooye ye, i iken áatin nãntã yaana battã me ogo Janacaret ye. 35 An wãana mã nãntã yaanja ti ike ñĩjene daa kã ye, i iken tuccin jiik bãnkãlen yaaka cokulanj ti ye muure, an ike ácki me m'aka a rackã ye ogo ũeeñje. 36 An ñũjgi ñĩngĩn ogo burũu yeene tũke ken cããna yoku tabji yok. An m'aka tãppã yokĩn ye, i ũeeñã muure.

15 An Pĩrrĩcĩnnĩ ke nüũtoni jiik ḁoocin yek Joonj áatin yuŕit Yeecũwa áatã Oorcalĩĩm. An taaji ogo, 2 "Baaddoni yũũkũ poĩku ḁuũku liikã gĩti ina? Iken ĩnen batta looku poĩ loonju ĩnkã ti." 3 An luugi Yeecũwa ogo, "An ikee jiik ĩnĩnĩ yek Joonj liige gĩti ogo poĩku yeekic ina? 4 Joonj jaajjin ogo, 'Wãac ke miic eemḁã,' an, 'M'ana wãyen ke meen kirre ye, i pãjjĩdĩ nãkã me ḁok.' 5 An ikee jaaye ogo pãjjodo naana men wãyen ke meen kiĩnje ogo, 'Buucka, ikee batta yũũkkede ti. Áccĩn yaana yoku ĩnde kã ye, i ĩñã Joonj.' 6 An iken nüũde ogo wãygen ke migen ñana eemḁĩ. An kã poĩku yeekic ikee nãaje bata gin'a jiik Joonj batta cããygene mũgḁĩn ye. 7 Ikee lããñoni! Tooti ĩcaaya wãana bãttee kã ogo ikee ye, ogo, 8 "Me yaakki ika eemta kã lepen, an juuggen uturan woo ika ti. 9 An ika maanja kãpet, an nüũññũ yeenen a jiik nanjin kã mãnbaan bata gin'a a ĩĩnĩn yen Joonj ye. 10 An wãattan Yeecũwa ũon bãrkene ti ike ti an kiinne ogo, "Tiĩje an ooke gĩti. 11 Battã a gin'a kaaccĩdĩ poĩ jĩ ye ken men ḁããle, a gin'a kãájĩdĩ woo poĩ jĩ ye, ken men ḁããle." 12 An baaddoni áatin ike ti an jaajjin ogo, "Ñãjjã ogo Pĩrrĩcĩnnĩ piĩndonon wãana tiĩjjene jiik'a jaayni ika?" 13 An luugi Yeecũwa ogo, "Gĩn'a battã a piĩton kã Wãyo yaana ñaalok pollon jĩ ye, bi puudunu me woo. 14 Dale buwĩn pãaken. Iken a uykuni an a woydoni yek uykuni. An naana uyu woyit uyu ye, muuŕuk bi ḁĩmjĩ kããlok." 15 An ike kiini Bũtũrũc ogo, "Gããrrã yaana ñũũlgoon kã gĩti." 16 An ike jaajjin ogo, "Ikee cããna battã

mor ukce giti ke tiññan? 17 An ikee batta yuṭe gin'a kaaccidi porj ji ye ati kan ji an kaajidi woo gaan ti? 18 An gin'a kaajidi woo porj ji ye kaajidi woo jon ti, an ken men daale. 19 An jon ji kaajidi woo, paydinni yaacken, naarj, balkitin, duujin a maam, kallä, yelkitin, ke aammin yok. 20 An a waak'a men daaltä ye ikki. An ammä i inkä batta a lookon men batta daale." 21 An Yeecüwa kaajin woo wica, an attä baan mä Cüür ke Cidoon. 22 An wina, iij boorgu yankalan kaajin woo baan yaanja ti week ogo, "Ängaa jing'in, ay Mügdo, Minneni Daawüüt, tuulle yeeni cäygene menkeke, an yuuge yok kä yaac." 23 An batta agee kä luukon kä jiikkalan. An baaddoni yeeke äatin ike ti, an ike ñujgi yok ogo, "Ñoolci woo, ikoon lilgon gitkin." 24 An luugi Yeecüwa ogo, "Ika tuujana Joorj käbälgä yäayin yek mä Icärayiil ti päaken." 25 An iij äatin an dūñjin iñi ike ti, an jaajin ogo, "Mügdo, yүүkkaa ti." 26 An luugi Yeecüwa ogo, "Batta päjidi ammani merkälen koowtu me, an yipkäta me gukku." 27 An iij jaajin ogo, "Ee, Mügdo, an cäanna gukku ämi ammani yaaka diimidi dārängä me mäyken ti ye." 28 An luugi Yeecüwa ogo, "Ay iij, luggin yūünü tēyañ! Dalä wäati bata yaana täkii kä ye." An kä deeran anji tuulle yeene teññä. 29 An Yeecüwa wica daljene iñi an attä kä koon mooye mä Jaliil taarj. An aajin ñaalok päam wic an cäajin iñi wica. 30 An ñorj diirken äatin ike ti, äacin m'aka a puudgu, ke uykuni, ke ñolku ke m'aka batta jayok ke me diirken yakkalan yaaka a rackä ye, an dooci iñi ñome ti, an teññe muure. 31 An ñorj witken diiktin, kä yaana yuuttene m'aka batta jayok an jäayene kä woo ye, ke ñolku tutcene ye, ke puudgu jujjene kä woo ye, an uykuni pättene ye, i wina iken Joorj mä Icärayiil maari yok. 32 An Yeecüwa baaddoni yeeke bärkene ti, an kiinne ogo, "Ñorj yaakki ängä jing'in kä yaana cäynene ke ika niinkä kä dak i iken batta cäygene kä gin äämkä ye. An ika batta takä iken tuccudu woo kä kan, nunjo bagit päaygä giti." 33 An ike luugi baaddoni yeeke ogo, "Ikiin bi käñin ammani wa woo käpet winni yaaka ñorj yaakki bi burene kä ye?" 34 An iken taaji Yeecüwa ogo, "Ikee cäygene kä biggi kä ñittä?" An iken jaajin ogo, "Kä ñatükel, an yak licken kä deewarj." 35 An ñorj kiinne ogo cäajjo iñi ñomgu giti. 36 An biggi yaaka kä ñatükel ke yak ye, koowne an juülkene, an liññe giti, an iññe baaddoni, an iñi baaddoni ñorj. 37 An iken muure ämmä an

burru. An iken äatin ñaalok arwalli kä ñatükel a küüm'in kä biggi palken yek liktini yaaka buuccu ye. 38 An m'aka ämmä ye a 4,000 yaaka a ook ye, i merkälen ke määngä batta a pakin ti. 39 An wäana ñorj tucceeda kä woo ye, i ike taappä kuun ji an attä baan mä Majadaan.

16 An Piriiciñni ke Cüddügiñni äatin Yeecüwa ti, an ike puuci an ñujgi jing'in ogo iken nüütiki gin yawnä Pollorj ji. 2 An ike luukcin ogo, "Naana an lütcidi ye, i ikee jaaye ogo, 'Jommu bi herorj, kä tiññä pollorj jñe.' 3 An kä tiññänänä anji, i ikee jaaye ogo, 'Naal bi mäado ko pollorj jñe tiññe ke üllü curungu.' Ikee yaacene yokin kä juüllü giti biilkä pollorj, an ikee batta liltte juüllü giti waak'a üükidi woo waadgä yuungu ti ye. 4 Mä yiñ ke kil baale mäaji gin yawnä, an baati gin yawnä yaana bi iñge daa me ye, a gin yawnä yen Yüünic pare." An dalji iñi Yeecüwa an ike attä. 5 An wäana baaddoni ircene woo koon mooye taarjñarja ye, biggi wiiti iken batta a äacini. 6 An kiini Yeecüwa ogo, "Däame an wangic tiice kä ñimin yek Piriiciñni ke Cüddügiñni." 7 An iken uccin kä jiik päaken ogo, "Ike jaay anji näänka batta agin äacini kä biggi ye." 8 An ooki giti Yeecüwa, an kiinne ogo, "Ikee yaaka luggin yeenic deeran ye, ikee luge päakic ogo ikee batta cäygeda ko biggi ina? 9 An batta mor ooke giti? An batta payde wäana äämmä 5,000 kä biggi kä duuc, an arwalli kä ñittä yaaka diulle ye? 10 An biggi kä ñatükel äämmä 4,000, an arwalli kä ñittä yaaka buuccu ye? 11 An ikee yoññe ogo kä ookcin giti, i ika batta jaayä ogo biggi anan? Wangic tiice kä ñimin Piriiciñni ke Cüddügiñni." 12 An wäattan ooki giti baaddoni ogo batta jaayo ogo wangin tiici ko ñimin biggi, ko nüünñü kärgit yen Piriiciñni ke Cüddügiñni. 13 An wäana Yeecüwa äatenee kä baan mä Kaacariya Piliibbi ye, i baaddoni yeeke taaññe ogo, "Mäbaan jayok ogo Minneni Mänbaan ogo ñaani?" 14 An iken jaajin ogo, "Mäkkalan jayok ogo Büüto Yaaya, an yakkalan jayok ogo Iliya, an yakkalan jayok ogo Irmiya, an yakkalan jayok ogo baṭo yankalan." 15 An taaji Yeecüwa ogo, "An ikee jaaye ogo ika agio ñaani?" 16 An Camaan yaana battä me ogo Bütüruc ina luukcin ogo, "Iki agä Macii, Minneni Joorj yaana a üdon ye." 17 An Yeecüwa ike luugi ogo, "Ñaaynä iki ti, Camaan minneni Yuhanna! Batta a mänbaan ken iki nüütkene yaakka, a Wäyo yaana ñaalok pollorj

jī ye. **18** Aŋ iŋi kiineni, iŋi agā Bütürüc, aŋ aŋan ogo karkar, äntüke yeeni bi badā karkar yaanni ti, aŋ teynāni yek tüwnü ike batta bi lülgä. (Hades g86) **19** Aŋ iŋi bi iŋeni kuponi yek Yätkitin Polloŋ jīne, aŋ gin'a deŋŋi ŋommañ wic ye, i bi a dekon ke ñaalok polloŋ jī, aŋ gin'a gütkini ŋommañ wic ye, i bi a gütkini ke ñaalok polloŋ jī.” **20** Aŋ baaddoni yeeke kolle ogo māŋkalan ŋana nüütkidii ogo Ike agje Macii. **21** Aŋ waan yaanja ti Yeecüwa uccin kā nüütkin baaddoni yeeke ogo Ike bääkkan daa atce Oorcaliim, aŋ ike bi wääce wakkā diirken yätini ti, ke duuŋku dāŋkā ti, ke nüütöni jiik doocin yek Jooy ti. Aŋ Ike bi nägji me dok, aŋ niinnä dāk ti Ike bi juwee ñaalok tüwnü ti. **22** Aŋ koowi Bütürüc wüükke woo aŋ gerre, aŋ kiinne ogo, “Yoku ŋana iccätā Jooy, Mügdol! Aŋ yaanna ŋana yoku wäätciđi a iŋi ti!” **23** Aŋ Bütürüc tukki Yeecüwa ñome aŋ kiinne ogo, “Wükcü woo ika ti, wiñ yen meŋkeeken! İki agā wiñŋan ika ti, paydinni yüükü batta dooju waak Jooy ti, a waak mänbaan ti.” **24** Aŋ wäätan Yeecüwa baaddoni yeeke kiinne ogo, “M'ana ŋäki bäätiđi İka ti ye, dale doŋe wiire aŋ kaakkon yeene koowe aŋ bätā İka ti. **25** Aŋ m'ana ünñü yeene tiŋe ye, i bi yäāye, aŋ m'ana ünñü yeene yäāyne ogo ika ye, i bi kañe. **26** Aŋ a ŋaaka ken kañtä men naana wakkā ŋommañ wiñe koowne muure aŋ ünñü yeene yäāyne ye? Aŋ a ŋaaka ken äccätā men duukcedee ünñü yeene? **27** Aŋ Minneni Mänbaan bi ätä ke malaŋŋi yeeke kā maanŋā yen Wäyen, aŋ māŋkalan daa bi duukke näāŋkā yeeke yaaka nanŋe ye. **28** İkee kiine a gütken, mākkan aŋ bilti winni batta bi näkkā tüwnü, ke yuŋene Minneni Mänbaan äätee kā yätkitin yeene.”

17 Aŋ wäāna nūnkā kā dütügük dakkene ye Yeecüwa Bütürüc koowne ke Yaagüüp ke määden Yuhanna, aŋ attene kā pääm küüllü wic pääken. **2** Aŋ ike ääkcin ñomgen ti, aŋ ñome dikcin woo bata äŋ, aŋ buruŋgu bojjin iñi bata diko. **3** Aŋ wica Müüca ke İliya üükün woo iken ti, aŋ jayok ke ike. **4** Aŋ Bütürüc Yeecüwa kiinne ogo, “Mügdo, ŋeraŋ kā biltinono ti winni. Aŋ naana iŋi ŋākā ye, İka bi nanja dāŋkā kā dāk winni, yaŋkalan a yüünü, aŋ yaŋkalan a yen Müüca, aŋ yaŋkalan a yen İliya.” **5** Aŋ wäāna ike mor jaayee kā ye, i curŋu tüüpülgü iken äädi yokin, aŋ jiik kääjin woo curŋu giŋi aŋ jaay ogo, “A Minneni yeeni yaana bilgä ye inana,

aŋ joni ñabanj kā Ike, tiingede.” **6** Aŋ wäāna baaddoni tiŋŋene aŋan ye, i iken wangen kümji iñi bojok. **7** Aŋ Yeecüwa äätin aŋ täämme yokin, aŋ kiinne ogo, “Juwe ñaalok, ŋana ikee booje.” **8** Aŋ wäāna wangen äärene daa ñaalok ye, i iken batta a yuŋin māŋkalan a Yeecüwa pare. **9** Aŋ wäāna iken kääcete iñi pääm wic ye, i iken koli Yeecüwa ogo, “Māŋkalan ŋana nüütkede kā gin'a yoorre yaanni, ke Minneni Mänbaan juwe ñaalok tüwnü ti.” **10** Aŋ taaji baaddoni yeeke ogo, “Aŋ nüütöni yek jiik doocin yek Jooy jayok ogo İliya ken bi iŋjo äätin İna?” **11** Aŋ ike luukcin ogo, “İliya äätiđi, aŋ wakkā bi toode muure. **12** İkee kiine İliya äätin daŋŋa aŋ batta a ŋicon kā me, aŋ nanŋi gin'a ŋäkkänā ye. Aŋ Minneni Mänbaan cääna bi wäāci inken ti.” **13** Aŋ wäätan ooki giŋi baaddoni ogo jaayo ogo Büüŋo Yaaya. **14** Aŋ wäāna äätene ti ye, oon yaŋkalan äätin ike ti, aŋ dūŋŋin iñi ñome ti. **15** Aŋ jaajjin ogo, “Mügdo, minneni yeeni āngā ŋiŋŋin, ike dūmđiđi i wäāci pillā kā yaac. Aŋ āāŋkalan dūmŋiđi maccük ke piitti. **16** Aŋ äčkänā baaddoni yüükü, aŋ batta agene lülgon kā teeññā. **17** Aŋ Yeecüwa luukcin ogo, “İkee yaaka luggin yeenic deeraŋ aŋ age kil yaaññā ye! Ke tooku İka cäyā ke ikee? Aŋ ke tooku İka wäācā ke ikee? Minneni ickakā winni.” **18** Aŋ Yeecüwa meŋkeee gerre, aŋ kääjin woo minneni ti, aŋ minneni teeññā kā biran. **19** Aŋ baaddoni äätin Yeecüwa ti pääken, aŋ tääccin ogo, “Aŋ batta ñoolcodon woo İna?” **20** Aŋ iken kiini Yeecüwa ogo, “A luggin yeenic dñe. İkee kiine a gütken naana iŋi cäāygi luggin bata jaan yaana beel bata jallā kāwconde, aŋ pääm yaanni kiinā ogo bagā wica ye, i daa bak. Aŋ baati gin'a teyaŋ iŋi ti ye. **22** Aŋ wäāna yokin dülte daa Jalil ye, i iken kiini Yeecüwa ogo, “Minneni Mänbaan bi müükkünü me mabaan, **23** aŋ bi näkā me dok, aŋ ike bi juwu ñaalok niinnä dāk ti.” Aŋ baaddoni yeeke nüüjjin. **24** Aŋ wäāna Yeecüwa ke baaddoni yeeke äätene Kaparnahuum ye, i dütöni yek ānlaŋñā äätin Bütürüc ti aŋ taaji ogo, “Nüütö yüünü batta äccidi düllü yen ānlaŋñā?” **25** Aŋ ike gimmin ogo, “Ee.” Aŋ wäāna ike äätenee ti ān jī ye, i Yeecüwa ijjin jaajjin ike ti ogo, “İki paydā ogo ŋaaka, Camaan? A ŋaani ken kujdene kā yätkāni yek ŋommañ wiñe ñuugulani ke düllüni? A merkā yeeken ti halla a m'aka batta a mā baan ye ti?” **26** Aŋ luugi Bütürüc ogo, “A m'aka batta a mā baan ye ti.” Aŋ Yeecüwa ike kiini ogo, “Aŋ

anjan merkä yeeken tetgarj. 27 Añ ikün batta täkin iken peentín, atä cääl jī añ yīpcä gora añ kuju yakcan yaana iijidi ye, naana poje kupkini ye, i iki bi kähä tiilñan gällä waje. Koowu añ äckeeda kä, añ injeeda a yeeni ke yüünü.

18 Añ waan yaanja ti baaddoni äätin Yeecüwa ti añ taaji ogo, “A ñaani ken yäwarj Yätkitín Polloñ jī ti?” 2 Añ ike bäätin ti minnenile, añ yuutte ñomgen ti. 3 Añ ike jaajjin ogo, “Ikee kiine a gütken, naana ikee batta beeljede bata merkälen ye, ikee batta bi kaace ti Yätkitín Polloñ jī ti. 4 Añ m'ana ñeje ñuuge inñi bata minnenile yaanni ye, ken bi a m'ana yäwarj Yätkitín Polloñ jī ye ti. 5 Añ m'ana gimgin minnenile bata yaanni kä yäñtondi ye, i ika gimgana. 6 Añ m'ana merkälen licken yaakki yaaka a luggini kä ika ye puge ñuuggin kä näñkä yaackä ye, iinca päjjidi men yaanna ñikkänä me ñok päämdeynä mooye añ yeepänä me kul wii mooye jī. 7 “Jooñnu ñommañ wic kä wakkä yaaka nañtä me a yek yin ye! Bääkkan daa päjjidi waak yaakka nañi ñuuggen, añ jooñnu m'ana äätete puuccin ye ti! 8 Añ naana a inñti ke kiyü ken iki pugey ñok kä yin ye, iirä woo añ yeepci woo, iinca päjjidi iki kaacci ti inñti ti ke cüle inñti kä keelok ke kiyü kä keelok, kä yaana inñti ke kigü muutuk biltene ti, añ yeepini me maañ yaana ke cüle ye ti. (aiōnios g166) 9 Añ naana a wañu ken iki pugey ñok kä yin ye, luulu woo añ yeepci woo, iinca päjjidi iki kaacci ti inñti ti wañu kä keelok, kä yaana wañgü muutuk biltene ti, añ yeepini kä me maañ yaana ke cüle ye ti. (Geenna g1067) 10 “Wangic tiice tetarj ñana merkälen licken yaakki waagde. Añ ikee kiine malañji yeeken polloñ jī Wäyo daamgä wangin kamat polloñ jī. 12 “Añ ikee payde ogo, ñaaka? Naana men yarjalan cäygene käbälgä caykä kä caay, añ keelok yäaynä meken ti ye, ike batta bi yaaka caykä kä wañaderj witken kä wañaderj ye cake inñi pääm wic, añ ike atí määji yaana a yäayon ye? 13 Ikee kiine a gütken, naana kaññe ye, ike jone bi ñapi kä yaac kä yaana kaññeeda kä yaanna, kä yaaka caykä kä wañaderj witken kä wañaderj batta a yäayin ye. 14 Añ cäanna batta a täktärj yen Wäac yaana ñaalok polloñ jī ye, ogo merkälen licken yaakki ti yarjalan yäayo. 15 “Añ naana määdic ke käwic naññä yin iki ti ye, atä añ nüütkü yin yeene waan yüünü ke ike pare. Añ naana iki tiingeney ye, i iki kähñi määdic. 16 Añ naana iki batta agä

tüñgini ye kuju mäjkalaj kä keelok ke yew añ ñukce kä ke iki ñuca nuñko jik'a jaayne ye yuute daa, kä biltin ti m'aka a yutin kä yew ke ñäk ye. 17 Añ naana ike yaakkä kä tiingin iken ye, i nüütkü äntike Macii, añ naana ike yaakkä cäanna kä tiingin äntike Macii ye, dalä ike wäati iki ti bata waanji ke ñutoni yaacken. 18 Ikee kiine a gütken, gin'a ñeñje ñommañ wic ye, i cäanna daa bi a ñekon polloñ jī, añ gin'a gütken ñommañ wic ye, i cäanna daa bi a gütkini polloñ jī. 19 “Añ ikee kiine a gütken ñuca, naana mäkcalaj kä yewwe ikee ti gimgin ñommañ wic kä gin'a täaccene ye, i bi nañgene daa Wäyo yaana ñaalok polloñ jī ye. 20 Añ naana mäkcalaj kä yewwe ke ñäk yoken ñuli nañtä keellä kä yäñtondi ye, i wica ika agä waadgen ti.” 21 Añ Bütürüc äätin Yeecüwa ti añ taaññe ogo, “Mügdo, naana määdo inñjidi ika nañgada näñkä yaackä ye kulku äñki kä ñitñä? Äñki kä ñatükel?” 22 Añ kiini Yeecüwa ogo, “Iki batta kiinneneni ogo äññe ko ñatükel, a caykä kä ñatükel äññe kä ñatükel. 23 “Añ añji ina ken Yätkitín Polloñ jīñe iircete daa me ke yätkä yaana täki ñuccidi inñi ñuuguloni yeeke yaaka ike cäyge miingä iken ti ye. 24 Añ wäana iijjene cäjjin inñi ye, i äcki me men kä keelok yaana a kujon miingä ike ti ye, 10,000 yek tiil. 25 Añ batta cäyge gin'a wänee kä miingä ye, añ yätkä yeene iinjin jik ogo ike yäajji me woo ke iñje ke merkälen yeeke ke wakkä yeeke yaaka bilto ti ye muure ken wänjeko miingä. 26 “Añ ñuugulo yeene ñünjin inñi ñome ti, añ ike ñujgi yok ogo, ‘Yuudu por añ waak yüükü bi wängenii kä muure.’ 27 Añ ike äñgi ñünjin yätkä yeene añ kulkene kä miingä añ äkkene attä. 28 “Añ wäana ñuugulo yaanna kaaccee kä woo ye i pärjin ke muukonde yaana agene kä ñuuguloni ye, a kujon tiil ike ti caykä kä caay, añ münje maaññe pok añ kiñde ogo, ‘Wängaa miingä yeeki yaaka agii kä koowgin ika.’ 29 “Añ menen yaana agene kä kiinkä ye ñünjin inñi añ ike ñujgi yok ogo, ‘Yuudu por añ waak yüükü bi wängenii.’ 30 Añ ike yaakkä añ koowne añ äññe äcce gangar ke miingä wanjeeda ko. 31 Añ wäana ñuuguloni yakkalaj yutñene gin'a naññä ñeje ye, iken juuggen yejin kä yaac, añ iken attä yätkä yeenen nüütki kä wakkä yaaka naññä ñuuggen yaakka. 32 Añ bärki yätkä añ kiinne ogo, ‘Iki ñuugulo yaajgonde iki kulkeneni kä miingä yüükü muure kä yaana ñujganaa kä yok ye. 33 Añ iki müükonñi batta ängä ñünjin bata

yaana ängeneni jing'in ye?" 34 An yätkä pennä kã yaac, an müikkene ðujoni ogo ðooyji, ke mingã wanjeeda ko muure. 35 "An cãanna Wäyo yaana pollon ji ye, ikee bi nanðe kã näänjkã keelkã anan naana m'ana mäaden ke käwen batta kulkede jone ti ye.

19 An wãana Yeecüwa ðanðee kã jiik yaakki ye, ike Jalil daljene inñi, an attã baan mã Yühüdiya ti kã ñomuk wii mã Üürdü ti. 2 An ðon ðiirken bäätcin ike ti an ðeeññe wica. 3 An Pirriciinni yakkalañ äätin ike ti, an ike puuci taaji ogo, "Yoku päjjidi oon iije äkke kã jiik'a bilti ye?" 4 "An luugi Yeecüwa ogo, "Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji ogo Nãjo iñjiñ ti, iken nanñji ogo oon ke iij? 5 An ike jaajin ogo, 'Ina ken oon wäyen ke meen daleeda buwin an yore cooðeeda ti iije ti, an wäätene agene gaan keellä yaanna. 6 An iken batta ñuca a yew anña men keelok, an gin'a coori yok Joon ye dale ñana piirgã giiti mänbaan." 7 An taaji ogo, "An Müüca iccin jiik ogo men iije inñe meenka äkkin an äkke in?" 8 An kiini Yeecüwa ogo, "A juuggic teynen ken ina tiingene kã Müüca ogo määngic dalje buw yaanna, an wãana iñjiñ ti ye batta anan. 9 An ikee kiine, m'ana iije äkkene kã jiik yakkalañ batta kã balkitin an kuññu iij yakkalañ ye, i anan nanñit balkitin." 10 An kiini baaddoni yeeke ogo, "An naana a biilkã ika yek waadgã oon ke iij ye, iinca ñana men kujit." 11 An kiinne ogo, "Yaakki batta liiltã gimkätã me muure, a m'aka a yüükkini ti kã Joon ye päaken. 12 Mäkkalañ a giitin kã migen a lucku, an mäkkalañ a dikin kã mäbaan an mäkkalañ wãki cãwdã bata lucku ogo Yätkitin Pollon jiñe. M'ana liñit gimgidi yaakki ye, i dale gimge. 13 An merkälen äbi me ike ti ogo inke ðoocce witken ti an ñüülkee. An baaddoni me geri. 14 An Yeecüwa jaajin ogo, "Dale merkälen ätã ika ti, an ñana tiñge, bata yaakki Yätkitin Pollon jiñe a yeenen." 15 An inke ðoocce witken ti an ñüülkene an kaaccã woo. 16 An oon yakkalañ äätin ike ti an ike taaji ogo, "Nüüto, a näänjkã ñerkã yaaka wali ye, ken bi nanñ kãñä ünñu ke cüle?" (aiñnios g166) 17 An kiini Yeecüwa ogo, "Ika tajdaa kã ñerrã ina? M'ana ñerañ ye a Keelok. An naana iki ðäkã kaaccin ti ünñu ti ye jiik iñini tiñja." 18 An ike taaji ogo, "A jiik iñini yaaka wali ye?" An Yeecüwa jaajin ogo, "Ñana iki nääkã me, ñana iki nanñã balkitin, ñana iki kätã, an ñana iki päkã kã yelkitin. 19 Wäac ke

miic eemdã, an m'ana yiire kã ye bilgã bata yorü anan." 20 An kiini oon yaanna ogo, "Jiik iñini yaakka agã nanñini muure, an a ñaaka ken mor buunu ika ti? 21 An kiini Yeecüwa ogo, "Naana iki ðäkã wäatci agã küümon ye, atã an waak yüüki yäjjã woo muure an päaggã aang'i an iki bi cäaygi waak ñerkã ñaalok pollon ji, an wäattan ätã, baaddaa." 22 An wãana oon yaanna tiingee kã anan ye ike kaaccã woo i jone yaajan näänka ike agee kã ceeggon ye. 23 An Yeecüwa baaddoni yeeke kiinne ogo, "Ikee kiine a gitken, teyan kã yaac kã kaaccin ti m'ana a ceeggon ye Yätkitin Pollon ji ti. 24 An ñuca ikee kiine poñulañ kã kaaccin woo kalman käl tun ti kã yaana ceeggon kaacee kã ti Yätkitin Joon ti ye. 25 An wãana baaddoni tiingene anan ye, i witken ðiiktin kã yaac an jaajin ogo, "An a ñaani ken bi kãñi mäkkin?" 26 An Yeecüwa däämjnin iken ti an kiinne ogo, "Naana mäbaan ti ye yaakki batta a päyin, an naana Joon ti ye wakkã muure a päyin. 27 An kiini Bütürüc ogo, "Yooru ikoon wakkã muure daljonon an ikoon bäätonon iki ti. An a ñaaka ken bi kañon?" 28 An iken kiini Yeecüwa ogo, "Ikee kiine a gitken, waan yaana wakkã muure nanñe daa me a kiccänngen ye, an Minneni Mänbaan cääjje nook yen maanñã yeene ti ye, i ikee yaaka ika baaddana ye, ikee cãanna bi cääjje noonñi caay witken kã yew mügde äärgã tüggen yek mã Icärayiil yaaka caay witken kã yewwe ye. 29 An m'ana äärgã yeeke daljene inñi ke mäðgen ke käwgen ke wäyen ke meen ke merkã yeeke ke yiil yeene ogo ika ye, bi kãñi äänke caykã kã caay a küümin, an bi yäti ünñu ke cüle. (aiñnios g166) 30 An me ðiirken yaaka ðonñan tiññan ye, bi wäati a m'aka batta tiilcidi ye, an m'aka daamgã me batta tiilcidi tiññan ye, ken bi wäati a me mäyken.

20 "An Yätkitin Pollon jiñe beel bata men mooye yen yiil yaana murjin woo kã tiññänã mäaji ñuuguloni ije yiil ji baanne ye. 2 An ike gimmin kã inñin ñuuguloni, ñuugula carrã yen an jiñe yaana liikidi ye, an tucce yiil ji baanne. 3 "Ike ñuca kaaccã woo an poñe mã tiññänã ti, an yurcin mäkkalañ yudok batta ñuugal ginkalañ weeldük. 4 An kiinne ogo, 'Ate cãanna ñuugele yiil yeeni ji, an ikee bi inñe gin'a päjjidi ye.' 5 An iken attã yiil ji ñuugal. An ike kaaccã woo an ðeejjük, an ñuca kaaccã woo an a giñjiñi woo, an nanñin kã yuudu keellä. 6

“Aŋ wāāna wuuj mā biigin ti cokelenee ye, i ike kaaccā woo, aŋ kǎññā yakkalaŋ yudit. Aŋ taaññe ogo, ‘Ikee yudde winni aŋ yooome ikee batta ñuugele ina?’ 7 “Aŋ iken luukcin ike ti ogo, ‘Baati m’ana ikoon agon kǎ müükkinī ñuugula ye.’ “Aŋ kiinne ogo, ‘Ate ñuugele yiil jī baanni cāānna.’ 8 “Aŋ wāāna biigin ti dāāgenee ye, mǎn yiil m’ana agee kǎ ðoocon ye, kiinne ogo, ‘Ñuuguloni bǎrkǎ iñā ñuugula carrǎ yeeken aŋ iñjǎ ti kǎ m’aka āātin ñǎǎk ye, ke ðakci kǎ m’aka iñjin ti ye.’ 9 Aŋ wāāna m’aka müükki me ñuugula wuuj biigin ti āātene muure ye yaŋkalaŋ daa iñi me ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye. 10 Aŋ wāāna me yaaka a iñjini āātene ye, ðüüci ogo iken bi kujo ko ðirǎk, aŋ iken yaŋkalaŋ daa iñi me ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye. 11 Aŋ wāāna ñuugala carrǎ yeeken koowene daa ye, iken uccin kǎ ñümürin men mooye yen yiil ti, 12 aŋ jayok ogo, ‘M’aka āātin ñǎǎk ye ñuugulin a wuuj kǎ keelok, aŋ iirjini ke ikoon yaaka ñuugulonon aŋ jīñe muure carrǎ giti ye.’ 13 “Aŋ yaŋkalaŋ luugi mǎn yiil ogo, “Muukonḁi iki batta agenii kǎ piikon, iki batta ġimminī kǎ ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye? 14 Yüünü ken koowu aŋ atǎ. Ika ðǎkǎ iñdǎ m’aka āātin ñǎǎk ye, bata yaana iññenii kǎ ye. 15 Ika batta teedāteet kǎ nǎāŋka ðǎkkǎ naŋǎ kǎ tiil yeeki ye? Jonü ġiiraŋ kǎ yaana agǎ men ñerconḁe me ti ye? 16 “Aŋ m’aka a ñǎǎk ye, ken bi wǎāti a ñomuk aŋ m’aka a ñomuk ye, ken bi wǎāti a ñǎǎk.” 17 Aŋ Yeecüwa wāāna atee kǎ Oorcaliim ye, ike kuññu baaddoni yaaka kǎ caay witken kǎ yewwe ye pǎāken, aŋ kiinne päy jī ogo, 18 “Tiñje! İkiin atin Oorcaliim. Aŋ Minneni Mǎnbaan bi āākkǎnǎ ğǎc ḁuunḁu dǎŋkǎ ke nüütöni jiik ḁocin yek Jooŋ, aŋ bi joocu me ke tüwe. 19 Aŋ wǎāttana müükkünü boorgu, aŋ bi ñiyene kǎ yok, aŋ ḁooygu kǎ bǎādan aŋ telǎnǎ ti kaakkon jok. Aŋ niñnkǎ kǎ ḁǎk bi juwu ñaalok tüwnü ti. 20 Aŋ miy yen merkǎ Jabadi, āātin Yeecüwa ti ke merkǎ yeeke. Aŋ ḁünjin iñi aŋ ike ñujgi yok kǎ ginkalaŋ. 21 Aŋ taaji Yeecüwa ogo, “İki ðǎkǎ ğaaka?” Aŋ Yeecüwa luuŋe ogo, “İka ðǎkǎ merkǎ yeeki yaaka kǎ yewwe yaakki yaŋkalaŋ cǎājji büñjı birrǎ aŋ yaŋkalaŋ buŋ aam Yǎtkitin yüünü ti.” 22 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “Ġin yaana ñuye yaanna batta ñǎǎje. Ikee bi liiṽe mǎtce kǎ ḁon yaana bi mǎtcǎ kǎ ye, aŋ ikee bi liiṽe wǎāce pillǎ yaana bi waajǎ ye?” Aŋ iken ġimmin ogo, “Ee.” 23 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “İkee bi mǎtce

ḁon yeeni aŋ cǎājjin buŋ birrǎ ke buŋ aam ti batta a ika ken āccǎdǎ a ḁückini m’aka a wǎāġini woo kǎ Wǎyo ye. 24 Aŋ wāāna baaddoni yaaka kǎ caay ye tiñŋene aŋan ye, iken mǎdin yaakka pingi. 25 Aŋ bǎrki ti Yeecüwa aŋ kiinne ogo, “İǎǎje müġdoni yek ñommañ wiñe iken engǎ, aŋ me mǎyken yeeken ñuugal müġdin yeenen iken ti. 26 Ġana beeljidi aŋan ikee ti, aŋ m’ana ðǎkǎ wǎātcidi a men mooye ikee ti ye, dale wǎāti a ñuugulo yeenic. 27 Aŋ m’ana ðǎkǎ wǎātcidi a men mooye ikee ti ye, dale wǎāti a kiington yeenic. 28 Aŋ Minneni Mǎnbaan batta āātin ogo, ike ñüügili me, ogo me ñuugelee aŋ ünñü yeene rǎtce ko me ḁiirken. 29 Aŋ wāāna kaaccene woo Ariya ye, toŋ ḁiirken bǎātcin ike ti. 30 Aŋ ook yaŋkalaŋ kǎ yew cǎyok päy taan a uykuni aŋ wāāna tiñŋene Yeecüwa kaajdee kǎ ye, iken yaajjin ogo, “Müġdo āngoon ñġingin Minneni Daawüüt!” 31 Aŋ ġeri toŋ ogo, “Tiñje iñi.” Aŋ ḁǎākcin yawġin kǎ yaac ogo, “Müġdo āngoon ñġingin Minneni Daawüüt!” 32 Aŋ Yeecüwa yuuttu iñi aŋ bǎrkene aŋ taaññe ogo, “İkee ḁǎke nǎŋge ğaaka?” 33 Aŋ iken luukcin ogo, “Müġdo pǎtkoon waġin. 34 Aŋ āŋgi ñġingin Yeecüwa, aŋ tǎāmme waġin, aŋ kǎ ḁeeran aŋŋi waġen pǎttǎ aŋ bǎātcin ike ti.

21 Aŋ wāāna iken āātene Oorcaliim kǎ cokal ye, aŋ dǎāgene ti baanle Beetpaac pǎām yaana wiñe a jengǎ jeytüünni ye ti, i Yeecüwa tuccin baaddoni yeeke kǎ yewwe ñomgen ti. 2 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “Ate baanle yaana ñomġic ti yaanna, aŋ ikee bi kǎñe tüürün a weengon ke tüürünle yeene ġunne ti. Ġütke aŋ icka kǎ. 3 Aŋ naana mǎŋkalaŋ ikee taaññe ye, i kiine ogo ḁǎkkü ko Müġdo, aŋ ikee bi dale buwin ābe. 4 Yaakki wǎāttǎ dǎākit yaaka jaayi Jooŋ kǎ bǎto ye ogo, 5 “Mǎ Oorcaliim kiine ogo, ‘Yooṽe, Yǎtkǎ yeenic āātidı ikee ti. Aŋ ike ḁoŋe agee ḁuugini iñi, aŋ taabit tüürün, aŋ a tüürünle ken taabdee kǎ.’” 6 Aŋ baaddoni yaaka kǎ yew ye nǎñjin bata yaana eenjene daa kǎ Yeecüwa ye. 7 Aŋ iken tüürün ābi ke tüürünle ike ti, aŋ tüürünle ḁucki ğǎc burunḁu yeeken, aŋ Yeecüwa taappǎ. 8 Aŋ toŋ ḁiirken burunḁu yeeken peti iñi päy jī ñome ti, aŋ yakkalaŋ ġüülün jengǎ kimken ken peti iñi päy jī. 9 Aŋ toŋ ḁiirken yaaka āātǎ ñome ti ke yaaka ğǎñe ti ye, yawdidi ogo, “Maanǎ Jooŋ ti kǎ Minneni yen Daawüüt! İñiülkin m’ana āātidı kǎ yǎntǎŋ Piṽo ye ti! Maanǎ Jooŋ ti küütṽulaŋ pollon jı!” 10 Aŋ wāāna Yeecüwa kaaccee kǎ ti

Oorcaliim ye, baan jiine yore cükke muure an me taäccin ogo, “A ñaani ina?” 11 An ɗon luukcin ogo, “A baɗo Yeecüwa, män Naacira yen mä Jalil.” 12 An Yeecüwa kaaccä kaal yen anlanña ji, an m'aka kiji ke m'aka yääji ye ñootte woo muure wica, an dārāngā yek rāññā tiil uuljene iñi ke noonji yek m'aka yääji gūlkūteni ye. 13 An kiini Yeecüwa ogo, “A pergon Meenka Jiik Joon ji ogo, ‘Än yeeni bi battä me ogo an mallä,’ an yelle yok a an muddonji!” 14 An uykuni ke puudgu äätin ike ti anlanña ji, an teeñne. 15 An wāna duuygu dāñkā ke nüütöni yek jiik docin yek Joon yuttene nāñkā yāwkā yaaka nañde ye, an merkālen yaawene anlanña ji ogo, maanña Joon ti kē Minneni yen Daawüüt ye ti, i iken piindin. 16 An iken Yeecüwa taaji ogo, “Merkālen yaakka jiiken tijdā?” An luugi Yeecüwa ogo, “Ee. Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji? Jaay ogo, ‘iki merkālen ke tüntülgü nüünñi ogo iki maanjida.’” 17 An iken dalji iñi Yeecüwa kaaccä woo baan mä Oorcaliim ji attä Betani, an niñin wica. 18 An kē tijnāñānā wāna Yeecüwa dukcedee kē baan ji ye, nāāgi kēñ. 19 An yurcin jaan ñoommu päy taan, an umgene ti an batta a kēñon tulge, a gitke pāāken. An kiinne ogo, “ñana iki giidä tūlgü ñuca!” An kē deedar anji jaan ijjin woo. (aiōn g165) 20 An wāna yorene daa baaddoni ye, iken witken ñiiktin, an taäccin ogo, “Jaan ñoommu yaanni iwnā ogoo kē biran anji?” 21 An luugi Yeecüwa ogo, “Ikee kiine a gütken, naana ikee cāāyge kē luggin an juuggic batta riijā ye, ikee batta bi a nāāñkā yaaka nāññā jaan ñoommu yaanni ti ye, pāāken ken bi nañde. An cāāna naana pām yaanni kiine ogo, ‘Dinjā wii mooye ji’ ye, i bi nāñji ñonje. 22 An naana ikee cāygene kē luggin ye wakkā muure yaaka ñuye kē mallā ye, bi kañe.” 23 An Yeecüwa attä kaal yen anlanña ji, an juwin nüünñu me an duuygu dāñkā ke yätini äätin ike ti, an taäccin ogo, “A mügdin yaana wali ye, ken ñuugilli kē waak yaakka, an a ñaani ken iki iñney mügdin yaanni?” 24 An luugi Yeecüwa ogo, “Ikee cāāna bi taaje kē tāāctāñ kē keelok, an naana ika luunja ye, ikee cāāna bi nüütke kē mügdin yaana wali ye ken nañdā kē waak yaakki. 25 Mügdin Büüllü yen Yaaya ätä wa, ätä pollon ji halla ätä mänbaan ti?” An iken luugin pāāken ogo, “An bi yore luuge ogoo? Naana ikiin jaaccin ogo ääto pollon ji ye, ike ikiin bi kiinin ogo, an ikee batta luggede kē ike ina? 26 An naana ikiin jaaccin ogo ääto mänbaan ti ye, ikiin boocin kē ɗon, me muure Yaaya ñāññā a baɗo.” 27 An iken Yeecüwa luugi ogo, “Batta ñāñjon.” An kiini Yeecüwa ogo, “Cāāna ikee batta nüütkede kē mügdin yaana wali ye ken ñuugulu kē.” 28 An iken taaji Yeecüwa ogo, “Ikee päje ogo ñaaka kē yaanni? Oon yañkalan cāāyge merkā kē yew. An ike attä minneni yaana a iicca ye ti, an kiinni ogo, ‘Minneni yeeni, ätä ñuugulu yiil ji tiññan.’ 29 “An minneni luukcin ogo, ‘Ika batta ätä.’ An wāāttan jone ääkkene an attä. 30 “An wāy attä minneni kalan ti an kiinne kē jiik keelkä, an ike jaajjin ogo, ‘Abba, ika bi ätä.’ An batta a aton. 31 “M'aka kē yewwe yaakki ti, a ñaani ken nāññā taktāñ wāyen?” An iken luukcin ogo, “A iicca.” An iken luugi Yeecüwa ogo, “Ikee kiine a gütken dūtoni yaacken ke balkā ikee bi yütene ti Yätkitīn Joon ti. 32 An Yaaya äätin ikee nüütkede päy wonnu, an ikee batta age luggini kē ike. An dūtoni yaacken ke balkā ken luggin kē ike. An wāna yuttēe kē anan ye, ikee cāāna batta age luggini kē ike, an ikee batta age ñagin kē nāāñkā yaackā yeeke.” 33 An Yeecüwa jaajjin ogo, “Gāārrā yaanni tiñe ñuca. An wica oon yañkalan a män ñommañ piittā yiil an yaññe yok kē kaal, an tummu taga an kuñtu an küülconde yen tiico. An müükkene piitoni ogo piitciko, an ike iñji yen ñommañ, an ike attä woo baan yañkalan ti. 34 An wāna waan errā cokulenee ye, ike tuccin ñuuguloni piitoni ti ogo ike äckīi me yeeke. 35 An piitoni ñuuguloni yeeke koowi an keelok jiibi, an yañkalan nāgi ñok, an yaana wāātcete kē ñak ye yibi kē guygu. 36 An tuccin ñuuguloni yakkalan ñuca ñirāk kē yaaka ijjin ye, an nāñgi nāāñkā keelkä. 37 “An düüñin ti tuckene minneni yeene an jaajjin ogo, ‘A minneni yeeni bi eemtä.’ 38 “An wāna minneni yorene daa ye, jaajjin ogo, ‘A minneni män yiil inni, ääte näkin ñok nuñko yāññā yeene koowin daa kē ye.’ 39 Koowi an yeepi woo yiil taan an nāgi ñok.” 40 An Yeecüwa taäccin ogo, “An naana män yiil ätä ye yoku piitoni yaakka nañe ogoo?” 41 An luugi ogo, “Me yaacken yaakka bi nāge duuggin kē nāññā yaajgonde, an yiil bi müükke piitoni yakkalan yaaka bi ike äckānā yeeke waan errā ti ye.” 42 An kiini Yeecüwa ogo, “Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji ogo, ‘Jaan kiye yaana tüüññi yok kuñoni ye ken wāatto ogo tanquulu yaana tiilcidi ye, an a yaana nañi Piṭo ye inni, an ken yāwan daammā yoono ti? 43 “An ikee kiine,

Yätkit'in yen Jooŋ bi aŋgānā me yok ikee ti, aŋ iŋgā me ʔoŋ yaaka gidok jengā ʔulgen yeeke ye. **44** Aŋ m'ana ɖimjī pām yaanni giti ye bi liiktit, aŋ m'ana ɖimgānā giti pām yaanni ye bi ruumtit giti." **45** Aŋ wāna ɖuŋku dāŋkā ke Pīrrīcīnni tiŋŋene gāārrā Yeecūwa ye i ooki giti ike jaay ogo iken. **46** Aŋ iken ʔāki ogo yoku mūgji aŋ iken bojin kā ʔoŋ yaaka Yeecūwa ɖoocutu ogo bāto ye.

22 Aŋ ŋuca Yeecūwa jaajin kā gāārrā, aŋ iken kiinne ogo, **2** "Yätkit'in Polloŋ jiŋe beel bata yätkā yaana tuttu ammani nāānkā yek minneni yeene ye. **3** Aŋ ŋuuguloni yeeke tucce m'aka a bargain ye ti ogo, āato ammani nāānkā ti, aŋ iken muure yaakkā kā āātin. **4** "Aŋ ŋuca tuccin ŋuuguloni yakkalaŋ, aŋ kiinne ogo, 'M'aka a bargain ye kiine ogo ammani toonŋoo, aŋ nāckālen caakken ke yätkā yeeki iirroo pugin, aŋ wakkā muureen ogo pājjiŋi aŋ āato ammani nāānkā ti.' **5** Aŋ iken jiik yaakka gāālji woo, aŋ piirjin woo yaŋkalaŋ attā yiil ji baanne, aŋ yaŋkalaŋ attā ŋuugula yeene ti. **6** Aŋ yakkalaŋ ŋuuguloni yeeke müügi, aŋ aammi yokin kā yaac aŋ nāgi ɖugin. **7** Aŋ yätkā pennā, aŋ tuccin kāāygi yeeke ogo nāākonī nāgi ɖugin aŋ baan mooye yeenen tuŋji woo. **8** Aŋ ŋuuguloni yeeke kiinne ogo, 'Ammani nāānkā a pājjiŋi aŋ m'aka barr'in ye, batta pājjiđi kā āātin. **9** Ate nānt'a purcete pāāygi ye, aŋ m'aka kaŋŋe ye bare muure dale ātā ammani nāānkā ti.' **10** Aŋ ŋuuguloni yaakka kaaccā woo attā pāāygi giti, aŋ m'aka kaŋi ye, ɖüüli ti muure ŋerken ke yaacken, aŋ ān jiŋe yen nāānkā küümmü kā wilgā. **11** Aŋ wāna yätkā kāājenee kā ārāk yurtee kā wilgā ye, ike yuŋtu oon yaŋkalaŋ batta eŋit buruŋgu nāānkā. **12** Aŋ taaŋŋe ogo, 'Muukonɖi, iki kāājini ogoo ārāk winni, i iki batta cāygiŋi kā buruŋgu nāānkā aŋan?' Aŋ oon batta a lüükcinī. **13** Aŋ wina yätkā jaajin ŋuuguloni ti ogo, 'ɖiige ŋnke ti ke kŋge ti, aŋ yeepe mŋllā giti, nāntā ba' iwok ke ŋeeynā me leken.' **14** M'aka a bargain ye ɖirāk, aŋ ɖeewken ken a wakin. **15** Aŋ Pīrrīcīnni attā woo, aŋ lāālin pugin ogo Yeecūwa baabji jaajjo jiikkalaŋ nuŋko mügjiđa ko ye. **16** Aŋ tuccin baaddoni yeeken ike ti, ke yüükkodotini yek ŋirüüdüc, aŋ kiini ogo, "Nüüto, iki ŋājini jiik'a a gitken ye ken jaayā. Aŋ iki nüütü kā päy Jooŋ a gitken. Aŋ iki batta booju kā māŋkalaŋ, aŋ iki batta wākā giti me. **17** Nüütukoon iki paydā ogo ŋaaka yaanni ti?

Yoku pājjiđi ikoon āccon ɖüllü iŋgā me yätkā Kaycar yen mā Ruumaan halla ba'ay?" **18** Aŋ yiŋ yeenen ŋājānā Yeecūwa aŋ taaŋŋe ogo, "Ikee lāāŋoni, Ika puuccada ina?" **19** Nüütka tiil yaaka āccātā me ɖüllü ti ye." Aŋ ike ācki me woo tiil yek Ruumaan. **20** Aŋ iken taaji Yeecūwa ogo, "Biilkā ke perrā yaanni a yen ŋaani?" **21** Aŋ iken luukcin ogo, "A biilkā yätkā Kaycar yen mā Ruumaan." Aŋ kiinne ogo, "Waak Kaycar iŋe Kaycar, aŋ waak Jooŋ iŋe Jooŋ." **22** Aŋ wāna tiŋŋene aŋan ye, iken witken ɖiiktin aŋ dalji iŋi aŋ kaaccā woo. **23** Aŋ nūinnā yaanja ti Cüddügiŋni āātin Yeecūwa ti, aŋ iken a m'aka jayok ogo juwin tüwnü ti baawgo ti ye, aŋ ike taaji, **24** aŋ kiini ogo, "Nüüto, Müüca jaay ogo, naana oon tüwno i merkā baawgo ti ye, i määden boro koowje āācee ko woo merkālen yek määden. **25** Aŋ mādin yakkalaŋ kā ŋaŋkel waadgo ti winni. ŋicca ɖiŋnā aŋ tüwnü, aŋ batta a giton merkā, aŋ iŋ dālkene mādgen. **26** Aŋ cāāna bāātcin ke ɖāk nāŋjin nāāŋkā keellä aŋ attā ke ŋaŋkel ti muure. **27** Aŋ ɖüüŋin ti muure iŋ tüwnü cāāna. **28** Aŋ āŋ jiŋe yen juwin tüwnü ti, m'aka kā ŋaŋkel yaakka ti, iŋ bi wāāti a yen ŋaani, iken yaaka kuŋŋu yaakka ti?" **29** Aŋ iken luugi Yeecūwa ogo, "Ikee age yāāyin kā yaana ikee batta ŋāje kā meenŋani ke teynā yen Jooŋ ye. **30** Aŋ āŋ jiŋe yen juwin tüwnü ti me batta ɖji, aŋ batta ɖeygā me, aŋ bi beeljī bata malaŋji polloŋ ji. **31** Aŋ ikee batta age päkin Meenŋa Jiik Jooŋ ji wāna Abrayiim ke Icaak ke Yaagüüp tüwgene kā on ye? I Jooŋ jaajin ogo, **32** 'Ika agā Jooŋ yen Abrayiim, ke Jooŋ yen Icaak, ke Jooŋ yen Yaagüüp.' Aŋ ike batta a Jooŋ yen mā tüwin a Jooŋ yen mā üdin." **33** Aŋ wāna ʔoŋ tiŋŋene nüüŋŋe ye, i witken ɖiiktin. **34** Aŋ wāna Pīrrīcīnni tiŋŋene ogo Cüddügiŋni lüüyni witin Yeecūwa ye, i Pīrrīcīnni yokon ɖüli nāntā keellä ogo taaji ŋuca. **35** Aŋ yaŋkalaŋ iken ti a nüüto yen jiik ɖoocin yek Jooŋ, aŋ ike puuci taaji ogo, **36** "Nüüto, a iinin yaana wali ye, ken tiŋciđi jiik ɖoocin yek Müüca ti?" **37** Aŋ luugi Yeecūwa ogo, "'Piŋo yüünü Jooŋ bilgā kā jonü muure, ke yorü muure, aŋ ke paydinni yüükü muure.' **38** A iinin yaana tiŋciđi aŋ iijjiđi ye inni. **39** Aŋ yaana bāātcidi ye beel bata menen, 'M'ana yiire kā ye bilgā bata yorü aŋan.' **40** Aŋ jiik ɖoocin muure yek Müüca ke nüüŋŋü yen bātoni a ɖekin ti jiik iŋini yaaka kā yewwe yaakki ti." **41** Aŋ wāna Pīrrīcīnni yokon agene daa kā ɖulgin ye, i iken

taaji Yeecüwa ogo, **42** “Ikee payde ogo ŋaaka kã Macii? Ike a minneni yen ŋaani?” Aŋ luugi ogo, “A minneni Daawüüt.” **43** Aŋ kiinne ogo, “Aŋ Daawüüt jaay kã Wäãktãŋ Jooŋ, aŋ Macii badde ogo ‘Mügdo yeeni,’ ina? Aŋ Daawüüt jaay ogo, **44** “Piŋo jaajin Mügdo yeeni ti ogo, “cääjjã buŋi birrã ti, ke ädãŋŋi yüükü ðoocu daa kã iñi kũgũ ti.” **45** Aŋ naana Macii battã Daawüüt ogo, ‘Mügdo yeeni,’ ye, i a minneni yeene ogo?” **46** Aŋ jiik yeeke ti baati m'ana lĩĩtĩ kã luuŋŋu ike ye. Aŋ nĩĩnã yaanja ti baati m'ana yore ñuwaŋ kã tajdin ike ŋuca ye.

23 Aŋ Yeecüwa ɸoŋ ke baaddoni yeeke kiinne ogo, **2** “Nüütõni yek jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ yaaka nüütĩ jiik ðocin yek Müüca ye. **3** Nääŋe aŋ gin'a kiĩte kã ye gĩmgede. Aŋ ŋana ikee baadde nääŋken, iken pãkĩ aŋ batta naŋtã. **4** Iken ðiigã ðĩrdĩnĩ pekkã, aŋ ðoocutu me ðuuggen ti, aŋ iken kã ðuuggen batta ɸãkĩ iñken cũkcũtũ yokĩn ogo me yüũkkĩ ti. **5** “Iken nääŋken muure naŋtã ogo yoorjĩ me. Iken eŋit meenƙani mãyken buggen ti a ɸuurgin cãyge gĩtĩ biykãlen yek meenƙa laŋŋã, aŋ iken eŋit burungu tũggen a bũltani bääyãkã. **6** Aŋ iken billã nãntã ba' eemdin ke nãntã ba' jon ñamme, aŋ me ñomgen ti nãntã ŋerrã daaŋmallã yen Yũhũũŋŋĩ jĩ, **7** aŋ iken ŋĩĩptã me weeldũk kã eemdin, aŋ bäärgã me ogo, ‘Nüütõni.’ **8** “Aŋ ŋana ikee bäärgẽ me ogo, ‘Nüütõni,’ ikee cãygene kã Nüütõ a keelok, aŋ ikee iire muurijaan. **9** Aŋ mãŋkalaŋ ŋana bääre ŋommañ wic winni ogo, ‘Wäãc,’ ikee cãygene kã Wãy a keelok a Jooŋ, yaana ñaalok pollon jĩ ye. **10** ŋana ikee gĩmmede mãŋkalaŋ ikee bääre ogo, ‘Mügdoni,’ ikee cãygene kã Mügdo a keelok, a Macii. **11** Aŋ m'ana tãlaŋ waadgic ti ye, dale wããtĩ a ñuugulo yeenic. **12** Aŋ m'ana ðoŋe äãrede ñaalok ye, i bi ðuukunu me iñĩ, aŋ m'ana ðoŋe ðuukcede iñĩ ye, i bi äãrãnã me ñaalok. **13** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee äntũke yen Yãtkĩtĩn Pollon jĩñe üũljene me ñomgen ti, aŋ ikee kã ðuuggic batta kaaccede ti. Aŋ m'aka ɸãkĩ kaaccidĩ ye, i batta bääggede kaaccidĩ. **15** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee atcede ircede woo wii mooye ke ŋommañ yilte kã yok men, aŋ naana men keelok yore yelle ye, i ike naŋe pãjjĩdĩ atĩ maccũk äãŋke kã yew bata ikee. (Geenna g1067) **16** “Jooñũu ikee ti woydoni uyken yaaka jayok ogo, ‘M'ana lĩĩto

ko änlãŋŋã ye, batta ogo gĩnkalaŋ, aŋ m'ana lĩĩto ko tiilgã änlãŋŋã ye, i ogo ðekon ko lĩĩttãŋ yeene.’ **17** Ikee uykuni bucken! A yaana wali ye ken tiĩlcidĩ, a tiilgã, halla a änlãŋŋã yaana tiilgã laadde yok ye? **18** Aŋ ikee jaaye ogo m'ana lĩĩto ko tambal ye batta ogo gĩnkalaŋ, aŋ m'ana lĩĩto ko äccin yaana äccidĩ me tambal wic ye, i ike ogo ðekon ko lĩĩttãŋŋi yeeke. **19** Aŋ ikee uykuni! A yaana wali ye ken tiĩlcidĩ, a äccin halla a tambal yaana äccin laadde yok ye? **20** Aŋ m'ana lĩĩttã kã tambal ye, i lĩĩttã kã wakkã yaaka tambal wic yaakka muure. **21** Aŋ m'ana lĩĩttã kã änlãŋŋã ye, i lĩĩttã kã ike, aŋ ke Jooŋ yaana cääy ike ti ye. **22** Aŋ m'ana lĩĩttã kã pollon ye, i lĩĩttã kã nook yen Jooŋ, ke Jooŋ yaana cääy ike wic ye. **23** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee wangic tiĩccede kã äccin caycayni, yek waak garkã yaaka kañde balkã yeekic gĩtĩ ye, bata jengã kilkã, aŋ ikee gin'a tiĩlcidĩ jiik ðocin yek Jooŋ ti ye gääle gĩtĩ, woŋŋu ke ängĩn ŋĩngĩn ke luggin. Yoku pãjjĩdĩ wakkã yaaka tiĩlcidĩ ye, ŋana gääle gĩtĩ. **24** Ikee woydoni uyken! Ikee yũũŋ angede yokĩn piitti, aŋ kalman ken lade! **25** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee ðon ke kooðal laade kã üñtũk, aŋ külok jĩñe ti küũmĩ kã däälkã, aŋ küũmĩ kã jon tãlle ke gaannã wakkã me. **26** Ikee Pĩrrĩcĩĩnĩ uyken, paraŋ iijje ðon ke kooðal looke jĩ woo, nuŋko üñtũk bi latee kã woo ye. **27** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee beele bata kãlkã yaaka a weecin ladaŋ, aŋ üñtũk üükidĩ woo ŋeraŋ, aŋ gĩtken ti a küũmon kã mã tüwĩn äwgen aŋ waak muure ðalaŋ ye. **28** Aŋ ikee cääna üükede woo age mã wotku mãkkalaŋ ti, aŋ juuggic ti a küũmĩn kã lããntãŋ ke ɸãktãŋ yen liiŋŋã gĩtĩ jiik ðocin. **29** “Jooñũu ikee ti nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ ke Pĩrrĩcĩĩnĩ, ikee lããñoni! Ikee bãte kãlkã witken yek bãtoni ke mã wotku yaaka nãge ðugin ðãnkã yurgic ye, aŋ ñeerde yokĩn. **30** Aŋ ikee jaaye ogo, ‘Naana yoku ikoon bilton ti nĩĩnkã ðãnkã yurgo ti ye, ikoon yoko batta yoku coorron kã nãŋŋã bãto.’ **31** “Aŋ kã jiik yeekic yaakka ikee nüüte kã ðuuggic ogo ikee agje kilkã m'aka nããkono bãtoni ye. **32** Ate ñomuk aŋ waak'a iijjene ðãnkã yurgic ye ðaage. **33** Ikee kãggã! Merkã pããndaŋŋi! Ikee bi likce woo ogo kã yĩŋ yen maañ? (Geenna g1067) **34** “Ina ken tuckede kã bãtoni ke ŋãjjoni ke nüütõni jiik ðocin yek Jooŋ yaakka. Yakkalaŋ bi nãge

dugin kā ʔellā kaakkon jok, aŋ yakkalaŋ bi ɖooye daaŋmallā yen Yühüüŋŋi ʔi, aŋ bi ŋoole baan ke baan. **35** Aŋ kā yaakki jooŋŋu bi kǎǎ ʔiŋi ikee ti kā yimgā mā wotku muure yaaka puuktin ŋommaŋ wic ye, ʔiʔʔidi ti kā yimgā mān woŋŋu Abiil ke yimgā Jakariya ti minneni Barakiya yaaka nǎŋŋe waadgǎ ǎnlaŋŋǎ ke tambal ti ye. **36** Aŋ ikee kiine a ǵitken jooŋŋu yaana muure bi ǎtǎ ʔiŋi kilkā yaakki ti. **37** “Ay! Oorcaliim, Oorcaliim, baan mooye yaana nǎākǎ bǎtoni, aŋ yibbǎ tuiʔǵi yek Joŋ ye, ǎǎŋki aŋŋa ʔiʔtǎ muure ika ʔǎkǎ ogo merkǎ yüükü ɖuljo yokin bata aatǎ yaana ʔulge ɖulde yokin bugge ti ye, aŋ ika batta bǎǎggadaa! **38** Yoore ǎn yeenic dǎlkene kā Joŋ elǎŋ. **39** Ikee kiine, a ǵitken ika batta bi yoorǎ ŋuca ke jaajje kā ogo, ‘ŋüülkin m'ana ǎatidi kǎ yǎŋtǎŋ Piʔo ye.”

24 Aŋ Yeecüwa kǎǎjin woo kaal yen ǎnlaŋŋǎ ʔi aŋ wǎana atee kǎ ye, baaddoni yeeke ǎatin ike ti, aŋ ike nüütcutü ogo, dǎamjo baŋŋǎni yek ǎnlaŋŋǎ ti. **2** Aŋ luukke ogo, “Baŋŋǎni yaakka muure yoodde? Ikee kiine a ǵitken, baati pǎām yaana bi maŋŋǎnǎ me menen wic ye, bi ɖüümtit ǵiti muure.” **3** Aŋ wǎana Yeecüwa cǎǎjjenee kǎ pǎām yaana wiŋe a jengǎ jeytüünni ye ti, i baaddoni yeeke ǎatin ike ti pǎāken, aŋ ike taaji ogo, “Nüüttoon waak yaakki bi nǎŋe ɖuuggen tooku? Aŋ a ŋaaka ken bi a gin'a nüüti ǎatin yüüñü ke düüñin yuungu ye?” (aiŋ **g165**)

4 Aŋ luugi Yeecüwa ogo, “Wangic tiŋe ŋana ikee yǎǎyte maŋkalaŋ. **5** Me ɖiirken bi ǎtǎ kǎ yǎŋtonɖi, aŋ jayok ogo, ‘Ika agǎ Macii!’ Aŋ iken me ɖiirken bi malgǎ ŋingin. **6** Aŋ ikee bi tiŋe kǎ yǎǎndaŋŋi, ke jigǎrgǎ yek yǎǎndaŋŋi, aŋ ŋana yokic cükcede, waak yaakka bǎākkan daa bi nǎŋi ɖuuggen, aŋ batta mor a düüñin ina. **7** Aŋ ʔoŋ yakkalaŋ bi juwu kǎ yiŋ ʔoŋ yakkalaŋ ti, aŋ yǎtkitǐn bi juwu kǎ yiŋ yǎtkitǐn ti. Aŋ kǎn bi wǎati ke buktuŋ ŋommaŋ nǎnkǎ yaaka a pǎkkitŋi ye ti. **8** Aŋ yaakki muure a ʔiʔŋin ti pillǎ yen ǵiidǎ aŋ yaŋkalaŋ mor irǎ. **9** “Aŋ wǎattan ikee bi müike me, aŋ nǎke me ɖugin, aŋ ikee bi putkene ǵiti ʔoŋ muure ogo ika. **10** Aŋ waan yaanja ti me ɖiirken bi ŋomgen yelǎnǎ woo luggin ti, aŋ bi ǎǎgǎ ŋatin, aŋ bi puudu ǵiti waadgen ti. **11** Aŋ bǎtoni ɖiirken yaaka a yeloŋŋi ye, bi ükü woo, aŋ me ɖiirken bi yǎǎygǎ ɖugin. **12** Aŋ kǎ ɖiirin yen liŋŋǎ ǵiti ʔiik ɖocin, bilin yen me ɖiirken bi liy. **13** Aŋ m'ana wǎāci ke düüñin ti ye, bi kǎñi mǎkkin. **14** Aŋ ʔiik ŋerǎ

yen Yǎtkitǐn Pollon ʔiŋe bi pakǎ me ŋommaŋ wic muure, nuŋko tiŋge daa ʔoŋ muure, aŋ wǎattan düüñin bi ǎtǎ. **15** “Ikee bi yuʔe ɖǎllǎ yen cüültin yaana jaayi bǎʔo ɖaniyal ye, yudit külok ǎnlaŋŋǎ.” Dale m'ana pǎki ye ükcǐ ǵiti. **16** “Aŋ wǎattan dale m'aka Yühüdiya ye, lüdok pǎmkǎ witin. **17** Aŋ dale m'ana cǎǎy daaŋ wic ye, ŋana kǎǎʔidi ʔiŋi ogo ike kujje gin'a ǎrǎk baanne ye. **18** Aŋ dale m'ana yiil ʔi ye ŋana ɖükciɖi nǎǎk ogo ike kujdee burŋu yeene. **19** Aŋ bi yaajaŋ kǎ yaac mǎǎngǎ yaaka lacok ke yaaka nüiti ye nüŋnkǎ yaakca ti! **20** Mǎʔe nuŋko ŋana ŋaŋ yeenic wǎatcedee a wiŋŋǎk aŋŋi ke ǎŋ ʔiŋe Wǎǎktǎŋ ti. **21** Aŋ pillǎ mooye bi nǎŋi ɖoŋe waan yaanja ti, yaana batta a nǎŋon ɖoŋe wǎāna daa kǎ ʔiʔŋin ti ŋommaŋ ye, ke tiŋŋaŋ. Aŋ batta bi ŋücü nǎŋi ɖoŋe ŋuca. **22** Aŋ naana nüŋnkǎ yaakca batta nüüŋtü me yokin ye, i baati m'ana bi üt ye, aŋ kǎ ʔiik mā wakin yek Joŋ ken nüŋnkǎ yaakca bi nüüŋge daa me yokin. **23** Aŋ naana maŋkalaŋ ikee kiinnee ogo, ‘Dǎāmme Macii inninne,’ ke ogo, ‘iya wica,’ ye, ŋana ikee luggede. **24** Maciini yaaka a yeloŋŋi ke bǎtoni yaaka a yeloŋŋi ye bi ükü woo, aŋ nǎŋi nǎǎŋkǎ ke waak'a yǎwaŋ ye, ogo yǎǎʔi ko witin me, ke cǎānna m'aka a wakin kǎ Joŋ ye naana pǎjjodo ye. **25** Yoore, ikee nüütkenene kǎ yaakki i batta mor wuuŋ ɖǎgǎ. **26** Aŋ naana maŋkalaŋ ikee kiinnee ogo, ‘Dǎāmje, Macii iya luummuk,’ ye, ŋana ikee kaaccede woo. Aŋ naana jaajjin ogo, ‘Dǎāmme ike inni ǎrǎk,’ ye, ŋana ikee luggede. **27** Bata yaana wiłdin diiked kǎ ŋomuk atee ke nǎǎk ye, bi beelʔi bata ǎatin yen Minneni Mǎnbaan. **28** Aŋ nǎnt'a cǎyge gin tüwon ye, i weŋgǎ yoken ɖültü wica. **29** “Aŋ kǎ ɖeeraŋ aŋŋi naana tiŋiɖin yen nüŋnkǎ yaakca ti düüñin ye, ǎŋ bi üljǐ ʔiŋi, aŋ paan batta bi ɖiki aŋ kiʔtǎni pollon bi ɖiimdit ʔiŋi, aŋ teynǎni yek wakkǎ pollon ʔiŋe bi bükcǐ. **30** “Aŋ waan yaanja ti gin'a nüüti ye, bi ükü woo pollon ʔi yen Minneni Mǎnbaan, aŋ wǎattan ʔoŋ yek ŋommaŋ wiŋe bi nüüjǐ. Aŋ iken bi yürci Minneni Mǎnbaan ǎatǎ curuŋgu ǵiti kǎ teynǎ ke maanǵǎ yǎwconɖe. **31** Aŋ malaŋŋi yeeke bi tuce kǎ iwok ǵültete, aŋ m'aka waŋŋe ye bi ɖüülünü ti kǎ ŋomuk ke nǎǎk ke ŋaalo kǎ ʔiŋi ke nǎnkǎ muure ʔiŋi pollon ŋoy. **32** “ŋǎjje nüünŋü gǎǎrrǎ yen kaaptǎ yaanni ti. Naana kimke kattǎ ʔiŋi aŋ ǵitke ŋiimmin ye, i nǎjje ogo yiltuke cokolono. **33** Aŋ cǎānna naana ikee yuʔttee waak yaakka muure ye, i ŋjje ogo Minneni Mǎnbaan cokolono ti ǎntuke tük. **34**

Ikee kiine a gítken, waak yaakka muure bi nánjĩ ðuuggen, i batta mor kil yaanni tüw. **35** Pollonj ke ñommañ bi wíci íñĩ, aŋ jiik yeeki batta bi wíci íñĩ. **36** “Níinná yaanja ke wuuŋ yaanja baati m'ana ñájja ye, cáanna ke malaŋŋi yek pollonj jiñe batta ñájja, a Wáy pare ken ñájja. **37** Bata wáana wááttee ká níinká Noo ti ye, cáanna bi wááti áatin Minneni Mánbaan ti. **38** Aŋ níinká yaakka ti i mor táál irá iken ámi aŋ máti, aŋ iken ðíji aŋ ðeygá me, ke níinná yaana kaaccene ká Noo kuun ji ye. **39** Aŋ iken batta ñájja ginkalaŋ ke táál áate aŋ iken müünñe muure, aŋ bi wááti bata áatin yen Minneni Mánbaan ti. **40** “Aŋ ook ká yew bi ñuugal yiil ji muutuk, aŋ keelok bi koowgu me aŋ yaŋkalaŋ bi mañjáná me íñĩ. **41** Aŋ máängá ká yew bi ðíji páamðeyná ti aŋ keelok bi koowgu me aŋ yaŋkalaŋ bi mañjáná me íñĩ. **42** “Aŋ cáyá i íki kiijjáda woo ká yaana áatin Piŋo yüünü kujjeda ká ye. **43** Aŋ yaakki ookci gíti naana yoku men mooye yen án ñájja wuuŋ yaana wali ken bi áatete káto ye, ike yoku kiijjidi woo aŋ án yeene batta báagge liiká me gíti. **44** Ikee dale yokic age tootin wuuggu muure, Minneni Mánbaan bi áta ká wuuŋ yaana batta ike payde daa ká ye. **45** “Aŋ a ŋaani ken a ñuugulo yaana a lüggini aŋ a ñájjo ye, yaana müükkünü men mooye yeene án yeene jiñe muure ye, aŋ meken inñe waak áamká ká wuuŋ yaana pájjidi ye ti? **46** ñerrá ñuugulo yaana wáádáná men mooye yeene ñuugal naana ike ðuku ye. **47** Ikee kiine a gítken men mooye ñuugulo yaanna bi müükke wakká yeeke muure. **48** Aŋ naana ñuugulo yaana a yaajgonde aŋ payit jone ti ogo, ‘Men mooye yeeni bi kuru,’ **49** aŋ ücci ká giimmá ñuuguloni meken aŋ ámi aŋ máti ke maaddo máaŋŋi ye, **50** i men mooye yen ñuugulo yaanna bi áta ká níinná yaana batta ñájje ye, ke wuuŋ yaana batta ñájje ye. **51** Aŋ ñuugulo yaanna bi jooje ká jooññu yaajgonde, aŋ bi ðooce ke láañoni nántá ba’ iwok ke ñeeyná me leken.

25 “Aŋ Yátkitiŋ Pollonj bi beeljĩ bata ŋulgu yaaka ká caay kuññu dikoni yeeken ye aŋ atĩ purjidi ke or ñáañná ye. **2** Yaaka ká duuc ye a amgi aŋ yaaka ká duuc ye a ñájjoni. **3** Yaaka ká duuc a amgi yaakka dikoni yeeken koowi aŋ batta a kujin ñowná dikoni. **4** Aŋ yaaka ká duuc a ñájjoni yaakka kuññu küjbünni yek ñowná ke dikoni yeeken. **5** Aŋ wáana or ñáañná kuurenee ye iken muure baŋŋá aŋ oodi. **6** Aŋ

müllá kule gíti iken cüki yokin yáaw ogo, ‘Yooŋe or ñáañná iya áatá! Káaje woo aŋ paake.’ **7** “Aŋ ŋulgu juwin ñaalok muure aŋ dikoni yeeken tooti yokin. **8** Aŋ yaaka ká duuc a amgi yaakka jaajjin ñájjoni ti ogo, ‘Inon ñowná yeekic ti ká deewaŋ dikoni yooko ðaŋŋa tüwok.’ **9** “Aŋ luugi ñájjoni ogo, ‘U’u, yaakki ikiin batta bi páájjinin müürinaan, pájjidi ikee ate yáajoni ti aŋ kije yek ðuuggic.’ **10** “Aŋ wáana iken attene ká kijene ká ye, i or ñáañná dáagin ti, aŋ yaaka yoken agene ká tootin yaakka, kaaccene ká árak nántá ba’ ammani ñáánká, aŋ ántúke üülji me. **11** Aŋ ká deeraŋ aŋŋi ŋulgu meken áatin aŋ yayok ogo, ‘Mügdo, Mügdo, kupkoon ántúke.’ **12** “Aŋ luugi or ñáañná ogo, ‘Ikee kiine a gítken, ikee kuje.’ **13** Aŋ aŋŋi kiijjede woo ká yaana níinná ke wuuŋ yen ðuukin yeeni kuje daa ká ye. **14** “Aŋ ŋuca Yátkitiŋ Pollonj jiñe a páaygon ká oon yaana atĩ taanŋalaŋ ká utar, aŋ ñuuguloni yeeke bárkene ti aŋ müükkene tiil yeeke wáana atee ká ye. **15** Aŋ yaŋkalaŋ inñe kücümgi tiil ká duuc aŋ menen inñe kücümgi tiil ká yew, aŋ ðake inñe kücam tiil ká keelok aŋ yaŋkalaŋ daa inñe ká liildin yeene. Aŋ wáattan ike attá. **16** “Aŋ yaana kuññu kücümgi tiil ká duuc ye attá aŋ ñuugulenee ká aŋ ŋuucin ti meken ká duuc ŋuca. **17** Aŋ yaana kuññu kücümgi tiil ká yew ye, nanjin bata menen aŋ ŋuucin ti meken ká yew ŋuca. **18** Aŋ ñuugulo yaana kuññu kücam tiil ká keelok yaanna küññu káál, aŋ tiil men mooye yeene jikke íñi. **19** “Aŋ wáana níinká ðiirene ye, i men mooye yen ñuuguloni yaakka ðuukin, aŋ cáajjin íñi paŋŋá tiil ti ke iken. **20** Aŋ ñuugulo yaana a kujon kücümgi tiil ká duuc ye, áatin aŋ áacin ti meken ká duuc ŋuca, aŋ jaajjin ogo, ‘Men mooye, ika inñaa kücümgi tiil ká duuc, aŋ yooru, ika áacaná ti meken ká duuc ŋuca.’ **21** “Aŋ kiini men mooye yeene ogo, ‘Ñeraŋ ká yaac! Íki ñuugulo ñerconde yaana a lüggini ye, íki agá lüggini ká tiññá gin deerconde, íki bi ðooceni ðiirken gíti, áatá kaacci jon ñamme gíti yen men mooye yüünü ti.’ **22** “Aŋ ike yaana a kujon kücümgi tiil ká yew ye, cáanna áatin aŋ jaajjin ogo, ‘Men mooye ika inñaa kücümgi tiil ká yew aŋ ika áacaná ti meken ká yew ŋuca.’ **23** “Aŋ kiini men mooye ogo, ‘Ñeraŋ ká yaac! Íki ñuugulo ñerconde yaana a lüggini ye, íki agá lüggini ká tiññá gin deerconde, íki bi ðooceni ðiirken gíti, áatá kaacci jon ñamme gíti yen men mooye yüünü ti.’ **24** “Aŋ yaana a kujon kücam tiil ká keelok ye áatin cáanna aŋ jaajjin

ogo, “Men mooye yeeni, i’ki nājjeni nūugula yūūnū caraj, i’ki iṭā nānt’a batta agii kā pūton kā ye. An i’ki ḍūṭū nānt’a batta agii kā māpon kā kāwkā ye. 25 An ika booññu an ika attā an tiil yūūkū jikkā iñi. Tiil yūūkū ikki.” 26 “An luugi men mooye ogo, ‘I’ki nūugulo yaajgonḍe yaana a wuūñgon ye! Naana yoku nājja ika iṭā nānt’a batta agā pūton kā, an ika ḍūṭū nānt’a batta agā māpon kā kāwkā ye, 27 tiil yeeki batta āccādā kun tiil jī ina? Yoku ika kāññā ginkalañ witken ti kā ḍeewarj.’ 28 “An men mooye iinjin ogo, ‘Kūcam tiil koowe nūugulo yaanna ti, an iñe m’ana cāyge kūcūngū tiil kā caay yaanna. 29 An m’ana cāyge ye bi iñgā me ḍiirken, an bi cāyge kā ḍirāk, an m’ana batta cāyge ye, yaaka bilti ike ti kā ḍeewarj ye, bi koojjunu me woo ike ti. 30 An nūugulo yaana a waanjī yaanni yeepe woo miñllā gīti nāntā ba’ i’wok ke njeenyā me leken. 31 “An naana Minneni Mānbaan ātā kā maanḡā yeene, ke malañji yeeke muure ye, ike bi cāajji nook yeene yen maanḡā wic. 32 An ṭonj muure yoken bi ḍūūlūnū ti nōme ti, an ike me bi kebe gīti bata yaana kaaydo kābālgā kibbedeeda woo jūūloni gīti ye. 33 An ike kābālgā bi ḍooce buñ birrā an jūūloni bi ḍooce kā buñ aam. 34 “An wāattan Yātkā m’aka cāyok buñ birrā ti ye bi kiine ogo, ‘Āāte, ikee yaaka age nūūlkinī kā Wāyo ye, kaace ti Yātkiṭin ti yaana tutkene kā me wāāna iñjīn ti nanḡā nōmmañ ye ti. 35 Ika nāgana kāñ an ika āāmgana. An ika nāgana yeen an ika mātākana piik. An ika agā boorgon an ika gīmḡana āārgic ti. 36 An ika yori elañ, an ika iinḡkana. An ika yore carañ, an ika waañña. An ika cāyā gaṅgar, an ika ookka.’ 37 “An bi luuku mā wotku ogo, ‘Piṭo, a tooku ken yoorini nāki kāñ, an i’ki āāmgini, an nāki yeen, an i’ki mātākini piik? 38 An a tooku ken yoorini agii boorgon, an gīmḡinī āārgo ti, an yorū elañ, an iinḡkini kā? 39 An a tooku ken agii kā raac an cāāyī gaṅgar an i’ki ookini kā? 40 “An bi luuku Yātkā ogo, “Ikee kiine a gītken bata yaana nāngene mādgī licken ke kāwgi licken ye, i nāḡgana kā ika.’ 41 “An ike bi jaajji m’aka buñ aam ti ye ogo, ‘Anḡe yokic ika ti ikee mā tuumgin, kaace maañ yaana ke cūle a tūtkinī boojin ke menkeekeni yeeke ye ti. (aiōnios g166) 42 Ika nāgana kāñ an ika batta aga kā āāmgini. An ika nāgana yeen an ika batta aga kā mātākini piik. 43 Ika agā boorgon an ika batta aga kā gīmḡinī āārgic ti. An yori elañ an ika batta aga kā iinḡkinī. An ika agā raac an ika cāāyā gaṅgar

an ika batta aga kā ookon.’ 44 “An iken cāānna bi lūūkcī jaajji ogo, ‘Piṭo, a tooku ken yoorini nāki kāñ ke yeen, an agii boorgon an yorū elañ an agii raac an cāāyī gaṅgar an i’ki batta agini kā yūūkkinī ti?’ 45 “An ike bi lūūkcī ogo, ‘Ikee kiine a gītken, naana ikee yaakke kā yūūkkin ti mādgī licken ke kāwgi licken kā ḍeeraj ye, i ikee yaakke kā yūūkkin ti ika.’ 46 “An mā yaackā bi atī kaacī jooññu gīti ke cūle, an mā wotku bi kaacī ti iinḡū gīti ke cūle.” (aiōnios g166)

26 An wāāna Yeecūwa ḍanḡee kā jiik yaakka muure ye, i baaddoni yeeke kiinne ogo, 2 “Ḥajje Poñ Kaaldin Wic āātīdi nūūnkā yew ti nōmuk, an Minneni Mānbaan bi mūūkkūnū me mābaan an ṭeljanā me ti nāalok kaakkon jok.” 3 An ḍuunḡu ḍanḡkā ke yātini yek Yūhūūññi yoken ḍūli nāntā ba’ ḍuunḡon daañ kūūlconḍe yen Jooḡ yaana battā me ogo Kayaapa ye ti. 4 An lāālin pugin ogo Yeecūwa mūḡi ko ātkiṭin an nāḡji ḍok. 5 An iken jaajjin ogo, “Ḥana waan Poñ Kaaldin Wic ti, nuḡko me lelit.” 6 An wāāna Yeecūwa cāyee kā Betani paa ba’ Camaan yaana a nākon kā jaan nōmuk ina ye, 7 i iinḡ yaṅkalañ kāājīn ārāk ike ti ādit puulkul pītina yaana kiygā me kā carrā ye, an pookke Yeecūwa wiñe ti i ike cāāy ḍarḡaṅ ti āmī. 8 An wāāna yoorene daa baaddoni ye, iken piinḍin an jayok ogo, “Yaakki nīyene me ina! 9 Pājjidi yoku yāājji me woo kā carañ tiil yoku iñi me aangī.” 10 An jiik yaakka nājji Yeecūwa an luukke ogo, “Ikee iinḡ rūūde yok ina? Ike nanḡā nāāḡkā njerken ika ti. 11 Ikee bi cāygene kā aangī ke ikee kamāt an ikee batta bi cāygene kā ika kamāt. 12 Ike pītina yaakki pookke yori ti nanḡe tutee kā jīḡḡā yeeni. 13 Ikee kiine a gītken, nāntā yaana pākene me Jiik Nerkā yen Jooḡ nōmmañ wic muure ye, nāāḡka nanḡ iinḡ yaanni ye, cāānna daa bi jaaygā me an payte daa me.” 14 An baaddoni yaaka caay witken kā yewwe ye yaana battā me ogo Yahūūja Garyūūti ye attā ḍuunḡu ḍanḡkā ti, 15 an tāāccin ogo, “Ika bi iñā njaaka naana mūūkkene kā ye?” An ike iñi tiilgā gālkā waṅgen caykā kā ḍāk. 16 An kā waan yaanja ti ike māājjin waan āākkedeeda nāc. 17 An an wiñe yen Poñ Biḡḡi Cotku ti baaddoni āātin Yeecūwa ti an taaji ogo, “I’ki ṭākā tutkini nāntā, yaana āmii kā amma Poñ Kaaldin Wic ye wa?” 18 An ike luukcin ogo, “Ate oon kalañ ti baan jī an kiine ogo Nūūto jāāyidi ogo, ‘Wuunḡ yeeni waṅe cokilin, ika atā āmā amma Poñ

Kaaldin Wic baannü, ke baaddoni yeeki.” 19 An baaddoni jiik yaaka kiinene daa Yeecüwa ye nanj, an tuttu amma yen Poñ Kaaldin Wic. 20 An biigin ti anji, Yeecüwa cääjjin iñi amma ti ke baaddoni yeeke yaaka ka caay witken ka yew ika. 21 An wääna ämene ka ye, Yeecüwa jaajjin ogo, “Ikee nüütke a gütken, mäjkalari ikee ti ika bi ääka ñac.” 22 An baaddoni anjin iñi ka yaac, an wäättana Yeecüwa tactä, ka kiük kiük ogo, “Piño, bi a ika?” 23 An luukke ogo, “M'ana iñko bi yirji gälñä ji ye, i a m'ana bi ika ääka ñac ye. 24 An Minneni Mänbaan bi tüw bata yaana jaaynene Meerjka Jiik Joon ye, an m'ana bi Minneni Mänbaan ääkke ñac ye, bi yaajar ke ike! Iñca ñerari ñana yoku ike giidi me.” 25 An taaji Yahüüja, yaana ike bi ääkkänä ñac ye ogo, “Nüüto, an bi a ika?” An luuki Yeecüwa ogo, “Iki jaajjini.” 26 An wääna iken ämmene ka ye, Yeecüwa kuñnu biñjan coñnu an nüülkene, an wiñne giti an iñne baaddoni, an kiinne ogo, “Koowe ame a yori inni.” 27 An don koowne an mälcin ñaalok an iñneeda ka an jaajjin ogo, “Mätce ikee muurijaan. 28 A yimgä yeeki ikki, a yek jiik doocin yek Joon kiccängenen yaaka puuktin ogo kulkin nääjka yaackä yek me ñirken ye. 29 Ikee kiine, Ika batta bi mätcä piik jaan yaana ñulge belok bata lüütken ye ñuca, anña niinnä kicconde yaana bi mätcä ka ke ikee Yätkitin Wäyo ti ye.” 30 An iken ooljin uullu an kaaccä woo ünjin päam yaana wiñe a jengä jeytüünni ye ti. 31 An iken kiini Yeecüwa ogo, “Ikee muurijaan bi buurce woo ika ti wüñin tiñan. A pergon Meerjka Jiik Joon ji ogo, ‘Kaaydo bi pacä an käbälgä yek kaal jiñe bi gääctit giti.’ 32 An naana ika juwunu ñaalok tüwnü ti ye, ikee bi yüte ti Jaliil.” 33 An Bütürüc luukcin ike ti ogo, “Naana me muure iki daljini iñi ye, iki batta bi daljeni iñi.” 34 An luugi Yeecüwa ogo, “Iki kiinene a gütken wüñin tiñan i mor toon batta weekci ika bi reeca woo äñkü ka ñak ogo Ika kujjada.” 35 An kiini Bütürüc ogo, “Naana cääna ika tüwü ke iki ye, iki batta bi reecen wool!” An baaddoni muure jaajjin jiik keelkä yaacka. 36 An Yeecüwa attä ke iken nantä yaana battä me ogo Jecimaani ye, an baaddoni yeeke kiinne ogo, “Cäye winni, ika atä wica mäta.” 37 An kuñnu Bütürüc ke merkä Jabadi ka yewwe, Yaagüüp ke Yuhanna, an ike uccin ka nüüjdün an jone yaañä. 38 An kiinne ogo, “Joni nüüji ka yaac an a yaana ika tüwü ye. Wäade winni an yäwe ke ika.” 39 An wükcin woo ka ñeerari an ñünjin iñi an mälcin, an jaajjin ogo, “Wäyo naana päjjidi ye ñana ika nanädaa wääcä waañä yaana äätidi yaanni. An ñana iki näänä ka ñaktari yeeni, tääkcä nanjä ka ñaktari yüünü iki.” 40 An ike ñukcin baaddoni yeeke ti, an wäadene a ootin. An Bütürüc kiinne ogo, “Ikee batta cääna liñte yäwe ke Ika wuuri ka keelok? 41 Yäwe an mäte nuñko ñana ñimjede puuccin giti. Wääktari ñaki an gaan ken bamar. 42 An iken dalji iñi Yeecüwa kaaccä woo ñuca an mätä ogo, “Wäyo naana waañä yaanni batta a anjini yok ye, i daa waja an dalä ñaktari yüünü nanji ñone. 43 An wääna ñuukene ka iken ti ñuca ye, i kañne a ootin wariñ a pekin iñi ka niinkä. 44 An daljene iñi ñuca an attä an mätä äñke ka ñak an jaay jiik keelkä. 45 An ike äatin baaddoni yeeke ti an kiinne ogo, “Cumje ootene an yiike. An yooore wuuri ñaagin an Minneni Mänbaan müükki me mä yaackä iñken ti. 46 Juwe an atin! Yooore, aagdo ñac yeeni inni!” 47 An wääna Yeecüwa iñjede ka jaayee ye, Yahüüja yaana a baaddo ke meken yaaka ka caay witken ka yew ina äatin ke ñon ñirken ka gaadalli ke läcängä tuuji ka ñuñku ñanjka ke yatini yek me. 48 An iken a iñgin ka aagdo ñac Yahüüja gin'a nüüti ye, ogo, “M'ana bi niñba ye, ken a ike, i müge.” 49 An ka ñeerari anji ike äatin Yeecüwa ti an jaajjin ogo, “Ogook, Nüüto?” An niñme ka jone. 50 An kiini Yeecüwa ogo, “Muukondi nanja gin'a umgini ñäkkä nanjä ye.” An iken äatin an Yeecüwa mügi. 51 An baaddo yen Yeecüwa wariñkari gaadal yeene wuudene woo, an kiingon yen ñuñgon daari küülconde tocce gitkin woo. 52 An kiini Yeecüwa ogo, “Gaadal yüünü ñuukci ätte ji. M'aka niñgal ka gaadal ye bi tüwok ka gaadal. 53 Iki batta ñäjjä ogo ika liñco niñjoo Wäyo ti, an ike tucu malari yeeke ka birari an ika tiica. 54 An yaakki bääkkan daa bi nanji ñuuggen ñäakit yaaka jaayi Meerjka Jiik Joon ye.” 55 An Yeecüwa ñon kiinne ogo, “Ika agä maddok yaajgonde ina ääte ka gaadalli ke läcängä ogo mügiada ko yaanna? Niinkä muure Ika cäänyä kaal yen anlanñä yen Joon ji an Ika batta mügiada ina? 56 An yaakki muure nanjä ñuuggen ñäakit yaaka peri bätöni Meerjka Jiik Joon ji ye.” An baaddoni muure ike dalji iñi an buurcin woo. 57 An m'aka müügin Yeecüwa ye ike iji Kayaapa ti yaana a ñuñgon daari küülconde ye ti, nant'a ñulte ka nüütöni jiik doocin yek Joon ke yatini yoken ye. 58 I baattä Bütürüc ka utari anña nantä ba' ñuñgon

daan küülconde an ike kaaccä ti an cääjjin iini ke tiiconi, däämi düüniin näänkä. 59 An duunku dānkä ke gütoni muure Yeecüwa määckätä dok m'aka jaajji kä yelkitin ike ti, nuŋko näke daa kä dok ye. 60 An me diirken äätin jayok kä yelkitin ike ti. An gütoni batta a käänin jiik'a päjjidi näke daa kä dok ye. An wäättan me kä yewwe äätin 61 an jaajjin ogo, "Oon yaanni jaay ogo, 'Ika liitä änlānā yen Joon düümü giti an ŋocu koru niinkä kä dāk." 62 An duunŋon daan küülconde yuuttu ŋaalok an jaajjin Yeecüwa ti ogo, "Iki batta cāyŋini kä luukcin yaana jaajjidii kä ciŋjā yaana üüŋidi iki ti yaanna?" 63 An Yeecüwa daa a tiŋjini iini. An kiini duunŋon daan küülconde ŋuca ogo, "Kä yāntāŋ Joon yaana a üdon ye, iki dooceni liittäŋ giti, nüüttoon naana iki agā Macii Minneni yen Joon ye. 64 An kiini Yeecüwa ogo, "Iki jaajjini. An ikee kiine, kä waan yaanni ti ke ŋomuk Minneni Mānbaan bi yooŋ cāy nāntā teynā buŋ birrā yen Joon ti, an bi ätā kä curuŋgu yek Polloŋ." 65 An duunŋon daan küülconde burŋu yeene jeññe giti kä piinkä an jaajjin ogo, "Oon yaanni jaay ina anŋi düüci ogo iken iiro ke Joon! İkiin tākīn mā yuŋin ina ŋuca? An tiŋŋe kiirkä yeeke muure. 66 An ikee payde ogo ŋaaka?" An iken luukcin ogo, "Ike päjjidi tüw." 67 An ŋüülŋü ŋomgin kä ŋaangā an giibi kä iinken an yakkalaŋŋi ike määbi tāŋkin, i agene kumŋon waŋŋin." 68 An kiintā ogo, "Macii, nüüttoon naana iki agā bāto ye, iki jebini kä ŋaani?" 69 An Bütürüc cāy woo üntük. An tūulle yaana ŋuugal ye äätin an ike kiini ogo, "Iki cāāna ke Yeecüwa yen mā Jalīl." 70 An Bütürüc riccin woo me ŋomgen ti muure. An jaajjin ogo, "Batta ŋājjā iki jaayā ogo ŋaaka." 71 An wāāna ike attee kä äntūke yen kaal ti kä cokal ye, yooŋi tūulle yaana ŋuugal ye yaŋkalaŋ ŋuca, an m'aka yudok gunne ti ye kiinne ogo, "Oon yaanni ke Yeecüwa yen mā Naacira." 72 An ŋuca ike riccin woo kä liittäŋ an jaajjin ogo, "Oon yaanna kuju." 73 An kä deeran anŋi m'aka yudok wica ye äätin Bütürüc ti an kiine ogo, "Iki bääkkan daa ke iken, jiik yüükü muure nüüti iki agā mān Jalīl." 74 An ike jujjin kä tuummu doŋe an liitkede ogo, "Oon yaanna kuju." An kä deeran anŋi toon weekcin. 75 An Bütürüc päjjin jiik'a jaayi Yeecüwa ye ogo, "I toon batta mor weekci iki ika bi reecca woo āāŋkü kä dāk." An Bütürüc kaaccä woo an weenŋä kä yaac.

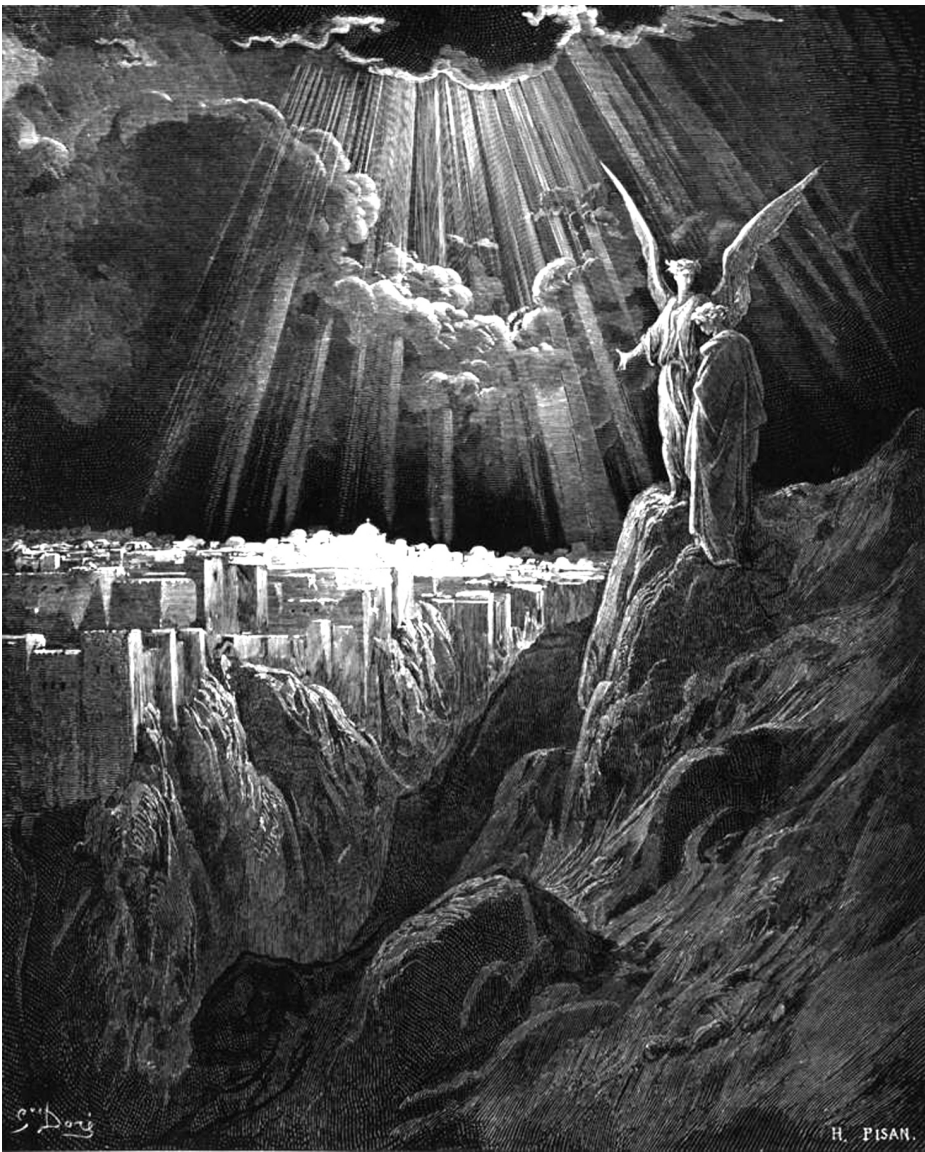
27 An wāāna tiŋŋawic anŋi ye, duunku dānkä ke yätini yek Yühüüŋŋi nāŋŋā waŋ teyne ogo nääkii ko Yeecüwa. 2 An diigi an iji müükki mügdo Biilaatuc yen mā Ruumaan. 3 An wāāna Yahüüja yaana ike ääkki ŋac ina ŋiccee Yeecüwa jooce daa me ke tüwnü ti ye, ike jone lüüjjin an tiilgä gälkä yaaka caykä kä dāk yaakka duukkene duunku dānkä ke yätini. 4 An jaajjin ogo, "Ika nāŋŋā nääŋkä yaackä kä ääkkīn ŋac m'ana doŋe ladaŋ ye." An iken jaajjin ogo, "Ikoon piilgon ŋaaka? Yaanna a iki ti." 5 An Yahüüja tiilgä gälkä yibjene iini kaal yen ānlānā yen Joon ji, an kaaccä woo an doŋe maaññe. 6 An duunku dānkä yakkalaŋ tiil koowi an jaajjin ogo, "Batta päjjidi doocin tuññu ānlānā ji i a tiil yek yimŋā anŋi. 7 An iken duccin jiik an tiil kiññene yiil äjo ogo wāāto ogo, nāntā jīŋŋā boorgu. 8 An ken ina ke tiññan yiil yaanna batte daa me ogo, Yiil Yimŋā yaanna. 9 Yaakki dāākit barrā yen bāto İrmīya ogo, "Iken kuññu tiilgä gälkä caykä kä dāk, a äccin yaana doocete daa kä mā İcārayiil ye. 10 An kiññene yiil äjo, bata yaana iingana kä Piŋto ye." 11 An Yeecüwa yuuttu mügdo Biilaatuc yen mā Ruumaan ŋome ti, an taaji mügdo ogo, "Iki agā yatkä yen Yühüüŋŋi?" An luugi Yeecüwa ogo, "Iki jaajjini." 12 An wāāna kākkenē daa wic duunku dānkä ke yätini yek Yühüüŋŋi ye, i ike batta a lüükcin. 13 An taaji Biilaatuc ogo, "Iki batta tiŋdā kākkinni witkin yaaka üüŋütü me iki ti yaakka?" 14 An batta agee kä luukon kä jiikkalaŋ, an mügdo wiñe diiktin. 15 An yuungu muure ti Poñ Kaaldin Wic ti, mügdo yen mā Ruumaan äkkidi men kä keelok yaana cāy gangar ji an wakā toŋ ye. 16 An waan yaanja ti iken cāyŋene māŋkalaŋ gangar ji ŋājjānā battā me ogo Barabaac. 17 An wāāna mābaan yoken dūlene daa kä ye, i iken taaji Biilaatuc ogo, "A ŋaani ken tākke äkke kä, Barabaac halla Yeecüwa yaana battā me ogo Macii ye?" 18 An ŋāje iken Yeecüwa müükkene daa kä puutin. 19 An wāāna Biilaatuc cāyee kä nook yen joōññu wic ti ye, tucki iñe jiik an kiinne ogo, "M'ana doŋe ladaŋ yaanna dalābu. İka wāāccä lāāggī kä yaac wīrīn tiññan kä ike." 20 An duunku dānkä ke yätini toŋ iiri ogo ŋujjo Barabaac ken äkke an Yeecüwa ken nāgji dok. 21 An Biilaatuc toŋ taaññe ogo, "Yaaka kä yewwe yaakki ti wali yaana äkke kä ye?" An toŋ luukcin ogo, "Barabaac!" 22 An tääcki ti Biilaatuc ogo, "An Yeecüwa yaana battā me ogo Macii ye ken naŋā ogo?" An toŋ muure luukcin

ogo, “Näge ðok kä ðellä kaakkon jok!” 23 An Joon ike mäkkänä tiññaanji naana ike ðäkkänä
 tääcki ti Biilaatuc ogo, “Ina, a yiñ yaana wali ye ye, kä yaana jaayee kä ogo ike agje Minneni
 ken nanje?” An iken üüttin kä yäaw teŕan ogo, Joon ye.” 44 An cääna ñagatni yaaka a ðeljini
 “Näge ðok kä ðellä kaakkon jok!” 24 An wääna ti ke ike kaakkonni jugin ye, ike kirgä cääna
 yoozene daa Biilaatuc ike batta kändee kä waan, kä jiik keelkä. 45 An wääna an yuuttee ðeejjük
 an a büültin ken tälti ye, i ike kuññu piik an ye i miillä ñommañ äätte wic muure ke näje
 inke lookke woo me ñomgen ti, an jaajin ogo, wuuggu kä ðäk. 46 An wääna wuun ðäk ti ye,
 “Ika ðonji ladan kä yimgä oon yaanna. Yaanna a Yeecüwa yaajin kä yäaw mooye an jaajin ogo,
 nääñkä yeekic!” 25 An me muure luukcin ogo, “İli, İli, lama cabaktaani?” An anan ogo, “Joon
 “Dalä yimgä yeeke a ikoon ti ke merkä yooko yeeni, Joon yeeni, ika daldaabu ina?” 47 An
 ti!” 26 An Barabaac äkkeneeda. An iinjin ogo wääna mäkkalan yuddene kä wica an tiinghene
 Yeecüwa ðooyji me, an müükkenee kääygä mä kä anan ye, i iken jaajin ogo, “Ike bäära bato
 Ruumaan ogo ðelji ti kaakkon jok. 27 An kääygä İliya.” 48 Yanjalan iken ti lüünñu an untal
 yek mügdo Biilaatuc Yeecüwa koowi, an iji wiñ küümgene kä määk peñkä an ðoocce ladan ti
 yeenen ti, an kun yen kääygä ðüüli ti muure an lăjgeneeda ogo maadje. 49 An meken jaajin
 ike ti. 28 An burñu yeene güüdi woo, an iijki ogo, “Dalä bu pare tika, yoorin naana İliya bi
 burñu beel bata yen yätkä. 29 An ŕurki tarbüc ätä ike mäkkänä ye.” 50 An Yeecüwa yaajin
 eemdin yen küügü an iijkene daa wiñe ti, an ŕuca kä yäaw mooye an wäaktan yeene ðoocce.
 ðucki ladan inŕe birrä ti an ðünjin inñi ñome ti 51 An kä deeran anji burñu yaana a daanjinñi
 an ñiyene yok an kiintä ogo, “Ogook? Yätkä anlanñä ti ye, jeññä giti äänje kä yewwe bäätin
 yen Yühüünñi!” 30 An ŕüülki yokin ñaangä, inñi kä ñaalonñu ke inñi, an ñommañ bukcin an
 an ladan koowi an jebene daa kä wiñe ti. 31 an ðaranji bääktin. 52 An kälkä witken kupkin, an
 An wääna ñiynene kä yok ye, i güüdi yokin me ðiirken yek Joon yaaka a tüwin ye, juwin
 woo an iijki burunngu yeeke an koowi iji woo ñaalok. 53 An iken käajin woo kälkä giti, i ðanña
 ŕelcätä ti kaakkon jok. 32 An wääna kaaccene kä Yeecüwa a jüwin, an iken attä baan mooye
 woo ye, i iken purjin ke oon yanjalan yen mä lanñä ji Oorcaliim an yoken nüütki woo me
 Giirawaan, battä me ogo Camaan, an iiri kääygä ðiirken. 54 An wääna ðuungon kääygä yen
 ogo kaakkon Yeecüwa koowje äddee. 33 An iken mä Ruumaan ke kääygä yaaka ke ike däämene
 ðakkä ti nantä yaana battä me ogo Kulukuuta Yeecüwa an yuŕtene bukcin ñommañ ke waak'a
 ye, an anan ogo nantä yen äwnä men wiñe. 34 an nänñä ðuuggen ye, iken bojgin kä yaac an jaajin
 An ike inñi määk a ñukin kä kalkale an wääna ogo, “A gitken ike a Minneni yen Joon!” 55
 näkkeneeda kä ye, ike yaakkä kä maanñä. 35 An An wääna määngä ðirken yakkalan däämmidi
 wääna ike ŕeljene daa ti kaakkon jok ye, iken kä utar, a yaaka Yeecüwa bäädanä kä Jaliil an
 burunngu yeeke ŕüüli giti an nanji kä jaan. 36 an ñuugulunu ye. 56 An Märiyam yaana battä me
 An iken cääjin inñi an ike tiicä. 37 An wiñe ti ogo Majdaliina bilti ke iken ke Märiyam yaana
 iken ðuccin jiik pergin yek cünñä yaana ünñidi a Yaagüüp ke Yuucip meen ina ke merkälen
 ike ti ye jayok ogo, “A Yeecüwa inni, Yätkä Jabadi meen. 57 An wääna biigin ti däägenee
 yen Yühüünñi.” 38 An ñagatni yakkalan kä ye, oon yanjalan a ceeggon äatin ätä Raama
 yewwe ŕeli me ke ike, keelok kä buñ birrä ti battä me ogo Yuucip, an ike cääna a baaddo
 an yanjalan kä buñ aam ti. 39 An m'aka kaajit yen Yeecüwa. 58 An ike attä Biilaatuc ti, an
 ye yawok kiirä witken bergä kä nääy, 40 an ñujjin ogo Yeecüwa gaane, an Biilaatuc iinjin
 jayok ogo, “İki yaana jaayä ogo anlanñä yen ogo inñida ko me. 59 An gaane koowi Yuucip, an
 Joon ðüümjei giti, an ŕuca korjei nünkä ko paarre yok kä burñu kicconde yen jünñä me. 60
 ðäk ye! ðonji mäkkä! Käajä inñi kaakkon jok An maatŕe käl yeene kicconde ji, yaana agee kä
 naana iki agä Minneni Joon a gitken ye.” 41 an küünñon päam ti bata tuumpoŕe ye. An päam
 cääna ðuunŕu ðanñkä ke nüüttoni jiik ðoocin ðüljene ti käl tük an attä. 61 An Märiyam yaana
 yek Joon ke yätini ike ñiyge yok kiintä ogo, 42 battä me ogo Majdaliina ke Märiyam yanjalan
 “İke mäkkalan manje, an ðoŕe batta liilde kä bilti wica cäyok ñomgen agene ŕukin ti käl wic.
 mäkkin! Naana ike a yätkä yen mä İcärayiil ye, 62 An niinnä yaana äätidi An Jiñe Wäaktan ti
 dale käjä inñi kaakkon jok tiññaanji, an ikoon bi ye, ðuunŕu ðanñkä ke Piirriçünni attä yoken ðüli
 luggon kä ike. 43 İke lügğidi kä Joon an dale Biilaatuc ñome ti. 63 An jaajin ogo, “Mügdo,

ikoon paydon wääna maldo njing'in yaanja mor agee kä üdon kä ye, jaajjin ogo, 'Ika bi juwu ñaalok nünkä kä ðäk tüwnü ti.' 64 Añ iinjä dalä kääł wiñe tiicä me ke nünnä ðäk ti. Nuñkodo baaddoni yeeke äätidi añ gaane kaltä, añ me kiintä ogo, 'Juwono tüwnü ti.' Añ añan yelkitin yaana düüñin ti ye, bi yaajañ kä yaana iijjin ti ye." 65 Añ iken luugi Biilaatuc ogo, "Kuje tiiconi añ ate nãje tiinñä bata yaana liilde ye. 66 Añ iken attä añ kääł wiñe nãñgi tiinñä, añ iüüłji kä pääm añ märki gin'a njicte daa kä ye, añ ðuccin tiiconi.

kä caay wiñen kä keelok ye attä Jalil, pääm yaana nüütkenne daa Yeecüwa ogo atci ko ye ti. 17 Añ wääna ike yoozene daa kä ye, ike maanji añ yakkalañ juuggen riijjin. 18 Añ Yeecüwa äätin iken ti, añ jaajjin ogo, "Mügdiñ yen pollon jññe ke mügdiñ yen ñommañ wiñe, iñana kä Jooñ muure. 19 Añ wäättan ate añ nãje baaddoni toñ ti muure, añ iken büüle kä yäntäñ Wäy ke Minneni ke Wääktäñ Laññä yen Jooñ. 20 Añ iken nüüde dale tinjit wakkä muure yaaka iingene kä ye. Añ wina ika bi ke ikee kamat ke düüñin yen yuungu ti." (aiön g165)

28 Añ tiññä wic yen iijjin ti nünnä ñaťukel ti, Märíyam yaana battä me ogo Majdalíina ke Märíyam yañkalañ attä ükcidi kääł wiñe. 2 Añ kä ðeerañ aññi ñommañ bukcin kä yaac kä yaana malak yen Piťo kääjenee iññi pollon ji ye, añ äätin añ pääm ðuljene woo, añ cääjjene kä wic. 3 Añ biilke beel bata wilđin, añ burunġu yeeke bowañ bata aak. 4 Añ tiiconi bojgin kä yaac añ yoken tiicin kä liin ke beeljene bata mä tüwñ. 5 Añ malak määngä kiinne ogo, "Ñana ikee booje, ñajjä ikee määje Yeecüwa yaana țelji me ti kaakkon jok ina. 6 Ike batta a winni ike juwin ñaalok tüwnü ti, bata yaana jaajjenee kä ye. Ääte nãntä yaana niñnee kä ye yooze. 7 Ate kä birañ, añ baaddoni yeeke kiine ogo, 'Ike juwono ñaalok tüwnü ti, añ bilto ti ato ñomgic ti Jalil. Añ ike bi yoorje wica.' Yaaka nüütkenne kä yaakki payde." 8 Añ määngä kääł wiñe dalji iññi kä birañ kä liin, i a küümñin kä jon ñamme mooye, añ lüdġin baaddoni yeeke nüütikutü. 9 Añ kä ðeerañ aññi, Yeecüwa purjene kä añ kiinne ogo, "Ogook?" Añ iken wükcin ti ike ti añ tabi küġin kä maanñä. 10 Añ iken kiini Yeecüwa ogo, "Ñana ikee booje. Ate añ mädgo nüütke ogo ato Jalil, añ ika bi yoorjada wica." 11 Añ wääna määngä äätene kä päy ji ye, i tiiconi yakkalañ attä baan ji, añ ðuunġu ðãñkä yek Jooñ päkki kä waak'a nãññä ðuuggen ye muure. 12 Añ wääna ðuunġu ðãñkä purjene ke yätini ye, i iken läälin pugín, añ kääygä iñi tiil kä ðirák. 13 Añ kiini ogo, "Jaaye ogo baaddoni yeeke ken äätono ko müllä i ikee agje ootin, añ gaane kallii. 14 Añ naana müġdo yaakki tiññe ye, i ikoon bi yuuton ñaalok kä ikee nuñko ñana kaaccede kä tiññidin ġiti." 15 Añ kääygä tiil koowi, añ iken nãñjin bata yaana daa kiinene daa kä ðuunġu ðãñkä yek Jooñ ye. Añ jiik yaakki piirjin woo Yühüññi ti ke tiññañ. 16 Añ baaddoni yaaka

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Jumjum at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Jumjum at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Jumjum---Jumjum-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

äidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēse

Romans 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

ĭjjĭn 37:35
ĭjjĭn 42:38
ĭjjĭn 44:29
ĭjjĭn 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

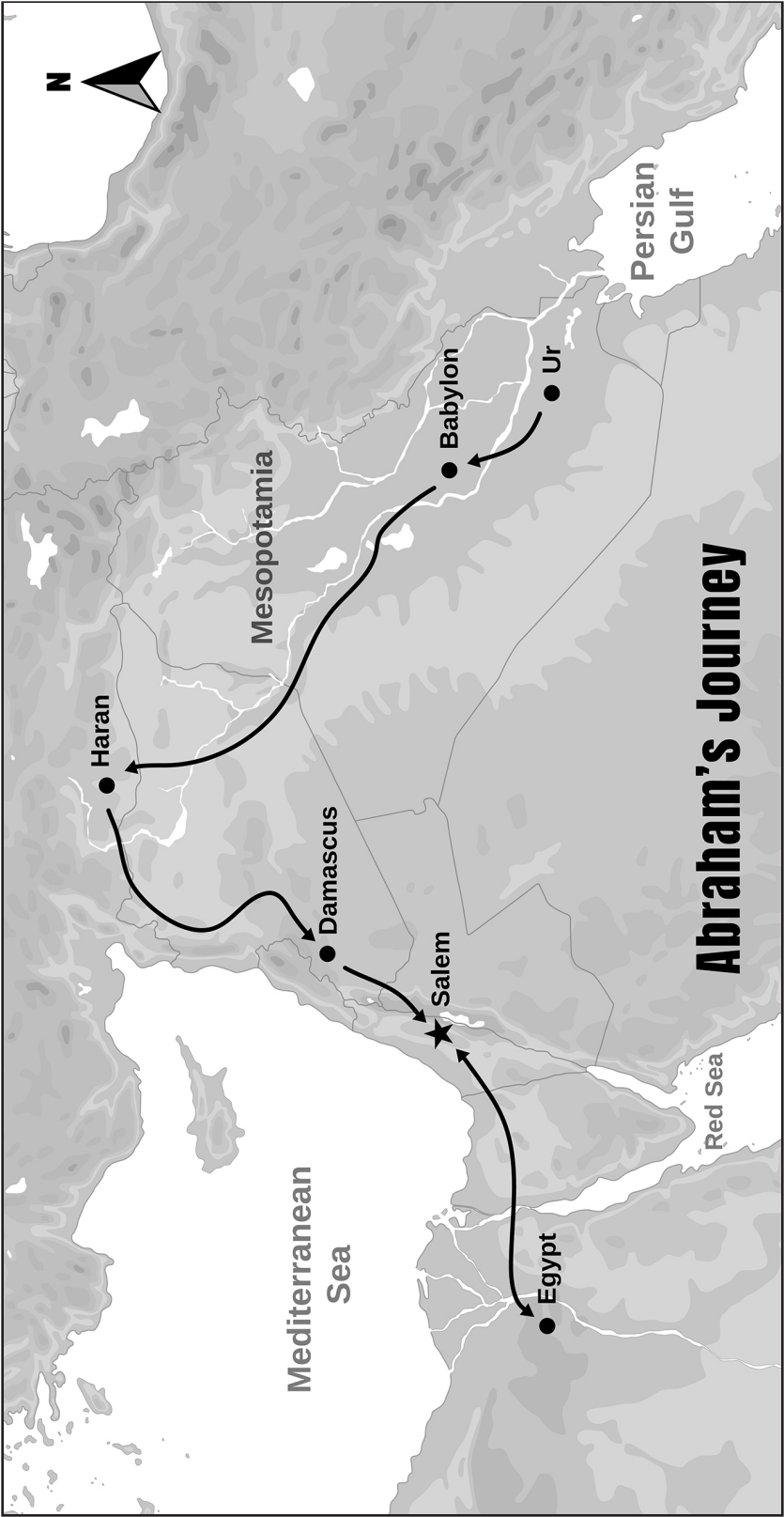
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

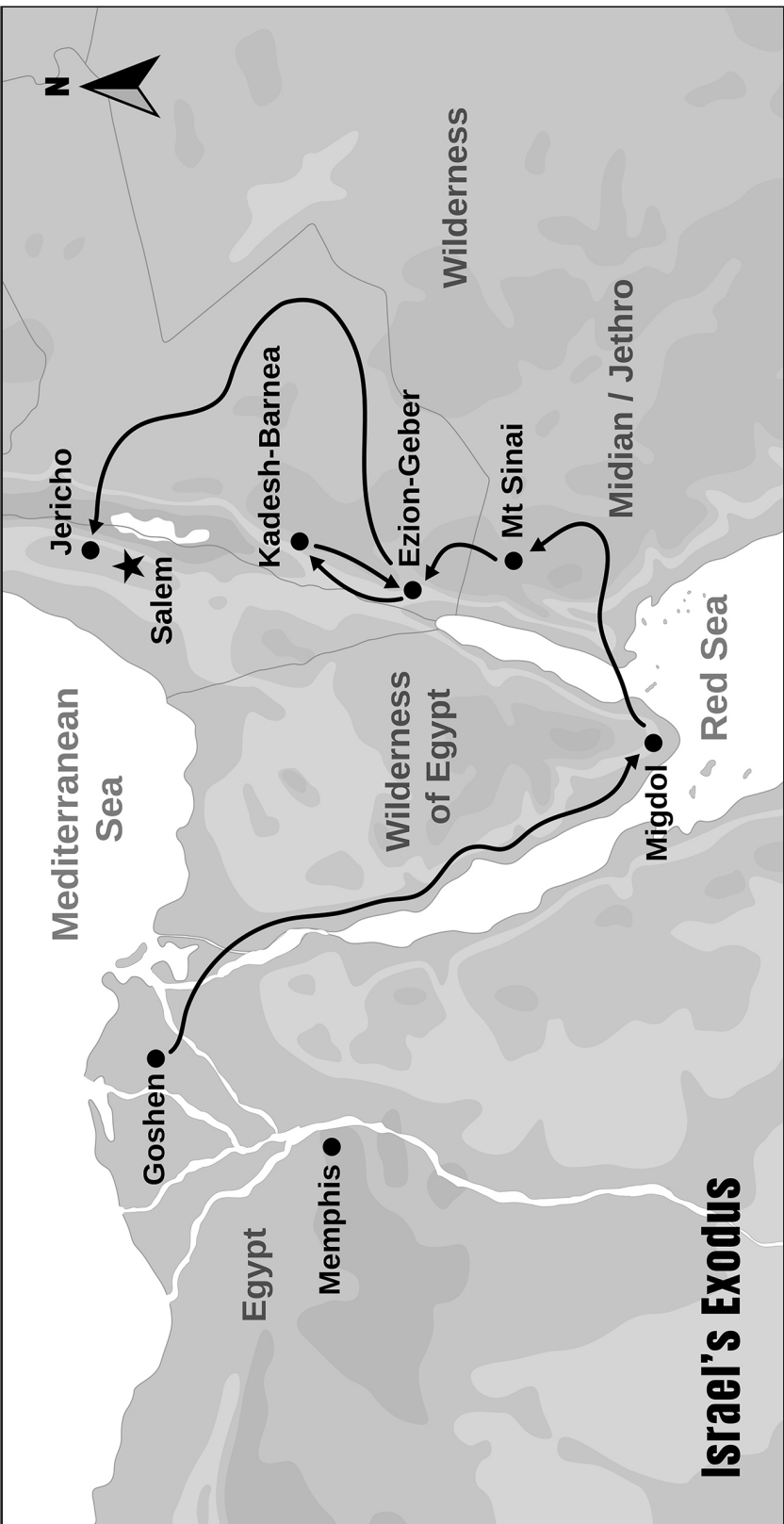
Questioned

None yet noted

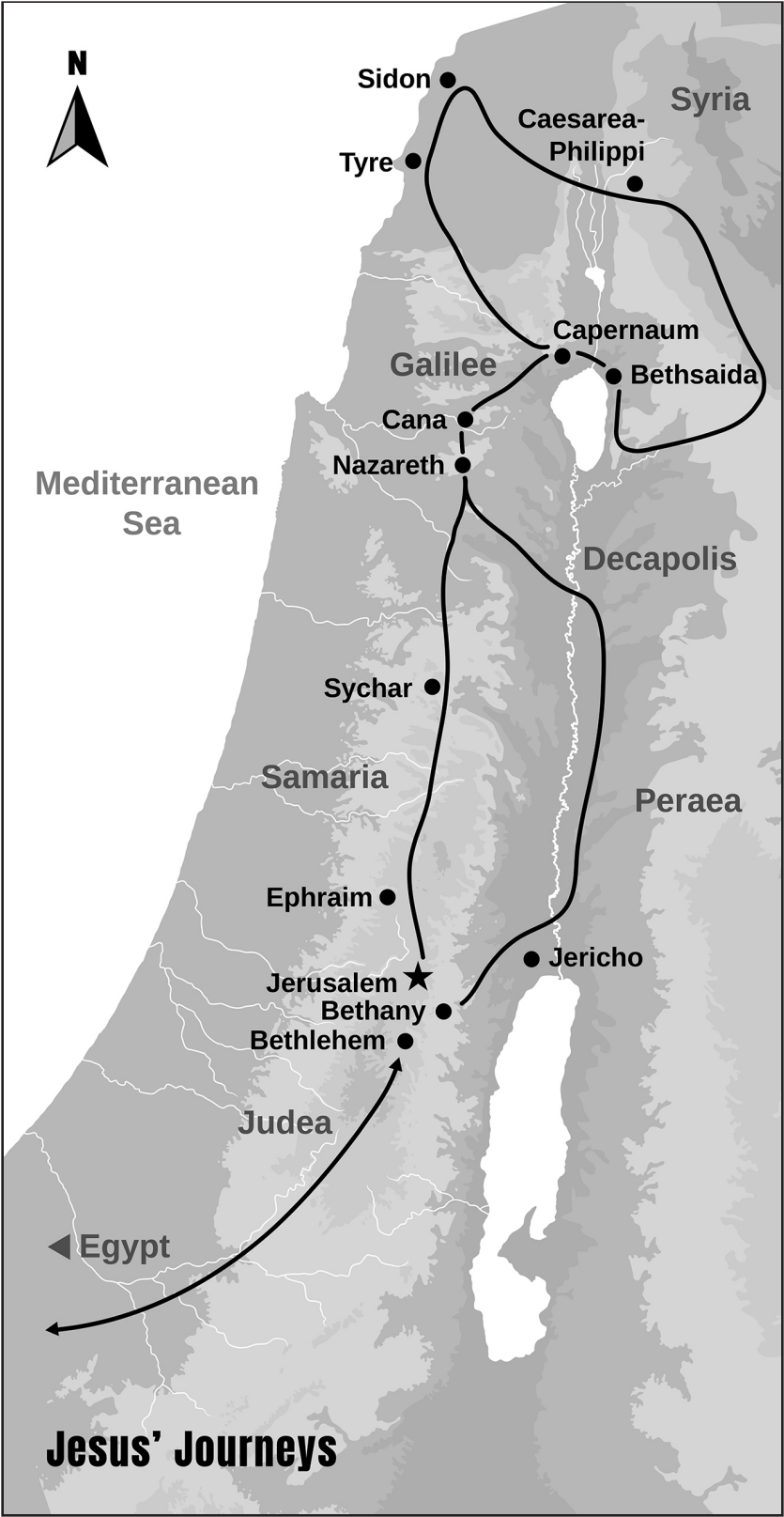

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

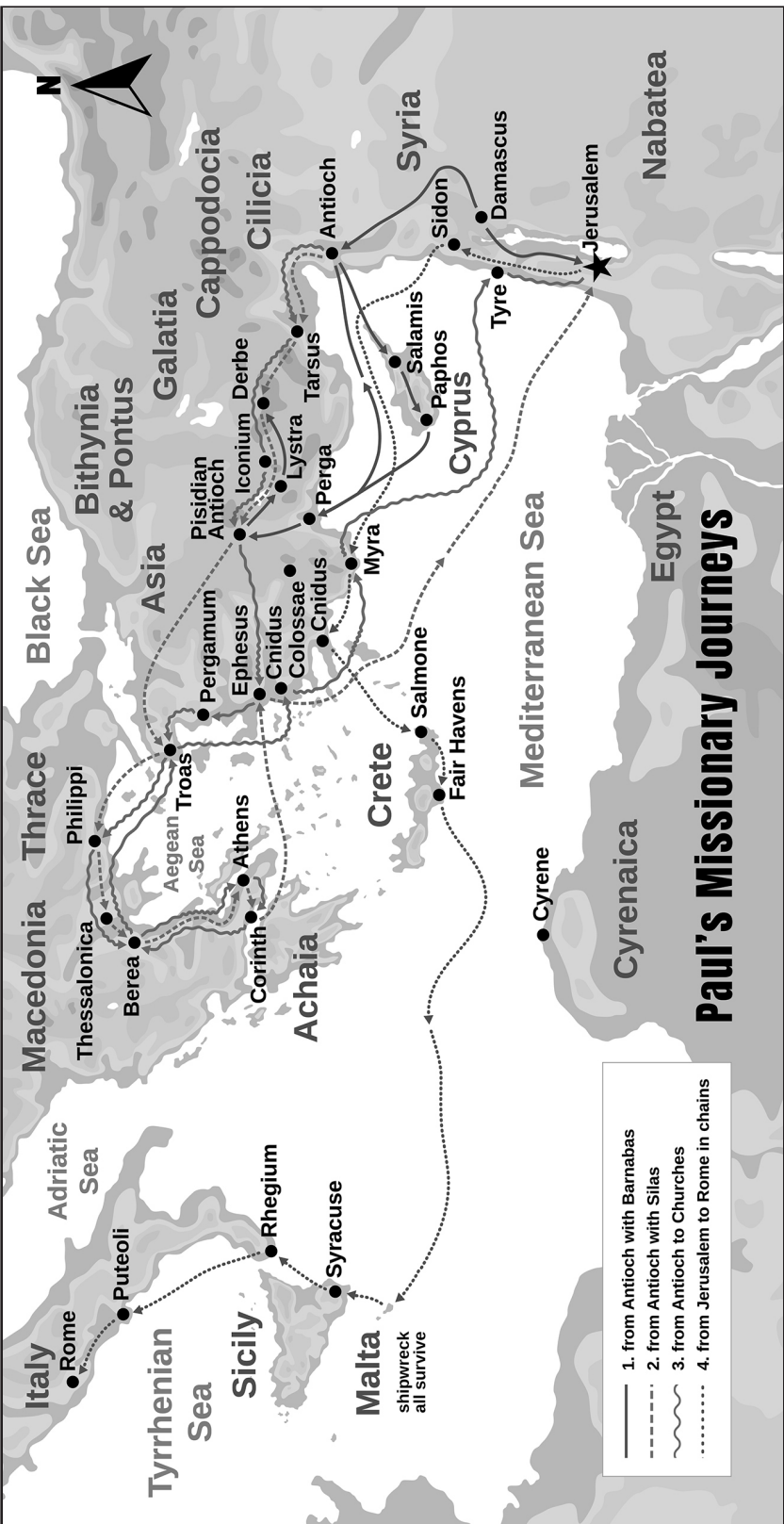
"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Jesus' Journeys

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people**
- 1956** Jim Elliot martyrd in Ecuador
- 1830** John Williams reaches Polynesia
- 1731** Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614** Japanese kill 40,000 Christians
- 1572** Jesuits reach Mexico
- 1517** Martin Luther leads Reformation
- 1455** Gutenberg prints first Bible
- 1323** Franciscans reach Sumatra
- 1276** Ramon Llull trains missionaries
- 1100** Crusades tarnish the church
- 1054** The Great Schism
- 997** Adalbert martyrd in Prussia
- 864** Bulgarian Prince Boris converts
- 716** Boniface reaches Germany
- 635** Alopen reaches China
- 569** Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432** Saint Patrick reaches Ireland
- 397** Carthage ratifies Bible Canon
- 341** Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325** Niceae proclaims God is Trinity
- 250** Denis reaches Paris, France
- 197** Tertullian writes Christian literature
- 70** Titus destroys the Jewish Temple
- 61** Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52** Thomas reaches Malabar, India
- 39** Peter reaches Gentile Cornelius
- 33** Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			▶		Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			▶		Romans 5:12-19	
Where are we?			▶			
					Innocence	
			Eternity Past		Creation 4004 B.C.	
▶ Who are we?	God	Father		John 10:30	Genesis 1:31	
		Son				
		Holy Spirit				
	Mankind	Living			God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	
		Deceased believing				
		Deceased unbelieving				
	Angels	Holy		Genesis 1:1	No Creation No people	
		Imprisoned				
		Fugitive				
		First Beast				
		False Prophet				
		Satan				
Why are we?			▶		Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God’s image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?				
Fallen				Glory
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
Luke 16:22 Blessed in Paradise				
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
			Revelation 20:13 Thalaasa	
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 19:20 Lake of Fire	
			Revelation 20:2 Abyss	

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Jumjum at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Aj wááttan ate aj náje baaddoni ɔɔj ti muure, aj iken biüle ká yántáj Wáy ke Minneni ke Wáákáj Laŋŋa yen Joɔj. - Matta 28:19

